KURT VONNEGUT

MAYMUN EVİNE HOŞ GELDİNİZ

MAYMUN EVİNE HOŞ GELDİNİZ

Kurt Vonnegut
(1922)

ABD'nin Indianapolis kentinde doğdu. II. Dünya Savaşı'nda bir ara Almanlara esir düştü. Chicago Üniversitesi'nde antropoloji öğrenimi gördükten sonra bir süre gazetecilik ve reklam yazarlığı yaptı. Çoğu biyografik birçok eserinde ortaya koyduğu saçma ve anlamsız evren tasarımıyla hem özel bir söyleyiş yarattı hem de tüm zamanların en direşken muhaliflerinden biri oldu. Eserlerinden yapılan film uyarlamaları da büyük bir ilgiyle karşılandı. Yetmişli yılların ilk yarısından itibaren çevrilen çok sayıda yapıtıyla Türkiye'de de iyi tanınan Vonnegut'un şimdiye dek Dost Kitabevi Yayınları tarafından *Ölümden Beter Yazgılar*, *Hokus Pokus*, *Kodes Kuşu, Kedi Beşiği* ve *Mavi Sakal* başlıklı kitapları yayımlandı.

D

Handan Balkara

Özel Üsküdar Amerikan Lisesi'nden mezun olduktan sonra eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nde tamamladı. Koç Üniversitesi'nde çeşitli idari görevler üstlendi. Başlıcaları T. Williams, R. L. Stevenson, D. Goleman, R. Banks ve D. DeLillo olmak üzere birçok Amerikalı ve İngiliz yazarın yapıtını Türkçe'ye çevirdi. 1998 yılından bu yana çevirmen ve editör olarak Dost Kitabevi Yayınları'na destek vermeyi sürdürüyor.

ISBN 975-8457-65-1

Welcome to the Monkey House
KURT VONNEGUT

© Kurt Vonnegut, 1950, 1951, 1953, 1954,
1956, 1958, 1960, 1961, 1962, 1964, 1966, 1968
All rights reserved. Published by arrangement with Dell Publishing,
An imprint of The Bantam Dell Publishing Group,
A division of Random House, Inc.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Akcalı Telif Ajansı aracılığıyla
Dost Kitabevi Yayınları'na aittir.
Birinci Baskı, Mart 2003, Ankara

İngilizceden çeviren, Handan Balkara

Teknik hazırlık, Mehmet Dirican - Dost İTB
Baskı ve cilt, Pelin Ofset, ANKARA

Dost Kitabevi Yayınları
Karanfil Sokak, 29/4, Kızılay 06650, Ankara
Tel: (0312) 418 87 72 Fax: (0312) 419 93 97
ranliman@domi.net.tr

Dost Dağıtım
Tel. (0312) 432 48 68 Fax: (0312) 435 75 96

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Türkçede telif sahibinin önceden yazılı izni olmadan kısmen ya da tamamen yeniden basılamaz, herhangi bir kayıt sisteminde saklanamaz, hiçbir şekilde elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka türlü bir araçla çoğaltılıp iletilemez

Kurt Vonnegut

MAYMUN EVİNE HOŞ GELDİNİZ

DOST
kitabevi

Bu kitapta yer alan öyküler, ilk olarak aşağıdaki gazete ve dergilerde yayınlanmıştır:

Collier's Magazine: "Foster Portföyü," "Şahın Tüm Atları," "Tom Edison'un Şakacı Köpeği," "Muhteşem Malikâneler," "Barnhouse Etkisi Üzerine," "Epicac," ve "Öfiyo Sorunu."

Cosmopolitan: "Komşu Ev," "İnsanlı Füzeler," ve "Âdem."

Esquire: "Fabrikada Geyik Var."

Fantasy and Science Fiction Magazine: "Harrison Bergeron."

Galaxy Publishing Corporation: "Hazır Giyim" ve "Yarın, Yarın ve Yarın" (aslen "Büyük Güzel Yolculuk" adı altında yayınlanmıştır).

Ladies Home Journal: "Sonsuzluğa Uzun Yolculuk," "Sürgün," ve "Sevgili Karına ve Oğluna Geri Dön."

The New York Times: "Yeni Sözlük" (aslen "The Random House Dictionary" adı altında yayınlanmıştır).

Playboy: "Maymun Evine Hoş Geldiniz."

Saturday Evening Post: "Bu Defa Kimim?," "Bayan Tahrik," "Yalan," ve "Kimsenin Başa Çıkamadığı Çocuk."

Venture: "Yaşadığım Yer" (aslen "Demek Hiç Barnstable'a Gitmedin" adı altında yayınlanmıştır).

İÇİNDEKİLER

Önsöz	*13*
Yaşadığım Yer	*17*
Harrison Bergeron	*24*
Bu Defa Kimim?	*32*
Maymun Evine Hoş Geldiniz	*47*
Sonsuzluğa Uzun Yürüyüş	*69*
Foster Portföyü	*77*
Bayan Tahrik	*94*
Şahın Tüm Atları	*109*
Tom Edison'ın Şakacı Köpeği	*131*
Yeni Sözlük	*139*
Komşu Ev	*147*
Muhteşem Malikâneler	*158*
Hyannis Port Hikâyesi	*172*
Yurtsuz	*187*
Barnhouse Etkisi Üzerine	*199*
Öfiyo Sorunu	*217*
Sevgili Karına ve Oğluna Geri Dön	*235*
Fabrikada Geyik Var	*251*
Yalan	*268*
Hazır Giyim	*284*
Kimsenin Başa Çıkamadığı Çocuk	*302*
İnsanlı Füzeler	*316*
Epicac	*329*
Âdem	*338*
Yarın, Yarın ve Yarın	*347*

KNOX BURGER İÇİN

Benden on gün büyük.
Çok iyi bir baba oldu bana.

"Yeni giysiler gerektiren
tüm girişimlerden sakının"
Thoreau

ÖNSÖZ

Kurt Vonnegut, Jr.'ın kısa eserlerinden oluşan bu retrospektif sergiye hoş geldiniz – Vonnegut hâlâ ziyadesiyle aramızda ve ben hâlâ ziyadesiyle Vonnegut'ım. Almanya'da bir yerde, Vonne adında bir akarsu var. Tuhaf adımın kaynağı orası işte.

1949 yılından beri yazarım. Kendi kendini eğitmiş bir adamım. Başkalarına yararı dokunabilecek şeyler yazmak gibi bir iddiam yok. Yazdığım zaman, sözüm ona ne olmam gerekiyorsa o olurum. Bir metre seksen sekiz santim boyundayım ve yaklaşık doksan kilo geliyorum. Yüzdüğüm zamanlar hariç, elime koluma hiç hâkim olamam. Yazma işini o emanet et yığını yapar.

Ama suyun içindeyken, bana doyum olmaz.

Babam ve baba tarafından büyükbabam, Indiana'nın Indianapolis kentinden iki mimardı. Ben Indianapolis'te doğdum. Anne tarafından büyükbabamın orada bir bira fabrikası vardı. Büyükbabam Lieber Lager adındaki birasıyla Paris Fuarı'nda Altın Madalya kazanmıştı. Biranın sırrı, içindeki kahveden ileri geliyordu.

Benden sekiz yaş büyük olan tek erkek kardeşim, başarılı bir bilim adamıdır. Uzmanlık alanı, fiziğin bulutlarla ilgili bölümüdür. Adı Bernard'dır ve benden daha komiktir. İlk çocuğu Peter doğduktan ve eve geldikten sonra bana yazdığı bir mektubu hatırlıyorum. "Halime bak," diye başlıyordu mektup, "nerdeyse her yerden bok temizliyorum."

Benden beş yaş büyük olan tek kız kardeşim, kırk yaşındayken öldü. Onun boyu da bir seksenin belki bir angström filan üstündeydi. Eşsiz bir güzelliği vardı. Suyun içinde de, dışında

da, zarif hareket ederdi üstelik. Heykeltıraştı. Vaftiz edilirken "Alice" adı verilmişti ona ama o gerçek bir Alice olduğunu inkâr ederdi. Aynı fikirdeydim. Herkes aynı fikirdeydi. Belki bir gün rüyamda onun gerçek isminin ne olduğunu öğrenirim.

Son sözleri, "Acı yok," oldu. Güzel son sözlerdi bunlar. Onu öldüren şey kanserdi.

Romanlarımın iki ana temasının, kardeşlerimin ağzından çıkan bu iki cümle olduğunu fark ediyorum şimdi: "Halime bak, nerdeyse her yerden bok temizliyorum" ve "Acı yok." Bu kitabın içeriğini, romanlarımın üretimini finanse etmek için sattığım çalışmalarım oluşturuyor. Hür Teşebbüs'ün meyvelerini bulacaksınız burada.

Eskiden General Electric'te halkla ilişkiler görevlisi olarak çalışırdım. Sonra, "ucuz roman," diye anılan ve büyük çoğunluğunu bilimkurgunun oluşturduğu kurmaca türünün serbest çalışan bir yazarı olup çıktım. Bu değişikliği yapmakla ahlaki açıdan kendimi geliştirmiş mi oldum, henüz bilemiyorum. Yargı Günü Tanrı'ya yöneltmek istediğim sorulardan biri de budur – ablamın adının aslında ne olduğu hakkındaki sorumla birlikte.

O gün önümüzdeki çarşamba günü de olabilir pekâlâ.

Bu soruyu şimdiden bir üniversite profesörüne yönelttim bile. Adam Mercedes-Benz 300 SL *gran turismo* arabasına binerken, halkla ilişkiler görevlileri ile ucuz romancıların, para karşılığında gerçeğin ırzına geçtikleri için, eşit derecede aşağılık olduklarını söyledi bana.

Ona en alçak kurmaca sınıfının hangisi olduğunu sordum, o da bana "bilimkurgu" dedi. Böyle pürtelaş nereye gittiğini sorunca da, bir Fan-Jet'e yetişmesi gerektiğini öğrendim. Ertesi sabah Honolulu'da Çağdaş Dil Derneği'nin toplantısında konuşma yapacakmış. Honolulu beş bin kilometre mesafedeydi.

Ablam çok sigara içerdi. Babam çok sigara içerdi. Annem çok sigara içerdi. Ben de çok sigara içiyorum. Ağabeyim eski-

den çok sigara içerdi ama sonradan bıraktı; İsa'nın beş somun ekmek ve iki balıkla beş bin kişiyi doyurması kabilinden bir mucizeydi bu.

Bir keresinde güzel bir kız bir kokteyl sırasında yanıma gelip, "Bugünlerde ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Sigara içerek intihar ediyorum," dedim.

Kız bunu gayet komik buldu. Bense aynı fikirde değildim. Kanser çubuklarını soğurarak hayatı böylesine hafife almamın çok çirkin olduğunu düşünüyordum. Ben Pall Mall içerim. Gerçek intiharcılar Pall Mall içerler. Özentilerse Pell Mell.

Aile atalarımın tarihçesini gizlice yazmakta olan bir akrabam var. Bana yazdıklarının bir kısmını göstermiş ve mimar olan büyükbabam hakkında şunları söylemişti: "Kırk yaşlarında öldü – ve bence ondan kurtulduğuna gayet memnundu." "Ondan" derken, "Indianapolis'teki hayattan" demek istiyordu elbet – büyükbabamdaki hayattan tırsma eğilimi bende de var.

Devletin sağlık yetkilileri pek çok Amerikalının sigara tiryakisi olmasının altında yatan temel sebebe hiç değinmiyorlar. O sebep, sigara içmenin gayet emin, gayet şerefli bir intihar şekli olduğu.

"Ondan" kurtulmak istemiş olmayı kendime yakıştıramıyorum, artık kurtulmak da istemiyorum zaten. Altı çocuğum var, üçü benim, üçü de ablamın. Harika çocuklar onlar. İlk evliliğim iyi yürüdü ve hâlâ da yürüyor. Karım hâlâ güzel.

Karısı güzel olmayan bir yazar tanımadım hiç.

Yürüyen evliliğimin şerefine, *The Ladies Home Journal*'da yayınlanan, sinir bozucu derecede ucuz bir aşk öyküsünü de bu seçkiye kattım, Tanrı yardımcınız olsun. "Sonsuzluğa Uzun Yürüyüş" adını ona dergidekiler takmış. Benim verdiğim ad, "Baş Belası"ydı galiba.

Öykü, müstakbel karımla geçirdiğim bir akşamüstünü anlatıyor. Bir kadın dergisinde yer alan sahneleri yaşamış olduğum için ne kadar utansam azdır.

Zamanında *The New Yorker*, kitaplarımdan biri olan *God Bless You, Mr. Rosewater* için, "..... bir dizi narsisist kıkırtı," demişti. Bu da bir diğer dizi olabilir. Belki de beni geceliğiyle bir kayanın üstüne diz çöküp ya suda golyan arayan ya da kendi yansımasını hayranlıkla seyreden White Rock kızı[1] olarak hayal etmenizde fayda var.

1) ABD'de 1871 yılından bu yana hizmet vermekte olan meşrubat üreticisi **White Rock** Beverages'ın dünyaca ünlü amblemlinde, Vonnegut'ın tarif ettiği gibi bir çizim vardır: kayanın üstünden suya bakan bir genç kız. (ç.n.)

YAŞADIĞIM YER

Çok uzun olmayan bir süre önce, bir ansiklopedi satıcısı, Amerika'nın en eski kütüphane binasına uğradı. Cod Burnu'nun kuzey sahilinde, Barnstable kasabasında bulunan güzelim Sturgis Kütüphanesi'ydi bu. Ansiklopedi satıcısı, heyecandan eli ayağına dolaşan kütüphaneciye, kütüphanedeki en yeni genel başvuru kaynağının 1938 baskısı bir *Britannica* ile 1910 baskısı bir *Americana* olduğunu söyledi. Hitler'in Polonya'yı işgal edişini ve penisilini misal vererek, 1938'den bu yana pek çok önemli olay yaşandığına dikkat çekti.

Ona bu konudaki şaşkınlığını kütüphane yöneticilerinden bazılarına iletmesi tavsiye edildi. Bu kişilerin isimleri ve adresleri temin edildi. Listede Cabot adında biri vardı – bir Lowell, bir Kittredge ve birileri daha. Barnstable Yat Kulübü'ne gidecek olursa, yöneticilerden birkaçını bir arada yakalama şansı bulacağını söyledi kütüphaneci. Bunun üzerine satıcı da yat kulübünün daracık yolunda ilerlemeye koyuldu; hız yapanların gözünü korkutmak, hatta mümkünse ölümlerine sebep olmak için yola konulmuş korkunç bir dizi tümseğe çarptıkça, az kalsın boynunu kırıyordu.

Martini çekmişti canı; barda kulüp üyesi olmayanlara da servis yapılıyor muydu acaba? Kulübün dört metre genişliğinde dokuz metre uzunluğunda bir kulübeden başka bir şey olmadığını keşfedince, neye uğradığını şaşırdı; manzara Massachusetts'teki Ozark Dağlarını çağrıştırıyordu. Yamru yumru, komik bir pingpong masası, içine kumlu, hoş kokulu nesneler konulmuş, telden yapılmış bir kayıp eşya sepeti ve yıllardır çatıdaki deliğin altında durmakta olan bir duvar piyanosu vardı içeride.

Ne bir bar, ne telefon, ne de elektrik. Üye müye de yoktu ortalıkta. Üstüne üstlük, limanda bir damla su kalmamıştı. Dört metre yüksekliğe ulaşabilen o koca met tamamen çekilmişti. Sözde yatlar, antik ahşap Rhodes 18'ler, *Beetlecat*'ler ve bir iki *Boston Whaler*, cascavlak ortaya çıkmış liman dibinin mavimsi kahverengi balçığı üstünde öylece duruyordu. Bulutlar halinde uçuşan martılar ve denizkırlangıçları, tüm bu balçığın ve içinde barındırdığı güzel yiyeceklerin üstünde çığlıklar atıyorlardı.

Görünürde birkaç da adam vardı; limanı buz gibi koydan ayıran on kilometre uzunluğundaki kumluk dil Sandy Neck'in etrafından, keklik gibi semiz istiridyeler çıkarıyorlardı. Ayrıca ördekler, kazlar, balıkçıllar ve başka su kuşları da vardı ortalıkta; limanın batı tarafına set çeken tuz bataklığında sürüler halinde dolanıyorlardı. Ve limanın dar ağzına yakın bir yerde, Marblehead'den gelmiş bir filika, iki metre uzunluğundaki omurgasıyla yan yatmış, suyun limanı yeniden doldurmasını bekliyordu. Böyle bir omurgayla Barnstable kasabasına hiç gelmemesi gerekirdi.

Fena halde bunalan satıcı, etrafındaki manzaranın ilkel güzelliğine duyarsız kalarak, karnını doyurmaya gitti. New England bölgesinin en hızlı patlayan ilinin merkezinde, Barnstable kasabasında bulunduğundan ve bu patlama bir turist patlaması olduğundan, yemek servisi yapılan mekânların niteliğinde nispeten konforlu bir yan bulmayı beklemekte haklıydı. Gelgelelim, Barnstable News Store adında, sinir bozucu biçimde sevimsiz, zevksiz bir tesiste, formika tezgâhın önüne atılmış krom bir tabureyle yetinmek zorunda kaldı. Yine Ozarkları çağrıştıran bir yerdi burası, Ozarklara özgü bir perakende satış mağazası. Dükkanın parolası şuydu: "Mallarımız iyidir, kötüsünü çoktan sattık."

Satıcı, yemekten sonra yeniden mütevelli avına çıktı. Şansını kasaba müzesinde denemesini söylediler. Tuğla duvarlı eski Gümrük Dairesi'nin içindedir orası. Binanın kendisi bile, limanın o mavimsi kahverengi balçıkla dolmadan ev-

vel orta büyüklükte gemileri barındırdığı, mazide kalmış günlerin bir anıtıdır. Müzede hiç mütevelli yoktu ve sergilenenler de dayanılmaz derecede sıkıcıydı. Satıcı yoğun bir ilgisizlikle boğuştuğunu fark etti, yolu tesadüfen Barnstable kasabasına düşmüş ziyaretçiler arasında sıkça rastlanan bir eziyet salgınıydı bu.

Alışılagelmiş çözümü seçip arabasına atladı ve Cod Burnu ticaretinin kalbinin attığı Hyannis'in barlarına, motor pistlerine, bowling salonlarına, hediyelik eşya mağazalarına ve pizzacılarına doğru gazladı. Oraya vardığında, Playland denilen minyatür golf sahasında kurtlarını döktü. O zamanlar bu hususi saha, Cod Burnu'nun güney sahillerindeki başıbozuk katliama özgü, acınaklı, sinir bozucu bir özelliğe sahipti. Saha, bir zamanlar Amerikan Lejyonu'na ait olan bir merkezin çimenliği üstüne inşa edilmişti. Küçük şirin köprülerin ve taneli mantar dökülmüş gezinti yollarının tam ortasında, bir Sherman tank duruyordu. Atılımcılık açısından günümüze oranla daha yoksul, daha basit günlerde, İkinci Dünya Savaşı gazileri anısına oraya yerleştirilmiş bir tanktı bu.

Anıt daha sonra oradan kaldırılmıştır ama şerefinin bir kez daha iki paralık edilmeye mahkûm olduğu güney kesiminde bulunmaktadır hâlâ.

Tankın şerefi, Barnstable kasabasında çok daha emniyette olacaktır ama kasaba bunu asla kabul etmez. Hiçbir şeyi kabul etmemek gibi bir politikası vardır. Mutlu bir tesadüftür ki, kasabanın kendisi de nerdeyse satrancın kuralları kadar yavaş değişir.

Son yıllarda kaydedilen en büyük değişiklik seçimlerde oldu. Altı sene öncesine kadar, Demokrat seçim gözlemcileri ile Cumhuriyetçi seçim gözlemcilerinin tümü Cumhuriyetçiydi. Oysa şimdi, Demokrat seçim gözlemcilerini Demokratlar oluşutuyor. Bu devrimin sonuçları hiç de beklenildiği kadar korkunç olmadı – en azından şimdiye kadar.

Eskiye oranla çarpıcı bir değişim gösteren bir diğer konu da, kasabadaki amatör tiyatro topluluğu Barnstable Comedy

Club'ın muhasebesiyle alakalı. Otuz yıldır, parayı har vurup harman savururlar korkusuyla, bakiyeyi açıklamayı her ay öfkeyle reddeden bir muhasebecisi vardı kulübün. Geçen yıl istifa etti. Yeni muhasebeci dört yüz dolar birkaç sent tutarında bir bakiye açıkladı ve üyeler bütün parayı çürük somon renginde yeni bir perdeye harcayıp çarçur ettiler. Bu leş rengi perdenin ilk kullanımı, *The Caine Mutiny Court Martial* (Caine'de Kasırga) adlı oyunun bir prodüksiyonu sırasında gerçekleşti. Oyunda, Kaptan Queeg elindeki çelik topları sinirli sinirli *tıkırdatmıyordu*. Toplar manidar oldukları gerekçesiyle oyundan çıkarılmıştı.

Bir diğer büyük değişiklik de, altmış yıl kadar önce, tonbalığı etinin yenilebilecek kadar lezzetli olduğu keşfedildiği zaman yaşandı. Eskiden Barnstable'lı balıkçılar tonbalıklarına "orkinos" derler ve ne zaman bir orkinos yakalasalar lanet okurlardı. Öbür orkinoslara ibret olsun diye, onu söve saya parçalayıp gerisin geriye denize atarlardı. Ya gözü karalıklarından ya da aptallıklarına doymadıklarından, tonbalıkları koyu terk etmediler ve her sene İşçi Bayramı sonrasında Geleneksel Barnstable Tonbalığı Avı adı altında bir festivalin düzenlenmesine çanak tuttular. Sporcular, mahkeme saatleri kadar büyük bobinlerle Doğu kıyı şeridinin dört bir yanından bu olay için Barnstable'a gelirler; kasabalılarsa, onları buraya neyin getirdiğine hiç akıl erdiremezler.

Kasabalıların gelecekte yapması ve hayatlarına katmayı öğrenmesi beklenen bir diğer keşif de, midyelerin ani ölüme sebep olmadan yenebildiğidir. Barnstable Limanı yer yer midyeyle dolup taşmaktadır. Ama onlara ilişen olmaz. Midyelerin görmezden gelinmesinin bir sebebi de, hazırlanması çok daha kolay iki lezzetin daha, limanda bol bulunur olmasıdır belki – çizgili levrek ve istiridyeler. Deniz çekildiğinde limanda nereyi eşeleseniz istiridye yakalayabilirsiniz. Levrek yakalamak için ise, kuşları takip eder, havada koni şeklinde kümelenmiş kuş sürüleri arar ve koninin ucunun işaret ettiği noktaya oltanızı atarsınız. Levrekler orada yemleniyor olurlar.

Gelecekte kasabayı başka nelerin beklediğine gelince: Cod Burnu kasabalarından çok azının, günümüzün açgözlü, tatsız patlamasını yaşayıp da ruhlarını koruyarak ayakta kalma şansı vardır. H. L. Mencken, bir zamanlar, "Amerikan halkının yozluğunu gözünde fazla büyüten kimse meteliksiz kalmamıştır," anlamında bir laf etmişti. Cod Burnu'nun yozlaştırılması sayesinde kazanılmakta olan servetler bunu şüpheye yer bırakmayacak biçimde doğrular. Dayansa dayansa, belki Barnstable kasabasının ruhu dayanır buna.

Kaldı ki, her şeyin kiralık olduğu, evlerin yarısının kışın boş durduğu Barnstable, hiç de tenha bir kasaba sayılmaz. Çoğu insan yaz kış orada yaşar, bunlardan çoğu yaşlı da değildir üstelik ve yine çoğu çalışır – marangozlar, satıcılar, duvarcılar, mimarlar, öğretmenler, yazarlar, ne ararsanız vardır orada. Sınıfsız bir toplumdur bu, kimi zaman sıcak kalpli ve duygusal bir toplum.

Çürümeye sebep olan mantarlar ve termitler tarafından delik deşik edilen ama muhtemelen birkaç yüz yıl daha iş görecek olan bu dolu evler, İç Savaş'ın bitiminden bu yana Main Street boyunca dip dibe dizilmişlerdir. Kent planlamacılarının ilahi talanlarını sürdürebilecekleri çok az alan kalmıştır. Batı tarafında uçsuz bucaksız yeşil çayırlar varmış gibi görünür. ama aslında tuz bataklığıdır orası, tuzlu samanla örtülü mavimsi kahverengi balçıktır. Sırası gelmişken, 1639 yılında göçmenleri Plymouth'tan buraya çeken de bu doğal saman örtüsü olmuştur. Küçük teknelerle keşfedilebilen içerlek koyların dantel gibi işlediği kıyılarla çevrili bataklığa, aklı olan kimse fazla yük bindirmez. Bataklık her gelgitte sular altında kalır ve tek bir kişi ile köpeğinden başka hiçbir şey taşıyamaz.

Limanın kuzeyine set çeken ve seyrine doyum olmaz kum tepelerinden oluşan ince uzun kara parçası Sandy Neck'i değerlendirme olasılığı, bir ara spekülatörleri ve planlamacıları pek heyecanlandırdı. Kuma gömülüp nefessiz kalan, sonra yeniden ortaya çıkan ölü ağaçlarla dolu tuhaf ormanlar vardır orada. Ve eteklerinde alabildiğine uzanan, her türlü amaca uygun

kumsallar, Acapulco plajını gölgede bırakırlar. Bu da yetmezmiş gibi, dilin oldukça sığ kuyularında tatlı su da bulunur. Ama bereket versin, mahalli idare liman ağzındaki sivri burun dışında Sandy Neck'in tamamını satın alıyor ve sonsuza dek bakir bırakılacak bir park haline getiriyor.

Dilin hükümet tarafından devralınmayan sivri burnunda, minik bir yerleşim vardır. Eskiden, yani su seviyesi büyük gemilerin gidişgelişini mümkün kılacak kadar yüksekken ihtiyaca karşılık vermiş olan bir fenerin, terk edilmiş deniz fenerinin etrafına kümelenmiştir. Bu soluk renkli, kırık dökük yerleşime sadece tekneyle ya da plaj cipleriyle ulaşılabilir. Orada ne elektrik, ne de telefon vardır. Hususi bir dinlenme bölgesidir. Barnstable kasabasına bir kilometreden az mesafedeki burun, çoğu kasabalının tatile ihtiyaç duyduğu zaman gittiği yerdir.

Barnstable kasabasının tüm bu anakronik, bir miktar ksenofobik, cazip tuhaflıkları, ona "Gerçek Cod'lıların Son Kalesi" unvanını kazandırabilirdi; mamafih, kasabada Cod Burnu'nda doğmuş birini bulmak nerdeyse imkânsızdır. Taşlaşmış orman nasıl zamanla organik maddelerin yerini alan minerallerden oluşmuşsa, günümüzün taşlaşmış Barnstable'ı da, Evanston, Louisville, Boston, Pittsburgh ve kim bilir ta nerelerden gelmiş insanların zamanla otantik taşra Yankee'lerinin yerini almasıyla oluşmuştur.

Gerçek Cod'lılar kilise bahçesindeki mezarlarından kalkıp, üstlerinde süslü harflerle adları yazan arduaz mezar taşlarına sırtlarını dönebilseler ve Barnstable Kasabası Belediye Meclisinin bir toplantısına katılabilselerdi, gelişmeleri onlar da tasvip ederlerdi. Meclisin onayına sunulan her önerge ateşli tartışmalar sonrasında oybirliğiyle reddedilmiştir, itfaiye arabasına yeni bir siren alınması yolundaki önerge hariç. Siren, "na ni na ni" gibi bağıracağına, "bibip bibip" diye bağırıyor; ama beş kilometre mesafeden duyulabileceğini garanti etmişler.

Unutmadan, kütüphanede artık yeni bir *Britannica* var, bir de yeni *Americana*. Onları hiç zorlanmadan satın aldılar, çünkü

para içinde yüzüyorlar. Ama şimdiye dek, çocukların okulda aldıkları notlarda ve yetişkinlerin muhabbetlerinde çarpıcı bir düzelme görülmedi.

Kasaba, yolu oraya düşenler için değil, kendisi için var olduğundan ve turistleri başka yerlerdeki cennet beldelerine kaçırmakta uzmanlaştığından, ziyaretçiler onda hoşlarına gidecek bir şey bulmak için akla karayı seçerler. Ne güzel olabileceğini çabucak örneklemek gerekirse, kasabaya gelenler Main Street'teki St. Mary Kilisesi'ne uğrayabilirler mesela. Burası, hiçbir yerde reklamı yapılmadığı halde, Amerika'nın en göz alıcı kilise bahçesine sahiptir. Bahçe, Robert Nicholson adlı bir adamın eseridir. Bir Episkopal Kilise rahibi olan Nicholson, genç yaşta ölmüş, iyi bir adamdır.

Peder Nicholson, bir gün bir kasaba eğlencesi sırasında –bu arada kasabalılar da *iyi* içerler hani– biri Katolik, öbürü Yahudi iki kişiyle sohbet ederken, Barnstable'ın ruhundaki manevi birliği anlatacak bir sözcük bulmaya çalışmış. Ve sonunda bulmuş. "Bizler druid'leriz[2]," demiş.

(1964)

2) eski Kelt kültüründe rahiplik, kabile başkanlığı, bilginlik, öğretmenlik, yargıçlık gibi işlevler üstlenen ruhani sınıf üyesi. (ç.n.)

HARRISON BERGERON

Sene 2081'di ve nihayet herkes eşitti. İnsanlar sadece Tanrı'nın ve kanunun önünde eşit olmakla kalmıyorlardı. Her bakımdan eşittiler. Kimse kimseden daha akıllı değildi. Kimse kimseden daha güzel değildi. Kimse kimseden daha güçlü ya da daha çevik değildi. Tüm bu eşitlik, 211, 212 ve 213 numaralı Anayasa Değişikliklerinden ve Birleşik Devletler Engellendirme Komutanı'na bağlı ajanların kuş uçurtmamalarından kaynaklanıyordu.

Yaşamda hâlâ düzgün gitmeyen şeyler vardı gerçi. Mesela nisanın bahar ayı olmayışı insanları hâlâ çileden çıkarıyordu. George ve Hazel Bergeron çiftinin on dört yaşındaki oğulları Harrison'ın E-K'nin adamları tarafından alınıp götürülüşü de bu yağışlı aya rastlamıştı.

Trajik bir olay olduğuna şüphe yoktu ama George ile Hazel bu konuyu uzun boylu düşünemediler. Hazel'ın son derecede vasat bir zekâsı vardı; dolayısıyla, zekâsında kısa açılmalar olduğu zamanlar hariç, hiçbir şey düşünemezdi. George ise, zekâsı normalin hayli üstünde olmakla birlikte, kulağında küçük bir zihinsel engel radyosu taşırdı. Kanun gereği, onu hiç çıkartmamak zorundaydı. Radyo bir hükümet vericisine ayarlıydı. Her on beş yirmi dakikada bir, George gibi insanların beyinlerini adaletsiz biçimde kullanmalarını önlemek için, vericiden keskin bir gürültü yollanırdı.

George ile Hazel televizyon seyrediyorlardı. Hazel'ın yanaklarından gözyaşları süzülüyordu ama neye ağladığını unutmuştu o an.

Televizyon ekranında balerinler vardı.

George'un kafasının içinde bir zil çalmaya başladı. Düşünceleri, hırsız alarmından kaçan haydutlar gibi, panik içinde kaçıştılar.

"Çok hoş bir danstı, şu demin yaptıkları," dedi Hazel.

"Ha?" dedi George.

"Şu dans diyorum... güzeldi," dedi Hazel.

"Evet," dedi George. Balerinler hakkında biraz düşünmeyi denedi. Aslında çok da iyi sayılmazlardı – herkesin olabileceği kadar iyiydiler sadece. Ağırlıklar ve içi saçma dolu torbalar taşıyorlardı üstlerinde. Kimse özgür ve zarif bir hareket ya da güzel bir yüz görerek kendini kedi pisliği gibi hissetmesin diye, yüzleri de maskeliydi. Dansçıların belki de engelli olmamaları gerektiği yolunda muğlak bir kavram, George'un aklını kurcalamaya başladı. Ama buna fazla kafa yoramadan, kulağındaki radyoda bir gürültü daha kopup, düşüncelerini darmadağın etti.

George yerinden sıçradı. Sekiz balerinden ikisi de aynen onun gibi yaptılar.

Hazel onun sıçradığını gördü. Kendisinin hiç zihinsel engeli bulunmadığından, son sesin ne olduğunu George'a sorarak öğrenebilirdi ancak.

"Topuzlu çekiçle bir süt şişesine vurulduğunda çıkan sesi andırıyordu," dedi George.

"Tüm o değişik sesleri işitmek gerçekten de ilginç olabilirdi bence," dedi Hazel, biraz özenerek. "Neler neler icat ediyorlar..."

"Hımm," dedi George.

"Yalnız, Engellendirme Komutanı ben olsaydım, ne yapardım biliyor musun?" dedi Hazel. Aslına bakılırsa, Diana Moon Glampers adında bir kadın olan Engellendirme Komutanı ile Hazel arasında güçlü bir benzerlik vardı. "Ben Diana Moon Glampers olsaydım," dedi Hazel, "pazar günleri çan çaldırırdım... sadece çan. Biraz da din duygusunu kutsamak adına."

"Sırf çan çalsalardı, düşünebilirdim," dedi George.

"Eh... belki çanları biraz gürültülü çaldırırdım," dedi Hazel. "Bence ben iyi bir Engellendirme Komutanı olurdum."

"Başka herkes kadar iyi," dedi George.

"Normalin ne olduğunu benden iyi kim bilebilir?" dedi Hazel.

"Doğru," dedi George. Şimdi hapiste olan anormal oğlu Harrison'ı bölük pörçük düşünmeye başladı ama kafasında çınlayan yirmi birlik bir tabanca atışı derhal son verdi buna.

"Vay anasını!" dedi Hazel, "bu seferki çok esaslıydı galiba."

Bu seferki öyle esaslıydı ki, George beti benzi atmış bir halde tir tir titriyordu. Kızarmış gözlerine yaşlar dolmuştu. Sekiz balerinden ikisi, stüdyo döşemesinin üstüne yığılmış, şakaklarını tutuyorlardı.

"Birden çok yorgun görünmeye başladın," dedi Hazel. "Neden kanepeye uzanmıyorsun? Böylece engel torbanı yastıkların üstüne koyabilirsin hayatım." Çadır bezinden yapılmış bir torbanın içindeki yirmi iki kilo saçmayı kastediyordu. Torba asma kilitle George'un boynuna asılmıştı. "Hadi uzan da azıcık dinlen," dedi Hazel. "Bir süreliğine benimle eşit olmamana aldırmam ben."

George torbayı elleriyle tutup tarttı. "Benim için sorun değil," dedi. "Artık onu hiç fark etmiyorum. Bir parçam oldu adeta."

"Son zamanlarda çok halsizsin... bitip tükenmiş gibi," dedi Hazel. "Torbanın dibine küçük bir delik açıp o çelik toplardan bir iki tanesini çıkarıvermenin bir yolu olsaydı keşke. Sadece bir iki tanesini."

"İki yıl hapis ve çıkardığın her top için iki bin dolar para cezası," dedi George. "Pek akıl kârı değil."

"İşten eve geldiğinde bir iki tanesini çıkartsan ne olur sanki?" dedi Hazel. "Yani... burada kimseyle yarışmıyorsun ki. Evin içindesin nasılsa."

"Eğer onlardan kurtulmayı denersem," dedi George, "başkaları da aynısını yaparlar – ve çok geçmeden herkesin herkesle yarıştığı karanlık çağlara geri dönüveririz. Bunu istemezsin, değil mi?"

"Aman aman, Tanrı korusun," dedi Hazel.

"Ha şöyle," dedi George. "İnsanlar kanunları çiğnemeye başlar başlamaz, topluma ne olur dersin?"

Hazel bu soruya bir yanıt bulamamış olsaydı, George da yanıtlayamayacaktı. Zira kafasının içinde bir siren çalıyordu.

"Öyle zannediyorum ki altüst olurdu."

"Altüst olan ne?" dedi George, boş bakışlarla.

"Toplum," dedi Hazel, tereddütle. "Demin öyle dememiş miydin sen?"

"Kim bilir?" dedi George.

Televizyon programı, bir son dakika haberi için aniden kesildi. Başlangıçta haberin ne hakkında olduğu anlaşılamadı, çünkü spikerin, tüm spikerler gibi, ciddi bir konuşma engeli vardı. Yaklaşık yarım dakika süresince, son derece heyecanlı bir sesle, "Bayanlar ve baylar..." demeye çalıştı spiker.

Nihayet pes edip, okuması için bülteni bir balerine uzattı.

"Canı sağ olsun..." dedi Hazel, spikeri kastederek, "denedi. Önemli olan da bu. Tanrı ne verdiyse kullanarak elinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştı. Bu gayret karşılığında iyi bir zammı hak etti bence."

Balerin, "Bayanlar ve baylar..." deyip, haberi okumaya başladı. Olağanüstü güzel olmalıydı, çünkü yüzüne taktığı maske iğrenç bir şeydi. Tüm diğer dansçıların en güçlüsü ve en zarifi olduğunu anlamak da çok kolaydı, çünkü engel torbaları doksan kiloluk adamlar tarafından takılanlar kadar büyüktü.

Ağzını açar açmaz, sesi için özür dilemek zorunda kaldı, çünkü bir kadın tarafından kullanılamayacak derecede adaletsiz bir sesi vardı. Sıcacık, berrak ve eşsiz bir melodiydi adeta. "Affedersiniz..." dedikten sonra, sesini tamamen iddiasız bir hale getirerek baştan aldı.

Karga gibi bir sesle, "On dört yaşındaki Harrison Bergeron," dedi, "hükümeti devirmeye yönelik planlar yaptığı şüphesiyle kapatıldığı hapishaneden az önce kaçmıştır. O bir dâhi ve bir atlettir, yeterince engellendirilmemiştir ve ona son derece tehlikeli gözüyle bakılmalıdır."

Harrison Bergeron'ın polis tarafından çekilmiş bir fotoğrafı ekranda hızla belirip kaybolmaya başladı – tepetaklak, yana devrik, tekrar tepetaklak, sonra düzgün. Resim, Amerikan uzunluk birimleri cinsinden derecelendirilmiş bir fon önünde duran Harrison'ı baştan ayağa gösteriyordu. Tamı tamına yedi fit, yani iki metre on üç santim boyundaydı.

Harrison, Cadılar Bayramı'na hazırlanmış seyyar bir nalbur dükkanı gibiydi. Şimdiye dek başka kimseye onunkilerden daha ağır engeller takılmamıştı. Engeller yeterliliklerini o kadar çabuk yitiriyorlardı ki, E-K'nin adamları Harrison'a engel icat etmeye yetişemiyorlardı. Zihinsel engel olarak kullanılan küçük kulak radyolarından biri yerine, kocaman bir çift kulaklık ve kalın, dalgalı camları olan bir gözlük takmıştı. Gözlük, onu yarı kör yapmakla kalmayıp, bir yandan da bıçak gibi saplanan baş ağrılarına sebep olmak üzere tasarlanmıştı.

Her tarafından hurda metal parçaları sarkıyordu. Güçlü insanlara uygulanan engellerin genellikle belli bir simetrisi, askeri bir intizamı olurdu, oysa Harrison ayaklı bir araba mezarlığını andırıyordu. Hayat yarışında yüz otuz beş kilo ağırlık taşıyordu Harrison.

Güzel fiziğini dengelemek için ise, burnuna her zaman kırmızı bir lastik top takması, kaşlarını sürekli tıraş etmesi ve inci gibi beyaz dişlerinden bazılarını siyaha boyayarak aralarında çürük ya da eksikler varmış gibi göstermesi, E-K'nin adamları tarafından şart koşulmuştu.

"Eğer bu çocuğu görürseniz," dedi balerin, "sakın ha –tekrar ediyorum, sakın ha– ona laf anlatmaya kalkışmayın."

Menteşelerinden ayrılmakta olan bir kapının çatırtısı duyuldu.

Televizyondan çığlıklar ve dehşet dolu feryatlar yükseldi. Harrison Bergeron'ın ekrandaki fotoğrafı, adeta bir depremin temposuna uyarak dans edercesine, zıp zıp zıpladı.

George Bergeron, bu depremi doğru bir tahminle ayrımsadı. Bunu ondan iyi kim tanıyabilirdi? – kendi evi de pek çok

defa aynı yıkıcı tempoya uyarak dans etmişti. "Aman Tanrım..." dedi George, "bu Harrison olmalı!"

Kafasının içinde çarpışan otomobillerin gürültüsü üzerine, bu keşif aklından derhal uçup gitti.

George gözlerini tekrar açabildiğinde, Harrison'ın fotoğrafı kaybolmuştu. Canlı, nefes alan bir Harrison dolduruyordu ekranı.

Harrison, kıpırdadıkça şıngırdayan dev bir palyaço gibi stüdyonun ortasında dikiliyordu. Yerinden sökülmüş stüdyo kapısının tokmağı hâlâ elindeydi. Balerinler, teknisyenler, müzisyenler ve spikerler, önünde diz çökmüşler, ölmeyi bekliyorlardı.

"Ben İmparator'um!" diye bağırdı Harrison. "Duyuyor musunuz? Ben İmparator'um! Herkes emirlerimi derhal yerine getirmek zorunda!" Ayağını hızla yere vurunca, stüdyo beşik gibi sallandı.

"Burada böyle dikilirken..." diye kükredi, "sakatlanmış, topallaştırılmış, hasta edilmiş halimle bile... dünyanın gelmiş geçmiş en büyük hükümdarıyım! Şimdi ne *olabileceğimi* olayım da, görün bakalım!"

Harrison, engel koşumunun bantlarını, ıslak ipek kâğıdı yırtarcasına, bir çırpıda yırtıp attı, iki bin üç yüz kilo taşıyabilecek güçteki bantları söküp çıkardı.

Harrison'ın hurda demirden yapılmış engelleri, büyük bir şangırtıyla yere düştü.

Harrison, kafa koşumunu sağlama alan asma kilidin halkasına başparmaklarını geçirdi. Halka kereviz gibi çatırdayarak koptu. Harrison kulaklıklarını ve gözlüğünü hışımla duvara çarptı.

Burnuna takılı lastik topu da çıkarıp atınca, yıldırım tanrısı Thor'u bile huşuyla dize getirecek bir adam çıktı ortaya.

"Şimdi İmparatoriçe'mi seçeceğim!" dedi, önünde diz çökmüş duran insanlara bakarak. "Ayağa kalkmaya cesaret edecek ilk kadın, karım olmaya ve tahta çıkmaya hak kazanacak."

Aradan bir an geçmişti ki, bir balerin selvi gibi salınarak doğruldu.

Harrison kadının kulağından zihinsel engelini çekip çıkardı, fiziksel engellerini de harikulade bir özenle vücudundan ayırdı. En son olarak, maskesini kaldırdı.

Göz kamaştırıcı bir güzelliği vardı kadının.

"Şimdi de..." dedi Harrison, kadının elini tutarak, "insanlara dans sözcüğünün ne anlama geldiğini göstermeye ne dersin? Müzik!" diye emretti.

Müzisyenler telaşla yerlerine oturdular ve Harrison onları da engellerinden arındırdı. "Olabildiğince iyi çalarsanız," dedi onlara, "sizleri baron, dük ve kont yapar m."

Müzik başladı. Başlangıçta gayet normaldi – ucuz, saçma sapan, yanlış. Ama Harrison müzisyenlerden ikisini tutup bir hamlede kaldırdı ve çalınmasını istediği müziği mırıldanırken, onları bir çift baget gibi salladı. Sonra da tekrar yerlerine oturttu.

Müzik yeniden başladığında çok daha iyiceneydi.

Harrison ve İmparatoriçe'si bir süre için yalnızca müziği dinlediler – sanki kalp atışlarını onunla eşlercesine, ciddiyetle kulak verdiler.

Ağırlıklarını ayaklarının başparmaklarına kaydırdılar.

Harrison kocaman ellerini kızın incecik beline koyup, az sonra sahip olacağı ağırlıksızlığı hissetmesini sağladı.

Ardından, bir sevinç ve zarafet patlamasıyla, havaya sıçradılar!

Ülke kanunları çiğnenmekle kalmamış, yerçekimi kanununa ve hareket kanunlarına da karşı gelinmişti.

Büküldüler, savruldular, dolandılar, salındılar, hopladılar, zıpladılar, topaç gibi fırıl fırıl döndüler.

Ayda dolaşan geyikler gibi sıçradılar.

Stüdyonun tavanı dokuz metre yükseklikteydi; ama dansçılar her zıplayışlarında tavana biraz daha yaklaşıyorlardı.

Besbelli, tavanı öpmeye niyetliydiler.

Ve öptüler.

Sonra da, yerçekimini aşkla ve katıksız bir arzuyla etkisiz bırakarak, tavanın birkaç santim aşağısında havada asılı kaldılar ve uzun, çok uzun bir süre öpüştüler.

Engellendirme Komutanı Diana Moon Glampers, işte tam o sırada çift namlulu on kalibrelik bir av tüfeğiyle stüdyodan içeri girdi. İki el ateş etti ve İmparator ile İmparatoriçe daha yere düşemeden can verdiler.

Diana Moon Glampers tüfeğini tekrar doldurdu. Onu müzisyenlere doğrulttu ve engellerini yeniden kuşanmak için on saniyeleri olduğunu söyledi onlara.

Bergeron'ların televizyonlarının tüpü işte o zaman karardı.

Hazel, karartma hakkında bir şey söylemek üzere George'a döndü. Ama George bir kutu bira almak için mutfağa gitmişti.

George elinde birasıyla döndüğünde, bir engel sinyaliyle silkelenerek duraladı. Sonra tekrar yerine oturdu. "Ağladın mı sen?" dedi Hazel'a.

"Evet," dedi Hazel.

"Neden peki?"

"Unuttum," dedi Hazel. "Televizyonda çok acıklı bir şey vardı galiba."

"Neydi o?" diye sordu George.

"Kafamda her şey birbirine karıştı sanki," dedi Hazel.

"Acıklı şeyleri unut," dedi George.

"Hep öyle yaparım," dedi Hazel.

"Aferin sana," dedi George. Sıçradı. Kafasında bir perçin tabancasının gürültüsü vardı.

"Vay anasını... bu seferki kesin çok esaslıydı," dedi Hazel.

"Deme gitsin," dedi George.

"Vay anasını..." dedi Hazel, "bu seferki kesin çok esaslıydı."

(1961)

BU DEFA KİMİM?

Üye yazıldığım amatör bir tiyatro topluluğu olan Kuzey Crawford Mask and Wig Club, bahar sezonunda Tennessee Williams'ın *A Streetcar Named Desire* (Arzu Tramvayı) adlı oyununu sahneye koymayı önerdi. Her zaman oyunların yönetmenliğini üstlenen Doris Sawyer, annesi hasta olduğu için bu defa görev alamayacağını bildirmişti. Hem zaten kulübün başka yönetmenler de yetiştirmesi gerektiğini düşünüyordu, çünkü kendisi sağ salim yetmiş dört yaşına ermiş bile olsa, sonsuza dek yaşayacak değildi.

Bunun üzerine, daha evvel yönettiğim tek şey, sattığım alüminyum alaşımlı kış pencereleri ile kasaların montajı olduğu halde, yönetmenlik işi benim üstüme kaldı. Ben buyum işte, kış pencereleri ve kapılar, arada bir de duş kabini satan bir satıcı parçası. Oyunculuğuma gelince, sahnede ulaştığım en yüksek mertebe, ya bir baş uşak ya da bir polis memuru olmuştur, hangisi daha yüksekse.

Yönetmenlik işini üstüme almadan önce bir sürü şart koştum ve bunlardan en önemlisi, kulüp kadrosundaki tek gerçek aktör olan Harry Nash'in oyunda mutlaka Marlon Brando rolünü üstlenmesiydi. Harry'nin ne marifetli bir oyuncu olduğu konusunda size fikir vermem gerekirse, bir sene içinde *The Caine Mutiny Court Martial*'da (Caine'de Kasırga) Kaptan Queeg'i, arkasından *Abe Lincoln in Illinois* (Abraham Lincoln Illinois'de) adlı oyunda Abraham Lincoln'ı, sonra da *The Moon Is Blue*'daki (Ay Mavi) genç mimarı oynadığını söyleyebilirim. Ertesi yıl Harry Nash, *Anne of the Thousand Days*'de (Bin Günün Anne'i) Sekizinci Henry'yi, *Come Back Little Sheba*'da (Dön Bana) ise Doc'ı canlandırıyordu. Ben de *Arzu*

Tramvayı'ndaki Marlon Brando rolü için peşindeydim şimdi. Harry toplantıya katılmadığı için, rolü alıp almayacağını söyleyemedi. Toplantılara hiç gelmezdi. Çok çekingendi. Toplantılardan bucak bucak kaçardı ama yapacak başka işleri olduğundan değil. Bekârdı, kadınlarla çıkmazdı – yakın erkek arkadaşları da yoktu üstelik. Her türlü buluşmadan uzak dururdu, çünkü elinde metin yokken, ne diyeceğini, ne yapacağını bilemezdi.

Ben de rolü kabul edip etmeyeceğini sormak için ertesi gün Miller'ın nalbur dükkanına gitmek zorunda kaldım. Harry orada tezgâhtar olarak çalışırdı. Önce telefon şirketine uğrayıp, faturamda gözüken bir Honolulu görüşmesi hakkında şikâyette bulundum. Hayatım boyunca hiç Honolulu'yu aramamıştım.

Telefon şirketinin veznesinde, daha evvel görmediğim güzel bir kız vardı. Şirketin otomatik bir faturalama makinesini devreye soktuğunu söyleyip, makinedeki aksaklıkların henüz tam olarak giderilemediğini izah etti. Hata yaptığı oluyordu yani. "Honolulu'yu hiç aramadığım gibi," dedim ona, "Kuzey Crawford'dan kimsenin orayı aradığını ya da arayacağını hiç sanmam."

Kız fatura bedelini aldı; ben de ona, Kuzey Crawford'lu olup olmadığını sordum. Hayır, dedi. Buralı kızlara makineyi nasıl kullanacaklarını öğretmek için, yeni faturalama makinesiyle birlikte daha yeni geldiğini söyledi. Bundan sonra, dedi, başka bir makineyle başka bir yere gideceğim. "Eh," dedim, "makineler insanlarla birlikte gelmek zorunda oldukları sürece, sanırım emniyette sayılırız."

"Nasıl?" dedi.

"Makineler kendi kendilerini alıcıya teslim etmeye başladıkları zaman," dedim, "sanırım insanların da ciddi ciddi endişelenmeye başlamaları gerekecek."

"Ha," dedi. Bu konu pek ilgisini çekmişe benzemiyordu, gerçi ilgisini çeken başka herhangi bir konu olduğundan şüpheliydim. Sanki hissiz gibiydi, kendi de bir makineydi adeta, otomatik bir telefon şirketi nezaket makinesi.

"Burada ne kadar kalacaksın?" diye sordum.

"Her kasabada sekiz hafta kalırım, bayım," dedi. Güzel mavi gözleri vardı ama bakışlarında fazla umut ya da merak olmadığı kesindi. İki yıldır bu şekilde bir kasabadan öbürüne gidip durduğunu anlattı. Müzmin bir yabancıydı.

Oyundaki Stella rolüne çok yakışabileceğini kafama koydum. Stella, Marlon Brando karakterinin, yani Harry Nash'in oynamasını istediğim karakterin karısıydı. Seçmeleri nerede ve ne zaman gerçekleştireceğimizi ve katılacak olursa kulüptekileri çok mutlu edeceğini söyledim ona.

Şaşırmış görünüyordu, biraz canlanmıştı sanki. "Biliyor musunuz," dedi, "biri beni ilk kez sosyal bir etkinliğe katılmaya davet ediyor."

"Eh," dedim, "birçok güzel insan tanımanın, onlarla bir oyunda rol almaktan daha hızlı bir yolu yoktur."

Adının Helene Shaw olduğunu söyledi. Belki de bana –ve de kendine– sürpriz yapabileceğini söyledi. Belki de çıkagelebileceğini söyledi.

Kuzey Crawford'ın Harry Nash'i bu kadar çok oyunda seyrettikten sonra artık ondan gına getirmiş olacağını zannedersiniz. Ama gerçek şu ki, Kuzey Crawford muhtemelen Harry'yi ne kadar seyretse bıkmazdı, çünkü Harry sahnede hiçbir zaman Harry olmazdı. Ortaöğretim Okulunun spor salonundaki sahnenin bordo perdeleri açıldığında, Harry, kanıyla canıyla, metnin ve yönetmenin ona olmasını söylediği kişi olup çıkardı.

Harry Nash'in gerçek hayatta da önemli ve renkli biri olabilmesi için –birini bulup evlenmesi ve belki Miller'ın nalbur dükkanında haftada elli dolara tezgâhtarlık yapmaktan daha iyi bir iş bulabilmesi için– bir psikiyatra gitmesi gerektiği söylenmişti bir ara. Bir psikiyatr, onun kasaba halkı tarafından zaten bilinmeyen hangi özelliğini ortaya çıkarabilirdi, bilmiyorum. Harry'nin sorunu, bebekken Üniteryen Kilisesinin kapısına bırakılmış olmasıydı. Anasının babasının kim olduğunu asla öğrenememişti.

Miller'ın dükkanına gidip, yeni oyunun yönetmenliğine atandığımı ve oyunumda onu oynatmak istediğimi söylediğimde, Harry kendisini oyununda oynatmak isteyen herkese verdiği karşılığı bana da verdi – eğer düşünecek olursanız, biraz hazin bir karşılıktı bu:

"Bu defa kimim?" diye sordu.

Seçmeleri her zaman yapıldıkları yerde gerçekleştirdim – Kuzey Crawford Halk Kütüphanesi'nin ikinci katındaki toplantı odasında. Doris Sawyer, yani genellikle yönetmenliği üstlenen kadın da, beni tecrübesinden yararlandırmak için o gün yanımda bulundu. Oyunda rol almak isteyen kişiler aşağıda beklerken, biz ikimiz üst kata kurulduk ve aşağıdakileri birer birer yukarıya çağırdık.

Zaman kaybından başka bir işe yaramadığı halde, Harry Nash de seçmelere katıldı. Az da olsa rol yapma şansını kaçırmak istemiyordu herhalde.

Hem Harry'yi hem de tabii ki kendimizi memnun etmek için, karısına dayak attığı sahneden bir bölüm okutturduk ona. Bu bölüm, Harry'nin oynadığı haliyle, başlı başına bir oyuna dönüştü. Üstelik Tennessee Williams'ın kaleminden çıkmamış kısımları da vardı. Yaklaşık altmış beş kilo ağırlığında ve bir metre yetmiş iki santim boyundaki Harry'nin, yalnızca eline bir oyun metni almak suretiyle ağırlığına yirmi iki kilo, boyuna ise on santim eklediği bölümü mesela, Tennessee Williams yazmamıştı. Kruvaze yakalı, arkası pilili, kısa ve küçük bir ilkokul mezuniyet ceketi giymişti; üstünde bir at kafası olan, ufacık, kırmızı bir de boyunbağı vardı. Ceketi ve boyunbağını çıkarttı, yakasını açtı, sonra da Doris ile bana arkasını dönüp, oynayacağı rolün havasına girmeye başladı. Gömleğinin arkasında kocaman bir yırtık vardı, üstelik epeyce yeni bir gömleğe benziyordu. Onu mahsus yırtmıştı, daha en başından Marlon Brando'yu daha fazla andırabilmek için.

Yüzünü yeniden bize döndüğünde, boylu boslu, yakışıklı, kibirli ve vahşiydi. Doris, Harry'nin oyundaki eşi Stella'nın rolünü okudu ve Harry o ihtiyar kadını öyle bir haşladı ki, kendisini

eşek sudan gelinceye kadar dövecek olan seksi bir gorille evli, hamile bir kızcağız olduğuna inandırdı onu. Buna beni de inandırdı. Ben de Stella'nın oyundaki kız kardeşi Blanche'ın rolünü okudum. Harry beni öyle korkuttu ki, kendimi ayyaş ve geçkin bir Güney dilberi gibi hissetmediysem iki gözüm önüme aksın.

Doris ve ben, narkozdan çıkmış hastalar gibi, başımızdan geçenlerin duygusal etkisini üstümüzden atmaya çalışırken, Harry oyun metnini elinden bıraktı, ceketini giyip boyunbağını taktı ve eski haline, nalbur dükkanındaki solgun tezgâhtara dönüştü.

"Şey... nasıl buldunuz?" dedi. Rolü alamayacağına oldukça emin gözüküyordu.

"Eh," dedim, "başlangıç için, fena sayılmaz."

"Rolü alma şansım var mı?" diye sordu. Neden her defasında bu konuda şüpheye yer varmış gibi davranmak zorunda olduğunu bilmiyorum ama nedense hep öyle yapardı.

"Sanırım kuvvetli bir ihtimalle rolü sana verme temayülü içinde olduğumuzu söyleyebiliriz," dedim ona.

Pek sevinmişti. "Teşekkür ederim! Çok teşekkür ederim!" dedi ve elimi sıktı.

"Aşağıda yeni bir kız var mı, güzel bir kız?" diye sordum, Helene Shaw'ı kastederek.

"Fark etmedim," dedi Harry.

Helene Shaw seçmelere *geldi* gelmesine ama Doris ile beni düş kırıklığına uğrattı. Kuzey Crawford Mask and Wig Club olarak, genellikle genç kız diye kakalamak zorunda kaldığımız kırk yaşındaki ahı gitmiş vahı kalmış kadınlardan biri yerine, en nihayet gerçekten güzel, gerçekten genç bir kızı sahneye çıkartacağımızı düşünmüştük.

Gel gör ki, Helene Shaw'da oyunculuğun o'su yoktu. Okuması için eline ne verirsek verelim, kızda değişen bir şey olmuyor, telefon faturasıyla ilgili bir şikâyeti olan herkese gülümsediği gibi gülümseyip duruyordu yine.

Doris onu biraz yönlendirmeye, oyundaki Stella'nın bir gorile ihtiyaç duyduğu için bir gorile âşık olan, son derece

tutkulu bir kız olduğunu anlamasını sağlamaya çalıştı. Gelgelelim, Helene yine aynı şekilde okudu rolünü. Bence bir yanardağ bile onu bir "Of" çekecek kadar heyecanlandıramazdı.

"Tatlım," dedi Doris, "sana kişisel bir soru soracağım."

"Tamam, sor," dedi Helene.

"Hiç âşık oldun mu?" dedi Doris. "Bunu sormamın sebebi," dedi, "eski aşklarından birini hatırlarsan oyunculuğuna biraz ruh katabilirsin belki."

Helene kaşlarını çatıp uzun uzun düşündü. "Şey," dedi, "çok seyahat ederim ben. Ziyaret ettiğim değişik şirketlerdeki erkeklerin hemen hepsi evli oluyor. Bekâr birilerini tanıyacak kadar uzun kalmıyorum hiçbir yerde."

"Ya okul günlerin?" dedi Doris. "Okulda yaşanan platonik ve diğer türlerdeki tüm o aşklar?"

Bunun üzerine Helene yine uzun uzun düşündükten sonra şöyle dedi: "Okuldayken bile sürekli seyahat ederdim. Babam bir inşaat işçisiydi, nerede iş çıkarsa oraya giderdik, dolayısıyla yaşadığım yerlere ya merhaba ya hoşça kal derdim hep, arada da hiçbir şey yaşanmazdı."

"Hımm," dedi Doris.

"Film yıldızları sayılır mı?" dedi Helene. "Gerçek hayatta değil tabii. Hiç film yıldızı tanımadım. Beyazperdeden tanıdığım kadarıyla."

Doris bana baktı ve gözlerini devirdi. "Sanırım o da bir tür aşk sayılır," dedi.

O zaman Helene biraz canlanır gibi oldu. "Eskiden sinemalardan hiç çıkmaz, tekrar tekrar seyrederdim filmleri," dedi. "Başroldeki erkek yıldız her kimse, onunla evlendiğimi farz ederdim. Nereye gitsek bizimle gelen birileri varsa sadece onlardı. Nereye taşınırsak taşınalım, film yıldızları hep orada olurlardı."

"Anlıyorum," dedi Doris.

"Pekâlâ, teşekkür ederiz Bayan Shaw," dedim. "Şimdi aşağı in ve diğerleriyle birlikte bekle. Sana haber vereceğiz."

Velhasıl, başka bir Stella bulmaya çalıştık. Ve bir tane bile bulamadık, tazeliğini kaybetmemiş tek bir kadın yoktu kulüpte. "Bir sürü Blanche'ımız oldu," dedim, elimizde sadece Stella'nın geçkin kız kardeşi Blanche'ı oynayabilecek geçkin kadınlar olduğunu kastederek. "Hayat böyle, galiba... bir Stella'ya karşı yirmi Blanche."

"Bir Stella bulduğunda da," dedi Doris, "bir de bakıyorsun, kız aşkın ne olduğunu bilmiyor."

Doris ve ben deneyebileceğimiz son bir şey daha olduğuna karar verdik. Harry Nash'ten Helene'yle bir sahne oynamasını isteyebilirdik. "Harry onu bir nebze olsun gaza getirebilir," dedim.

"O kızda gaz maz yok," dedi Doris.

Bunun üzerine merdivenden Helene'ye seslenip tekrar yukarı gelmesini söyledik ve birini de Harry'yi bulmaya yolladık. Harry seçmelerde –ve provalarda da– hiçbir zaman diğerleriyle birlikte oturmazdı. Oynayacak rolü kalmadığı an, kendisine seslenildiğinde duyabileceği ama asla görünmeyeceği bir saklanma yeri bulup kayıplara karışırdı. Kütüphanede yapılan seçmelerde, genellikle başvuru kitapları bölümüne saklanır, sözlüğün üstündeki çeşitli ülke bayraklarına bakarak vakit öldürürdü.

Helene yeniden yukarıya çıktığında, ağladığını görüp hem çok üzüldük hem de şaşırdık.

"Ah, canım," dedi Doris. "Vah vah... kendini bu kadar üzecek ne var sanki, hayatım?"

"Berbattım, değil mi?" dedi Helene, başını öne eğerek.

Bir amatör tiyatro topluluğunda biri ağladığı zaman söylenebilecek tek şeyi söyledi Doris. "Yok canım, olur mu hiç...? Harikaydın."

"Hayır, değildim," dedi Helene. "Ben ayaklı bir buzdolabıyım ve öyle olduğumu biliyorum."

"Yüzüne baktığında kimse böyle düşünmez," dedi Doris.

"Beni tanımaya başlayınca düşünür ama," dedi Helene. "İnsanlar beni tanımaya başladıklarında, *aynen* öyle düşünür-

ler." Gözyaşları daha da çoğalmıştı. "Olduğum gibi olmak istemiyorum," dedi. "Ama elimde değil işte, hayatınız boyunca benim gibi yaşamış olsaydınız siz de böyle olurdunuz. Edindiğim yegâne deneyim, film yıldızlarına ilişkin çılgınca düşlerden ibaret. Gerçek hayatta hoş biriyle karşılaştığım zaman kendimi sanki koca bir şişenin içindeymiş gibi hissederim, sanki ne kadar uğraşırsam uğraşayım o kişiye dokunamazmışım gibi." Etrafındaki havayı, onu kuşatan koca bir şişeymiş gibi itekledi Helene.

"Bana hiç âşık olup olmadığımı sormuştun," dedi Doris'e. "Hayır, olmadım... ama olmak istiyorum. Bu oyunun neye dair olduğunu biliyorum. Stella'nın neler hissetmesi gerektiğini ve neden öyle hissettiğini biliyorum. Ben... ben... ben..." dedi ama gözyaşları devam etmesine izin vermedi.

"Sen ne, hayatım?" dedi Doris, usulca.

"Ben..." dedi Helene ve hayali şişeyi yeniden itekledi. "Nereden başlayacağımı bilemiyorum," dedi.

Kütüphane basamaklarında ağır ayak sesleri duyuldu. Bir açık deniz dalgıcı, kurşun ayakkabılarıyla yukarı çıkıyordu sanki. Harry Nash'ti gelen, Marlon Brando'ya dönüşmüştü. Elleri nerdeyse yere değen bir goril gibi yürüyerek içeri girdi. Karaktere kendini öyle kaptırmıştı ki, ağlayıp sızlayan bir kadın görünce alaycı bir gülüş belirdi yüzünde.

"Harry," dedim, "Helene Shaw'la tanışmanı istiyorum. Helene... bu Harry Nash. Eğer Stella rolünü alırsan, Harry oyunda senin kocan olacak." Harry tokalaşmak için elini uzatmadı. Ellerini ceplerine sokup kamburunu çıkarttı ve Helene'yi baştan aşağı süzdü, onu bakışlarıyla soydu adeta. Helene'nin gözyaşları hemencecik dindi.

"Birlikte kavga sahnesini oynayabilir misiniz acaba?" dedim, "hemen ardından da barışma sahnesini."

"Tabii," dedi Harry, gözlerini Helene'den ayırmadan. Gözleriyle giysileri Helene üstüne giyemeden yakıp eritiyordu adeta. "Tabii," dedi, "Stell de hazırsa."

"Ne?" dedi Helene. Yüzü kızılcık şurubu gibi kızarmıştı.

"Stell – Stella," dedi Harry. "Yani sen. Stell benim karım."

İkisine de birer oyun metni verdim. Harry kendininkini teşekkür bile etmeden kaptı elimden. Helene'nin elleri uyuşmuştu adeta, metni tutmasını sağlamak için parmaklarına biraz şekil vermem gerekti.

"Fırlatıp atabileceğim bir şey lazım bana," dedi Harry.

"Ne?" dedim.

"Radyoyu pencereden dışarı attığım yer var ya," dedi Harry. "Neyi atabilirim?"

Demir bir prespapyenin radyo olduğunu söyledim ve pencereyi ardına kadar açtım. Helene Shaw'ın ödü kopmuş gibi bir hali vardı.

"Nereden başlamamızı istersiniz?" diye sordu Harry ve sonra da ısınma hareketleri yapan profesyonel bir boksör gibi omuzlarını oynattı.

"Radyoyu pencereden attığın yerin birkaç satır öncesinden başlayabilirsin," dedim.

"Tamam, tamam," dedi Harry, bir yandan ısınırken. Oyun düzenine ilişkin notları gözden geçirdi. "Bir bakalım..." dedi, "ben radyoyu fırlattıktan sonra, Stella sahneden kaçıyor, ben peşinden gidiyorum ve ona bir yumruk atıyorum."

"Doğru," dedim.

"Haydi bebek," dedi Helene'ye, gözlerini devirerek. Gerçekleşmek üzere olan şey, *Ben Hur*'daki atlı araba yarışından daha vahşiceydi. "Dikkat," dedi Harry. "Hazır ol, bebek. Başla!"

Sahne sona erdiğinde, Helene Shaw bir inşaat işçisi gibi kan ter içinde kalmış, bir yılanbalığı gibi pelteleşmişti. Ağzı bir karış açık oturmuş, başı yana düşmüştü. Artık şişenin filan içinde değildi. Onu dik tutacak, emniyette ve temiz kalmasını sağlayacak bir şişe yoktu ortada. Şişe bitmiş gitmişti.

"Rolü aldım mı, almadım mı?" diye homurdandı Harry.

"Aldın," dedim.

"Hay ağzınıza sağlık!" Helene'ye dönüp, "Artık gitmem lazım..... Görüşürüz Stella," dedi ve çıkarken kapıyı arkasından hızla çarptı.

"Helene?" dedim. "Bayan Shaw?"

"Hı?"

"Stella rolü senin," dedim. "Müthiştin!"

"Öyle miydim?"

"Bu kadar ateşli olduğuna hiç ihtimal vermemiştim, hayatım," dedi Doris ona.

"Ateş mi?" dedi Helene. Ayakları yerden kesilmişti sanki.

"Fişek gibi! Meşale gibi! Maytap gibi!" dedi Doris.

"Hı?" dedi Helene. Başka bir şey diyemedi. Sonsuza dek o sandalyede ağzı bir karış açık oturacakmış gibi bir hali vardı.

"Stella," dedim.

"Hı?" dedi.

"Gidebilirsin artık."

Böylece, haftada dört gece Ortaöğretim Okulunun sahnesinde prova yapmaya başladık. Harry ile Helene öyle bir tempo tutturmuşlardı ki, daha dört prova bile yapmadan, prodüksiyonda görev alan herkes heyecandan ve yorgunluktan nerdeyse kafayı oynatmıştı. Yönetmenler genellikle rollerini öğrenmeleri için oyunculara yalvarmak zorunda kalırlar ama benim hiç öyle bir sorunum olmadı. Harry ile Helene birlikte o kadar güzel çalışıyorlardı ki, kadroda yer alan herkes onları desteklemeyi bir görev, bir şeref ve bir keyif olarak görüyordu.

Kesinlikle şanslıydım – ya da öyle olduğumu sanıyordum. Her şey öyle yolunda gidiyor, öyle hararetli ve dolu dolu geçiyor, oyunda o kadar çabuk yol alıyorduk ki, bir aşk sahnesinden sonra Harry ile Helene'ye şöyle demek zorunda kaldım: "Gücünüzün birazını da asıl temsile saklayın, olur mu? Kendinizi helâk edeceksiniz."

Bunu dördüncü ya da beşinci provada söylemiştim ve geçkin kız kardeş Blanche'ı oynayan Lydia Miller, seyirci koltuklarında yanımda oturuyordu. Gerçek hayatta, Verne Miller'ın karısıdır Lydia. Verne ise, nalbur dükkanının sahibi Miller'dır. Verne, Harry'nin patronuydu.

"Lydia," dedim ona, "bu işi iyi mi becerdik, yoksa bana mı öyle geliyor?"

"Evet," dedi, "iyi becerdin, tamam mı?" Öyle bir konuşmuştu ki, sanki bir tür suç işlemişim, korkunç bir şey yapmışım gibi hissettirmişti bana. "Kendinle gurur duymalısın."

"Ne demek istedin sen?" dedim.

Lydia cevap veremeden, Harry sahneden bana seslendi ve onunla işimin bitip bitmediğini sorup, eve gitmek için izin istedi. Gidebileceğini söyledim ve Harry, Marlon Brando'luğunu bırakmadan, yoluna çıkan eşyaları tekmeleyip kapıları çarpa çarpa salonu terk etti. Helene sahnede yapayalnız kalmıştı, seçmelerden sonra yüzüne yerleşen aynı alık ifadeyle bir divanın üstünde oturuyordu. Kızcağız eriyip bitmişti.

Yeniden Lydia'ya döndüm ve sordum: "Eh... şimdiye dek, mutlu ve gururlu olmak için her türlü sebebim var diye düşünüyordum. Yoksa benim bilmediğim şeyler mi biliyorsun?"

"O kızın Harry'ye âşık olduğundan haberin yok mu senin?" dedi Lydia.

"Oyunda mı?" dedim.

"Ne oyunu?" dedi Lydia. "Artık oyunu moyunu kalmadı bu işin. Şu kızın haline baksana." Üzgün üzgün güldü. "Bu oyunu sen yönetmiyorsun."

"Kim yönetiyor?" dedim.

"Tabiat Ana elinden geleni ardına koymuyor," dedi Lydia. "Harry'nin gerçekte ne olduğunu keşfedince o kızın hali ne olur, düşünsene." Sonra kendi lafını düzeltti. "Harry'nin gerçekte ne olmadığını keşfedince yani."

Bu konuda hiçbir şey yapmadım, çünkü beni ilgilendirdiği görüşünde değildim. Lydia'nın bu konuda bir şeyler yapmaya çalıştığına ama fazla ileri gidemediğine kulak misafiri oldum.

Lydia bir gece, "Biliyor musun," dedi Helene'ye, "bir keresinde Ann Rutledge'i oynamıştım, Harry de Abraham Lincoln'dı."

Helene ellerini çırptı. "Rüya gibiydi herhalde!"

"Öyleydi, bir bakıma yani," dedi Lydia. "Kimi zaman kendimi o kadar kaptırırdım ki, Abraham Lincoln'ı nasıl sevecek-sem Harry'yi de öyle severdim. Aklımı başıma toplayıp, onun

asla köleleri azat etmeyeceğini, kocamın nalbur dükkanında çalışan basit bir tezgâhtar olduğunu kendi kendime hatırlatmam gerekirdi."

"Tanıdığım en olağanüstü adam," dedi Helene.

"Ama tabii ki, Harry ile aynı oyunda oynarken kendini hazırlaman gereken bir şey var," dedi Lydia, "son temsilden sonra olacak olanlar."

"Neden bahsediyorsun sen?" dedi Helene.

"Gösteri biter bitmez," dedi Lydia, "Harry'nin olduğunu düşündüğün her şey buhar olup uçar gider."

"Buna inanmıyorum," dedi Helene.

"İnanılması zor olduğunu kabul ediyorum," dedi Lydia.

Sonra Helene biraz durgunlaştı. "Neyse ne, bunu neden söylüyorsun ki bana?" dedi. "Doğru bile olsa, beni neden ilgilendirsin?"

"Şey... bilmiyorum," dedi Lydia, gerileyerek. "Ben sadece... sadece ilginç bulabileceğini düşünmüştüm."

"Ama bulmadım," dedi Helene.

Lydia da, kendini oyunda hissetmesi gerektiği kadar pespaye ve ezik hissederek, usulca sıvıştı. Bundan sonra, Helene'yi Harry hakkında uyarmak için kimse ağzını açıp bir şey demedi. Hatta, Helene'nin artık oradan oraya gönderilmek istemediğini, Kuzey Crawford'da kalmak istediğini telefon şirketine bildirdiği yolunda söylentiler yayıldığında bile.

Sonunda oyunu sahneye koyma vakti gelip çatmıştı. Üç gece üst üste temsil verdik –perşembe, cuma, cumartesi– ve de seyircinin canına okuduk. Sahnede söylenenlerin her kelimesine inandılar ve bordo perdeler aşağı indiğinde, geçkin kız kardeş Blanche'la birlikte tımarhaneyi boylamaya hazırdılar.

Perşembe gecesi telefon şirketindeki diğer kızlar Helene'ye bir düzine kırmızı gül gönderdiler. Helene ile Harry alkışlarla yeniden sahneye çağrıldıklarında, ramp ışıklarının üstünden gülleri Helene'ye uzattım. Öne çıkıp çiçekleri aldı ve Harry'ye vermek için buketten bir tane gül çıkarttı. Ama gülü herkesin önünde Harry'ye uzatmak üzere döndüğünde, Harry orada

değildi. Perde bu küçük ekstra sahnenin –hiçliğe ve boşluğa gül sunan kızın– üstüne kapandı.

Kulise gidip onu bulduğumda, o tek gülü hâlâ elinde tutuyordu. Buketi ise bir kenara koymuştu. Gözlerinde yaşlar vardı. "Nerede yanlış yaptım?" dedi bana. "İstemeden onurunu mu kırdım onun?"

"Hayır," dedim. "O her temsilden sonra böyle yapar. Oyun biter bitmez, elinden geldiğince tez kaybolur ortalıktan."

"Ya yarın, yine mi kaybolacak?"

"Makyajını bile temizlemeden hem de."

"Ya cumartesi?" dedi. "Cumartesi günü kapanış partisi için kalacaktır herhalde, değil mi?"

"Harry asla partilere katılmaz," dedim. "Cumartesi günü perde kapandıktan sonra, pazartesi günü işe gidene dek yüzünü gören olmayacak."

"Ne kötü," dedi.

Cuma gecesi, Helene'nin performansı, perşembe gecesi ortaya koyduğu performansın çok gerisindeydi. Aklı başka yerlerdeymiş gibiydi. Perde kapandıktan sonra Harry'nin çekip gidişine seyirci kaldı. Tek kelime etmedi.

Cumartesi, o zamana kadarki en iyi performansını sergiledi. Tempoyu ayarlayan genellikle Harry olurdu. Ama cumartesi günü, Harry'nin Helene'ye yetişmeye çalışması gerekti.

Perde son seyirci selamının üstüne indiğinde, Harry sıvışıp gitmek istedi ama gidemedi. Helene onun elini bırakmıyordu. Öbür oyuncular, sahne ekibi ve onları tebrik etmeye gelmiş bir sürü seyirci, Harry ile Helene'nin etrafını kuşatmıştı ve Harry elini kurtarmaya çalışıyordu.

"Eh," dedi Harry, "artık gitmeliyim."

"Nereye?" dedi Helene.

"Şey," dedi Harry, "eve."

"Rica etsem beni kapanış partisine götürür müsün?" dedi Helene.

Harry kıpkırmızı oldu. "Korkarım partilerle aram pek iyi değildir," dedi. Marlon Brando'luğundan eser kalmamıştı. Dili

tutulmuştu, ürkekti, çekingendi – iki oyun arasında olmakla ünlendiği her şeyi olmuştu şimdi.

"Peki," dedi Helene. "Gitmene izin vereceğim – ama bana bir söz vermen şartıyla."

"Ne sözü?" dedi Harry. O sırada Helene elini bıraksa camdan atlayıp kaçacakmış gibi geldi bana.

"Sana hediyeni getirene kadar burada kalacağına söz vermeni istiyorum," dedi Helene.

"Hediye mi?" dedi Harry, daha da paniğe kapılarak.

"Söz mü?" diye sordu Helene.

Harry söz verdi. Elini geri alabilmenin tek çaresi buydu. Helene hediyeyi getirmek için soyunma odasına giderken, Harry de oracıkta süklüm püklüm dikildi. Beklerken, bir sürü insan usta oyunculuğundan dolayı onu tebrik etti. Ama tebrikler onu hiç mutlu etmiyordu. Tek istediği oradan çekip gitmekti.

Helene hediyesiyle geri döndü. Ayraç olarak kullanılacak kocaman kırmızı bir kurdelesi olan, küçük, mavi bir kitaptı hediye. *Romeo ve Juliet*'ti. Harry çok utanmıştı. Sadece "Teşekkür ederim," diyebildi.

"Ayraç en sevdiğim sahneyi işaret ediyor," dedi Helene.

"Hımm," dedi Harry.

"En sevdiğim sahnenin hangisi olduğunu görmek istemiyor musun?" dedi Helene.

Bunun üzerine Harry kitabı kırmızı kurdelenin ayırdığı yerden açmak zorunda kaldı.

Helene ona sokuldu ve Juliet rolünden bir bölüm okudu.[3] " 'Nasıl geldin buraya söyle, hem niye?' " dedi. " 'Bahçenin duvarları yüksek, zor aşılması, kim olduğunu düşün bir de, mezar olur sana bu yer, bizden görürlerse.' " Sonraki satırı işaret edip, "Şimdi de, bakalım Romeo ne demiş," dedi.

"Hımm," dedi Harry.

"Romeo ne demiş, okusana," dedi Helene.

3) alıntılar: Shakespeare, *Romeo ve Juliet*, çev: Özdemir Nutku, Remzi Kitabevi, 7. Basım, Mart 2000, s.57, 58.

Harry boğazını temizledi. Okumak istemiyordu ama buna mecburdu. Gündelik sesiyle, " 'Aşkın hafif kanatlarıyla aştım bu duvarları,' " diye yüksek sesle okudu. Ama sonra, birden değişime uğrayarak, " 'Durduramaz sevgiyi çünkü taştan sınırlar,' " dedi. Sonra doğruldu ve sekiz yaş birden gençleşip, cesur ve heyecanlı bir delikanlı oluverdi. " 'Hem aşkın isteyip de başaramadığı ne var!' " diye okudu, " 'Engel olamaz bana bu yüzden akrabalar.' "

" 'Bir görürlerse, sana kıyarlar,' " dedi Helene ve onu kulise doğru yürütmeye başladı.

" 'Hayır!' " dedi Harry, " 'Daha çok tehlike saklıdır senin gözlerinde, onların yirmi kılıcından!' " Helene onu kulis çıkışına yöneltti. " 'Tatlı bak yeter,' " dedi Harry, " 'Korur beni onların düşmanlığına karşı.' "

" 'Dünyada istemem senin burada görülmeni,' " dedi Helene ve bizim duyabildiğimiz son sözler bunlar oldu. O ikisi kapıdan çıkıp gitmişlerdi.

Kapanış partisine gelmediler. Bir hafta sonra da evlendiler.

O sırada birbirlerine hangi oyunu okuduklarına bağlı olarak bazen biraz tuhaf davrandıkları olsa da, çok mutlu görünüyorlar.

Geçen gün, faturalama makinesi yine ahmakça hatalar yaptığı için telefon şirketinin bürosuna uğradım. Helene'ye son zamanlarda Harry ile hangi oyunları okuduklarını sordum.

"Geçtiğimiz hafta," dedi, "Othello ile evlendim, Faust tarafından sevildim ve Paris tarafından kaçırıldım. Sizce de kasabanın en şanslı kızı ben değil miyim?"

Sanırım öylesin, dedim ve kasaba kadınlarından çoğunun da aynı fikirde olduklarını söyledim ona.

"Onlar şanslarını kaybettiler," dedi.

"Çoğu o heyecana dayanamazdı," dedim. Benden bir oyun daha yönetmem istendiğini de söyledim ona. Onun ve Harry'nin oyunda rol almalarının mümkün olup olmayacağını sordum. Bana kocaman bir gülümsemeyle şöyle dedi: "Bu defa kimiz?"

(1961)

MAYMUN EVİNE HOŞ GELDİNİZ

Bir mayıs günü öğleden sonra, Cod Burnu'nun tamamını kaplayan Barnstable ilinin şerifi Pete Crocker, Hyannis'teki Federal Etik İntihar Merkezi'ne girdi – ve oradaki altı fitlik iki Hostes'e, korkuya mahal olmadığını ama Şair Billy adında, yedi düvele nam salmış bir hiçkafanın Cod Burnu'na doğru yola çıktığına inanıldığını söyledi.

Hiçkafa, etik doğum kontrol haplarını günde üç defa almayı reddedenlere verilen addı. Bu suçun cezası 10 000 $ ve on yıl hapisti.

Yeryüzü'ndeki insan nüfusunun 17 milyara ulaştığı bir zamandı. Bu küçüklükte bir gezegen için, bu büyüklükte bu kadar memeli çok fazlaydı. İnsanlar adeta drupalar gibi dizilmişlerdi.

Drupa, bir ağaççileğinin dış yüzeyini oluşturan, küçük, etli boğumlara verilen addır.

İşte bu yüzden, Dünya Hükümeti aşırı nüfus artışının üzerine çift yollu bir saldırı yöneltiyordu. Yollardan biri, etik intiharın teşvikiydi, yani en yakın İntihar Merkezi'ne gidip bir Barcalounger'a yatar ve Hostes'lerden birinden sizi acısızca öldürmesini isterdiniz. Öbür yol ise, zaruri etik doğum kontrolü idi.

Şerif, bu güzel, mert ve son derece akıllı Hostes'lere, yollara barikatlar kurulduğunu ve Şair Billy'yi yakalamak için evlerin birer birer aranmakta olduğunu söyledi. Asıl zorluk, polisin onun neye benzediğini bilmemesiydi. Onu gözleriyle görmüş ve tanımış olan tek tük insanın hepsi de kadındı – ve onun boyu, saç rengi, sesi, ağırlığı, ten rengi hakkında fevkalade çelişkili ifadeler veriyorlardı.

"Size hatırlatmama gerek yok, kızlar," diye devam etti şerif, "bir hiçkafanın belden aşağısı çok hassastır. Eğer Şair Billy buralara gelip sorun çıkartmaya kalkacak olursa, doğru tarafına atılacak okkalı bir tekme harikalar yaratır."

Atıfta bulunduğu şey, doğum kontrolünün tek yasal şekli olan etik doğum kontrol haplarının insanların belden aşağısını hissiz kıldığı gerçeğiydi.

Çoğu erkek, belinden aşağısını soğuk demir ya da balsa odunu gibi hissettiğini söylerdi. Çoğu kadın ise, belinden aşağısını ıslak pamuk ya da bozuk zencefilli gazoz gibi hissettiğinden dem vururdu. Haplar o kadar etkiliydi ki, hap almış bir adamın gözlerini bağlayıp, ondan Gettysburg Söylevini okumasını isteyebilir, o bunu yaparken de hayalarını tekmeleyebilirdiniz ama adam tek bir heceyi bile atlamazdı.

Haplar etikti, çünkü kişinin üreme yetisine tecavüz etmiyordu; dolayısıyla doğaya ve ahlaka aykırı değildi. Hapların tek yaptığı, seksi her çeşit haz duygusundan arındırmaktı.

Yani bilim ve ahlak, bu konuda beraberdi.

Hyannis'teki o iki Hostes'in adları, Nancy McLuhan ve Mary Kraft idi. Nancy'nin kızılımsı sarı saçları vardı. Mary ise gösterişli bir esmerdi. Üniformaları, beyaz dudak boyası, ağır göz makyajı, altına bir şey giymeden vücutlarına geçirdikleri mor renkli, daracık bir tulum ve siyah deri çizmelerden ibaretti. Görevleri çok zor sayılmazdı – merkezde yalnızca altı intihar bölmesi vardı. Epey yoğun haftalarda, mesela Noel'den önceki hafta, belki altmış kişiyi uykuya yatırdıkları olurdu. Bu iş bir derialtı şırıngası ile yapılırdı.

"Size diyeceğim şu ki, kızlar," dedi Şerif Crocker, "her şey tamamen kontrol altında. Rahat rahat işinize bakabilirsiniz."

"Bize diyeceğin bu kadar mı yani?" diye sordu Nancy.

"Ne demek istediğini anlamadım."

"Şair Billy muhtemelen dosdoğru buraya geliyor, çıkar hadi ağzından baklayı."

Şerif beceriksiz bir masumiyet içinde omuzlarını silkti. "Bunu kesin olarak bilemeyiz."

"Şair Billy hakkında herkesçe *kesin olarak* bilinen tek şey bu sanırdım: Etik İntihar Merkezlerindeki Hostes'lerin kızlığını bozmakta uzmanlaşmış olduğu." Nancy bakireydi. Tüm Hostes'ler bakireydi. Ayrıca psikoloji ve hemşirelik alanında ileri düzeyde eğitim görmüş olmaları gerekiyordu. Etine dolgun, pembe tenli ve en az altı fit boyunda olmaları da şarttı.

Amerika pek çok bakımdan değişmişti ama metrik sistemi hâlâ benimsememişti.

Şerifin –sanki öğrenirlerse paniğe kapılabilirlermiş gibi– Şair Billy hakkındaki asıl gerçekten kendisini ve Mary'yi korumaya çalışması, Nancy McLuhan'ı küplere bindirmişti. Şerife de aynen öyle dedi.

"E.İ.S.'deki kızları korkutmak bu kadar kolay olsaydı," dedi, "bu işe ne kadar dayanabilirdik sanıyorsun?" E.İ.S. derken, Etik İntihar Servisi'ni kastetmişti.

Şerif bir adım gerileyip çenesini buruşturdu. "Fazla dayanamazdınız herhalde."

Aralarındaki mesafeyi kapatıp, bir karate vuruşuna hazırladığı elinin kenarını hafifçe şerifin burnuna değdirerek, "Çok doğru," dedi Nancy. Tüm Hostes'ler judo ve karatede ustaydılar. "Ne kadar âciz olduğumuzu öğrenmek istiyorsan, Şair Billy olduğunu farz ederek bana doğru gel de gör gününü."

Şerif başını salladı ve ona donuk bir ifadeyle gülümsedi. "Gelmesem daha iyi olur."

"Bugün söylediğin en akıllıca şey buydu," dedi Nancy, Mary gülerken şerife sırtını dönerek. "Korktuğumuz yok... *kızgınız*. Hatta *kızgın* bile değiliz. O buna *değmez*. Sadece *canımız sıkıldı*. Ta nerelerden gelip ortalığı karıştırması çok can sıkıcı, hem de sırf bizi..." Cümlesini yarım bıraktı. "Çok saçma, çok saçma."

"Hiç direnmeden kendilerine bunu yapmasına izin veren kadınlara kızdığım kadar, *ona* bile kızmıyorum," dedi Mary, "yapmasına izin verip, sonra da polise onun eşkâlini bile bildiremeyen kadınlara. Bir de İntihar Hostesi olacaklar!"

"Galiba birileri karate çalışmayı ihmal ediyor," dedi Nancy.

Etik İntihar Merkezlerindeki Hostes'leri cazip bulan tek kişi Şair Billy değildi. Tüm hiçkafalar aynı fikirdeydiler. Hiç hap kullanmamaktan ileri gelen seks çılgınlığı başlarına vurduğundan, bir Hostes'in beyaz dudaklarının, iri gözlerinin, daracık tulumlarının ve çizmelerinin *seks, seks, seks* diye bağırdığını zannederlerdi.

Oysa, elbette ki, seks bir Hostes'in aklından geçecek en son şeydi.

"Eğer Billy her zamanki yöntemini takip ederse," dedi şerif, "alışkanlıklarınızı ve muhitinizi araştıracaktır. Sonra da içinizden birini seçip, ona çirkin bir şiir postalayacaktır."

"Aman ne hoş," dedi Nancy.

"Telefonu kullandığı da biliniyor."

"Cesarete bak," dedi Nancy. Şerifin omzunun üstünden, postacının yaklaşmakta olduğunu görebiliyordu.

Nancy'nin sorumluluğu altındaki bölmelerden birinin kapısı üstünde mavi bir ışık yandı. İçerdekinin bir isteği vardı anlaşılan. O sırada kullanımda olan tek bölme orasıydı.

Şerif, oradakinin Şair Billy olma ihtimali var mı, diye sorunca, Nancy şöyle karşılık verdi: "Eh, eğer oysa, başparmağım ve işaretparmağımla bile boynunu kırabilirim demektir."

"Hınzır Dede," dedi Mary; içeridekini o da görmüştü. Hostes'inin kendisini uykuya yatırmasına izin vermeden önce saatlerce dırdır edip şakalaşan ve hatıralarını anlatan sevimli ve bunak ihtiyarlara Hınzır Dede derlerdi.

Nancy homurdandı. "İki saattir son yemeğinde neler yiyeceğine karar vermeye çalışıyoruz."

Derken, postacı elinde tek bir mektupla çıkageldi. Keçeli kalemle yazılmış zarfın üstünde Nancy'nin adı vardı. Nancy zarfı açarken öfke ve tiksintiyle doldu, çünkü bunun Billy'den gelmiş bir pislik parçası olduğunu biliyordu.

Yanılmamıştı. Zarfın içinde bir şiir vardı. Yeni bir şiir değildi bu. Etik doğum kontrolünün hissizliği tüm dünyada yaygınlaşalı beri yeni manalar yüklenmiş, eski günlerden

kalma bir şarkıydı. Yine keçeli kalemle yazılmış olan şiir, şöyle diyordu:

Parkın içinde yürüyorduk,
Karanlıkta heykelleri götürüyorduk.
Sherman'ın atı bunu yapabiliyorsa,
Sen de pekâlâ yapabilirsin.

Nancy Hınzır Dede'nin ne istediğini öğrenmek için intihar bölmesine girdiğinde, adam yıllardır üstünde yüzlerce insanın huzur içinde öldüğü nane yeşili Barcalounger'da yatıyordu. Bitişikteki Howard Johnson's'tan getirilmiş mönüyü inceliyor ve limon sarısına boyanmış duvarın üstündeki hoparlörden yayılan müziğe tempo tutuyordu. Oda cüruf briketinden yapılıp badana edilmişti. Jaluzili ve parmaklıklı bir penceresi vardı.

Her Etik İntihar Merkezi'nin bitişiğinde bir Howard Johnson's bulunurdu, her Howard Johnson's'ın bitişiğinde de bir Etik İntihar Merkezi. Howard Johnson's'ın turuncu bir damı vardı, İntihar Merkezi'ninki ise mordu ama her ikisi de Hükümet'e aitti. Hemen her şey Hükümet'e aitti.

Hemen her iş makineler tarafından gerçekleştiriliyordu. Nancy, Mary ve şerif, birer işleri olduğu için şanslıydılar. Çoğu insan işsizdi. Sıradan vatandaşlar aylak aylak evlerinde oturup televizyon seyrederlerdi; televizyon da Hükümet'e aitti. Televizyon on beş dakikada bir onları ya akıllıca oy kullanmaya, ya akıllıca tüketimde bulunmaya, ya seçtiği kilisede ibadet etmeye, ya yurttaşlarını sevmeye ya da kanunlara uymaya –veyahut en yakın Etik İntihar Merkezi'ni arayıp bir Hostes'in ne denli sevecen ve anlayışlı olabileceğini keşfetmeye– yönlendirirdi.

Hınzır Dede gibilerine çok ender rastlanırdı, çünkü adam enikonu yaşlıydı, keldi, titrekti, ellerinde benekler vardı. İnsanların çoğu, yılda iki kere yaptırdıkları "yaşlanmayı önleyici" iğneler sayesinde, yirmi iki yaşında gösterirlerdi. İhtiyarın

yaşlı görünmesi, iğnelerin gençliği elden gittikten sonra keşfedilmiş olduğunun kanıtıydı.

"Son yemeğimizde neler yiyeceğimize karar verdik mi bari?" diye sordu Nancy ona. Kendi sesinde bir hırçınlık sezinleyip, Şair Billy'ye olan öfkesini ve yaşlı adamdan sıkıntısını açık ettiğinin farkına vardı. Utanmıştı, çünkü profesyonelliğe sığmazdı bu. "Dana kotlet pane çok iyidir."

Yaşlı adam başını yana devirdi. İkinci çocukluğun açgözlü hinliğiyle, Nancy'yi profesyonelliğe aykırı ve kırıcı davranırken yakalamıştı ve bu yüzden cezalandıracaktı onu. "Sesin pek dostane çıkmıyor. Siz Hostes'ler her zaman sevecen davranırsınız zannederdim. Buranın pek hoş bir yer olacağını düşünürdüm."

"Özür dilerim," dedi Nancy. "Soğuk görünüyorsam, bunun seninle hiç ilgisi yok."

"Belki de seni sıkmışımdır."

"Yo, hayır," dedi cesaretle, "ne münasebet. Hiç şüphe yok ki, tarihten çok ilginç şahsiyetler tanıyorsun." Hınzır Dede'nin tanıdığını iddia ettikleri arasında, etik doğum kontrolünün babası olan Grand Rapids'li eczacı J. Edgar Nation da vardı.

"Öyleyse ilgilenmiş gibi *görün* bari," dedi Nancy'ye. Böyle bir küstahlık, yanına kâr kalabilecek türden bir hareketti. Çünkü iğneyi isteyeceği ana kadar ne zaman istese kalkıp gidebilirdi. Ve iğneyi ancak o *isterse* vurabilirlerdi. Kanun böyleydi.

Nancy'nin –ve tüm Hostes'lerin– mahareti ise, gönüllülerin kalkıp gitmemesini sağlamak, sonuna kadar her dakika dil döküp gönüllerini almak ve sabırla onları pohpohlamaktı.

İşte bu yüzden, Nancy oracıkta oturup yaşlı adamın anlattığı hikâyenin ilginçliğinden hayretlere düşmüş gibi yapmak zorundaydı. Oysa herkesçe bilinen bir hikâyeydi bu, J. Edgar Nation'ın nasıl olup da etik doğum kontrolünü tesadüfen keşfettiğinin hikâyesi.

"Haplarının bir gün insanlar tarafından kullanılacağına dair en ufak bir fikri yoktu," dedi Hınzır Dede. "Onun düşü,

Grand Rapids Hayvanat Bahçesindeki maymun evine erdem getirmekti. Bunu biliyor muydun?" diye sordu, ciddiyetle.

"Hayır. Hayır, bilmiyordum. Çok ilginç."

"O ve on bir çocuğu bir Paskalya günü kiliseye gittiler. Öyle güzel bir gündü ve Paskalya töreni o kadar güzel ve sade geçmişti ki, hayvanat bahçesinde yürüyüş yapmaya karar verdiler. Sanki bulutların üstünde yürür gibiydiler."

"Hımm." Betimlenen sahne her Paskalya günü televizyonda gösterilen bir oyundan araklanmıştı.

Hınzır Dede kendini sahnenin içine monte etti ve Nation'lar maymun evine varmadan hemen önce, kendini onlarla muhabbete soktu. " 'Günaydın, Bay Nation,' dedim ona. 'Kesinlikle çok güzel bir sabah.' '*Size* de günaydın, Bay Howard,' dedi bana. 'İnsana kendini yeniden doğmuş gibi tertemiz ve Tanrı'nın muratlarıyla bir hissettirmekte Paskalya sabahlarının üstüne yoktur.' "

"Hımm." Nancy, hemen hiç ses geçirmeyen kapının ardında çalan telefonun hafif, yaygaracı sesini işitebiliyordu.

"Böylece maymun evine kadar birlikte yürüdük ve orada ne görsek beğenirsin?"

"Tahmin edemiyorum." Biri telefona cevap vermişti.

"Mahrem yerleriyle oynayan bir maymun gördük!"

"Olamaz!"

"Evet! J. Edgar Nation öyle afalladı ki, derhal evine dönüp, bahar mevsiminde maymunların Hıristiyan bir aile tarafından görülmesi yakışık almayacak davranışlar sergilemesini engelleyecek bir hap geliştirmeye başladı."

Biri kapıyı tıklatıyordu.

"Buyrun...?" dedi Nancy.

"Nancy," dedi Mary, "telefon sana."

Nancy odadan dışarı çıktığında, şerifi zafer sarhoşluğundan nefesi kesilmiş vaziyette buldu. Telefon Howard Johnson's'ta saklanan ajanlar tarafından gizlice dinleniyordu. Hattakinin Şair Billy olduğuna inanılıyordu. Nereden telefon ettiği tespit edilmişti. Polis onu enselemek üzere çoktan yola koyulmuştu bile.

Şerif, Nancy'ye "Konuştur onu, kapatmasın," diye fısıldadı ve telefonu som altından yapılmış bir nesneymiş gibi ona uzattı.

"Buyrun...?" dedi Nancy.

"Nancy McLuhan?" dedi bir erkek sesi. Tanınmamak için değiştirilmiş bir sesti. Adam burnunu sıkarak konuşuyordu sanki. "Ortak arkadaşlarımızdan biri adına arıyorum."

"Öyle mi?"

"Size bir mesaj iletmemi istedi."

"Anlıyorum."

"Bir şiir."

"Pekâlâ."

"Hazır mısınız?"

"Hazırım." Nancy arka planda sirenlerin cıyakladığını duyabiliyordu.

Arayan da sirenleri duymuş olmalıydı ama yine de hiç oralı olmadan okudu şiiri. Şöyle diyordu:

"Jergen's Losyona batır kendini
Tek kişilik nüfus patlaması geliyor şimdi."

Onu yakalamışlardı. Nancy her şeyi işitebiliyordu – bir sürü gürültü patırtı, bağrış çağrış ve çığlık.

Telefonu kapatırken hissettiği sıkıntı hormonal bir sıkıntıydı. Cesur bedeni gerçekleşmeyecek bir kavgaya hazırlanmıştı.

Şerif, İntihar Merkezi'nden dışarı fırladı. Yakalanmasına yardımcı olduğu ünlü suçluyu görmek için öyle acele ediyordu ki, trençkotunun cebinden bir tomar kâğıt düştü yere.

Mary kâğıtları yerden alıp şerifin arkasından seslendi. Şerif bir anlığına durdu, kâğıtların artık önemi kalmadığını söyledi ve kendisiyle gelmek isteyip istemediğini sordu ona. İki kız bir şeyler konuştular; Nancy, Billy'yi hiç merak etmediğini belirterek, Mary'yi şerifle gitmeye teşvik ediyordu. Bunun üzerine Mary kâğıt tomarını Nancy'nin eline tutuşturup, şerifin peşine takıldı.

Kâğıt tomarı, Billy'nin başka yerlerdeki Hostes'lere yollamış olduğu şiirlerin fotokopileriydi. Nancy en üsttekini okudu. Etik doğum kontrol haplarının tuhaf bir yan etkisini konu alıyordu şiir: Haplar insanları hissizleştirmekle kalmıyor, çişlerinin mavi renk almasına da yol açıyordu. Şiirin adı, *Birşeykafanın İntihar Hostesine Söyledikleri* idi ve şöyle devam ediyordu:

Serpmedim, fışkırtmadım,
Haplar sağ olsun, günaha girmedim.
Kalabalıkları, bok kokusunu, gürültüyü sevdim.
Ve işediğimde, turkuvaz rengi işedim.

Turuncu renkli bir çatının altında yemek yedim;
Bir kapı menteşesi gibi ileri savruldum.
Gök mavisi canımı işeyip atmak için,
Bugün mor çatının altına geldim.

Bakire hostes, ölümün emrindesin,
Hayat güzeldir ama sen daha güzelsin.
Kuşumun yasını tut, mor kız çocuğu...
Girdiği tek yer gök mavisi sular oldu.

Hınzır Dede merakla sordu: "Bu hikâyeyi daha evvel hiç duymamış mıydın...? J. Edgar Nation'ın etik doğum kontrolünü nasıl icat ettiğini yani?" Sesi çatlak çıkıyordu.

"Hiç bilmiyordum," diye yalan söyledi Nancy.

"Bunu herkes bilir sanırdım."

"Benim haberim yoktu."

"J. Edgar Nation işini bitirdiğinde, maymun evinin Michigan Yüksek Mahkemesi'nden farkı kalmamıştı. Bu arada, Birleşmiş Milletler'de de şu malum kriz devam etmekteydi. Bilimden anlayanlar, insanların bu kadar hızlı çoğalmaktan vazgeçmeleri gerektiğini söylerken, ahlaktan anlayanlar, seks zevkten başka hiçbir şey için kullanılmayacak olursa toplum çöker diyorlardı."

Hınzır Dede Barcalounger'ından kalktı ve pencereye gidip jaluzinin iki çıtasını araladı. Dışarıda görülecek pek bir şey yoktu. Ön tarafı caddeye dönük şekilde asılmış, yirmi fit yüksekliğinde bir termometre maketi, manzarayı tamamen kapatıyordu. Derece, Yeryüzü'ndeki insanları milyar bazında sıfırdan yirmiye kadar kademelendiriyordu. Sözde sıvı tüpü, kırmızı plastikten yapılmış yarısaydam bir şeritti. Yeryüzü'nde kaç insan olduğunu gösteriyordu. Tüpün dibine çok yakın bir noktada siyah bir ok vardı. Bu ok, nüfusun bilim adamlarınca uygun görülen seviyesini işaret ediyordu.

Hınzır Dede batmakta olan güneşe hem bu kırmızı plastiğin, hem de jaluzinin arkasından baktığından, yüzü gölgelerle ve kırmızı şeritlerle dolmuştu.

"Söylesene..." dedi, "ben öldüğüm zaman, bu termometre ne kadar aşağı inecek? Bir fut mu?"

"Hayır."

"Bir inç mi?"

"Pek sayılmaz."

"Cevabın ne olduğu biliyorsun, değil mi?" dedi ve yüzünü ona döndü. Sesindeki ve gözlerindeki bunaklık yok olup gitmişti. "Bu nesne üzerinde bir inç 83 333 kişiye eşittir. Bunu biliyordun, değil mi?"

"Şey... doğru olabilir," dedi Nancy, "ama bana kalırsa, konuya bu şekilde bakmak yanlış."

Yaşlı adam, ona kalırsa konuya nasıl bakmanın doğru olacağını sormadı. Sormak yerine, başka bir düşüncesini aktararak bitirdi sözünü. "Sana doğru olan başka bir şey daha söyleyeceğim. Ben Şair Billy'yim, sen de çok güzel bir kadınsın."

Tek eliyle, kemerinden kısa namlulu bir tabanca çıkarttı. Öbür eliyle, kelini ve kırış kırış alnını sıyırıp attı; lastik bir maskeydi bu anlaşılan. Şimdi yirmi ikisinde gösteriyordu.

Pis pis sırıtarak, "Bu iş bittiğinde, polis tam olarak neye benzediğimi öğrenmek isteyecektir," dedi Nancy'ye. "Ola ki insanları tasvir etmekte zorlanan biriysen, aklında kalsın diye söylüyorum; zira çoğu kadın bunu başaramıyor nedense:

Beş fit iki inç boyundayım,
Gözlerim mavi,
Omuzlarıma inen saçlarım kahverengi...
Ben erkek bir cinim
Dopdoludur benliğim
İçin için yandığımı söyler hatunlar."

Billy, Nancy'den on inç kısaydı. Ayrıca Nancy'nin ona göre kırk libre kadar fazlası vardı. Billy'ye hiç şansı olmadığını söylerken, Nancy fena halde yanılıyordu. Billy önceki gece penceredeki parmaklıkların cıvatalarını sökmüştü, Nancy'yi pencereden çıkarttı, sonra da duvardaki koca termometre yüzünden caddeden görünmeyen bir menholden aşağı indirdi onu.

Hyannis'in kanalizasyonuna girdiler. Billy nereye gittiğini biliyordu. Bir el feneri ve haritası vardı. Nancy ise, önü sıra alay edercesine oynaşan kendi gölgesini takip ederek, daracık geçit boyunca önden gitmek zorundaydı. Konumlarını yukarıdaki gerçek dünyaya oranlayarak, nerede olduklarını tahmin etmeye çalışıyordu. Howard Johnson's'ın altından geçerlerken, işittiği seslerden yola çıkarak doğru bir tahminde bulundu. Orada yemek pişiren ve servis yapan makinelerden hiç ses çıkmazdı. Ama müşteriler yemek yerken kendilerini çok yalnız hissetmesinler diye, tasarımcılar mutfak için ses efektleri hazırlamışlardı. Nancy'nin duydukları da işte bunlardı – çatal kaşık şıngırtıları ve Zencilerle Porto Rikoluların kahkahalarıyla dolu bir bant kaydı.

Ama o noktadan sonra kayboldu Nancy. Billy'nin ona "Sağa," ya da "Sola" ya da "Sakın komik bir şey yapmaya kalkma Juno[4], yoksa o koca lanet olası kafanı uçururum," demekten başka söyleyeceği çok az şey vardı.

Sadece bir defa, konuşmayı andıran bir şey geçti aralarında. Bu diyalogu başlatan da bitiren de Billy oldu. "Seninki gibi güzel kalçalara sahip bir kız ölüm satmaktan ne anlar yahu?" diye sordu arkasından.

4) Grek tanrıçası Hera ile bir tutulan Romalı tanrıça. (ç.n.)

Nancy durmaya cesaret edemedi. "Bunu yanıtlayabilirim," dedi ona. Billy'yi napalm yemiş gibi sindirecek bir cevap verebileceği konusunda kendine güveniyordu.

Ama Billy onu sertçe itti ve lanet olası kafasını uçurmayı önerdi yine.

Nancy, "Yanıtımı duymak bile istemiyorsun," diye sataştı ona. "Duymaktan korkuyorsun."

"Haplar etkisini yitirene dek asla bir kadını dinlemem," diye dudak büktü Billy. Planı buydu demek – en az sekiz saat onu esir tutacaktı. Hapların etkisini yitirmesi bu kadar vakit alırdı.

"Aptalca bir kural."

"Bir kadın, hapların etkisi geçene dek kadın değildir."

"Bir kadına kendisini insandan ziyade mal gibi hissettirmeyi çok iyi beceriyorsun."

"Bunu haplara borçlusun," dedi Billy.

400 000 drupalık nüfusuyla 400 000 can taşıyan Büyük Hyannis'in altında 80 mil uzunluğunda lağım kanalları vardı. Nancy yeraltında zaman mefhumunu yitirmişti. Billy varmaya çalıştıkları yere nihayet vardıklarını bildirdiğinde, Nancy için aradan bir yıl geçtiğini tasavvur etmek mümkündü.

Bu hayra alamet olmayan izlenimi sınamak için kendi baldırını çimdikledi ve vücudunun kimyasal saatine kulak verdi. Baldırı hâlâ hissizdi.

Billy duvara monte edilmiş demir basamakları tırmanmasını emretti ona. Yukarıda zayıf bir ışık çemberi vardı. Muazzam bir jeodezik kubbenin plastik poligonları arasından süzülen ay ışığıydı aslında bu. Nancy'nin, kurbanların geleneksel sorusunu, "Neredeyim?" sorusunu sorması gerekmiyordu. Cod Burnu'nda buna benzer sadece bir tek kubbe vardı. Bu kubbe Hyannis Port'taydı ve altında da antik Kennedy Sitesi'ni barındırırdı.[5]

5) Günümüzde, Cod Burnu körfezindeki Barnstable ilinin bir kasabası olan Hyannis'te, John F. Kennedy Hyannis Müzesi vardır. Başkanın evi ve Kennedy malikânesi de Hyannis Port civarındadır. (ç.n.)

Daha dizginsiz zamanlarda hayatın nasıl yaşandığını sergileyen bir müzeydi burası. Müze kapalıydı. Sadece yazın açık olurdu.

Nancy ile Billy'nin içinden çıktığı menhol, yeşil çimentoyla kaplı geniş bir alan üzerindeydi. Bu alan, eskiden Kennedy çimenliğinin bulunduğu yerdi. Eski ahşap yapıların önündeki yeşil çimento üzerinde, ya Birleşik Devletler ya da Dünya Başkanı olarak görev yapmış on dört Kennedy'yi temsil eden heykeller vardı. Başkanlar touch futbol oynuyorlardı.[6]

Nancy'nin hissizleştirildiği dönemin Dünya Başkanı, tesadüf bu ya, "Ana" Kennedy adında eski bir İntihar Hostesiydi. Bu özel touch futbol oyununa heykeliyle asla katılamayacaktı. Adı Kennedy olmasına Kennedy'ydi ama Kennedy'lerle hiç alakası yoktu. İnsanlar onun bir tarzı olmamasından yakınırlar, onu zevksiz bulurlardı. Bürosunun duvarında BURADA ÇALIŞMAK İÇİN DELİ OLMANIZ GEREKMEZ AMA OLSANIZ KESİNLİKLE İŞİNİZE YARAR diyen bir tabela, DÜŞÜN! diyen bir diğer tabela ve BİR GÜN BURALARDA BİR YERDE ORGANİZE OLMAK ZORUNDA KALACAĞIZ diyen bir tabela daha vardı.

Bürosu Tac Mahal'deydi.

Kennedy Müzesi'ne gelene kadar, Nancy McLuhan er geç Billy'nin küçük bedenindeki kemikleri bir bir kırmaya, hatta belki onu kendi silahıyla vurmaya fırsat bulacağına emindi. Bunu yaparken gözünü bile kırpmazdı. Billy'nin kan emen bir keneden daha iğrenç olduğunu düşünüyordu.

Fikrini değiştirmesinin sebebi merhamet değildi. Billy'nin bir çetesi olduğunu keşfetmişti. Menholün etrafında en az sekiz kişi vardı – eşit sayıda erkek ve kadın. Kafalarına naylon çoraplar geçirmişlerdi. Nancy'yi zapt edip sıkı sıkı tutarak sakin

6) Touch futbol, Amerikan futbolunun daha az sayıda oyuncuyla ve daha tehlikesiz kurallarla oynanan bir türüdür. Kennedy ailesi, Hyannis Port malikânesinde oynanan touch futbol oyunlarıyla efsaneleşmişti. (ç.n.)

durmasını söyleyenler, kadınlar olmuştu. Hepsi de en az Nancy'nin boyundaydı ve zorunda kalırlarsa canını fena halde yakabilecekleri şekilde tutuyorlardı onu.

Nancy gözlerini yumsa bile, şu bariz sonuca varmaktan kendini alamadı: Bu yoldan çıkmış kadınlar, Etik İntihar Servisi'nden hemşireleriydi. Sinirine hâkim olamayıp, yüksek ve sert bir sesle, "Ettiğiniz yeminleri nasıl bozabiliyorsunuz siz böyle?" diye sordu onlara.

Anında canını öyle fena yaktılar ki, iki büklüm olup gözyaşlarına boğuldu.

Yeniden doğrulduğunda, söylemek istediği daha pek çok şey vardı ama çenesini tuttu. İntihar Hosteslerinin insani edep duygusunu ilgilendiren her türlü kavrama düşman kesilmelerine ne mene bir şeyin yol açmış olabileceğine yönelik tahminler yürütmeye başladı sessizce. Hiçkafalık tek başına bunun açıklaması olamazdı. Yanında ilaç da veriyorlardı herhalde.

Nancy okulda öğrendiği tüm o feci ilaçları aklından geçirmeye başladı ve içlerinden en kötüsünün kadınlar için yapılanı olduğuna ikna etti kendini. Bu ilaç öyle etkiliydi ki, Nancy'nin öğretmenlerinden duyduğuna göre, belden aşağısı hissiz biri bile ondan sadece bir bardak içtikten sonra tekrar tekrar ve istekle çiftleşirdi. Cevap bu olmalıydı: Kadınlar, ve muhtemelen erkekler de, cin içiyorlardı.

Nancy'yi apar topar ortadaki ahşap yapıya soktular; orası da başka her yer gibi karanlıktı. Adamların Billy'ye bir haber ilettiğini duydu Nancy. İşte bu haberde küçük bir umut ışığı sezdi. Yardım yolda olabilirdi.

Nancy'yi arayıp müstehcen şeyler söyleyen o çete üyesi, polisi kandırmış ve Şair Billy'yi yakalamış olduklarına inandırmıştı; bu da Nancy için kötü haberdi. Nancy'nin kayıp olduğunu polis henüz bilmiyor, dedi iki adam Billy'ye. Mary Kraft'e Nancy adına bir telgraf yollanmış, telgrafta Nancy'nin acil bir aile meselesi için New York City'ye çağrıldığı bildirilmişti.

Nancy'nin umut ışığı gördüğü husus işte buydu: Mary o telgrafa inanmayacaktı. Mary, Nancy'nin New York'ta ailesi filan olmadığını biliyordu. Orada yaşayan 63 000 000 kişiden bir tanesi bile Nancy'nin akrabası değildi.

Çete, müzenin hırsız alarm sistemini etkisiz hale getirmişti. Ziyaretçilerin değerli eşyalara dokunmalarını önlemek için konulmuş zincir ve iplerden çoğunu da kesip atmışlardı. Bu işi kimin ya da neyin yaptığını merak etmeye hacet yoktu. Adamlardan biri, yanında korkunç bir ağaç budama makası taşıyordu.

Nancy'yi önlerine katıp üst kattaki hizmetçi odalarından birine götürdüler. Makaslı adam daracık yatağı çit gibi çevreleyen ipleri kesti. Nancy'yi yatağa yatırdılar ve iki adam Nancy'yi zapt ederken kadınlardan biri de ona sersemletici bir iğne yaptı.

Şair Billy ortadan kaybolmuştu.

Nancy direncini yavaş yavaş kaybederken, iğneyi yapmış olan kadın kaç yaşında olduğunu sordu ona.

Nancy cevap vermemeye kararlıydı ama ilacın onu suskun kalmaktan alıkoyduğunu fark etti. "Altmış üç," diye mırıldandı.

"Altmış üç yaşında bakire olmak nasıl bir duygu?"

Nancy kendi yanıtını kadifemsi bir sis perdesinin ardından işitti. Yanıt onu şaşkına çevirmişti; bunun asla kendi yanıtı olamayacağını söylemek, itiraz etmek istiyordu. "Manasız," demişti Nancy.

Birkaç dakika sonra, dili dolanarak sordu kadına. "O iğnede ne vardı?"

"O iğnede ne mi vardı şekerim? Bilmiyor musun canikom, ona 'doğruluk serumu' derler.' "

Nancy uyandığında ay batmıştı – ama gece hâlâ yerli yerindeydi. Gölgeler çekilmişti ve bir mum ışığı vardı. Nancy daha önce hiç yanan bir mum görmemişti.

Nancy'yi uykusundan uyandıran, sivrisinek ve arılarla ilgili bir rüyaydı. Sivrisinek ve arıların nesli tükenmişti. Kuşların

da öyle. Ama Nancy milyonlarca böceğin belden aşağısını sarmaladığını görmüştü rüyasında. Onu sokmuyorlardı. Kanatlarıyla yelpazeliyorlardı. Nancy bir hiçkafa olmuştu.

Yeniden uykuya daldı. Tekrar uyandığında, başlarına hâlâ naylon çoraplar takılı üç kadın tarafından bir banyoya götürülüyordu. Banyo şimdiden buhar dolmuştu, orada Nancy'den önce başka biri daha yıkanmış olmalıydı. Yerde başka birinin zikzaklar çizen ıslak ayak izleri ve havada keskin bir çam esansı vardı.

Yıkanıp kokular sürülür ve beyaz bir gecelik giydirilirken, iradesi ve bilinci yerine geldi. Kadınlar biraz gerileyip hayran hayran ona baktığında, usulca şöyle dedi onlara. "Artık bir hiçkafa olabilirim. Ama bir hiçkafa gibi düşünmek ya da davranmak zorunda olduğum manasına gelmez bu."

Kimse onunla münakaşaya girmedi.

Nancy alt kata indirildi ve evden dışarı çıkarıldı. Yine bir menholden aşağı gönderileceğine kesin gözüyle bakıyordu. Oranın Billy tarafından gerçekleştirilecek tecavüzü için kusursuz bir mekân olacağını düşünüyordu – yeraltında bir lağım kanalı.

Ama onu önce eskiden çimenlik olan yeşil çimentonun üstünden geçirdiler, sonra da eskiden kumsal olan sarı çimentodan geçirip eskiden liman olan mavi çimentoya çıkardılar. Muhtelif Kennedy'lere ait yirmi altı yat vardı limanda; su hattına kadar mavi çimentonun içine batırılmışlardı. Nancy'yi bindirdikleri yat, bunlardan en eskisiydi: bir zamanlar Joseph P. Kennedy'nin[7] malı olan Marlin.

Şafak vaktiydi. Kennedy Müzesi'ni çevreleyen çok yüksek apartmanlar yüzünden, jeodezik kubbenin altındaki küçük evrene herhangi bir gün ışığının kırılmadan ulaşması için en az bir saat daha geçmesi gerekiyordu.

7) John F. Kennedy'nin babası, İrlanda kökenli ünlü bankacı ve işadamı, ABD'nin eski İngiltere büyükelçisi. (ç.n.)

Marlin'in ön kamarasına inen merdivene kadar Nancy'ye refakat ettiler. Kadınlar geri kalan beş basamağı yalnız başına inmesinin beklendiğini kaş göz işaretleriyle anlattılar ona.

Nancy bir an için donakalınca kadınlar da durdular. Kaptan köşkünde iki gerçek heykel vardı. Dümende duranı, bir zamanlar Marlin'in kaptanlığını yapmış olan Frank Wirtanen'ın heykeliydi. Yanında da oğlu ve ikinci kaptanı Carly duruyordu. Heykellerin zavallı Nancy'ye hiç aldırış ettikleri yoktu. Camın ardından dışarıya, mavi çimentoya bakıyorlardı.

Nancy, üstünde incecik beyaz bir gecelikle ve yalınayak, basamakları cesurca inerek ön kamaraya girdi. Kamara mum ışığı ve çam kokuları içinde yüzüyordu. Kaporta kapağı kapandı ve Nancy'nin arkasından kilitlendi.

Nancy'nin duyguları da, kamaradaki antika eşyalar da öyle karmaşıktı ki, Şair Billy'yi etrafındaki şeylerden, tüm o maun mobilyalardan ve kurşun çerçeveli vitraylardan ayırt edemedi önce. Sonra kamaranın öbür ucunda görüverdi onu. Ön kokpite açılan kapıya sırtını dayamıştı. Mor ipekten yapılmış, Rus yakalı bir pijama giymişti. Pijamanın kırmızı biyeleri vardı ve Billy'nin ipeklere bürünmüş göğsünde, altın bir ejderha kıvranıyordu. Ağzından ateş püskürtüyordu ejderha.

Bu etkileyici ortamla gülünç bir tezat oluştururcasına, Billy gözlük takıyordu. Elinde de bir kitap vardı.

Nancy sondan bir önceki basamakta dengesini sağlayıp, merdivenin tırabzanlarına sıkı sıkı tutundu. Dişlerini gösterdi ve kendisini yerinden kıpırdatmak için Billy'nin cüssesinde on adam gerekeceğini hesapladı.

Aralarında büyük bir masa vardı. Nancy kamarada en fazla yer işgal eden eşyanın, muhtemelen kuğu şeklinde bir yatak olmasını beklemişti ama Marlin bir gezinti teknesiydi. Kamara bir harem dairesinden başka her şeye benziyordu. 1910 yıllarında Ohio'nun Akron kentinde yaşayan alt tabakadan bir ailenin yemek odası ne kadar şehvet uyandırıcıysa, burası da ancak o kadar şehvet uyandırıcıydı.

Masanın üstünde bir mum vardı. Bir de buz kovası, iki kadeh ve büyük bir şişe şampanya. Şampanya da eroin kadar yasak bir maddeydi.

Billy gözlüğünü çıkardı, Nancy'ye mahcup, utangaç bir ifadeyle gülümsedi ve "Hoş geldin," dedi.

"Buradan bir adım öteye geçmeyeceğim."

Billy itiraz etmedi. "Orada çok güzel duruyorsun."

"Ne demem gerekiyor yani...? Senin de başımı döndürecek kadar yakışıklı olduğunu mu? Kendimi senin güçlü kollarına atmak için yanıp tutuştuğumu mu?"

"Eğer beni mutlu etmek isteseydin, mutlu etmenin yolu kesinlikle bu olurdu." Alçakgönüllülükle söylemişti bunu.

"Peki *benim* mutluluğumdan ne haber?"

Soru onu afallatmışa benziyordu. "Nancy... zaten bütün bu olanlar onun için."

"Ya benim mutluluk anlayışım seninkiyle bir değilse ne olacak?"

"Benim mutluluk anlayışımın ne olduğunu sanıyorsun ki?"

"Kendimi kollarına atmayacağım, o zehirden içmeyeceğim ve biri beni zorla götürene dek yerimden kıpırdamayacağım," dedi Nancy. "Yani sanırım mutluluk anlayışın, sen horozu kaldırılmış bir tabancayı cesurca kafama dayayıp canının istediğini yaparken, sekiz kişinin beni şu masanın üstünde zapt etmesi manasına gelecek. Olacaksa böyle olmak zorunda, o yüzden çağır arkadaşlarını da bitir şu işi!"

Billy de öyle yaptı.

Onun canını yakmadı. Nancy'nin tüyler ürpertici bulduğu ruhsuz bir ustalıkla bozdu kızlığını. Her şey bittiğinde, burnu havalarda ya da kurumlu görünmüyordu. Tam tersine, fena halde durgundu ve Nancy'ye şöyle dedi: "İnan bana, eğer başka bir yolu olsaydı..."

Nancy buna taş gibi bir yüzle –ve gurur kırıklığı içinde döktüğü sessiz gözyaşlarıyla– karşılık verdi.

Billy'nin yardımcıları duvardaki açılır kapanır yatağı indirdiler. Yatak bir kitap rafından biraz genişçeydi ve zincirlerin ucuna asılıydı. Nancy kendisini yatağa yatırmalarına itiraz etmedi ve yeniden Şair Billy ile baş başa bırakıldı. Daracık bir rafa sığıştırılmış halde yatarken, o boylu boslu kız kendini küçücük ve zavallı hissediyordu. Kaşıntı veren, savaştan kalma bir battaniyeyle sıkı sıkı örtülmüştü. Yüzünü saklamak için battaniyenin köşesini yukarı çekme fikri ise kendisine aitti.

Nancy, Billy'nin ne yaptığını çıkardığı seslerden anlıyordu, zaten onun da pek bir şey yaptığı yoktu. Masada oturuyor, kâh göğüs geçirip, kâh burnunu çekerek, elindeki kitabın sayfalarını çeviriyordu. Bir sigara yakınca tütün kokusu battaniyenin altına sızdı. Billy sigaradan bir nefes aldı ve sonra da öksürdü, öksürdü, öksürdü.

Öksürükler dindiğinde, Nancy battaniyenin altından nefretle şöyle dedi: "Pek güçlü, pek yetkeli, pek sağlıklısın. Böylesine erkeksi olmak harikulade bir şeydir herhalde."

Billy buna karşılık sadece göğüs geçirdi.

"Ben çok tipik bir hiçkafa sayılmam," dedi Nancy. "Deminki şeyden nefret ettim – ona ilişkin her şeyden nefret ettim."

Billy burnunu çekip bir sayfa daha çevirdi.

"Sanırım tüm diğer kadınlar bu işe bayılmışlardır – doymak bilmemişlerdir."

"Yo."

Nancy battaniyeyi yüzünden çekti. " 'Yo' da ne demek oluyor?"

"Hepsi de senin gibiydi."

Bu cevap, Nancy'nin doğrulup oturarak gözlerini ona dikmesini sağlamaya yetti. "Yani bugün sana yardım eden kadınlar..."

"N'olmuş onlara?"

"Bana yaptıklarını onlara da yaptın, değil mi?"

Billy başını kitabından kaldırmadı. "Doğru bildin."

"O halde neden seni öldüreceklerine sana yardım ediyorlar?"

"Çünkü anlıyorlar," dedikten sonra kibarca ekledi: "*Minnet* duyuyorlar."

Nancy yataktan kalktı, masaya yaklaştı, masanın kenarına tutunup ona doğru iyice eğildi ve sinirle şöyle dedi: "Ben minnet duymuyorum."

"Duyacaksın."

"Sence bu mucizeyi ne gerçekleştirebilir peki?"

"Zaman," dedi Billy.

Billy kitabını kapatıp ayağa kalktı. Çekiciliği Nancy'nin kafasını karıştırmıştı. Nasıl yaptıysa, dizginleri yeniden ele geçirmişti Billy.

"Yaşamış olduğun şey, Nancy," dedi, "bundan yüz yıl önce, herkesin hiçkafa olduğu zamanlarda, mutaassıp bir genç kızın başından geçen tipik bir gerdek gecesidir. O zamanlar damat bu işi yardım almadan yapardı, çünkü genellikle gelin onu öldürmeye niyetli olmazdı. Onun dışında, iki vakada da yaşananlar üç aşağı beş yukarı aynıydı. Üstümdeki, büyük büyükbabamın Niyagara Şelalesi'nde gerdek gecesi giydiği pijamadır.

"Günlüğünde yazdıklarına bakılırsa, gelin bütün gece ağlamış ve iki kere kusmuş. Ama zaman geçtikçe seks düşkünü olup çıkmış."

Suskun kalarak cevap verme sırası Nancy'ye gelmişti. Hikâyeyi anlamıştı. Tüyler ürpertici başlangıçların ardından seks düşkünlüğünün giderek büyüyebileceğini böylesine kolaycacık anlayabilmesi onu korkutmuştu.

"Sen tipik bir hiçkafasın," dedi Billy. "Eğer şimdi bu konuya kafa yormaya cesaret edebilirsen, benim bu denli kötü bir âşık olmama ve aynı zamanda komik görünüşlü bir cüce olmama öfkelendiğini anlayacaksın. Şu andan itibaren düşlemekten kendini alıkoyamadığın şeyin, senin gibi bir İuno'ya gerçekten yaraşacak bir eş olduğunu göreceksin.

"Onu bulacaksın da – uzun boylu, güçlü kuvvetli ve nazik. Hiçkafa hareketi inanılmaz bir hızla ilerliyor."

"Ama..." dedi Nancy ve arkasını getiremedi. Bir lombozdan dışarıya, doğan güneşe baktı.

"Ama ne?"

"Dünya bugün içinde bulunduğu belaya eski zamanların hiçkafaları yüzünden bulaştı. Anlamıyor musun?" Mecalsizce yalvarıyordu. "Dünya seksi kaldıramaz artık."

"Elbette kaldırabilir," dedi Billy. "Artık kaldıramayacağı tek şey üreme."

"O halde yasalar neden?"

"Onlar kötü yasalar," dedi Billy. "Tarihe bakacak olursan şunu fark edersin: Yönetmeye, yasalar koymaya, yasaları uygulamaya ve her şeye kadir olan Tanrı'nın Yeryüzü'nde nasıl yaşanmasını istediğini herkese dikte etmeye en hevesli insanlar, kendilerine ve dostlarına her şeyi mubah görmüşlerdir.

"Bu neden böyledir, bilmiyorum. Birinin makinelere sormasını istediğim bir sürü sorudan biri de bu. Ben şunu bilir, şunu söylerim: Bu türden bir nefret ve terör sonunda zafere ulaştı. Hemen her erkek ve her kadın, tıpkı kedi pisliğine benziyor ve kendini öyle hissediyor. Bugün sıradan bir insanın görüp görebileceği tek seksüel güzellik, onu öldürecek olan kadında saklı. Seks ölüm demek. Al sana kısa ve mide bulandırıcı bir denklem: 'Seks ölümdür.' Kanıtlanmış bir teorem.

"Yani senin anlayacağın, Nancy," dedi Billy, "bu geceyi ve buna benzer pek çok geceyi, dünyaya kaybetmiş olduğu masum hazzın belli bir miktarını iade etmeye çalışarak geçirdim, çünkü dünyamız haz açısından lüzumundan fazla fakir."

Nancy sessizce oturup başını eğdi.

"Sana büyükbabamın gerdek gecesi sabahı ne yaptığını anlatacağım," dedi Billy.

"Dinlemek istediğimi sanmıyorum."

"Vahşice bir şey değil. Tersine, çok güzel bir şey."

"Dinlemek istemeyişimin sebebi de budur belki."

"Geline bir şiir okudu." Billy masadaki kitabı eline alıp açtı. "Hangi şiiri okuduğunu günlüğüne yazmış. Senle ben gelin güvey olmadığımıza ve belki de senelerce tekrar kar-

şılaşmayacağımıza göre, sana bu şiiri okumak istiyorum, seni sevmiş olduğumu bilmen için."

"Lütfen... hayır. Bunu dayanamam."

"Pekâlâ, kitabı buraya bırakacağım, şiirin yeri işaretli, olur ya belki daha sonra okumak istersin. Şiir şu mısralarla başlıyor:

Seni nasıl seviyorum? İzin ver anlatmama.
Enine, boyuna, derinliğine, âşığım ben sana.
Uzanabilir ruhum, gözden ırak olsa da,
Varoluşun ve ideal İnayet'in kıyısına."

Billy kitabın üstüne küçük bir şişe koydu. "Sana bu hapları da bırakıyorum. Bunlardan her ay bir tane alırsan, hiç çocuğun olmayacak. Ama hâlâ bir hiçkafa olacaksın."

Ve çıkıp gitti. Nancy'den başka herkes çıkıp gitti.

Nancy nihayet gözlerini kaldırıp kitaba ve şişeye baktığında, şişenin üstünde bir etiket olduğunu gördü. Etikette şöyle yazıyordu: MAYMUN EVİNE HOŞ GELDİNİZ.

(1968)

SONSUZLUĞA UZUN YÜRÜYÜŞ

Şehrin dışında, tarlalara, ormanlara ve meyve bahçelerine yakın, körler okuluna ait nefis bir çan kulesine nazır bir bölgede, komşu evlerde büyümüşlerdi.

Şimdi yirmi yaşındaydılar ve yaklaşık bir senedir birbirlerini görmemişlerdi. Aralarında her zaman neşeli, hoş bir sıcaklık olmuş ama hiç aşktan bahsedilmemişti.

Erkeğin adı Newt, kızınki ise Catharine'di. Öğleden sonra Newt, Catharine'in kapısını çaldı.

Catharine kapıyı açtı. Okumakta olduğu kalın, kuşe kâğıdına basılmış mecmua hâlâ elindeydi. Mecmua bütünüyle gelinlere özel bir dergiydi. "Newt!" dedi kız. Onu gördüğüne şaşırmıştı.

"Yürüyüşe çıkmak ister misin?" dedi Newt. Karşısındaki Catharine bile olsa, çekingen bir insandı o. Sanki onu asıl ilgilendiren şeyler çok uzaklardaymış gibi –sanki gizli bir görevle uzaklardaki güzel ve esrarengiz noktalar arasında mekik dokurken mola vermiş bir casusmuş gibi– dalgın ve düşünceli bir tavırla konuşarak, çekingenliğini örtbas etmeye çalışırdı. Bu konuşma şekli her zaman Newt'un tarzı olmuştu, onu yakından ilgilendiren meselelerde bile.

"Yürüyüş mü?" dedi Catharine.

"Bir ayağını öbürünün önüne atarsın hani," dedi Newt, "yaprakların arasından, köprülerin üstünden..."

"Kasabada olduğundan hiç haberim yoktu," dedi kız.

"Daha demin geldim," dedi Newt.

"Hâlâ askerdesin, anladım," dedi kız.

"Yedi ayım daha var," dedi Newt. Topçu sınıfında erdi. Üniforması buruşuktu. Ayakkabıları tozluydu. Tıraşa ihtiyacı

vardı. Elini mecmuaya doğru uzattı. "Şu güzel kitap neymiş bakalım," dedi.

Catharine mecmuayı ona verdi. "Ben evleniyorum, Newt," dedi.

"Biliyorum," dedi Newt. "Hadi gel yürüyüşe çıkalım."

"O kadar çok işim var ki, Newt," dedi kız. "Düğüne yalnızca bir hafta kaldı."

"Eğer yürüyüşe çıkarsak," dedi Newt, "yüzün pembeleşir. Gülpembe bir gelin olursun." Mecmuanın sayfalarını çevirdi. Ona mecmuadan gülpembe gelinler göstererek, "Şuna benzer gülpembe bir gelin... ya da şu... ya da bu," dedi.

Gülpembe gelinleri düşününce, yanakları pembeleşti kızın.

"Henry Stewart Chasens'a hediyem olacak bu," dedi Newt. "Seni yürüyüşe çıkararak, ona gülpembe bir gelin armağan etmiş olacağım."

"Adını biliyorsun demek?" dedi Catharine.

"Annem mektubunda yazmış," dedi Newt. "Pittsburghlu mu?"

"Evet," dedi kız. "Tanısan severdin."

"Belki," dedi Newt.

"Sen... düğüne gelebilir misin, Newt?" diye sordu kız.

"Pek emin değilim," dedi Newt.

"Sıla iznin yeterince uzun değil mi?" dedi kız.

"Sıla izni mi?" dedi Newt. Gümüş bir çatal bıçak takımının çift sayfalık reklamını inceliyordu. "Sıla izninde değilim," dedi.

"Öyle mi?" dedi kız.

"İzinsiz geldim, kaçtım sayılır," dedi Newt.

"Ah, Newt! Olamaz!" dedi kız.

"Tabii ki olur," dedi Newt, mecmuadan gözlerini ayırmadan.

"Ama neden, Newt?" dedi kız.

"Hangi modeli beğendiğini öğrenmek zorundaydım," dedi Newt. Mecmuadan gümüş takımı modellerinin adlarını okudu. "Albemarle? Funda?" dedi. "Efsane? Sarmaşık Gülü?" Başını kaldırıp gülümsedi. "Sana ve kocana bir kaşık vermeyi planlıyorum," dedi.

"Newt, Newt... N'olur doğruyu söyle," dedi kız.

"Yürüyüşe çıkmak istiyorum," dedi Newt.

Catharine bir abla gibi paralanarak ellerini ovuşturdu. "Ah, Newt, ah... İzinsiz geldim derken benimle dalga geçiyordun, değil mi?"

Newt bir polis sirenini alçak sesle taklit ederek kaşlarını kaldırdı.

"Nereden... nereden kaçtın?" dedi Catharine.

"Fort Bragg'den," dedi Newt.

"Kuzey Carolina mı yani?" diye sordu kız.

"Bildin," dedi Newt. "Fayetteville civarı – Scarlet O'Hara'nın okula gittiği yerler."

"Buraya kadar nasıl gelebildin, Newt?" dedi kız.

Newt başparmağını otostop yapar gibi kaldırdı. "İki günümü aldı," dedi.

"Annen biliyor mu?" dedi kız.

"Annemi görmeye gelmedim ki," dedi Newt ona.

"Kimi görmeye geldin öyleyse?" diye sordu kız.

"Seni," dedi Newt.

"Neden beni?" dedi kız.

"Çünkü sana âşığım," dedi Newt. "Yürüyüşe çıkabilir miyiz artık? Bir ayağını öbürünün önüne atarsın hani... yaprakların arasından, köprülerin üstünden..."

Yürüyüşe çıkmışlardı sonunda; bir ormandaydılar, yerler sarı yapraklarla kaplıydı.

Catharine öfkeli ve şaşkındı, dokunsan ağlayacaktı. "Newt," dedi, "bu yaptığın tek kelimeyle delilik."

"Nedenmiş o?" dedi Newt.

"Bana âşık olduğunu söyleyecek başka zaman bulamadın mı?" dedi kız. "Hiç bu şekilde konuşmamıştın daha evvel." Yürümeyi kesip durdu.

"Hadi, yürümeye devam edelim," dedi Newt.

"Hayır," dedi kız. "Buraya kadar, daha fazla gitmeyeceğim. Zaten seninle hiç gelmemeliydim aslında."

"Ama geldin," dedi Newt.

"Seni evden çıkarmak için," dedi Catharine. "Eğer biri gelip benimle o şekilde konuştuğunu duysaydı, hem de düğüne bir hafta kala..."

"Ne düşünürdü?" diye sordu Newt.

"Senin çıldırmış olduğunu düşünürdü," dedi kız.

"Neden?" dedi Newt.

Catharine derin bir nefes alıp, konuşmaya başladı. "Öncelikle, yapmış olduğun bu çılgınlıkla beni son derece onurlandırdığını söylemeliyim," dedi. "Gerçekten de askerden kaçmış olduğuna inanamıyorum ama belki de kaçmışsındır. Bana gerçekten âşık olduğuna da inanamıyorum ama belki âşıksındır. Gel gör ki..."

"Âşığım," dedi Newt.

"Pekâlâ, çok onurlandım," dedi Catharine, "ve seni bir arkadaş olarak çok severim Newt, hem de çok... ama artık çok geç." Ondan bir adım uzaklaştı. "Beni hiç öpmedin bile," dedikten sonra elleriyle kendini kolladı. "Bunu şimdi yapman gerektiğini söylemek istemiyorum. Sadece tüm bunların son derece beklenmedik olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Nasıl karşılık vereceğime dair en ufak bir fikrim yok."

"Sadece biraz daha yürü benimle," dedi Newt. "Bundan keyif almaya bak."

Yeniden yürümeye koyuldular.

"Sana nasıl karşılık vermemi bekliyordun?" diye sordu kız.

"Ne beklediğimi ben nereden bileyim?" dedi Newt. "Daha evvel hiç böyle bir şey yapmadım."

"Kendimi kollarına atacağımı mı düşündün?" dedi kız.

"Belki," dedi Newt.

"Seni hayal kırıklığına uğrattıysam özür dilerim."

"Hayal kırıklığına uğramadım," dedi Newt. "Pek ihtimal vermiyordum zaten. Bu yaptığımız çok güzel, sadece yürümek."

Catharine tekrar durdu. "Bundan sonra ne olacağını biliyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedi Newt.

"El sıkışacağız," dedi kız. "El sıkışacak ve iki arkadaş gibi ayrılacağız," dedi. "Bundan sonra olacağı bu."

Newt başını salladı. "Peki," dedi. "Arada bir beni hatırla, olur mu? Seni ne çok sevdiğimi hatırla."

Catharine kendini tutamayıp gözyaşlarına boğuldu. Newt'a arkasını dönüp, ağaçların arasından sonsuzluğa uzanan yola baktı.

"Ne demek oluyor bu?" diye sordu Newt.

"Hiddet!" dedi Catharine. Yumruklarını sıktı. "Hiç hakkın yoktu..."

"Öğrenmek zorundaydım," dedi Newt.

"Eğer ben sana âşık olsaydım," dedi kız, "bunu şimdiye dek çoktan söylemiş olurdum sana."

"Sahi mi?" dedi Newt.

"Evet," dedi kız. Ona dönüp başını kaldırdı, yüzü oldukça kızarmıştı. "Anlardın," dedi.

"Nasıl?" dedi Newt.

"Görürdün mutlaka," dedi Catharine. "Kadınlar aşkı saklamayı pek beceremezler."

Newt o zaman Catharine'in yüzüne daha yakından baktı. Catharine, hayretler içinde kalarak, az önce söylediği şeyin doğru olduğunu, bir kadının aşkı saklayamayacağını anlayıverdi o an.

Newt aşkı görüyordu şimdi.

Ve yapmasını gerekeni yaptı. Öptü onu.

Newt onu serbest bıraktığında, "Sen tam bir baş belasısın!" dedi Catharine.

"Öyle miyim?" dedi Newt.

"Bunu yapmamalıydın," dedi kız.

"Hoşuna gitmedi mi?" diye sordu Newt.

"Ne bekliyordun?" dedi kız – "hummalı, ateşli bir tutku mu?"

"Sana ne diyorum," dedi Newt, "bir an sonra ne olacağını hiç bilmiyorum."

"Veda edeceğiz," dedi kız.

Newt hafifçe kaşlarını çattı. "Peki," dedi.

Catharine bir kez daha konuşmaya başladı. "Öpüştüğümüz için pişman değilim," dedi. "Çok hoştu. Öpüşmemiz gerekiyordu, buna çok yaklaşmıştık. Seni hep hatırlayacağım Newt, şansın açık olsun."

"Senin de," dedi Newt.

"Teşekkür ederim, Newt," dedi kız.

"Otuz gün," dedi Newt.

"Ne?" dedi kız.

"Otuz gün hapis," dedi Newt – "tek bir öpücüğün bedeli bu olacak benim için."

"Ben... çok üzgünüm," dedi Catharine, "ama bunu yapmanı ben istemedim."

"Biliyorum," dedi Newt.

"Bu kadar aptalca bir iş yaptığın için kahramanlık madalyası hak etmediğin kesin," dedi Catharine.

"Kahramanlık güzel bir şey olmalı," dedi Newt. "Henry Stewart Chasens bir kahraman mı?"

"Olabilir, bir fırsatını bulursa tabii," dedi Catharine. Yeniden yürümeye başladıklarını fark edince huzursuz oldu. Veda unutulmuştu.

"Onu gerçekten seviyor musun?" diye sordu Newt.

"Onu kesinlikle seviyorum,'" dedi kız, hışımla. "Sevmeseydim onunla neden evleneyim?"

"Onun neyini beğeniyorsun?" dedi Newt.

"Çok oluyorsun artık!" diye bağırarak, bir kez daha durdu Catharine. "Ne kadar kırıcı davrandığının farkında mısın sen? Henry'de beğendiğim çok, çok, çok fazla şey var! Evet," dedi, "beğenmediğim yönleri de çok, çok, çok fazla belki. Ama bu seni hiç ilgilendirmez. Ben Henry'yi seviyorum ve onun meziyetlerini seninle tartışacak değilim!"

"Özür dilerim," dedi Newt.

"Bak sen!" dedi Catharine.

Newt onu tekrar öptü. Onu tekrar öptü, çünkü Catharine onun kendisini öpmesini istiyordu.

Büyük bir meyve bahçesindeydiler şimdi.

"Nasıl oldu da evden bu kadar uzaklaştık, Newt?" dedi Catharine.

"Bir ayağını öbürünün önüne atarsın hani... yaprakların arasından, köprülerin üstünden," dedi Newt.

"Birbirini kovalarlar... adımlar yani," dedi kız.

Yakındaki körler okulunun kulesinde çanlar çalmaya başladı.

"Körler okulu," dedi Newt.

"Körler okulu," dedi Catharine. Mahmur bir telaşla başını iki yana salladı. "Artık geri dönmeliyim," dedi.

"Veda et o zaman," dedi Newt.

"Her veda edişimde," dedi Catharine, "beni öpüyorsun."

Newt bir elma ağacının altına gidip, yeni biçilmiş çimlerin üstüne oturdu. "Otursana," dedi.

"Hayır," dedi kız.

"Sana dokunmayacağım," dedi Newt.

"Sana inanmıyorum," dedi Catharine.

Newt'un altı metre uzağındaki başka bir ağacın altına oturdu. Gözlerini kapattı.

"Henry Stewart Chasens'ı düşle," dedi Newt.

"Ne?" dedi kız.

"O harika müstakbel kocanı düşle," dedi Newt.

"Peki, tamam," dedi kız. Gözlerini sımsıkı yumdu, müstakbel kocasını getirdi gözlerinin önüne.

Newt esnedi.

Arılar ağaçlarda vızıldıyor ve Catharine nerdeyse uykuya dalıyordu. Gözlerini açtığında Newt'un gerçekten uyuyakaldığını gördü.

Hafiften horlamaya başlamıştı.

Catharine, Newt'un bir saat kadar uyumasına izin verdi ve o uyurken, ona bütün kalbiyle bağlandı.

Elma ağaçlarının gölgeleri doğuya doğru uzamaya başlamıştı. Körler okulundaki kulenin çanları bir kez daha çaldı.

Bir baştankara kuşu uzun uzun öttü.

Uzaklarda bir yerde, bir otomobilin marş motoru birkaç kere zırıldayıp sustu ve sonra sessizliğe gömüldü.

Catharine ağacın altından kalkıp yürüdü ve Newt'un yanına diz çöktü.

"Newt?" dedi.

"Hımm?" dedi Newt. Gözlerini açtı.

"Geç oldu," dedi Catharine.

"Merhaba, Catharine," dedi Newt.

"Merhaba, Newt," dedi Catharine.

"Seni seviyorum," dedi Newt.

"Biliyorum," dedi kız.

"Çok geç," dedi Newt.

"Çok geç," dedi Catharine.

Ayağa kalkıp inleye inleye gerindi Newt. "Çok güzel bir yürüyüştü," dedi.

"Bence de," dedi kız.

"Burada ayrılıyor muyuz?" diye sordu Newt.

"Nereye gideceksin?" dedi Catharine.

"Otostopla kasabaya gidip teslim olacağım," dedi Newt.

"İyi şanslar," dedi kız.

"Sana da," dedi Newt. "Benimle evlenir misin, Catharine?"

"Hayır," dedi Catharine.

Newt gülümsedi, bir an için gözlerini dikip sertçe baktı ona, sonra çabucak yürüyüp uzaklaştı.

Onun gölgelerin ve ağaçların uzun perspektifi içinde giderek ufalışını seyretti Catharine. Newt eğer şimdi durup dönecek ve ona seslenecek olsa, koşa koşa ona gideceğini biliyordu. Başka seçeneği olmayacaktı.

Newt sahiden de durdu. Sahiden de döndü. Sahiden de seslendi. "Catharine," diye bağırdı.

Catharine ona doğru koştu, kollarını boynuna doladı, konuşamadı.

(1960)

FOSTER PORTFÖYÜ

Zengin insanlara akıl dağıtan bir satıcıyım ben. Bir yatırım danışmanlığı firmasının aracılığını yapıyorum. Geçiniyorum ama öyle ahım şahım bir kazancım yok – ya da en azından şimdilik yok, daha yolun başındayım çünkü. Bu işe uygun hale gelebilmek için, bir fötr şapka ve petrol mavisi bir palto, bankacıların giydikleri türden, gri, kruvaze bir takım elbise, bir çift siyah ayakkabı, standart, çizgili bir kravat, yarım düzine beyaz gömlek, altışar çift siyah çorap ve gri eldiven satın almak zorunda kaldım.

Müşteri ziyaretlerine taksiyle gidiyor, gayet şık, temiz ve oturaklı görünüyorum. Menkul kıymetler borsasında sessiz sedasız köşeyi dönmüş ve iş bağlamaktan ziyade kamu hizmetinde bulunmaya gelmiş biri gibi satıyorum kendimi. Gıcır gıcır giysilerim, püfür püfür sertifikalarım ve çıtır çıtır Manila dosyalar içindeki kişiye özel hisse analizlerimle oraya vardığımda gördüğüm muamele –ideal olarak ve genellikle– bir bakan ya da doktora sunulanın aynı oluyor. İpler benim elimde ve her şey tıkırında gidecek.

Çoğunlukla yaşlı bayanlarla meşgul oluyorum – kapı gibi yasalar sayesinde mirasa konup dünyadan büyücek hisseler kopartmış kadınlarla. Müşterilerin menkul kıymetler listelerine bir göz atıp, portföylerini –yahut servetlerini veya birikimlerini– daha da besleyip çoğaltmaları için uzmanlarımızca önerilen yolları sunuyorum onlara. Onlarca, binlerce doları hiç boğazıma düğümlenmeden zikredebilir, yüz bin küsur dolar değerinde bir menkul kıymetler listesine ihtiyatla "Hımmm, hı-hım," demek dışında hiç yaygara kopartmadan bakabilirim.

Kendi portföyüm bulunmadığından, yaptığım iş, şekerci dükkanında karnı aç çırak olmaya benziyor biraz. Mamafih, Herbert Foster mali portresine göz atmamı isteyene dek, hiç böyle hissetmemiştim aslında.

Bir akşam arayıp, beni bir arkadaşının tavsiye ettiğini söyledi ve iş konuşmak için oraya gelip gelemeyeceğimi sordu. Yıkandım, tıraş oldum, ayakkabılarımı parlattım, üniformamı giydim ve taksiye atlayıp her zamanki vakur tavrımla vardım oraya.

Benim mesleğimdeki insanların –ve belki genelde tüm insanların– bir adamın evine, arabasına ve kıyafetine değer biçip yıllık gelirini tahmin etmek gibi çirkin bir huyu vardır. Herbert Foster yılda altı bin dolar etmiyorduysa, iki gözüm önüme aksın. Yanlış anlamayın, orta halli insanlarla herhangi bir alıp veremediğim yok ama onların üstünden hiç para kazanamayacağım da hayati bir gerçek tabii. Foster'ın boşu boşuna zamanımı alacağı düşüncesi biraz canımı sıkmıştı, zira adamın yatırıma ayırabileceği para, öyle zannediyordum ki, taş çatlasa birkaç yüz dolardı. Hadi bin dolar olsun: Benim payıma olsa olsa bir ya da iki dolar düşerdi.

Her neyse, Foster'ların savaş sonrası koloni döneminde inşa edilmiş, derme çatma binasındaydım. Mahalli bir mobilya dükkanının, kül tablaları, bir nemdenetir ve duvardaki tablolarla birlikte üç oda dolusu mobilya verme teklifini kabul edip, hepsine 199,99 $ ödemişlerdi. Lanet olsun, nasılsa gelmiştim artık, Foster'ın naçizane sorununa göz atma işini de halletsem bir yanım eksilmez, diye düşündüm.

"Pek hoş bir eviniz varmış, Bay Foster," dedim. "Bu güzel bayan da eşiniz mi yoksa?"

Şirret görünüşlü sıska bir kadın bön bön baktı bana. Bir tilki avını resmeden desenlerle bezeli, eski püskü bir sabahlık vardı üstünde. Kumaşın deseni koltuk kılıfımnkiyle savaş halindeydi adeta, kadının yüz hatlarını etrafındaki alacalı hercümerçten ayırt etmek için gözlerimi kısmam gerekti. "Çok

memnun oldum, Bayan Foster," dedim. Onarılacak çamaşır ve çoraplar vardı etrafında. Herbert, adının Alma olduğunu söyledi, ki bu ad ona son derece uygun düşüyordu.

"Bu da küçük bey olmalı," dedim. "Cin gibi maşallah. Eminim babasına çok düşkündür." İki yaşındaki çocuk pis ellerini pantolonuma silip, hırıldayarak burnunu çekti, sonra da paytak adımlarla piyanoya doğru gitti. Klavyenin üst ucuna yerleşip en tiz notaya bir dakika için bastırdı, sonra iki, sonra üç dakika.

"Müzikle arası iyidir – babası gibi," dedi Alma.

"Piyano çalıyorsunuz, öyle mi, Bay Foster?"

"Klasik," dedi Herbert. Ona ilk kez alıcı gözüyle baktım. Narin yapılıydı; genellikle gösteriş meraklısı ya da ukala bir herifle bağdaştırdığım iri dişleri ve yuvarlak, çilli bir yüzü vardı. Böylesine yavan bir eşle yetinmiş olduğuna ya da aile yaşamından göründüğü kadar hoşlanıyor olabileceğine inanmak zordu. Gözlerindeki hafif umutsuzluk ifadesi, belki de sadece benim hayal ürünümdü.

"Senin toplantıya yetişmen gerekmiyor mu, hayatım?" diye sordu Herbert.

"Son anda iptal ettiler."

"Evet, portföyünüz hakkında..." diye başlayacak oldum.

Herbert tedirgin görünüyordu. "Efendim?"

"Portföyünüz – menkulleriniz yani."

"Ha, evet, sanırım yatak odasında konuşsak daha iyi olacak. Orası daha sessizdir."

Alma dikişini kucağına indirdi. "Ne menkulleri?"

"Tahviller, hayatım. Devlet tahvilleri."

"Herbert, onları paraya çevirmeyeceksindir umarım."

"Hayır, Alma, sadece bu konuyu görüşmek istiyorum biraz."

"Anlıyorum," dedim, tereddütle. "Şey... devlet tahvillerinde aşağı yukarı ne kadar paranız var?"

"Üç yüz elli dolar," dedi Alma, gururla.

"Eh," dedim. "Konuşmak için yatak odasına gitmemize hiç gerek yok bence. Benim size tavsiyem, üstelik bedavaya

veriyorum bu tavsiyeyi, küçük sermayeniz olgunlaşana dek onu elden çıkarmayın. Şimdi, bir telefon edip taksi çağırmama izin verirseniz..."

"Lütfen," dedi Herbert, yatak odasının kapısında dikilerek, "sizinle konuşmak istediğim birkaç şey daha var."

"Neymiş onlar?" dedi Alma.

"Şey, uzun vadeli yatırım planlaması," dedi Herbert, ne dediği pek anlaşılmadan.

"Gelecek ay ödeyeceğimiz bakkal borcu için kısa vadeli bir planlama yapsanız daha yararlı olmaz mı?"

Herbert tekrar "Lütfen," dedi bana.

Omuz silkip peşinden yatak odasına girdim. Arkamdan kapıyı kapattı. Yatağın kenarına oturdum ve adamın duvardaki küçük bir kapıyı açışını seyrettim. Kapı açılınca banyoya giden su boruları gözüktü. Herbert kolunu duvardaki bir oyuğa soktu, oflayıp puflayarak bir zarf çekip çıkardı içinden.

"Vay canına," dedim kayıtsız bir sesle, "tahvilleri orada saklıyorsunuz demek. Çok akıllıca. Keşke bu kadar zahmete girmeseydiniz, Bay Foster. Devlet tahvillerinin neye benzediği hakkında bir fikrim var nasılsa."

"Alma," diye seslendi.

"Evet, Herbert?"

"Bize biraz kahve yapar mısın?"

"Geceleri kahve içmem," dedim.

"Akşam yemeğinden artmıştı biraz," dedi Alma.

"Yemekten sonra kahveye elimi bile sürecek olsam gözüme uyku girmez," dedim.

"Taze yap lütfen – taze kahve istiyoruz," dedi Herbert.

Koltuk yayları gıcırdadı ve Alma'nın gönülsüz ayak sesleri mutfağa yönelip duyulmaz oldu.

"İşte," dedi Herbert, zarfı kucağıma bırakarak. "Bu işlerden hiç anlamıyorum ve sanırım profesyonel yardım almam lazım."

Peki, madem öyle, ben de adamcağıza devlet tahvillerine yatırdığı üç yüz elli dolar hakkında profesyonel birkaç laf edecektim. "Yapabileceğiniz en risksiz yatırım bu. Devlet tahvil-

leri diğer menkullerin artış özelliklerini göstermez ve getirisi çok fazla değildir ama son derece güvenli bir yatırımdır. Yani kesinlikle elden çıkartmayın." Ayağa kalktım. "Evet, artık bir taksi çağırmama izin verirseniz..."

"Onlara bakmadınız."

Göğüs geçirdim ve zarfı kapalı tutan kırmızı ipi çözdüm. Bu şeyleri takdir etmediğim sürece, ne desem boştu. Tahviller ve bir menkul kıymetler listesi zarfın içinden kucağıma döküldü. Tahvillere çabucak göz gezdirdikten sonra, menkul kıymetler listesini yavaş yavaş okudum.

"Ne diyorsunuz?"

Listeyi rengi atmış yatak örtüsünün üstüne koydum. Kendimi topladım. "Hımm, hı-hım," dedim. "Sizce mahzuru yoksa, burada listelenen menkullerin nereden geldiğini sorabilir miyim?"

"Onları iki sene önce büyükbabam bıraktı bana. Miras meselesiyle ilgilenen avukatların elindeler şimdi. Bu listeyi bana onlar yolladı."

"Bu hisselerin ne kadar ettiğini biliyor musunuz?"

"Miras kaldığında bir değer biçilmişti." Bana rakamı söyledi ve hayretim karşısında utanıp sıkıldı, hatta biraz da mutsuz oldu.

"O zamandan bu yana bir miktar kıymetlendiler."

"Ne kadar?"

"Günümüz piyasasında... yedi yüz elli bin dolar filan ediyor olabilirler, Bay Foster. Efendim."

İfadesi değişmedi. Ona soğuk bir kış geçirdiğimizi söyleseydim ne kadar etkilenecekse, bu haberden de o kadar etkilenmişti. Alma'nın ayak sesleri yeniden oturma odasına yaklaşırken, kaşlarını kaldırdı. "Şşşş!"

"Haberi yok mu?"

"Tanrı korusun, hayır!" Tepkisinin şiddetine kendi bile şaşmıştı galiba. "Yani, şey... zamanı gelmedi daha."

"Bu menkul kıymetler listesinin bende kalmasında mahzur yoksa, New York büromuzun sizin için eksiksiz bir analiz ve

tavsiye raporu hazırlamasını sağlarım," diye fısıldadım. "Size Herbert diyebilir miyim, efendim?"

Müşterim Herbert Foster, üç yıldır kendine yeni bir elbise almamıştı; bir çiftten fazla çorabı olmamıştı hiç. Elden düşme arabasının taksitleri için endişelenir, et yerine tonbalığı ve peynir yerdi, çünkü et çok pahalıydı. Karısı kendi giysilerini, küçük Herbert'ınkileri, perdeleri ve koltuk kılıflarını kendi diker, hepsini de aynı ucuz kumaş topundan biçerdi. Foster'lar arabaya yeni lastik mi yoksa tamir görmüş lastik mi alacaklarına karar verene dek akla karayı seçerlerdi. Televizyon ise, seyretmek için sokağa çıkıp iki bina öteye gitmek zorunda oldukları bir şeydi. Azimle kemer sıkar, Herbert'ın bir toptan satış mağazasında muhasebecilik yaparak kazandığı küçük maaşla idare etmeye çalışırlardı.

Tanrı biliyor ya, bu tarzda yaşamak hiç ayıp değil ve benimkinden daha iyi olduğu kesin; ama Herbert'ın yıllık gelirinin vergiler düşüldükten sonra belki yirmi bin dolar tutarında olduğunu bilerek bu duruma seyirci kalmak çok rahatsız ediciydi.

Foster'ın malvarlığını menkul kıymetler analizcimize incelettirdim ve hisselerin büyüme olasılıklarına, muhtemel getirilerine, harpten ve sulhtan, enflasyon ve deflasyondan filan nasıl etkileneceğine ilişkin bir rapor hazırlattım. Rapor tam yirmi sayfa tuttu, diğer müşterilerimden herhangi birininkiyle karşılaştırıldığında bir rekordu bu. Raporlar genellikle karton kapaklarla ciltlenir. Herbert'ınkinin kapağı, kırmızı cilt beziyle kaplandı.

Rapor, bir cumartesi günü öğleden sonra elime geçti. Herbert'ı arayıp, görüşebilir miyiz, diye sordum. Ona verecek müthiş haberlerim vardı. Göz kararı yaptığım değer tespiti düşük çıkmıştı ve portföyü, o gün itibarıyla, yaklaşık sekiz yüz elli bin dolar değerindeydi.

"Analiz ve tavsiyeler elimde," dedim, "ve görünen o ki, vaziyet gayet iyi, Bay Foster – *çok* iyi. Bir iki yerde değişiklik

yapmak ve belki büyümeyi biraz daha etkili kılmak gerekebilir, ama..."

"O halde devam et ve ne yapılması gerekiyorsa yap," dedi.

"Bu konuyu ne zaman görüşebiliriz? Durumu mutlaka birlikte etüt etmemiz lazım. Ben bu gece müsaidim."

"Bu gece çalışıyorum."

"Toptan satış mağazasında fazla mesai mi yapacaksın?"

"Hayır, başka bir iş – bir restoranda. Cuma, cumartesi ve pazar geceleri orada çalışırım."

Ürperdim. Adamın menkullerinden günde belki yetmiş beş dolar kazancı vardı ve iki yakasını bir araya getirmek için haftada üç gece çalışıyordu! "Pazartesi olur mu?"

"Kilise korosunun provasında org çalacağım."

"Salı?"

"Gönüllü İtfaiye talimi."

"Çarşamba?"

"Kilisede halkoyunları ekibi için piyano çalacağım."

"Perşembe?"

"Alma ile ikimizin sinema gecesi."

"Ne zaman o halde?"

"Sen devam et ve ne yapılması gerekiyorsa yap."

"Yapacaklarımdan haberdar olmak istemiyor musun?"

"Olmam gerekiyor mu?"

"Olsan içim daha rahat ederdi."

"Pekâlâ, salı günü öğlen, yemekte."

"Bence uygun. Öncesinde bu raporu dikkatle gözden geçirsen daha iyi olurdu belki, böylece sorularını hazırlayabilirdin."

Biraz sinirlenmişti sanki. "Tamam, peki, öyle olsun. Bu akşam saat dokuza kadar evde olacağım. Dokuzdan önce bırak onu bana."

"Bir şey daha var, Herbert." Asıl vurucu haberi sona saklamıştım. "Hisselerin değeri hakkındaki tahminimde epey yanılmışım. Şimdi rakam sekiz yüz elli bin dolara yükseldi."

"Hımm."

"Dedim ki, sandığından yaklaşık yüz bin dolar daha zenginsin!"

"Hı hım. Neyse, sen devam et ve ne yapılması gerekiyorsa yap."

"Peki, efendim." Telefon kapanmıştı.

Araya başka işler girince geciktim ve saat ona çeyrek kalana kadar çıkıp Foster'lara gidemedim. Herbert evde değildi. Kapıyı Alma açtı ve raporu sorarak beni şaşkınlığa gark etti, oysa onu paltomun içine saklamıştım.

"Herbert ona bakmamam gerektiğini söyledi," dedi, "yani gizlice bakmamdan endişe etmeniz yersiz."

"Herbert size bundan bahsetti mi?" dedim ihtiyatla.

"Evet. Ona satmak istediğiniz hisselere ilişkin gizli raporlar getireceğinizi söyledi."

"Evet, anlıyorum... eh, madem ki size bırakmamı söylemiş, buyrun."

"Başka *kimseye* göstermeyeceğine dair ondan söz aldığınızı söyledi bana."

"Mmm? Ah, tabii, tabii. Kusura bakmayın, şirket kuralları."

Tavrında hafif bir düşmanlık seziyordum. "Rapora mapora bakmadan size söyleyebileceğim bir şey var, o da şu: Herbert hisse satın almak için o tahvilleri paraya çevirmeyecek."

"Bunu tavsiye edecek son kişi ben olurum, Bayan Foster."

"O halde neden onun peşini bırakmıyorsunuz?"

"İleride iyi bir müşterim olabilir." Ellerime bakınca bir önceki ziyaret sırasında parmaklarıma mürekkep bulaştırmış olduğumu fark ettim. "Acaba ellerimi yıkayabilir miyim?"

Evin kısıtlı alanı elverdiği ölçüde benden uzak durmaya çalışarak, gönülsüzce izin verdi içeri girmeme.

Ellerimi yıkarken, Herbert'ın kartonpiyer duvarların arasından çıkarttığı menkul kıymetler listesi geçiyordu aklımdan. O menkullerin anlamı, Florida'da geçirilecek kışlar, *fleminyon* ve yirmi yıllık burbon, Jaguar'lar, ipek çamaşırlar, el yapımı ayakkabılar, bir dünya seyahatiydi... Denizde kum, onda

para; adamın sahip olamayacağı şey yoktu. Derin bir iç çektim. Foster'ların lavabosundaki sabun, alacalı bulacalı ve kirliydi – bir düzine sabun artığı nemlendirilip sıkıştırılarak yeni bir kalıp haline getirilmişti.

Alma'ya teşekkür ettim ve gitmeye hazırlandım. Çıkarken, sararmış küçük bir fotoğrafa bakmak için şömine rafının önünde durakladım. "Bu resminiz çok güzel," dedim. Halkla ilişkileri ihmal etmemek adına sarf edilmiş cılız bir çaba. "Çok beğendim."

"Herkes öyle diyor. Ama o ben değilim, Herbert'ın annesi."

"İnanılmaz bir benzerlik." Sahiden de öyleydi. Yaşlı babacığıyla evlenen kıza tıpatıp benzeyen bir kızla evlenmişti Herbert. "Bu resim de babası mı yoksa?"

"*Benim* babam. *Onun* babasının resmine bu evde yer yok."

Deşelenirse bilgilendirici olabilecek hassas bir noktaya benziyordu bu. "Herbert böylesine harika bir insan olduğuna göre, babası da harika biri olmalı, ha?"

"Karısını ve çocuğunu terk edip gitti. O işte bu kadar harika. Herbert'a ondan bahsetmezseniz akıllılık edersiniz."

"Özür dilerim. Herbert tüm iyi özelliklerini annesinden mi almış yani?"

"O bir azizeydi. Herbert'a namuslu ve saygın olmayı, Tanrı'dan korkmayı öğretti." Bunu ürkütücü bir ciddiyetle söylemişti.

"Onun da müzikle arası iyi miydi?"

"Herbert o yeteneğini babasından almış. Ama yeteneğini kullanış şekli oldukça farklı. Onun müzik zevki annesininki – klasik müzik."

"Babası bir cazcıydı anlaşılan?" diye atladım hemen.

"Meyhanelerde piyano çalmayı, esrar çekip cin içmeyi, karısına, çocuğuna, evine ve işine tercih ederdi. Sonunda Herbert'ın annesi, bu iki hayattan birini seçmek zorunda olduğunu söyledi ona."

Anlayışla başımı salladım. Herbert'ın sahip olduğu servete kirli, dokunulmaz bir şeymiş gibi bakmasının sebebi, belki de

bu servetin ailenin baba tarafından geliyor olmasıydı. "Ya Herbert'ın şu büyükbabası, iki yıl önce ölen hani...?"

"Oğlu ailesini terk edip gittikten sonra, Herbert ile annesine o baktı. Herbert ona tapardı." Üzgün üzgün başını salladı. "Öldüğünde beş kuruşu yoktu."

"Ne acı."

"Bize az da olsa bir şeyler bırakır diye çok umutlanmıştım, o zaman Herbert'ın hafta sonları çalışması gerekmezdi."

Herbert'ın her gün yemeğini yediği kafeteryanın gürültü patırtı ve uğultusu içinde birbirimize sesimizi duyurmaya çalışarak konuşuyorduk. Yemek bendendi – nasılsa gider gösterecektim. Onun seksen yedi sentlik faturasını da ödedikten sonra, "Evet, Herbert, konuya girmeden evvel, yatırımlarından ne beklediğine karar versen iyi olacak: Büyüme mi, gelir mi?" dedim. Danışmanlık işine özgü bir klişeydi bu. Menkullerinden *onun* ne beklediğini Tanrı bilir. Başka herkesin istediği şeyi –parayı– istermiş gibi bir hali yoktu.

Dalgın dalgın, "Sen bilirsin," dedi Herbert. Kafası bir şeye bozuktu anlaşılan, bana pek aldırış etmiyordu.

"Herbert... bak, bu konuyla yüzleşmek zorundasın. Zengin bir adamsın sen. Dikkatini toplayıp malvarlığını en iyi nasıl değerlendireceğini düşünmen lazım."

"Seni de bu yüzden aradım zaten. Bunu *senin* düşünmeni istiyorum. Benim için işleri yürütmeni istiyorum, mevduatlarla, vekaletlerle, vergilerle filan kendim uğraşmak zorunda kalmayayım diye. Bu işlere beni hiç bulaştırma."

"Avukatların kâr paylarını bankaya yatırıyorlarmış, öyle mi?"

"Çoğunu. Noel için otuz iki dolar çektim, yüz dolar da kiliseye bağışladım."

"Ne kaldı şimdi?"

Banka cüzdanını bana uzattı.

"Fena değil," dedim. Noel savurganlığına ve kilise bağışına karşın, 50 227,33 $ tasarruf etmeyi becermişti. "Söyler misin

bana, böyle bir hesap bakiyesi olan bir adam, kara kara neyi düşünür?"

"İşyerimde yine fırça yedim."

"Dükkanı satın al, sonra da yak gitsin," diye öneride bulundum.

"Yapabilirim, değil mi?" Gözlerinde vahşi bir ifade belirip kayboldu.

"Herbert, gönlünün her dilediğini yapabilirsin."

"Ah, tabii ki öyle. Sorun olaya nasıl baktığın."

Öne doğru eğildim. "Olaya sen *nasıl* bakıyorsun, Herbert?"

"Bence her insan, kendi özsaygısı adına, ekmek parasını kazanmalıdır."

"Ama, Herbert..."

"Harika bir karım ve çocuğum, onları barındıracak güzel bir evim ve bir arabam var. Ve tüm bunları alnımın teriyle kazandım. Sorumluluklarımı tam manasıyla yerine getirerek yaşıyorum. Annemin olmamı istediği her şeyi olduğumu ve babamın olduğu hiçbir şeyi olmadığımı gururla söyleyebilirim."

"Sakıncası yoksa, babanın ne olduğunu sorabilir miyim?"

"Onun hakkında konuşmaktan hoşlanmam. Evin ve ailenin onun için hiçbir anlamı yoktu. Onun gerçek aşkı, o edepsiz müzik, ucuz gece kulüpleri ve oralardaki beş para etmez insanlardı."

"İyi bir müzisyen miydi sence?"

"İyi mi?" Bir an için sesinde bir heyecan belirdi ve önemli bir şey söyleyecekmiş gibi gerildi. Ama sonra yeniden gevşedi. Bu defa tekdüze bir sesle "İyi mi?" diye tekrarladı. "Evet, çok matah olmasa da, sanırım fena sayılmazdı – teknik açıdan yani."

"Demek sen de yeteneğini ondan aldın."

"Bileklerini ve ellerini belki. Bende ondan bir şeyler daha varsa Tanrı yardımcım olsun."

"Müzik sevgisini de almışsın."

Lüzumundan fazla hiddet göstererek, "Müziği çok severim ama beni uyuşturucu gibi ele geçirmesine asla izin vermem!" dedi.

"Anladım. Neyse..."

"Asla!"

"Pardon?"

Gözleri fal taşı gibi açılmıştı. "Dedim ki, müziğin beni uyuşturucu gibi ele geçirmesine asla izin vermeyeceğim. Müzik benim için önemli ama ben onun efendisiyim. Ve bu asla öbür türlü olmayacak."

Anlaşılan nazik bir konuydu bu, o yüzden lafı yeniden mali portresine getirdim. "Evet, şimdi portföyüne geri dönecek olursak: Ondan tam olarak nasıl faydalanmayı bekliyorsun?"

"Bir kısmını Alma'nın ve benim yaşlılık günlerimize saklayıp, çoğunu oğlana bırakmayı düşünüyorum."

"En azından hafta sonları çalışmaktan kurtulmana yetecek kadar para ayırabilirsin kendine."

Birden ayağa kalktı. "Bana bak. Senden menkullerimi idare etmeni istiyorum, hayatımı değil. Bu işi hayatıma karışmadan halledemeyeceksen, halledebilecek birini bulurum."

"Lütfen, Herbert, Bay Foster. Üzgünüm, efendim. Planlamayı doğru yapabilmek için duruma vâkıf olmaya çalışıyordum yalnızca."

Yerine oturdu, yüzü kıpkırmızı olmuştu. "Tamam o zaman, görüşlerime saygılı ol. Kendi yolumu kendim çizmek istiyorum. İki yakamı bir araya getirebilmek için ikinci bir iş yapmam gerekiyorsa, cefasını da ben çekerim."

"Tabii, tabii, elbette. Sonuna kadar haklısın, Herbert. Düşüncene saygılıyım." Bana kalırsa, düşüncesi tam tımarhanelikti. "Şu andan itibaren her şeyi bana bırak. O kâr paylarıyla yatırım yapacak ve her şeyin icabına bakacağım." Adamı çözümlemeye uğraşırken, yoldan geçmekte olan bir sarışına gözüm takılınca, Herbert'ın lafını kaçırdım. "Pardon, ne demiştin, Herbert?"

"Dedim ki, 'Eğer sağ gözün sana ihanet ediyorsa, çıkar at ve kurtul ondan.' "

Esprinin hakkını verircesine güldüm ama kısa kestim. Çünkü Herbert son derece ciddiydi. "Evet, çok yakında arabanın taksitleri bitmiş olacak, sen de hafta sonlarını hak ettiğin gibi dinlenmeye ayırabileceksin. Üstelik gerçekten de gurur duyabileceğin bir şeyin olacak, ne dersin? Koca arabayı alnının teriyle kazandın, egzoz borusunun ucuna kadar hem de."

"Bir taksit daha kaldı."

"Ve *sonra*, hoşça kal restoran."

"Sonra da Alma'nın doğum günü hediyesinin taksitleri var. Ona televizyon alıyorum."

"Onu da çalışarak mı ödeyeceksin yoksa?"

"Öyle yaparsam bir hediye olarak anlamı ne kadar artar, düşünsene."

"Haklısınız efendim, hafta sonları oyalanmasını da sağlar."

"Yirmi sekiz ay daha hafta sonları çalışmam gerekse bile, Tanrı biliyor ya, onun için ne yapsam az."

Borsada işler son üç yıldır gitmekte olduğu gibi gidecek olursa, Herbert muhtemelen Alma'nın doğum günü hediyesinin son taksitini ödediği sıralar milyoner olacaktı. "Güzel."

"Ailemi seviyorum," dedi Herbert, ciddi bir tavırla.

"Bundan hiç kuşkum yok."

"Ve sahip olduğum hayatı başka hiçbir şeye değişmem."

"Sana hak vermemek elde değil," dedim. Adam benimle tartışıyormuş gibi bir hisse kapılmıştım, benim ikna olmam kendisi için önemliydi sanki.

"Babamın nasıl bir adam olduğunu aklıma getiriyor, sonra dönüp kendi yaşantıma bakıyorum. Benim hayatımın en büyük heyecanı bu işte."

En küçük bir heyecan bile, Herbert'ın hayatının en büyük heyecanı olmaya hak kazanabilir, diye düşündüm. "Sana gıpta ediyorum. Müthiş bir his olmalı."

"Müthiş bir his," diye inançla tekrarladı. "Müthiş, müthiş."

Herbert'ın portföyü firmam tarafından yönetilmeye başlandı. Yavaş değer kazanan menkullerden bazılarını daha ka-

zançlı olanlara çeviriyor, birikmiş kâr paylarıyla yatırım yapıyor, onu ekonomik dalgalanmalar karşısında daha dayanıklı kılmak için, malvarlığını çeşitlendiriyorduk – kısacası, servetini derleyip topluyorduk. Sağlam bir portföy, para değeri bir yana, kendi çapında bir güzellik içerir. Bir portföyü sanayi şirketleri, demiryolları ve kamu kuruluşları gibi belli başlı temel unsurlarla ve elektronik, dondurulmuş gıda, mucize ilaçlar, petrol, benzin ve uçak endüstrisi gibi nispeten spekülatif öğeler içeren daha hafif, daha heyecan verici unsurlarla birleştirme işi, doğru yapıldığı takdirde, yaratıcı bir eylemdir. Herbert'ın portföyü bizim başyapıtımız olmuştu. Firmanın çıkartmış olduğu iş beni çok heyecanlandırmış, koltuklarımı kabartmıştı ve onunla başkalarına, hatta Herbert'a bile çalım satamamak çok can sıkıcıydı.

Bu kadarı benim için fazlaydı. Bir tesadüf yaratmaya karar verdim. Herbert'ın hangi restoranda çalıştığını öğrenecek ve herhangi bir vatandaş gibi yemek yemek üzere damlayacaktım. Herbert'ın takviye edilmiş portföyüne ilişkin bir rapor da, şans eseri yanımda olacaktı.

Alma'yı aradım, o da bana restoranın adını söyledi. Hiç duymadığım bir yerdi. Herbert orası hakkında konuşmak istememişti, sevimsiz bir yer olduğu sonucunu çıkarıyordum bundan – cefasını da ben çekerim, demişti.

Beklediğimden de kötüydü: bayağı, zevksiz, izbe ve gürültülü. Hayırsız bir babanın kefaretini ödemek ya da karısına olan minnettarlığını göstermek ya da alnının teriyle kendi yolunu çizerek özsaygısını korumak için –ya da orada yaptığı şey her ne ise onu yapmak için– Herbert hakikaten de kâbus gibi bir yer seçmişti.

Bezgin görünüşlü kadınlarla ganyancı tiplerin arasından dirseklerimle kendime yol açarak bara ulaştım. Barmene sesimi duyurmak için bağırmam gerekti. Nihayet derdimi anlatmayı başardığımda, o da bana bağırarak, Herbert Foster diye birini hiç duymadığını söyledi. Demek ki Herbert'ın kadrodaki yeri beklediğimden de aşağılardaydı. Büyük bir olası-

lıkla mutfakta ya da bodrum katında pis bir işle uğraşıyordu. Tipiktir.

Mutfakta, kocakarının teki, pek tekin görünmeyen hamburgerler hazırlarken, bir yandan da birasını yudumluyordu.

"Ben Herbert Foster'ı arıyordum."

"Foster Moster yok burda."

"Ya bodrumda?"

"Bodrum modrum yok burda."

"Herbert Foster diye birini duydun mu hiç?"

"Foster Moster tanımam ben."

"Teşekkürler."

Durumu enine boyuna düşünmek için bir masaya gidip oturdum. Öyle anlaşılıyordu ki, Herbert bu rezil yeri bir telefon rehberinden seçmiş ve Alma'ya hafta sonu akşamlarını geçirdiği yerin burası olduğunu söylemişti. Bir bakıma, kendimi daha iyi hissetmemi sağlamıştı bu, çünkü Herbert'ın sekiz yüz elli bin dolarının kokuşup gitmesine göz yumması için, bana göstermiş olduğu sebepten daha iyi sebepleri olabilirmiş gibime gelmeye başlamıştı. Hafta sonu işini bırakmasına her değinişimde, diş hekiminin delgi aletini ayarladığını işiten bir adam gibi çemkirdiğini hatırladım. Şimdi anlıyordum: Alma'ya zengin olduğunu bildirdiği an, hafta sonlarını ondan uzakta geçirmesini sağlayan mazeretini yitirecekti.

Ama Herbert için sekiz yüz elli bin dolardan daha değerli olan bu şey neydi? İçki âlemleri mi? Uyuşturucu mu? Kadınlar mı? Bir iç çektim ve kendi kendimi kandırdığımı, bu sorunun yanıtına eskiden olduğumdan daha yakın olmadığımı itiraf ettim. Herbert'ın davranışındaki ahlaki bozukluğun sebebini anlamak mümkün değildi. Kafasındaki her ne ise, mutlaka mantıklı bir amacı olmalıydı. Annesinin üstünde bıraktığı etki öyle derin, babasının zaafları ise onun için öyle berbat bir utanç kaynağıydı ki, doğruluktan ayrılan hiçbir yolu denemeyeceğine emindim. Bulmacayı çözmeye uğraşmaktan vazgeçip bir içki ısmarladım.

İşte tam o sırada, Herbert Foster kalabalığın arasında belirdi, sefil ve zavallı gözüküyordu. Yüzündeki ifade, günahkârlar şehri Babil'de dolaşan bir din adamının kınayış dolu ifadesiydi. Acayip derecede kibirli bir hali vardı. Herhangi birine değmekten ya da kendisine yönelen bakışlara karşılık vermekten bariz biçimde kaçınırken, dümdüz aşağı sarkıttığı kollarını hiç kıpırdatmıyordu. Bu yerde bulunmanın onun için küçük düşürücü, mutlak bir cehennem azabı olduğu gün gibi meydandaydı.

Ona seslendim ama o hiç oralı olmadı. Onunla iletişim kurmak mümkün değildi. Herbert adeta komaya girmişti, tüm günahkârlara gözlerini, ağzını ve kulaklarını tıkamıştı.

Arka taraftaki kalabalık iki yana açılıp ona yol verdi. Herbert'ın bir saplı süpürge ya da paspas almak üzere karanlık bir köşeye gittiğini görmeyi bekliyordum. Derken, kalabalığın o geçsin diye açtığı koridorun öte ucunda kuvvetli bir ışık yandı ve oracıkta, küçük beyaz bir piyano mücevher gibi parladı. Barmen piyanonun üstüne bir içki koyup yerine döndü.

Herbert piyano taburesinin tozunu mendiliyle sildikten sonra usulca oturdu. Ceketinin ön cebinden bir sigara çıkarıp yaktı. Sonra sigara dudaklarının arasından yavaş yavaş sarkmaya başladı. Tam o sırada, Herbert iki büklüm olup klavyenin üstüne eğildi ve sanki çok uzaklarda, ufukta beliren güzel bir şeyi görmeye çalışırmış gibi gözlerini kıstı.

Herbert Foster, ürkütücü bir şekilde, ortadan kaybolmuştu. Yerinde heyecanlı bir yabancı oturuyordu, elleri bir çift pençe gibi havada asılı kalmıştı. Aniden düşercesine indiler tuşlara ve kirli, edepsiz, görkemli bir cazla titreşti ortalık, yirmili yıllardan kopup gelen, yaygaracı, ateşli bir hayalet gibi.

O gece geç vakit, başyapıtımın üstünden geçtim: Herbert Foster'ın –namı diğer "Firehouse" Harris'in– portföyü. Firehouse'u ne portföyle ne de kendimle uğraştırmıştım.

Bir iki hafta içinde, Herbert'ın çelik şirketlerinden birinden okkalı bir para gelecekti. Petrol hisselerinden üçü ekstra

kâr payları dağıtıyordu. Herbert'ın beş bin hisseyle ortak olduğu ziraat makineleri şirketi, ona hisse başına üç dolar ödemeye hazırlanıyordu.

Ben ve şirketim ve dört başı mamur bir ekonomi sayesinde, Herbert bir ay öncesine oranla birkaç bin dolar daha zenginleşmek üzereydi. Gurur duymaya hakkım vardı ama zaferim –komisyon faslı hariç– buruk ve tatsızdı.

Kimse Herbert için bir şey yapamazdı. Herbert istediğine zaten sahipti. Mirasa konmasından ya da benim devreye girmemden çok daha önce sahip olmuştu ona. Annesinin beynine kazıdığı saygınlığa sahipti. Ama aynen onun kadar paha biçilmez olan bir şey de, geçindirecek kadar büyük olmayan bir gelirdi. Bu durum –eş, çocuk ve yuva gibi kutsal değerler adına– bir meyhanede piyano çalmaktan başka çare bırakmamıştı ona. Piyano çalmaktan, esrar çekip cin içmekten ve haftanın üç gecesi babasının oğlu Firehouse Harris olmaktan başka.

(1951)

BAYAN TAHRİK

Püritenlik öyle iflah olmaz bir hale düşmüştü ki, en yaşlı kız kurusu bile Susanna'yı ceza iskemlesine bağlayıp suya batırmayı aklından geçirmedi; en yaşlı çiftçi bile Susanna'nın şeytani güzelliğinin ineğini sütten kestiğinden şüphelenmedi.

Susanna, kasaba yakınlarındaki yaz tiyatrosunun figüranlarından biriydi ve itfaiyenin üstünde kendine bir oda kiralamıştı. Yaz boyunca kasaba hayatının bir parçası haline geldiği halde, kasabalılar ona hiç alışamamışlardı. Susanna sonsuza dek, büyük şehirlerdeki yangın söndürme cihazları kadar ürkütücü ve çekici kalacaktı onların gözünde.

Susanna'nın ipek saçları ve kocaman gözleri, kurum gibi karaydı. Teni kar gibi beyazdı. Kalçaları bir liri andırır, sinesi erkeklere ebediyen huzur ve refah içinde yaşamayı düşletirdi. Tozpembe kulaklarına vahşi altın halkalar, ayak bileklerine ise üstünden küçük çıngıraklar sarkan zincirler takardı.

Yalınayak dolaşır, her gün öğlene dek uyurdu. Öğlen vaktine doğru, kasaba çarşısındaki insanlar, yaklaşmakta olan fırtınanın kokusunu alan av köpekleri gibi tedirginleşirlerdi.

Öğleyin, Susanna odasının önündeki verandada boy gösterirdi. Tembel tembel gerinir, kara kedisi için kâseye süt döker, kedisini öper, saçlarını kabartıp küpelerini takar, kapısını kilitler ve anahtarı sinesine saklardı.

Sonra da yalınayak, o haşmetli, alımlı, iç gıcıklayıcı, çıngırtılı yürüyüşüne başlardı – merdivenlerden sokağa iner, içki dükkanının, sigorta acentesinin, emlak ofisinin, lokantanın, Amerikan Lejyonu'nun, kilisenin önünden geçip, kasabanın

kalabalık eczanesine[8] girerdi. Oradan New York gazetelerini alırdı.

Tüm dünyayı, kraliçelere özgü donuk bir tavırla selamlar gibi davranırdı. Ama bu günlük yürüyüşü sırasında konuştuğu tek insan, yetmiş iki yaşındaki eczacı Bearse Hinkley olurdu.

Yaşlı adam her zaman gazetelerini onun için hazır tutardı.

"Teşekkür ederim, Bay Hinkley. Siz bir meleksiniz," derdi Susanna, gazetelerden birini gelişigüzel açarken. "Evet, bakalım medeniyette neler oluyormuş?" Yaşlı adam, Susanna'nın parfümünden sersemlemiş bir halde onu seyre dalarken, Susanna da gazetedeki haberlere bakarak güler, göğüs geçirir ya da kaşlarını çatardı – neye tepki verdiğini asla açıklamazdı.

Sonra gazetelerini alır ve itfaiyenin üstündeki yuvasına geri dönerdi. Odasının önündeki verandada duralar, elini sinesine sokar, anahtarını çıkarır, kapıyı açar, kara kediyi kucağına alır, onu tekrar öper ve içeri girip gözden kaybolurdu.

Kızın bu tek kişilik gösterisi, ritüel bir yeknesaklığa sahipti, ta ki yazın sonuna doğru bir gün, bir büfe taburesinin yağsız kalmış rulmanından çıkan ısrarlı ve keskin bir gıcırtı, eczanenin havasını bıçak gibi kesene dek.

Susanna tam da Bay Hinkley'ye bir melek olduğunu söyleyecekken, gıcırtı lafı ağzına tıkamıştı. Gıcırtı, herkesin tüylerini diken diken etmiş, dişlerini sızım sızım sızlatmıştı. Susanna, suçluyu affettiğini gösteren anlayışlı bir ifadeyle, gıcırtının geldiği yöne baktı. Ama gıcırtıyı çıkaranın hoşgörü bekleyen bir insan olmadığını gördü.

Gıcırtı, Kore'de geçirdiği on sekiz çetin ayın ardından önceki gece eve dönen Onbaşı Norman Fuller'ın taburesinden çıkmıştı. Fuller bizzat savaşmamıştı gerçi ama kolay da olmamıştı hayatı – dile kolay, on sekiz ay. Susanna'ya öfkeyle bakmak için, taburesiyle beraber yavaşça dönmüştü. Gıcırtı dindiğinde, eczane ölüm sessizliğine gömülmüştü.

8) Öyküde "eczane" olarak geçen "drugstore", ilacın yanı sıra gazete, yiyecek, içecek, vs. satılan, Amerikan tarzı perakende satış mağazasıdır. (ç.n.)

Fuller, yaz mevsiminin büyülü havasını bozmuştu – eczanedeki herkese, çoğu kez yaşamın temel güdüleri olan o karanlık, gizemli tutkuları hatırlatmıştı.

Alık kız kardeşini kötü yola düşmekten kurtarmaya gelmiş bir ağabey olabilirdi; ya da karısını bebeğiyle birlikte önüne katıp ait oldukları yere geri götürmeye gelmiş hiddetli bir koca. Ama gerçek şuydu ki, Onbaşı Fuller Susanna'yı daha evvel hiç görmemişti.

Olay çıkartmak gibi bir maksadı yoktu aslında. Taburesini bile bile gıcırdatmamıştı. Öfkesini çok belli etmemek, onu Susanna'nın gösterisinin arka planında kalan küçük bir ayrıntı kılmak istemişti – insan komedyasının sadece bir iki erbabı tarafından fark edilebilecek bir ayrıntı.

Ama gıcırtı, öfkesini eczanedeki herkes için güneş sisteminin merkezi haline getirmişti – bilhassa da Susanna için. Zaman durmuştu ve Fuller o taş gibi Yankee suratındaki ifadeye açıklama getirmediği sürece, yeniden akmaya başlamayacaktı.

Fuller teninin kızgın pirinç gibi korlaştığını hissetti. Yazgıyı okumaya başlamıştı. Yazgı ona aniden bir izleyici kitlesi ve hakkında bol bol atıp tutabileceği bir durum sunmuştu.

Fuller dudaklarının oynadığını hissetti, ağzından çıkan lafları işitti. "Sen kim olduğunu sanıyorsun?" dedi Susanna'ya.

"Efendim?" dedi Susanna. Kendini korumak ister gibi gazeteleri göğsüne bastırdı.

"Sokakta bir sirk maymunu gibi yürüdüğünü görünce, kim olduğunu sanıyor bu acaba diye düşündüm," dedi Fuller.

Susanna ihtişamla kızardı. "Ben... ben bir aktrisim," dedi.

"Ona ne şüphe," dedi Fuller. "Dünyanın en büyük aktrisleri Amerikalı kadınlardır."

"Teveccühünüz," dedi Susanna, tutuk bir sesle.

Fuller'ın teni iyiden iyiye tutuşup yanmaya başlamıştı. Kıvrak bir zekâ, anlaşılması zor cümleler, beyninden fışkırıyordu adeta. "Koltuklu tiyatro salonlarından bahsetmiyorum ben. Hayat sahnesinden bahsediyorum. Amerikalı kadınlar, sanki adama dünyaları verecekmiş gibi davranır, süsle-

nir püslenirler. Ama sonra, elini uzattığında, avucuna bir buz küpü koyarlar."

"Öyle mi?" diye bocaladı Susanna.

"Evet, öyle," dedi Fuller, "ve artık bunu birinin söylemesi lazım." Kışkırtıcı bakışlarını izleyicilerin yüzlerinde dolaştırdı ve şuursuz bir teşvik olarak algıladığı şeyi gördü onlarda. "Bu adil değil," dedi.

"Adil olmayan ne?" dedi Susanna, iyice kopmuş bir halde.

"Ayak bileklerinde çıngıraklarla içeri giriyorsun ki, bileklerine ve o güzel pembe ayaklarına bakmak zorunda kalayım," dedi Fuller. "Kedini öpüyorsun ki, o kedinin yerinde olmak nasıl bir şey olurdu diye düşünmek zorunda kalayım," dedi Fuller. "Yaşlı bir adama melek diyorsun ki, senin tarafından melek diye anılmanın nasıl bir şey olacağını merak etmek zorunda kalayım," dedi Fuller. "Anahtarını herkesin gözü önünde sinene saklıyorsun ki, onun nerede durduğunu aklımdan geçirmek zorunda kalayım," dedi Fuller.

Ayağa kalktı. "Bayan," dedi, sesi acıyla dolu, "benim gibi yalnız, sıradan insanları kabız etmek ve sinirden çatlatmak için elinden geleni ardına koymuyorsun. Üstelik uçurumdan düşmek üzere olsam, elini uzatıp elimden bile tutmazsın."

Uzun adımlarla kapıya doğru yürüdü. Tüm gözler üstündeydi.

Fuller'ın ithamları karşısında saman alevi gibi sönen Susanna'nın birkaç dakika önceki halinden eser kalmadığını pek kimse fark etmemişti. Susanna şimdi gerçekte olduğu gibi görünüyordu – entelektüelliğin küçük bir köşesine sülük gibi yapışan, on dokuz yaşında, kalın kafalı bir kızcağız.

"Hiç adil değil," dedi Fuller. "Senin gibi davranan ve giyinen kızları engelleyecek bir yasa olmalı. Çoğu insanı mutlu ettiğinden çok mutsuz ediyorsun. Herkesin seni öpmek istemesine yol açarak ortalıkta dolandığın için sana ne derdim, biliyor musun?"

"Hayır," dedi Susanna, tiz bir sesle. Sinir sistemindeki tüm sigortalar atmıştı artık.

"Cüret edip seni öpmeye kalkışacak olsaydım, senin bana söyleyeceğin şeyin aynısını," dedi Fuller, vakur bir tavırla. Kollarını bir hakemin "dışarı" demek için savurduğu gibi savurdu. "Canın cehenneme," dedi. Telli kapıyı arkasından çarparak dışarıya attı kendini.

Kapı bir iki saniye sonra yeniden çarptığında ve koşan çıplak ayakların hafif pıtırtısı küçük çıngırakların vahşi şıngırtısı eşliğinde itfaiyeye doğru uzaklaşıp kaybolduğunda, arkasına dönüp bakmadı Fuller.

O akşam, Onbaşı Fuller'ın dul annesi, masanın üstüne bir mum koydu ve eve dönüşünün şerefine, oğlunu sığır filetosu ve çilekli kurabiyeyle besledi. Lokmaları ağzında büyürken, annesinin şen şakrak sorularını ölü bir sesle yanıtladı Fuller.

Kahvelerini de içip bitirdiklerinde, "Eve döndüğüne memnun değil misin?" diye sordu annesi.

"Tabii ki memnunum," dedi Fuller.

"Bugün neler yaptın?" diye sordu kadın.

"Yürüdüm," dedi Fuller.

"Eski arkadaşlarını mı gördün?"

"Hiç arkadaşım yok," dedi Fuller.

Annesi "insaf" der gibi kaldırdı ellerini. "Hiç arkadaşın yok mu?" dedi. "Senin mi?"

"Zaman değişti, anne," dedi Fuller, bezgince. "On sekiz ay çok uzun bir süre. İnsanlar kasabayı terk etmişler, evlenip barklanmışlar..."

"Evlilik insanları öldürmez, öyle değil mi?" dedi kadın.

Fuller gülümsemedi. "Belki öldürmez," dedi. "Ama hayatlarında eski dostlara yer açmalarını fena halde zorlaştırır."

"Dougie evlenmedi daha, değil mi?"

"Batıya gitmiş, anne... Stratejik Hava Komutanlığı ile," dedi Fuller. Küçük yemek odası, ince, soğuk stratosferin içinde yol alan bir bombardıman uçağı kadar yalnızlaşmıştı.

"Vah vah," dedi annesi. "Birileri kalmış olmalı."

"Kalmamış," dedi Fuller. Bu sabah bütün vaktimi telefon başında geçirdim, anne. Kore'den hiç dönmesem de olurmuş meğer. Kimsecikler kalmamış buralarda."

"İnanamıyorum," dedi kadın. "Nasıl olur, çarşıdan geçerken bile etrafını arkadaşların sarardı."

"Anne," dedi Fuller, boğuk bir sesle, "arayacağım tüm numaraları bitirdikten sonra ne yaptım, biliyor musun? Çıkıp eczaneye gittim anne ve büfede öylece oturup birinin içeri girmesini bekledim – azıcık da olsa tanıdığım birinin belki. Anne," dedi kederle, "tanıdığım tek kişi, zavallı moruk Bearse Hinkley'ydi. Abartıyorsam ne olayım." Ayağa kalktı ve peçetesini buruşturup topak haline getirdi. "Anne, izin verirsen kalkabilir miyim?"

"Tabii. Elbette," dedi kadın. "Şimdi nereye gidiyorsun?" Yüzü ışıldadı. "Güzel bir kıza uğrayacaksındır umarım."

Fuller peçeteyi masaya fırlattı. "Sigara almaya gidiyorum!" dedi. "Hiç kız tanımıyorum. Onların da hepsi evlenmiş."

Annesinin yüzü soldu. "Şey... anlıyorum," dedi. "Ben... sigara içtiğini bile bilmiyordum."

"Anne," dedi Fuller, sinirle, "şunu kafana sokar mısın artık! Ben on sekiz aydır yoktum, anne... on sekiz ay!"

"Bu uzun bir süre, değil mi?" dedi annesi, Fuller'ın tepkisi karşısında alttan alarak. "Hadi, git de sigaranı al sen." Oğlunun koluna dokundu. "Ve lütfen kendini bu kadar yalnız hissetme. Bekle biraz bakalım. Hayatın yeniden öyle kalabalıklaşacak ki, kiminle ilgileneceğini şaşıracaksın. Çok geçmeden güzel bir genç kızla karşılaşacak ve sonra sen de evleneceksin."

"Şimdilik evlenmeye niyetim yok, anne," dedi Fuller, soğuk bir sesle. "İlahiyat fakültesini bitirmeden evlenmem."

"İlahiyat fakültesi mi?" dedi annesi. "Buna ne zaman karar verdin?"

"Bugün öğlen," dedi Fuller.

"Bugün öğlen ne oldu?"

"Bir nevi dinsel tecrübe geçirdim, anne," dedi. "Bir güç bana bir şeyler söyletti."

"Ne hakkında?" dedi kadın, hayretler içinde.

Fuller'ın uğuldayan kafasında bir Susanna'lar rapsodisi esmeye başlamıştı. Kore'deyken ona hayatı zehretmiş olan tüm o profesyonel yosmaları yeniden geçirdi gözlerinin önünden. Yatak çarşafından uydurulmuş sinema perdelerinden, ıslak çadır duvarlarına iğneyle tutturulmuş kıvrık bükük resimlerden, etrafı kum torbalarıyla çevrilmiş siperlerdeki yırtık pırtık dergilerden davetkârca el sallayan yosmalar. O Susanna'lar, dört bir yandaki yalnız Onbaşı Fuller'lara el sallayarak –baştan çıkartıcı güzellikleriyle onlara el sallayıp, boşuna zahmet edip yanlarına gelmemelerini işaret ederek– servetler kazanmışlardı.

Kibirli, siyahlara bürünmüş bir Püriten atanın hayaleti, Fuller'ın dilini ele geçirmişti. Yüzyıllar öncesinden gelen bir sesle konuştu Fuller, cadıları asan birinin sesiyle, hüsran, bağnazlık ve kıyamet kokan bir sesle.

"Ne hakkında olacak," dedi. "Tahrik hakkında."

Fuller'ın gecenin karanlığında yanan sigarası, gamsızları, hafifmeşrep insanları ondan uzak durmaları konusunda uyaran bir fenerdi adeta. Öfkeyle içilen bir sigara olduğu besbelliydi. Pervaneler bile, ondan uzak durmayı akıl edebilmişlerdi. Huzursuz, hırslı bir kırmızı göz gibi, kasabanın bütün sokaklarını bir bir dolaştıktan sonra, itfaiyenin önüne geldiğinde nihayet durup, ıslak, ölü bir izmarite dönüştü.

Yaşlı eczacı Bearse Hinkley, yangın tulumbasının tekerleğine oturmuştu. Gözleri nostaljiyle –araba kullanabilecek kadar genç olduğu günlerin özlemiyle– matlaşmıştı. Başka bir felaketi daha özlemle beklediği yüzünden okunuyordu: Kasabadaki tüm delikanlılar birer birer çekip gidince, tulumbayı anıyla şanıyla bir kez daha yangına götürecek kimse kalmayacaktı, yaşlı bir adamdan başka. Ilık akşamları burada geçirirdi, tekerleğin arkasında – yıllardır öyle yapmıştı.

Fuller'ın dudaklarından sarkan ölü sigarayı görünce, "O şey için ateş ister misin?" diye sordu Onbaşı Fuller'a.

"Hayır, teşekkürler, Bay Hinkley," dedi Fuller. "Artık tadı kaçmıştı zaten."

"İnsanlar sigaradan ne tat alırlar hiç anlamam," dedi yaşlı adam.

"Zevk meselesi," dedi Fuller. "Zevklerle renkler tartışılmaz."

"Birinin besini öbürünün zehridir," dedi Hinkley. "Kimse kimsenin işine burnunu sokmasın, ben bunu bilir bunu söylerim." Tavana doğru baktı. Yukarıda Susanna ile kara kedisinin mis kokulu yuvası vardı. "Bana gelince... benim bütün zevkim, eskiden zevk olan şeyleri özlemekten ibaret."

Fuller da tavana baktı, bu ima karşısında hiç ezilip büzülmeden. "Eğer genç olsaydın," dedi, "ona söylediklerimi neden söylediğimi anlardın. Kurum satan güzel kızlar büyük acı verirler bana."

"Ah, hatırlamaz mıyım," dedi Hinkley. "O büyük acıyı hatırlayamayacak kadar yaşlanmadım daha."

"Eğer bir kızım olursa, inşallah güzel olmaz," dedi Fuller. "Lisedeki güzel kızları hatırlıyorum da – Tanrı biliyor ya, bulunmadık Hint kumaşı zannederlerdi kendilerini."

"Tanrı biliyor ya, ben de öyle zannederdim."

"Bir araban ve onlar için haftada yirmi papel harcamana yetecek kadar cep harçlığın yoksa, yüzüne bile bakmazlardı," dedi Fuller.

"Neden baksınlar ki?" dedi yaşlı adam neşeyle. "Güzel bir kız olsaydım, ben de bakmazdım." Kendi kendini onaylayarak başını salladı. "Neyse, savaşlardan çıkıp eve döndüğüne göre, o kuyruk acısını artık unutmuş olmalısın. Herhalde söylemişsindir bunu ona."

"Adam sen de!" dedi Fuller. "Ağzınla kuş tutsan yaranamazsın onlara."

"Ben bilmem," dedi Hinkley. "Tiyatroda güzel ve eski bir gelenek vardır: Gösteri devam etmek zorundadır. Bilirsin, zatürree bile olsan, kundaktaki bebeğin ölüm döşeğinde bile olsa, yine de çıkar oynarsın."

"Ben iyiyim," dedi Fuller. "Şikâyet eden kim? Gayet iyiyim."

Yaşlı adamın beyaz kaşları çatıldı. "Senden bahseden kim?" dedi. "Ben ondan bahsediyorum."

Bencilce kendini düşünürken yakalanınca, Fuller'ın yüzü kızarmıştı. "O da iyi olacak," dedi.

"Olacak mı?" dedi Hinkley. "Belki olacaktır. Benim tek bildiğim, tiyatroda gösterinin başlamış olduğu. Onun da orada olması gerekiyordu ama o hâlâ yukarıda."

"Öyle mi?" dedi Fuller, şaşkınlıkla.

"Hiç çıkmadı," dedi Hinkley, "sen onu rezil edip eve gönderdiğinden beri."

Alaylı alaylı sırıtmaya çalıştı Fuller. "Bak sen şimdi, ne kötü," dedi. Sırıtışı titrek ve zayıftı. "Neyse, iyi geceler, Bay Hinkley."

"İyi geceler, asker," dedi Hinkley. "İyi geceler."

Ertesi gün öğlene doğru, çarşıdaki kasabalılar aptallaşır gibi oldular. Yankee dükkan sahiplerinin akılları bir karış havadaydı, müşterilere sanki paranın artık önemi kalmamış gibi davranıyorlardı. Kasabalılar için zamanla dev bir guguklu saate dönüşmüş olan itfaiyeyi düşünüyordu herkes. Soru şuydu: Onbaşı Fuller saati bozmuş muydu, yoksa öğlen vakti yukarıdaki küçük kapı aniden açılıp Susanna çıkacak mıydı ortaya?

Eczanede, ihtiyar Bearse Hinkley, Susanna'nın New York gazeteleriyle uğraşıp duruyor, düzgün katlayayım derken iyicene buruşturuyordu onları. Susanna'nın yemiydi onlar.

Öğlene saniyeler kala, Onbaşı Fuller –vandalın dik âlâsı yani– eczaneye girdi. Yüzünde suçluluk ile mahzunluk karışımı tuhaf bir ifade vardı. Gecenin yarıdan fazlasını uyanık geçirmiş, güzel kadınlara olan garezini tazelemişti. Şafak sökerken, *tek düşündükleri ne kadar güzel olduklarıdır*, demişti kendi kendine. *Bir merhabayı bile çok görürler insana.*

Büfe boyunca yürüyüp, boş bulduğu her tabureyi sözüm ona iş olsun diye çevirip yokladı. Önceki gün keskin bir gıcırtı

çıkarmış olan tabureyi buldu sonunda. Bir doğruluk abidesi gibi tünedi üstüne. Kimse onunla konuşmadı.

İtfaiye sireni, formalite icabı ötüp öğlen vaktini bildirdi. Derken, nakliyat şirketinin kamyonlarından biri, itfaiyenin önüne cenaze arabası gibi yanaştı. İki adam kamyondan inip merdivenleri çıktılar. Susanna'nın aç kara kedisi veranda parmaklığına atladı ve nakliyat şirketinin adamları Susanna'nın odasına girip gözden kaybolurlarken yay gibi gerildi. Adamlar Susanna'nın sandığını oflaya puflaya taşıyarak odadan çıkarlarken, kedi tısladı.

Fuller şaşakalmıştı. Bearse Hinkley'ye bir göz atınca, yaşlı adamın kaygılı bakışlarının, iki taraflı zatürreeye yakalanmış birinin bakışlarına dönüşmüş olduğunu gördü – bitkin, kör, boğulur gibi.

"Mutlu oldun mu, onbaşı?" dedi yaşlı adam.

"Gitmesini ona ben söylemedim," dedi Fuller.

"Ama başka çare de bırakmadın," dedi Hinkley.

"Benim ne düşündüğüm umurunda mı sanki onun?" dedi Fuller. "Onun bu kadar nanemolla olduğunu bilmiyordum."

Yaşlı adam Fuller'ın kolunu hafifçe tuttu. "Hepimiz öyleyiz, onbaşı... hepimiz öyleyiz," dedi. "Bir çocuğu askere yollamanın ender yararlarından biri de budur sanırdım. Yeryüzündeki tek nanemollanın kendisi olmadığını orada iyice anlayabileceğini düşünürdüm. Sen bunu anlamadın mı?"

"Ben nanemolla olduğumu hiç düşünmemiştim," dedi Fuller. "İş buralara varsın istemezdim ama o da belasını arıyordu." Başı önüne düşmüştü. Kulakları kıpkırmızı olmuştu.

"Seni fena korkuttu, değil mi?" dedi Hinkley.

Türlü bahanelerle yanlarına sokulup konuşmaya kulak veren birkaç izleyicinin yüzünde güller açtı aniden. Fuller tebessümleri yorumladı ve yaşlı adamın ona bir tek silahtan başka seçenek bırakmadığını fark etti – şakadan hiç anlamayan bir "örnek vatandaş" olmak.

"Korkan kim?" dedi, burnundan kıl aldırmadan. "Korktuğum filan yok. Ben sadece, birinin gündeme getirip tartışmaya açması gereken bir sorun olarak görüyorum bunu."

"Kimsenin tartışmaktan bıkıp usanmadığı tek konunun bu olduğuna şüphe yok," dedi Hinkley.

Fuller'ın iyicene riyakârlaşmış bakışları, mecmua raflarında dolaştı. Dizi dizi Susanna'lar vardı dergilerde, gülümseyen ıslak dudaklarla, kurum gibi gözlerle ve kar gibi tenlerle dolup taşıyordu sayfalar. Savına asalet kazandıracak bir cümle bulabilmek için, zihninde aranmadık yer bırakmadı.

"Suç işleyen çocukları düşünüyorum da!" dedi. Dergileri işaret etti. "Çocukların neden kafayı üşüttüklerine şaşmamalı."

"Ben de üşütmüştüm," dedi yaşlı adam usulca. "Ben de senin kadar korkmuştum."

"Söyledim ya, ondan korkmuyorum," dedi Fuller.

"İyi!" dedi Hinkley. "O halde ona gazetelerini götürmek sana düşer. Parası ödendi." Gazeteleri Fuller'ın kucağına yığdı.

Fuller cevap vermek için ağzını açtı. Ama sonra yine kapattı. Boğazı düğümlenmişti ve biliyordu ki, eğer konuşmaya çalışacak olursa karga gibi gaklayacaktı.

"Eğer sahiden de korkmuyorsan, onbaşı," dedi yaşlı adam, "bu çok güzel bir davranış olur – Hıristiyanlığa yaraşır bir davranış."

Fuller, Susanna'nın yuvasına çıkan merdivenleri tırmandığı sırada, kayıtsız görüneyim derken ıspazmoza tutulmuş gibi titriyordu.

Susanna'nın kapısı kilitli değildi. Fuller tıklatınca kapı ardına kadar açıldı. Susanna'nın yuvasını, tütsü kokan, karanlık ve sessiz bir yer olarak hayal etmişti Fuller – bir tarafında bir şark köşesi, öbür tarafında kuğu şeklinde süslü püslü bir yatak olan, ağır perdelerle ve aynalarla bezeli bir labirent olarak.

Şimdi Susanna ile odasını hakikaten görüyordu. Hakikat, Yankee'lere kiralanan türden, sudan ucuz bir yazlık odasının iç karartıcı hakikatiydi – çıplak ahşap duvarlar, üç tane askı çengeli, bir yer muşambası. İki gaz ocağı, demir bir karyola, bir buzluk. Boruları çıplak, minicik bir lavabo, plastik bir su

bardağı, iki tane tabak, bulanık bir ayna. Bir kızartma tavası, bir kulplu tencere, bir kutu sabun tozu.

Odanın haremleri çağrıştıran tek ayrıntısı, yere dökülmüş talk pudrasının bulanık aynanın önünde oluşturduğu beyaz daireydi. Dairenin ortasında iki çıplak ayak izi vardı. Başparmak izleri bir çift inciden büyük değildi.

Fuller gözlerini incilerden ayırıp Susanna hakikatine çevirdi. Kızın arkası dönüktü ona. Son eşyalarını da bir bavula yerleştiriyordu.

Şimdi seyahat kıyafetleri içindeydi – bir misyonerin karısı kadar edepli giyinmişti.

"Gazeteler," diye vırakladı Fuller. "Bay Hinkley yolladı."

"Sağ olsun," dedi Susanna. Fuller'a döndü. "Ona de ki..." Ağzından başka laf çıkmadı. Onu tanımıştı. Dudaklarını büzdü ve minik burnu kızardı.

"Gazeteler," dedi Fuller, anlamsızca. "Bay Hinkley'den."

"Seni işittim," dedi Susanna. "Bunu demin de söylemiştin. Tüm söyleyeceğin bu mu?"

Fuller kollarını gevşekçe aşağı saldı. "Ben... seni gitmeye zorlamak istememiştim," dedi. "Amacım bu değildi."

"Kal mı diyorsun yani?" dedi Susanna, bezgin bir sesle. "Ele güne karşı fahişe ilan edildikten, bir sokak kızı, bir sürtük damgası yedikten sonra, kalayım mı?"

"Tanrı aşkına, ben sana asla öyle bir laf etmedim!" dedi Fuller.

"Benim yerimde olmanın nasıl bir şey olduğunu hiç düşündün mü?" dedi kız. Bağrını yumrukladı. "Ben de bir can taşıyorum, biliyor muydun?"

"Biliyorum," dedi Fuller. O ana kadar, bilmiyordu oysa.

"Bir ruhum var benim," dedi kız.

"Elbette var," dedi Fuller, titreyerek. Titremesinin sebebi, odanın derin bir mahremiyetle dolmuş olmasıydı. Istırap veren binlerce hülyanın altın kızı Susanna, yalnız Fuller'la, silik Fuller'la, kimsesiz Fuller'la ruhunu tartışıyordu şimdi, hem de büyük bir heyecanla.

"Dün gece senin yüzünden gözümü bile kırpmadım," dedi Susanna.

"Benim yüzümden mi?" Keşke Susanna hayatından çıkıp gitseydi yine. Keşke yine siyah beyaz resimlere dönüşseydi, santimin binde biri kalınlıkta bir dergi sayfası olsaydı. Keşke sayfayı çevirip, beysbolle ya da dışişleriyle alakalı bir şeyler okumak elinde olsaydı.

"Ne bekliyordun?" dedi Susanna. "Seninle bütün gece konuştum. Sana neler dedim biliyor musun?"

"Hayır," dedi Fuller, gerileyerek. Üstüne üstüne geldi Susanna. Kocaman demir bir radyatör gibi sıcaklık yayıyordu etrafına. İyicene ete kemiğe bürünmüştü artık, korkutucuydu.

"Ben Yellowstone Ulusal Parkı değilim!" dedi. "Ben vergilerle beslenmiyorum! Ben herkesin malı değilim! Nasıl göründüğüme dair herhangi bir şey söylemeye hiç hakkın yok senin!"

"Aman Tanrım!" dedi Fuller.

"Senin gibi sersem zorbalardan bıktım artık!" dedi Susanna. Ayağını yere vurdu ve birden çok perişan göründü. "Sizin gibiler beni öpmek istiyorsa, elimden bir şey gelmez! Kimin kabahati bu, ha?"

Fuller bu sorunun kendini ilgilendiren kısmını belli belirsiz de olsa sezebiliyordu şimdi, okyanusun dibinden bir an için güneşi görüveren bir dalgıç gibi. "Benim tek söylemeye çalıştığım, biraz daha ölçülü davranabileceğindi," dedi.

Susanna kollarını iki yana açtı. "Şimdi yeterince ölçülü müyüm?" dedi. "Sence münasip mi?"

Bu güzelim kızın cazibesi, Fuller'ın iliklerini sızlattı. Salamadığı nefesi göğsünde düğümlenip kalmıştı. "Evet," dedi. Sonra da mırıldandı, "Beni unut gitsin."

Susanna başını sertçe arkaya attı. "Üstünden silindir geçtiğini unut, diyorsun," dedi. "Nasıl bu kadar aşağılık olabiliyorsun?"

"Ben sadece düşündüğümü söylüyorum," dedi Fuller.

"Bu kadar aşağılık şeyler düşünüyorsun demek," dedi Susanna, şaşkınlıkla. Gözleri fal taşı gibi açılmıştı. "Lise yıllarım

boyunca senin gibi insanlar bana sanki düşüp ölmemi ister gibi baktılar. Benimle asla dans etmez, asla konuşmaz, selamıma bile karşılık vermezlerdi." Ürperdi. "Küçük kasaba polisleri gibi sinsi sinsi dolanırlardı etrafımda. Bana senin baktığın gibi bakarlardı – sanki az önce feci bir kabahat işlemişim gibi."

Bu ithamın haklılığı karşısında, Fuller'ın eli ayağı buz kesti. "Belki başka bir şey düşünüyordum, ne biliyorsun?" dedi.

"Hiç sanmam," dedi Susanna. "Başka bir şey düşünmediğin kesin. Durup dururken, eczanenin ortasında bağırıp çağırmaya başladın bana, oysa seni daha evvel hiç görmemiştim bile." Gözyaşlarına boğuldu. "Neyin var senin?"

Fuller gözlerini yere dikti. "Senin gibi bir kızla beraber olma şansım hiç olmadı – hepsi bu," dedi. "Acı veriyor bu bana."

Susanna merakla ona baktı. "Sen şansın ne olduğunu bilmiyorsun," dedi.

"Şans, son model bir spor araba, yeni bir takım elbise ve yirmi papeldir," dedi Fuller.

Susanna ona sırtını dönüp bavulunu kapattı. "Şans bir kızdır," dedi. "Ona gülümser, iyi davranırsın, onun bir kız olduğuna sevinirsin." Ona doğru dönüp kollarını iki yana açtı yine. "Ben bir kızım. Tanrı kızları böyle yaratmış," dedi. "Eğer erkekler bana iyi davranıp beni mutlu ederlerse, bazen öperim onları. Sence münasip mi?"

"Evet," dedi Fuller, uysalca. Susanna, evrene hükmeden tatlı mantığa burnunu sürtmüştü onun. Omuzlarını silkti. "Artık gitsem iyi olacak. Hoşça kal."

"Bekle!" dedi kız. "Bunu yapamazsın – alıp başını giderek, beni böylesine kötü hislerle baş başa bırakamazsın." Olmaz, der gibi başını salladı. "Kendimi kötü hissetmeyi hak etmiyorum."

"Ne yapabilirim ki?" dedi Fuller çaresizce.

"Beni çarşıda yürüyüşe çıkarabilirsin, sanki benimle gurur duyuyormuşsun gibi," dedi Susanna. "Beni yeniden insan içine çıkarabilirsin." Başıyla kendi kendini onayladı. "Bunu bana borçlusun."

Kore'de geçirdiği on sekiz çetin ayın ardından iki gece önce eve dönmüş olan Onbaşı Norman Fuller, Susanna'nın yuvası önündeki verandada bekliyor, bütün kasaba onu seyrediyordu.

Susanna, üstünü değiştirip yeniden insan içine çıkmaya hazırlanırken kendisini dışarıda beklemesini emretmişti ona. Nakliyat şirketini de aramış ve sandığını geri getirmelerini söylemişti.

Fuller, Susanna'nın kedisini okşayarak vakit geçiriyordu. "Selam pisi pisi, pisi, pisi," diyordu tekrar tekrar. "Pisi, pisi, pisi, pisi," demek, ağrı kesici bir ilaç gibi uyuşturuyordu onu.

Susanna yuvasından çıktığında, o hâlâ "pisi, pisi" diyordu. Bir türlü susturamıyordu kendini. Susanna, Fuller'ın kendisine bakıp kolunu uzatmasını sağlamak için, kediyi zorla elinden almak zorunda kaldı.

"Hoşça kal pisi pisi, pisi, pisi, pisi, pisi," dedi Fuller.

Susanna yalınayaktı, vahşi halka küpelerini ve çıngıraklı halhallarını da takmıştı. Fuller'ın kolunu hafifçe tutarak, onu merdivenlerden aşağı indirdi ve o haşmetli, alımlı, iç gıcıklayıcı, çıngırtılı yürüyüşüne başladı; içki dükkanının, sigorta acentesinin, emlak ofisinin, lokantanın, Amerikan Lejyonu'nun ve kilisenin önünden geçip kalabalık eczaneye girdiler.

"Şimdi, gülümse ve nazik ol," dedi Susanna. "Benden utanmadığını göster onlara."

"Sigara içmemin mahzuru var mı?" diye sordu Fuller.

"Sorduğun için teşekkürler, çok naziksin," dedi Susanna. "Hayır, bence hiç mahzuru yok."

Sağ elini sol eliyle tutup titremesine engel olarak, sigarasını yakmayı başardı Onbaşı Fuller.

(1956)

ŞAHIN TÜM ATLARI

Albay Bryan Kelly, arkasındaki dar koridorun sonundan süzülen ışığı koca gövdesiyle tıkayarak, kaygının ve umarsız bir hiddetin ıstırabı içinde, kilitli kapıya bir an için yaslandı. Ufak tefek bir adam olan Doğulu muhafız, bir deste anahtarın içinden, kapıyı açacak olanı bulmaya uğraşıyordu. Albay Kelly odadan gelen seslere kulak verdi.

"Çavuş, Amerikalılara bir şey yapmaya cesaret edemezler, değil mi?" Ses gençten birine aitti, tereddütlüydü. "Yani, çok pahalıya öderler, eğer birimizi bile..."

"Kes sesini. Kelly'nin veletlerini uyandıracaksın. Senin densiz laflarını duysunlar mı istiyorsun?" Ses aksi ve yorgundu.

"Çok geçmeden bizi serbest bırakacaklar, bahse var mısın Çavuş?" diye ısrar etti genç ses.

"Ah, ona ne şüphe, evlat, buralılar da Amerikalılara bayılır zaten. Kelly ile konuşmak istedikleri de muhtemelen budur. Şu anda jambonlu sandviçlerle biraları bizim için kumanya sepetlerine yerleştirmekle meşguller. Tek sorun sandviçlerden kaçının hardallı, kaçının hardalsız olması gerektiğini bilmemeleri. Seninki nasıl olsun isterdin?"

"Ben sadece..."

"Kapa çeneni."

"Tamam, sadece düşündüm de..."

"Kapa çeneni."

"Neler döndüğünü bilmek isterdim, hepsi bu." Genç onbaşı öksürdü.

"Sesini kes de geçir şu izmariti artık," dedi sinirli bir üçüncü ses. "Daha on nefes var onda. Hepsini çekmesene evlat." Bir iki ses daha, homurdanarak onayladı onu.

Albay Kelly ellerini sinirli sinirli açıp kapadı, kapının ardındaki on beş insana, Pi Ying ile yaptığı görüşmeyi ve katlanmak zorunda kalacakları akıl almaz işkenceyi nasıl anlatacağını düşünüyordu. Pi Ying, ölüme karşı ortaya koyacakları mücadelenin, felsefi açıdan, Kelly'nin karısı ile çocukları hariç hepsinin savaşta tanımış oldukları şeyden farklı olmayacağını söylemişti. Sevimsiz de olsa, doğruydu bu – hiç farkı yoktu, felsefi açıdan yani. Ama Albay Kelly savaşta asla tecrübe etmediği kadar sarsılmıştı bunu duyunca.

Albay Kelly ile kapının ardındaki on beş kişi, aniden çıkan bir fırtınada rotalarından sapıp, telsiz bağlantılarını da kaybettikten sonra, iki gün önce Asya anakarasında bir yere mecburi iniş yapmışlardı. Albay Kelly, ailesiyle birlikte, askeri ataşeliğe atandığı Hindistan'a gidiyordu. Orduya ait nakliye uçağında onlarla birlikte bir grup erbaş da vardı, Orta Doğuda ihtiyaç duyulan teknik uzmanlardı bunlar. Uçak, Pi Ying adında Komünist bir gerilla önderinin kontrolü altındaki topraklara inmişti.

Kazadan herkes sağ kurtulmuştu – Kelly, karısı Margaret, on yaşındaki ikiz oğulları, pilot, yardımcı pilot ve on erbaş. Uçaktan dışarı çıktıklarında, Pi Ying'in kılıksız silahşorlarından bir düzine kadarı onları bekliyordu. Kendilerini esir alanların dilinden anlamayan Amerikalılar, bir gün boyunca yürütülmüş, pirinç tarlalarından, cengellerden geçirilip, gün batarken kırık dökük bir saraya getirilmişlerdi. Orada bir yeraltı zindanına hapsedilmişlerdi ve akıbetlerinin ne olabileceği konusunda en ufak bir fikirleri yoktu.

Şimdiyse, Albay Kelly, Pi Ying'le yaptığı görüşmeden dönüyordu. Pi Ying on altı Amerikalı esirin başına neler geleceğini anlatmıştı ona. *On altı* – bu rakam düşüncelerinde yankılanırken, başını iki yana salladı Kelly.

Muhafız onu tüfeğiyle dürtükleyip yana iterek anahtarı kilide soktu ve kapı ardına kadar açıldı. Kelly sessizce dikildi eşikte.

Bir sigara elden ele dolaşıyor ve her el değiştirişinde, Kelly'den haber bekleyen yüzleri ateşiyle birer birer ışıtıyordu. Kâh Minneapolisli konuşkan genç onbaşının kırmızı suratını

aydınlatıyor, kâh Salt Lake'li pilotun gözkapaklarına ve kalın kaşlarına titrek gölgeler düşürüyor, kâh çavuşun incecik dudaklarını kızıla boyuyordu.

Kelly gözlerini adamlardan ayırıp, alacakaranlıkta küçük bir tümsek gibi duran noktaya, kapının yanına çevirdi. Orada karısı Margaret oturuyordu, uykuya dalmış oğullarının sarışın kafaları kucağındaydı. Başını kaldırıp, hayal meyal görünen beyaz yüzüyle gülümsedi ona. "Hayatım... sen iyi misin?" diye sordu Margaret, alçak sesle.

"Evet, iyiyim."

"Çavuş," dedi onbaşı, "Pi Ying ne demiş, sorsana."

"Kes sesini." Çavuş duraladı. "Haberler nasıl, komutanım – iyi mi, kötü mü?"

Kelly, karısının omzuna hafifçe dokunarak, doğru sözcükleri bulmaya çalıştı – kendinde bulunduğuna pek emin olmadığı cesareti taşıyabilecek sözcükler aradı. "Haberler kötü," dedi nihayet. "Haberler çok kötü."

Nakil pilotu, "Olsun, yine de söyleyin," dedi yüksek sesle. Kelly onun kendi sesini yükselterek, sert çıkarak, kendi kendini yatıştırmaya çalıştığını düşündü. "En kötüsünden ne yapabilir? Bizi öldürebilir. Bildim mi?" Ayağa kalktı ve ellerini ceplerine daldırdı.

"Cesaret edemez!" dedi genç onbaşı, tehditkâr bir sesle – sanki elini şaklatsa Pi Ying'i Birleşik Devletler Ordusunun gazabına uğratabilirmiş gibi.

Albay Kelly delikanlıya merak ve sıkıntıyla baktı. "Kabul etmek zorundayız. Tüm kozlar yukarıdaki küçük adamın elinde." Bunun başka bir oyundan ödünç alınmış bir ifade olduğunu düşündü, nereden geldiyse aklına. "O bir kanun kaçağı. Birleşik Devletler'i kızdırmakla kaybedeceği hiçbir şey yok."

"Eğer bizi öldürecekse, açık açık söyleyin!" diye patladı pilot. "Herhalde gebertecek! Ne yapacak?"

"Bizi savaş esiri sayıyor," dedi Kelly, sesinin titremesine engel olmaya çalışarak. "Hepimizi vurmak istiyor." Ürperdi.

"Kusura bakmayın, sinirlerinizi germek gibi bir maksadım yoktu. Doğru sözcükleri arıyordum – ama bir tane bile bulamadım. Pi Ying hepimizi vurarak eğlenebileceğinden daha çok eğlenmek istiyor bizimle. İlaveten, bizden akıllı olduğunu da kanıtlamak istiyor."

"Nasıl yani?" diye sordu Margaret. Gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Çocuklar uyanıyorlardı.

"Biraz sonra, Pi Ying ve ben sizin canlarınız üstüne satranç oynayacağız." Karısının cansızmış gibi duran elini avucuna alıp sıktı. "Ve benim dört canım üstüne. Pi Ying'in bize tanıyacağı tek şans bu." Ürperdi ve acı acı gülümsedi. "Ben vasatın üstünde bir oyuncuyum... vasatın biraz üstünde."

"Çıldırmış mı bu adam?" dedi çavuş.

"Buna kendiniz karar vereceksiniz," demekle yetindi Albay Kelly. "Oyun başladığında onu göreceksiniz – hem Pi Ying'i, hem de arkadaşı Binbaşı Barzov'u." Kaşlarını kaldırdı. "Binbaşı, Rus ordusunun askeri gözlemcisi sıfatıyla bu duruma müdahale etmeye gücü yetmediği için üzgün olduğunu iddia ediyor. Bizimle aynı hisleri paylaştığını da söylüyor. Bence lanet herif her iki konuda da yalan atıyor. Pi Ying ondan epey çekiniyor aslında."

"Biz de oyunu seyredebilecek miyiz?" diye fısıldadı onbaşı, gergin bir sesle.

"On altımız birden, asker, benim satranç taşlarım olacağız."

Kapı ardına kadar açıldı. .....

"Oradan satranç tahtasını iyi görebiliyor musun, Beyaz Şah?" Gök mavisi bir kubbeyle kapatılmış kabul salonuna tepeden bakan balkondan, neşe içinde seslendi Pi Ying. Albay Bryan Kelly'ye, ailesine ve adamlarına yukarıdan bakarak gülümsüyordu. "Sen Beyaz Şah olmalısın, biliyor musun? Yoksa oyun bitmeden aramızdan ayrılmayacağına emin olamayız." Gerilla önderinin yüzü kızarmıştı. Tebessümünde sahte bir endişe vardı. "Hepinizi burada görmek çok güzel!"

Pi Ying'in sağ tarafında dikilen ketum Rus gözlemci Binbaşı Barzov, gölgelerin içinde belli belirsiz seçiliyordu. Kelly'nin bakışına ağır bir baş selamıyla karşılık verdi. Kelly ona dik dik bakmayı sürdürdü. Kurumlu, diken saçlı Binbaşı huzursuz olmuştu, kollarını bir kavuşturuyor bir salıyor, siyah çizmelerinin üstünde sağa sola kıpırdanıp duruyordu. "Keşke size yardım edebilseydim," dedi nihayet. Bu bir iyi niyet ifadesi değil, aşağılayıcı bir alaydı. "Ama burada yalnızca gözlemci sıfatıyla bulunuyorum." Barzov bunu üstüne basa basa söylemişti. "Şansınız açık olsun Albay," diye ekledi ve sırtını döndü.

Pi Ying'in sol tarafında, çok hoş bir Doğulu kadın oturuyordu. İfadesiz gözlerini, Amerikalıların arkasındaki duvara dikmişti. Pi Ying oynamak istediği oyundan Albay Kelly'ye ilk bahsettiğinde, Barzov'la birlikte o da vardı yanlarında. Kelly karısını ve çocuklarını bu işe karıştırmaması için Pi Ying'e yalvardığı sırada, kızın gözlerinde bir merhamet pırıltısı gördüğünü sanmıştı. Ama şimdi, yukarıda hiç kıpırdamadan, süs bebeği gibi oturan kıza bakarken, yanılmış olması gerektiğini anlıyordu.

"Bu odayı, nesiller boyunca insanları boyunduruğu altında tutmuş olan atalarım heves edip yaptırmış," dedi Pi Ying, fetva verircesine. "Bir taht salonu olarak iyi iş görmüştür. Ama tabanı kakma işi karelerle süslüdür, tam altmış dört tane – bir satranç tahtası gibi yani. Buranın eski sakinlerinin, siz daha doğmadan evvel, adam büyüklüğünde, dalyan gibi satranç taşları vardı, böylece kendileri arkadaşlarıyla birlikte buraya çıkıp oturabilir ve kölelerine taşları hareket ettirmelerini emredebilirlerdi." Yüzüklerinden birini parmağında döndürdü. "Bu öyle dâhiyane bir buluştu ki, bize sadece bu yeni yöntemi akıl etmek kaldı. Bugün, elbette, yalnızca siyah taşları, yani benimkileri kullanacağız." Tedirgin binbaşı Barzov'a döndü. "Amerikalılar kendi taşlarını kendileri tedarik etmişler. Müthiş bir fikir." Barzov'un kendisine eşlik etmediğini görünce, gülüşü yarım kaldı. Pi Ying, bu Rus askerini eğlendirmeye can atıyordu. Oysa Barzov'un, Pi Ying'in laflarına pek kulak asmadığı her halinden belliydi.

On iki Amerikalı asker, muhafızların sıkı gözetimi altında duvarın önüne dizildiler. Gayri ihtiyarı birbirlerine sokulup, onlara tepeden bakan ev sahibine nefretle gözlerini diktiler. "Sakin olun," dedi Albay Kelly, "yoksa elimizdeki tek şansı da yitiririz." İkiz oğulları Jerry ile Paul'a çabucak göz attı; şaşkınlıktan donakalmış annelerinin yanında, uykulu gözlerini kırpıştırarak, telaşsız, meraklı bakışlarla odayı inceliyorlardı. Ailesinin ölümle burun buruna gelişini seyrederken neden bu kadar az şey hissettiğini merak etti Kelly. O karanlık zindanda beklerlerken duyduğu korku uçup gitmişti. Yalnızca akıl ve duyuların mekanik çarklarını uyanık bırakan o tüyler ürpertici sakinliği –savaş zamanlarından kalma eski bir dostu– duyumsuyordu şimdi. Kumandanlığın narkotiğiydi bu. Savaşın esansıydı.

"Şimdi arkadaşlar, beni dinleyin," dedi Pi Ying, tumturaklı bir tavırla. Ayağa kalktı. "Oyunun kuralları, kolay kolay akıldan çıkmayacak kadar basit. Hepinizin, Albay Kelly'nin söylediği gibi hareket etmeniz gerekiyor. Benim taşlarımdan biri tarafından alınma talihsizliğine uğrayacak olanlarınız, çabucak, acısızca, derhal öldürülecek." Binbaşı Barzov, sanki Pi Ying'in ağzından çıkan her şeyi içten içe kınar gibi tavana bakıyordu.

Onbaşı aniden, ağza alınmayacak küfürleri peş peşe sıralamaya başladı – yarı sövgü, yarı kendine acıma. Çavuş eliyle delikanlının ağzını kapadı.

Pi Ying tırabzanın üstünden eğildi ve kendini kurtarmak için debelenen askeri parmağıyla işaret etti. "Tahtadan kaçmaya kalkan ya da taşkınlıkta bulunanlar için, özel bir ölüm şekli ayarlanabilir," dedi sertçe. "Albay Kelly ile benim konsantre olabilmemiz için salonda çıt çıkmaması gerekiyor. Şayet Albay oyunu kazanacak kadar akıllı çıkarsa, ben yenildiğimde hâlâ aramızda olanlarınızın hepsi, güvenlikli bir şekilde topraklarımdan çıkarılacaklar. Ama Albay kaybedecek olursa..." Pi Ying omuzlarını silkti. Altındaki yastık yığınına iyice yerleşti. "Şimdi hepiniz tam bir centilmen gibi davranmalısınız," dedi, dinç bir tavırla. "Yanılmıyorsam Amerikalılar centilmenlikleriyle ünlüdür. Albay Kelly'nin de doğrulayaca-

ğı gibi, satrançta kurban vermeden kazanmak çok ender rastlanan bir olaydır – bir savaşı şehit vermeden kazanmak kadar ender. Haksız mıyım Albay?"

Albay Kelly robot gibi başını salladı. Pi Ying'in ona daha evvel söylemiş olduğu şeyler geçiyordu aklından – oynamak üzere olduğu oyunun, felsefi açıdan, savaşta tanımış olduğu şeyden hiç de farklı olmayacağı.

"Çocuklara bunu nasıl yaparsın!" diye aniden haykırdı Margaret. Muhafızın elinden kurtulmuş, karelerin üstünden uzun adımlarla yürüyerek Pi Ying'in balkonunun hemen altına gitmişti. "Tanrı'dan kork..." diye başladı.

Pi Ying öfkeyle sözünü kesti onun: "Amerikalılar bombaları, jet uçaklarını ve tankları Tanrı'dan korktukları için mi yapıyorlar?" Sabırsızca elini sallayıp, gitmesini işaret etti. "Yerine götürün onu." Eliyle gözlerini kapadı. "Nerede kalmıştım? Kurbanlardan bahsediyorduk, değil mi? Şah piyonu olarak kimi seçmiş olduğunu soracaktım sana," dedi Pi Ying. "Eğer henüz seçmediysen, Albay, sana oradaki şu gürültücü delikanlıyı tavsiye etmek isterim – çavuşun tuttuğu adamı. Çok kritik bir taştır şah piyonu."

Onbaşı tazelenmiş bir öfkeyle debelenmeye başlamıştı. Çavuş, onbaşının vücuduna doladığı kollarını biraz daha sıktı. "Delikanlı birazdan sakinleşecek," dedi, sesini alçaltarak. Başını Albay Kelly'ye çevirdi. "Şah piyonu da her ne haltsa, o benim. Nerede duracağım, komutanım?" Delikanlı gevşedi ve çavuş onu serbest bıraktı.

Kelly dev satranç tahtasının ikinci sırasının dördüncü karesini işaret etti. Çavuş geniş omuzlarını düşürerek kareye doğru yürüdü. Onbaşı da anlaşılmaz bir şeyler mırıldandıktan sonra çavuşun yanındaki karede yerini aldı – ikinci güvenilir piyon. Öbürleri hâlâ bekleşiyorlardı.

Dal gibi bir T-4[9], "Albayım, nereye gideceğimizi siz söyleyin bize," dedi tereddütle. "Biz satrançtan ne anlarız? Bizi

9) ABD ordusunda dördüncü sınıf teknisyen, teknik uzman. (ç.n.)

nereye istiyorsanız oraya koyun." Âdemelması hafifçe kabarıp indi. "Korunaklı noktaları karınızla çocuklarınıza saklayın. Onlar daha önemli. Hadi ne yapacağımızı söyleyin bize."

"Hiç korunaklı nokta yok," dedi pilot, alay yollu. "Kimse için korunaklı nokta yok. Seç kendine bir kare, herhangi birini." Öne çıkıp tahtanın üstünde yürüdü. "Bu karede dursam ne oluyorum?"

"Fil oluyorsun, Teğmen, şah fili oluyorsun," dedi Kelly.

Kelly teğmeni bu bağlamda düşünmeye başladığını fark etti – bir insan değildi o artık, tahtada çaprazlamasına hareket edebilen bir taştı, vezirle beraber saldırırken tahtanın öbür tarafındaki siyah taşlara feci şekilde zarar verebilen bir taş.

"Hayatında sadece iki kere kiliseye gitmiş biri için ilginç bir durum.[10] Hey, Pi Ying," diye seslendi pilot, küstah bir tavırla. "Bir fil ne kadar eder?"

Pi Ying neşelenmişti. "Bir at ve bir piyon eder, evlat; bir at ve bir piyon."

İyi ki teğmen var, diye düşündü Kelly. Amerikalı askerlerden biri sırıttı. Duvarın önünde birbirlerine sokulup beklemişlerdi şimdiye dek. Oysa şimdi, kendi aralarında konuşmaya başlamışlardı – maça ısınan bir beysbol takımı gibi. Kelly'nin komutu üzerine, adeta bu yaptıklarının ne anlama geldiğinin bilincinde değillermiş gibi bir görüntü sergileyerek, tahtaya çıkıp boş kareleri doldurdular.

Pi Ying tekrar konuşmaya başlamıştı. "Tüm taşların yerli yerinde şimdi, atlarınla vezirin hariç, Albay. Ve sen de, şahsın elbette. Hadi, hadi, çabuk olun. Yemek vakti gelmeden bitsin şu oyun."

Yavaşça, onları uzun kollarının altına alarak, karısını, Jerry'yi ve Paul'u durmaları gereken karelere götürdü Kelly. Bu sakin tavrı, bunu yapmasına yardımcı olan vurdumduy-

10) Satrançta "fil" olarak adlandırılan taşın İngilizce adı, "piskopos" anlamına gelen "bishop"tır. (ç.n.)

mazlığı yüzünden nefret etti kendinden. Margaret'ın gözlerindeki korkuyu ve serzenişi gördü. Kocasının böyle davranmak zorunda olduğunu anlayamıyordu Margaret – yegâne yaşam şanslarının onun soğukkanlılığına bağlı olduğunu anlayamıyordu. Albay, gözlerini karısından kaçırdı.

Pi Ying ellerini çırpıp sessiz olmalarını emretti. "Oldu işte, güzel; artık başlayabiliriz." Düşünceli bir tavırla kulağını çekiştirdi. "Bence Doğu ve Batı zihniyetlerini bir araya getirmenin mükemmel bir yolu bu, sen ne dersin Albay? Amerikalıların kumar düşkünlüğüne, derin tiyatro ve felsefe sevgimizle müsamaha gösteriyoruz burada." Binbaşı Barzov sabırsızca bir şeyler fısıldadı ona. "Ah, doğru," dedi Pi Ying, "iki kural daha: Her hamle için onar dakika vaktimiz var, bir de... bunu söylemeye bile gerek yok gerçi ama... yapılan hamle geri alınamaz. Pekâlâ," deyip, bir kronometrenin düğmesine bastı ve tırabzanın üstüne koydu onu. "İlk hamleyi yapma şerefi, beyaz taşlara ait." Sırıttı. "Eski bir gelenektir bu."

"Çavuş," dedi Albay Kelly, yay gibi gerilmiş bir halde, "iki kare öne çık." Ellerine baktı. Titremeye başlamışlardı.

Duyduğu keyfi kendisiyle paylaştığına emin olmak ister gibi başını hafifçe genç kıza doğru çevirerek, "Ben galiba biraz alışılmadık bir şey yapacağım," dedi Pi Ying. Uşaklarından birine, "Vezir piyonumu iki kare ilerlet," diye buyurdu.

Albay Kelly, uşağın o koca oymayı öne doğru kaydırışını seyretti – çavuşu tehdit eden bir noktaya. Çavuş merakla Kelly'ye baktı. "Her şey yolunda mı, komutanım?" Korka korka gülümsedi.

"Umarım öyledir," dedi Kelly. "Seni korumaya alalım... Asker," diye emretti genç onbaşıya, "bir kare öne çık." İşte – elinden bu kadarı gelirdi. Pi Ying'in tehdit ettiği piyonu –çavuşu– almasının hiçbir avantajı kalmamıştı şimdi. Taktik açıdan, manasız bir değiş tokuş olurdu bu, piyona karşı piyon. Maksat iyi bir satranç oyunuysa, böyle bir şey yapmanın manası yoktu.

"Bu çok kötü oldu, biliyorum," dedi Pi Ying kibarca. Duraladı. "Ama yine de, takasın akıllıca olacağından pek emin de-

ğilim. Rakip bu kadar usta olunca, belki de kurallı satranç oynamalı ve tahrikleri kafamdan atmalıyım." Binbaşı Barzov ona bir şeyler fısıldadı. "Ama bu bizi hemencecik havaya sokardı, değil mi?"

Evhamlanan çavuş, "Neden bahsediyor bu, komutanım?" diye sordu.

Kelly düşüncelerine çekidüzen veremeden, Pi Ying emri vermişti bile. "Şah piyonunu alın."

"Albay! Ne yaptınız siz?" diye haykırdı çavuş. İki muhafız onu yaka paça tahtanın dışına sürükleyip, salondan dışarı çıkardılar. İri başlı çivilerle bezeli kapı, arkalarından çarparak kapandı.

"Beni öldür!" diye bağırdı Kelly, peşlerinden gitmek için karesini terk etmeye yeltenerek. Altı tane kasatura etrafını kuşattı.

Uşak, Pi Ying'in tahta piyonunu, az önce çavuşun durduğu kareye kalpsizce kaydırdı. Kalın kapının öbür tarafında bir silah sesi yankılandı ve muhafızlar geri döndüler. Pi Ying artık gülümsemiyordu. "Sıra sende Albay. Hadi, hadi... dört dakikan geçti bile."

Kelly'nin sakinliğinden eser kalmamıştı ve onunla birlikte, oyun yanılsaması da kaybolup gitmişti. Komutası altındaki taşlar yeniden insana dönüşmüşlerdi. Kumandanlığın o kıymetli, hayvani cevheri, Albay Kelly'yi terk etmişti. Emrindekilerin kaderini belirleyecek kararlar almaya, en toy askerden daha hazır değildi artık. Pi Ying'in amacının, oyunu çabucak kazanmak değil, korkunç ve anlamsız baskınlarla Amerikalıları eksiltmek olduğunu fark edince serseme dönmüştü. Kendini mantıklı olmaya zorlayarak çırpınırken, iki dakika daha geçti. "Yapamayacağım," diye fısıldadı nihayet. Olduğu yere çöküp kalmıştı şimdi.

"Hepinizi hemencecik vurdurayım mı istiyorsun?" diye sordu Pi Ying. "Kusura bakma ama bence sen çok zavallı bir albaymışsın. Amerikalı bütün subaylar bu kadar kolay mı pes ederler?"

"Ağzının payını verin şunun Albay," dedi pilot. "Hadi devam. Kendinize gelin. Hadi devam!"

"Artık senin için hiçbir tehlike söz konusu değil," dedi Kelly onbaşıya. "Piyonunu al onun."

"Yalan söylemediğinizi nereden bileyim?" diye buruk bir sesle sordu delikanlı. "Ya belamı bulursam sonra?"

"Git oraya çabuk!" diye sertçe bağırdı nakil pilotu.

"Hayır!"

Çavuşun iki infazcısı, onbaşının kollarını iki yanına yapıştırdılar. Emir bekler gibi Pi Ying'e baktılar.

"Delikanlı," dedi Pi Ying, endişeli bir sesle, "işkenceyle öldürülmek mi istersin, yoksa Albay Kelly'nin sana dediğini yapmak mı?"

Onbaşı aniden silkelenip muhafızları iki yana savurdu. Çavuşu almış olan piyonun durduğu kareye geçti, taşı bir tekmede devirdi ve bacaklarını açarak dikildi orada.

Binbaşı Barzov bir kahkaha patlattı. "Piyon olmayı öğrenecek sonunda," diye kükredi. "Amerikalılar bu Doğululara özgü beceriyi öğrenmekte acele etseler fena olmayacak, ne dersiniz?"

Pi Ying, Barzov'un kahkahasına eşlik ederken, yanında put gibi oturmakta olan genç kızın dizini okşadı. "Eh, şimdiye dek başa baş bir mücadele oldu – piyona piyon. Ciddi ciddi saldırmaya başlayalım artık." Parmaklarını şaklatıp uşağına emir verdi, "Şah piyonu bir kare ileri." "İşte oldu! Vezirim ve filim, beyaz adamın topraklarına doğru sefere çıkmaya hazır artık." Kronometrenin düğmesine bastı. "Sıra sende Albay." .....

Albay Bryan Kelly, eski bir alışkanlıkla, teselli ve cesaret bulmak için karısına baktı. Ama hemen uzaklaştırdı gözlerini – Margaret, korkutucu, yılgınlık veren bir görüntü sergiliyordu. Kazanmaktan başka, albayın onun için yapabileceği hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey. Margaret bomboş bakıyordu, adeta delirmiş gibi. Onu kör, sağır, duygusuz bırakan bir şoka sığınmıştı.

Kelly, tahtanın üstünde kalmayı başarmış vücutları saydı. Oyun başlayalı bir saat olmuştu. Beş piyon hâlâ hayattaydı, genç onbaşı da vardı aralarında; bir fil – asabi pilot; iki kale; iki at – on yaşında ürkek atlar; Margaret – kaskatı, donuk bakışlı bir vezir; ve kendisi – şah. Eksilen dört kişiye ne olmuştu? Katledilmişlerdi – Pi Ying için sadece tahta parçalarına mal olan manasız takaslar sonrasında infaz edilmişlerdi. Diğer askerler sessizliğe gömülmüşler, kendi dünyalarına kapanmışlardı.

"Sanırım senin için pes etme vakti geldi," dedi Pi Ying. "Korkarım artık bitti sayılır. Pes ediyor musun Albay?" Binbaşı Barzov satranç taşlarına bakarak bilgece kaşlarını çattı, yavaşça başını salladı ve esnedi.

Albay Kelly, aklına ve gözlerine yeniden hayat vermeye çalıştı. Kızgın bir kum dağının içinde tünel açarak biteviye ilerler gibi hissediyordu kendini, hiç durmadan devam etmeye, nefes alamadan, önünü göremeden kazmaya, köstebek gibi sürünmeye mecburmuş gibi. "Canın cehenneme," diye mırıldandı. Satranç taşlarının konumlarına yoğunlaştı. Bu tüyler ürpertici oyun iyice çığrından çıkmış, satrançtan başka her şeye benzemişti. Beyaz taşları yok etmekten başka hiçbir strateji uygulamadan saldırmıştı Pi Ying. Kelly ise, satranç taşlarından her birini her ne pahasına olursa olsun savunmaya gayret etmiş, saldırıda bulunmak uğruna kimseyi tehlikeye atmamıştı. Güçlü veziri, atları ve kaleleri, en gerideki iki sıranın nispeten emniyetli karelerinde, kullanılmamış vaziyette bekliyorlardı. Yumruklarını hırsla sıkıp açtı. Rakibinin gelişigüzel sıralanmış taşları tabak gibi meydandaydı. O siyah at tahtanın ortasına kurulmuş olmasaydı, Pi Ying'in şahını mat etmesi mümkün olacaktı.

"Sıra sende Albay. İki dakikan var," diye damarına bastı Pi Ying.

İşte o zaman gördü Kelly – vicdanlı davranmanın cezası olarak ödeyeceği bedeli, hep birlikte ödeyecekleri bedeli gördü. Pi Ying'in onu mat etmesi için vezirini çaprazlamasına yürütmesi yetecekti, sola doğru üç kare. Ardından bir hamle

daha yapması gerekecekti –kaçınılmaz, karşı konulmaz bir hamle– ve sonra, şah mat, oyun bitecekti. Ve Pi Ying yapacaktı bunu, vezirini yürütecekti. Oyun Kelly için buruk cazibesini yitirmeye yüz tutmuştu; bitse de gitsem diye sabırsızlanan bir oyuncu gibi hissediyordu kendini.

Gerilla önderi ayağa kalkmıştı şimdi, tırabzanın üstünden aşağıya eğiliyordu. Binbaşı Barzov arkasında dikilmiş, fildişinden yapılma, süslü püslü bir ağızlığa sigarasını yerleştiriyordu. "Satranç çok acımasız bir oyundur," dedi Barzov, ağızlığı hayranlıkla evirip çevirirken. "Bu oyunda şansa hiç yer yoktur, biliyorsunuz. Kaybedenin hiçbir mazereti olamaz." Sesinde ukalaca bir ton vardı, dünyayı anlayabilecek kadar olgunlaşmamış öğrencilerine derin gerçekleri aktaran bir öğretmenin kibri.

Pi Ying omuzlarını silkti. "Bu oyunu kazanmış olmak bana çok az kıvanç veriyor. Albay Kelly beni düş kırıklığına uğrattı. Hiçbir riske girmemekle, bu incelikli ve yaratıcı oyunun tadını kaçırdı. Aşçım bile daha parlak bir oyun çıkarabilirdi."

*
* *

Hiddetin ateşli kızıllığı, Kelly'nin yanaklarını kavurdu, kulaklarını tutuşturdu. Karın kasları düğümlendi; bacakları birbirinden ayrıldı. Pi Ying vezirini yürütmemeliydi. Eğer Pi Ying vezirini yürütecek olursa, Kelly kaybedecekti; eğer Pi Ying atını Kelly'nin saldırı hattından çekecek olursa, Kelly kazanacaktı. Sadece bir tek şey Pi Ying'i atını yürütmeye teşvik edebilirdi – taze, kuvvetli bir sadizm fırsatı.

"Pes et Albay. Benim vaktim değerli," dedi Pi Ying.

"Buraya kadar mı yani?" diye densizce sordu genç onbaşı.

"Kapa çeneni ve olduğun yerde kal," dedi Kelly. Zehir gibi bakan kısık gözlerini Pi Ying'in atına dikti. Canlı satranç taşlarının ortasında duran atın tahtadan oyma boynu kabardı. Burun delikleri alev almışçasına ışıdı.

Beyaz satranç taşlarının yazgısını belirleyen sade geometri, Kelly'nin bilincine yıldırım gibi düştü. Serin serin esen rüzgâra benzer bir ferahlatıcılığı vardı bu sadeliğin. Pi Ying'in atına bir kurban sunulması gerekiyordu. Pi Ying kurbanı kabul edecek olursa, oyun Kelly'nin olacaktı. Tuzak mükemmel ve ölümcüldü, bir tek ayrıntı hariç – sunulacak olan yem.

"Bir dakikan kaldı Albay," dedi Pi Ying.

Kelly, etrafındaki yüzlere teker teker baktı çabucak, her birinin gözlerinde okuduğu düşmanlıktan, güvensizlikten veya korkudan etkilenmeden. Ölmeye aday taşları birer birer eledi. Bu dördü, ani ve ezici saldırı için hayati derecede önemli; bunlar da şahı korumalı. Mecburiyet, "ya şundadır ya bunda" diye sayışarak ebeyi tayin eden çocuklar gibi, feda edilebilecek tek satranç taşını işaret ediyordu. Sadece bir tane vardı.

Bu satranç taşının, tartışma kabul etmeyen matematiksel bir önermenin değişkenlerinden biri olmak dışında hiçbir anlamı yoktu: *X* ölürse, geri kalanlar yaşar. Kelly, onu başka türlü düşünme fırsatı tanımadı kendine. Verdiği kararın trajedisini, trajedinin anlamını bilen bir adam gibi algıladı, onu hisseden bir adam gibi değil.

"Yirmi saniye!" dedi Barzov. Kronometreyi Pi Ying'in elinden almıştı.

O soğuk azim Kelly'yi bir anlığına terk etti. İşte o zaman, içinde bulunduğu dramı tüm çıplaklığıyla gördü Kelly – insanlık kadar yaşlı, Doğu ile Batı arasındaki kavga kadar yeni bir ikilem. Saldırılanlar insanlar olduğunda, *x*, yüzlerle ya da binlerle çarpılıp çoğalarak ölmek –onları en çok sevenler tarafından ölüme gönderilmek– zorundadır. Kelly'nin mesleğiydi *x*'in seçimi.

"On saniye," dedi Barzov.

"Jerry," dedi Kelly, yüksek ve kendinden emin bir sesle, "bir kare öne çık ve sola doğru iki kare ilerle." Oğlu, tereddütsüz bir itimatla, arka sıradaki karesinden çıkıp siyah atın gölgesine girdi. Margaret'ın gözleri, azar azar bilinçle dolar gibiydi. Kocası konuştuğunda başını ona çevirmişti.

Pi Ying, afallamış bir halde tahtaya bakıyordu yukarıdan. "Aklın başında mı senin Albay?" diye sordu sonunda. "Ne yaptığının farkında mısın?"

Barzov'un yüzünde belli belirsiz bir gülümseme belirip kayboldu. Pi Ying'e bir şeyler fısıldayacakmış gibi öne doğru eğildi ama anlaşılan son anda fikrini değiştirdi. Bir sütuna sırtını dayayıp, Kelly'nin her hareketini puslu sigara dumanının ardından izlemeye hazırlandı.

Kelly, Pi Ying'in sözlerinden sonra neye uğradığını şaşırmış gibi yaptı. Sonra ellerini yüzüne kapatıp acı bir feryat kopardı. "Aman Tanrım, hayır, olamaz!"

"Talihsiz bir hata doğrusu," dedi Pi Ying. Kelly'nin gafını yanındaki genç kıza heyecanla açıkladı. Kız yüzünü öbür tarafa çevirdi. Bu hareket Pi Ying'i iyice küplere bindirmişti galiba.

"Onu geri almama izin vermelisin," diye yalvardı Kelly, güçlükle konuşarak.

Pi Ying muştasıyla tırabzana hafifçe vurdu. "Kurallar olmasaydı, dostum, oyunların hiçbir manası kalmazdı. Hamlelerin geri dönüşsüz olacağı konusunda uzlaşmıştık. Ve öyle de olacak." Eliyle bir uşağa işaret etti. "Şah atı şah fili altı!" Uşak, taşı Jerry'nin durduğu kareye kaydırdı. Pi Ying yemi yutmuştu, bu noktadan itibaren oyun Albay Kelly'nindi.

"Neden bahsediyor bu?" diye mırıldandı Margaret.

"Karını neden merakta bırakıyorsun Albay?" dedi Pi Ying. "İyi bir koca ol ve sorusuna yanıt ver, yoksa ben mi vermeliyim?"

"Kocanız bir atı feda etti," dedi Barzov, sesiyle Pi Ying'in sesini bastırarak. "Az önce oğlunuzu kaybettiniz." Sesi, deney yapan bir araştırmacının sesini andırıyordu, tiz, umutlu, zevkten dört köşe.

Kelly, Margaret'ın boğazına takılan hıçkırığın sesini duydu ve onu yere yığılırken yakalayıp tuttu. Bileklerini ovaladı. "Sevgilim, lütfen... dinle beni n'olur!" İstemediği kadar sertçe sarstı onu. Margaret'ın tepkisi korkunç oldu. Ağzından çağla-

yan gibi dökülüyordu sözcükler – Kelly'yi hedef alan, isterik hakaretler. Kelly onun bileklerini ellerinin arasına hapsetti ve bölük pörçük sövgülerini hiçbir şey hissetmeden dinledi.

Pi Ying'in gözleri yuvalarından dışarı uğramış, aşağıdaki inanılmaz dram onu yerine mıhlamıştı adeta; genç kızın arkasında çılgınlar gibi ağlamakta olduğundan habersizdi. Yalvarıp yakararak Pi Ying'in gömleğini çekiştiriyordu kız. Pi Ying gözlerini tahtadan ayırmadan itip uzaklaştırdı onu kendinden.

Uzun boylu T-4 aniden en yakındaki muhafızın üstüne bodoslamadan dalıp, omzunu adamın göğsüne, yumruğunu da karnına indirdi. Pi Ying'in askerleri hep birden hücum edip onu yere serdiler ve gerisin geriye karesine sürüklediler.

Tüm bu hengâmenin ortasında, Jerry gözyaşlarına boğuldu ve korku içinde annesiyle babasına doğru koşmaya başladı. Margaret sarsıla sarsıla ağlamakta olan çocuğu kucaklamak için dizlerinin üstüne çökünce, Kelly onu serbest bıraktı. Jerry'nin ikiz kardeşi Paul, karesinden ayrılmadan tir tir titriyor, korkusunu dizginlemeye çalışarak yere bakıyordu.

"Oyuna devam edecek miyiz Albay?" diye sordu Pi Ying, sesini yükselterek. Barzov ise, sıradaki olayı engellemeye hiç niyeti yokmuş gibi, tahtaya sırtını döndü; olacakları seyretmek istemiyordu anlaşılan.

Kelly gözlerini kapadı ve Pi Ying'in infazcılara emir vermesini bekledi. Margaret'la Jerry'ye bakmayı yüreği kaldırmıyordu. Pi Ying elini sallayıp herkesi susturdu. "En derin üzüntülerimi ifade ederek..." diye başladı lafına. Dudakları kapanıverdi. Yüzündeki tehditkâr ifade, ardında sadece şaşkınlık ve aptalca bir bakış bırakarak, aniden kayboldu. Küçük adam tırabzanlara yığıldı ve kayıp aşağı düşerek askerlerinin arasına çakıldı.

Binbaşı Barzov, Çinli kızla cebelleşiyordu. Kızın incecik bir bıçak tutan küçük elini, Binbaşı hâlâ yakalayamamıştı. Kız bıçağı kendi göğsüne sapladı ve binbaşının kucağına yığıldı. Barzov onun yere düşmesine izin verip, tırabzanlara doğru yürüdü. "Esirlerin oldukları yerde kalmalarını sağlayın!" diye bağırdı muhafız-

lara. "Pi Ying yaşıyor mu?" Sesinde ne öfke, ne de üzüntü vardı – sadece sinirliydi, işler sarpa sardığı için canı sıkılmış gibi. Uşaklardan biri yukarıya bakıp, hayır anlamında başını salladı.

Barzov, uşak ve askerlere Pi Ying'in ve kızın cesetlerini dışarı taşımalarını emretti. Halive tavrıyla, dindar bir yaslıdan ziyade titiz bir kâhyayı andırıyordu. Taze otoritesini kimse sorgulamamıştı.

"Ne de olsa sizin partinizden tabii," dedi Kelly.

"Asya halkları çok önemli bir önderini kaybetti," dedi Barzov, büyük bir ciddiyetle. Kelly'ye tuhaf tuhaf gülümsedi. "Zaafları da yok değildi gerçi, ne dersiniz Albay?" Omuzlarını silkti. "Mamafih, sadece avantajı kazandınız, oyunu değil; ve şimdi, Pi Ying yerine benimle paylaşacaksınız kozlarınızı. Olduğunuz yerde kalın Albay. Birazdan döneceğim."

Sigarasını süslemeli tırabzanın üstünde söndürdü, ağızlığı fiyakalı bir tavırla cebine yerleştirdi ve perdelerin arkasında kayboldu.

"Jerry'ye bir şey olmayacak, değil mi?" diye fısıldadı Margaret. Bir yakarıştı bu, soru değil; sanki merhameti esirgeyecek ya da dağıtacak olan kişi Kelly'ymiş gibi.

"Onu ancak Barzov bilir," dedi Kelly. Hamleleri karısına izah etmek, neden başka çaresi kalmamış olduğunu anlamasını sağlamak için dayanılmaz bir istek duyuyordu. Ama biliyordu ki, böyle bir açıklama, yaşanan trajediyi onun gözünde muazzam derecede korkunçlaştırırdı. Margaret, ölümün aptalca bir hatanın sonucu olmasını anlayabilirdi belki; ama serinkanlı bir muhakeme neticesinde kararlaştırılmış bir ölümü, mantığın zorunlu kıldığı bir adımı, asla kabullenemezdi. Bunu kabul etmektense, hep birlikte ölmelerini tercih ederdi.

"Onu ancak Barzov bilir," diye bezgince yineledi Kelly. Pazarlık hâlâ geçerliydi; zaferin bedeli belirlenmişti. Kelly'nin bir can karşılığında satın almakta olduğu şeyin ne olduğunu, Barzov henüz fark etmemişti anlaşılan.

"Diyelim ki kazandık, Barzov'un bizi bırakacağı ne malum?" diye sordu T-4.

"Malum değil, asker. Hiç malum değil." İşte o zaman, başka bir şüphe kemirmeye başladı beynini. Belki de ölümü biraz daha ertelemekten başka işe yaramamıştı yaptıkları. .....

Albay Kelly, o satranç tahtasının üstünde Barzov'un dönmesini ne zamandır beklemekte olduklarını şaşırmıştı. Ardı arkası kesilmeyen vicdani hesaplaşmalar ve feci bir sorumluluk duygusunun hiç bitmeyen baskısı, sinirlerini köreltmişti artık. Bilinci alacakaranlığa gömülmüştü. Yorgunluktan bayılacak hale gelen Margaret, yaşayıp yaşamayacağı henüz karara bağlanmamış olan Jerry kollarında, uyuyakalmıştı. Karesinin içinde kıvrılmış yatan Paul'un üstüne, genç onbaşının kamuflaj ceketi örtülmüştü. Bir süre önce Jerry'nin karesi olan yerde, burun deliklerinden ateş fışkıracakmış gibi hırlayan tahtadan oyma kafasıyla, Pi Ying'in siyah atı duruyordu.

Kelly balkondan gelen sesi belli belirsiz duydu – önce başka bir kâbusun irkiltici bir parçası sandı sesi. Sözcükleri hiçbir anlamla bağdaştıramıyor, sadece işitiyordu onları. Sonra gözlerini açtı ve Binbaşı Barzov'un dudaklarının kıpırdadığını gördü. Gözlerindeki küstah meydan okuyuşu gördü, sözcüklerin anlamını kavradı. "Bu oyunda o kadar çok kan aktı ki, onu sonuçsuz bırakırsak çok yazık olur."

Barzov bir kral gibi kuruldu Pi Ying'in yastıklarına, siyah çizmeli ayaklarını çaprazlayıp önüne uzattı. "Sizi yenmeye niyetliyim Albay. Karşınızda zorlanırsam bu benim için sürpriz olur. Pi Ying'e yutturduğunuz türden bariz numaralarla oyunu kazanmanıza göz yumacağımı sanmıyorum. Artık işler o kadar kolay değil. Şimdi karşınızda ben varım Albay. Bir süreliğine avantaj kazanmıştınız. Ama avantajı da, oyunu da geri alacağım, daha fazla vakit kaybetmeden."

Kelly, etrafındaki karelerde oturan beyaz satranç taşlarının arasından heybetle yükselerek, o koca gövdesiyle ayağa kalktı. Binbaşı Barzov, Pi Ying'in son derece ilginç bulduğu eğlence türünün bir adım ötesine geçmiş değildi. Ama Kelly, binbaşının tutumu ile gerilla önderininki arasında bir fark olduğunu

sezinleyebilmişti. Binbaşı, oyuna kaldığı yerden devam ediyordu ama bu işten çok hoşlandığı için değil, kendisinin cin gibi akıllı olduğunu, Amerikalıların ise beş para etmediğini kanıtlamak istediği için. Anlaşılan, Pi Ying'in oyunu çoktan kaybetmiş olduğunu anlamamıştı. Ya sahiden böyleydi ya da Kelly yanlış hesap yapıyordu.

Kelly tahtanın üstündeki her taşı zihninde hareket ettiriyor, ola ki planında bir kusur varsa –ola ki bu korkunç, içler acısı fedakârlık, bir hiç uğruna yapıldıysa– o kusuru kendisine ifşa etmesi için hayal gücünü zorluyordu. Bu sıradan bir oyun olsaydı, tahta parçalarından başka kaybedecek bir şeyi olmasaydı, rakibine pes etmesini söyler, oyun da burada sona ererdi. Ama şimdi, kanlı canlı insanlar üstüne oynarken, içinden söküp atamadığı, sancılı bir şüphe, vardığı sonucun net mantığına gölge düşürüyordu. Kelly, saldırmayı ve üç hamlede kazanmayı planladığını Barzov'a açık etmeyi göze alamıyordu. Hamlelerini yapana dek, ola ki bir kusur varsa, Barzov bu kusurdan yararlanma şansını tamamen kaybedene dek, belli etmeyecekti niyetini.

"Peki ya Jerry'ye ne olacak?" diye bağırdı Margaret.

"Jerry mi? Ha, tabii, şu ufaklık. Doğru ya, Jerry'ye ne olacak Albay?" diye sordu Barzov. "İsterseniz size özel bir kıyak yapabilirim. Hamleyi geri almak ister miydiniz?" Binbaşı medeni davranıyordu, neşeli bir konukseverlik karikatürü gibiydi.

"Kurallar olmasaydı, Binbaşı, oyunların manası kalmazdı," dedi Kelly, tekdüze bir sesle. "Kuralları çiğnemenizi isteyecek son kişi ben olurum."

Barzov'un yüzündeki ifade, derin bir duygudaşlığa dönüştü. "Kararı kocanız verdi madam, ben değil." Kronometrenin düğmesine bastı. "Albay beceriksiz hamleleriyle hepinizi canlarınızdan edene dek, çocuğu yanınızda tutabilirsiniz. Sıra sizde Albay. On dakikanız var."

Kelly, "Onun piyonunu al," diye emretti Margaret'a. Margaret yerinden kıpırdamadı. "Margaret! Ne dediğimi duymadın mı?"

"Ona yardım edin Albay, yardım edin," diye çıkıştı Barzov.

Kelly, kendisine hiç karşı koymayan Margaret'ı dirseğinden tutup, siyah piyonun durduğu kareye götürdü. Jerry gölge gibi peşlerinden geldi, annesinin öbür yanından ayrılmadan. Kelly karesine döndü, ellerini ceplerine soktu ve siyah piyonun bir uşak tarafından tahtadan çıkarılışını seyretti. "Şah, Binbaşı. Şah çektim."

Barzov kaşlarından birini kaldırdı. "Şah mı dediniz? Şah da nereden çıktı şimdi? Dikkatinizi tahtadaki daha ilginç problemlere çekmek için ne yapmalıyım acaba?" Bir uşağa işaret etti. "Şahımı bir kare sola ilerletin."

Kelly pilota dönüp, "Çaprazlamasına bana doğru bir kare gel, Teğmen," diye emretti. Pilot bocaladı. "Hadi! Sağır mısın?"

"Baş üstüne, komutanım." Sesi alay yüklüydü. "Geri çekiliyoruz, ha, komutanım?" Teğmen savsak adımlarla karenin içine girdi, ağırdan alarak, küstahça.

"Tekrar şah, Binbaşı," dedi Kelly, sakin bir sesle. Teğmeni işaret etti. "Şimdi de filim şah çekti." Gözlerini kapadı ve hiç yanlış hesap yapmamış olduğunu, verilen kurbanın oyunu *kazandığını*, Barzov'un bundan paçayı kurtarmasının *imkânsız* olduğunu tekrar tekrar söyledi kendine. İşte bu kadar – sıra üç hamlenin sonuncusundaydı.

"Eh," dedi Barzov, "elinizden bu kadarı mı geliyor? Tek yapmam gereken, vezirimi şahımın önüne geçirmek." Yaver taşı kaydırdı. "Şimdi vaziyet değişti tabii."

"Vezirini al onun," dedi Kelly en ötedeki piyonuna, dayaktan canı çıkmış T-4'e yani.

Barzov yerinden fırlayıp ayağa kalktı. "Durun!"

"Görmediniz mi yoksa? Onu geri almak ister miydiniz?" diye takıldı Kelly.

Barzov, burnundan soluyarak balkonda volta atıyordu. "Elbette gördüm!"

"Şahınızı kurtarmak için tek yapabileceğiniz buydu," dedi Kelly. "İsterseniz geri çekebilirsiniz onu ama göreceksiniz ki yapabileceğiniz tek hamle bu."

"Veziri alın ve oyuna devam edin," diye bağırdı Barzov. "Alın onu!"

"Alın onu," diye tekrarladı Kelly ve uşak devasa taşı kenara çekti. T-4, sadece üç dört santim uzağındaki siyah şahla bakışarak dikiliyordu şimdi. Albay, bu defa çok yumuşak bir sesle tekrarladı: "Şah."

Barzov hiddetle saldı nefesini. "Doğru, şah." Sesini yükseltti sonra. "Bu zafer sizin marifetiniz değil, Albay Kelly; Pi Ying'in inanılmaz aptallığına borçlusunuz bunu."

"Oyunun azizliğine uğradınız, Binbaşı."

T-4 salak salak güldü, onbaşı yere oturdu, teğmen Albay Kelly'yi kucakladı. Çocuklar neşeyle kıkırdadılar. Sadece Margaret, hâlâ kaskatı, hâlâ korkulu, dimdik duruyordu ayakta.

"Zaferinizin bedeli, henüz ödenmedi tabii," dedi Barzov, sert bir sesle. "Öyle sanıyorum ki artık ödemeye hazırsınızdır."

Kelly'nin beti benzi attı. "Beni buna mecbur etmek sizi mutlu edecekse, başta öyle konuşulmuştu tabii."

Barzov kaşlarını çattı ve fildişi ağızlığına bir sigara daha takmakla uğraştı. Tekrar konuştuğunda, sesinde entelektüel derinliklere hükmeden o aynı bilgiç ifade vardı yine. "Hayır, çocuğu almayacağım. Pi Ying'in size karşı hissettiklerinin aynısını ben de hissediyorum – siz Amerikalıları düşman olarak görüyorum, aramızda resmi bir savaş olsun ya da olmasın. Size savaş esirleri gözüyle bakıyorum.

"Ancak, aramızda resmi bir savaş olmadığı sürece, devletimin bir temsilcisi olarak, hepinizin güven içinde sınırdan geçmenizi sağlamaktan başka seçeneğim yok. Pi Ying'in bıraktığı yerden oyuna devam ederken de kafamda bu vardı zaten. Serbest bırakılmanızın benim kişisel duygularımla da, oyunun neticesiyle de hiçbir alakası olmayacaktı. Kazansaydım hem kendim sevinecek hem de size iyi bir ders vermiş olacaktım. Ama yazgınızı hiçbir şekilde değiştirmeyecekti bu." Sigarasını yaktı ve onlara ciddi bir ifadeyle bakmayı sürdürdü.

"Bu çok mertçe bir davranış, Binbaşı," dedi Kelly.

"Sadece politik bir uygulama meselesi, sizi temin ederim. Ülkelerimiz arasında durup dururken sorun çıkmasına çanak tutmanın manası yok. Bir Amerikalıya mertçe davranmak bir Rus için fikren imkânsızdır, çelişkili bir ifadedir. Uzun ve acı tarihimiz boyunca, mertliğimizi Ruslara saklamayı kafamıza vurula vurula öğrendik." Yüzündeki ifade amansız bir nefrete dönüşmüştü. "Belki bir oyun daha oynamak isterdiniz Albay – tahta taşlarla oynanan basit bir satranç oyunu, Pi Ying'in eklediği ince farklardan yoksun. Benden daha iyi bir oyuncu olduğunuzu düşünmenize izin vermek hiç içime sinmiyor."

"Teklifiniz için teşekkürler ama bu akşam olmaz."

"Peki o zaman, başka sefere." Binbaşı Barzov muhafızlara taht salonunun kapısını açmalarını işaret etti. "Başka sefere," dedi yine. "Pi Ying gibi, sizi canlı satranç taşlarıyla oynatmaya can atacak başkaları da çıkacaktır. Umarım o zaman da bir gözlemci olarak hazır bulunma ayrıcalığı yine bana ait olur." Parlak bir gülümseme belirdi yüzünde. "Ne zaman ve nerede olsun istersiniz?"

"Ne yazık ki, zaman ve yer meselesi size kalmış," dedi Albay Kelly bezgince. "Yeni bir oyun oynamakta ısrarcıysanız, bana bir davetiye gönderin, Binbaşı. İki elim kanda olsa gelirim."

(1953)

TOM EDISON'IN ŞAKACI KÖPEĞİ

Güneşli bir sabah, Florida'mn Tampa kentinde, iki yaşlı adam bir park bankında oturuyorlardı – biri, pek hoşuna gittiği belli olan bir kitabı inatla okumaya çalışırken, öbürü, yani Harold K. Bullard, güçlü bir ses teçhizatının zengin, yuvarlak, tiz tonlarıyla, yaşamöyküsünü anlatıyordu ona. Ayaklarının dibinde, Bullard'ın Labrador av köpeği yatıyor, o koca ıslak burnuyla yaşlı dinleyicinin ayak bileklerini yoklayarak, adamcağızın eziyetine eziyet katıyordu.

Emekliliğe ayrılmadan evvel pek çok alanda başarılar elde etmiş olan Bullard, şanlı geçmişini anımsamaktan büyük keyif duyardı. Ama yamyamların hayatını zorlaştıran türden bir sorunla karşı karşıyaydı: Tek bir kurban tekrar tekrar kullanılamaz. Onunla ve köpeğiyle biraz vakit geçirmiş olan herkes, bir daha onlarla aynı bankı paylaşmayı reddederdi.

Dolayısıyla Bullard ve köpeği de, her gün yeni yüzler aranarak parkta kol gezerlerdi. Bu sabah şansları yaver gitmiş ve bu yabancıyı elleriyle koymuş gibi bulmuşlardı. Adamın Florida'ya daha yeni varmış olduğu çok açıktı: Ağır şayaklar içindeydi, düğmeleri sıkı sıkı ilikli, yakası bıçak gibi ütülü, kravatı bağlıydı hâlâ ve kitap okumaktan daha ilginç bir meşgale bulamamıştı kendine.

"Ya," dedi Bullard, konuşmasının ilk bir saatlik bölümünü noktalarken, "gençliğimde tam beş tane servet kazanıp batırdım ben."

Bullard'ın ismini sormayı ihmal ettiği yabancı, "Söylemiştin," dedi. Ayak bileklerine karşı giderek saldırganlaşan köpeğe döndü sonra. "Sakin ol, oğlum. Hayır, yapma, oğlum."

"Ya? Demek bunu zaten söylemiştim, öyle mi?" dedi Bullard.

"İki kere."

"İkisi emlak işinde, biri hurda demir işinde, biri petrol işinde ve biri de nakliyat işinde."

"Söylemiştin."

"Öyle mi? Eh, herhalde söylemişimdir. İkisi emlak işinde, biri hurda demir işinde, biri petrol işinde ve biri de nakliyat işinde. Bir gününü bile hiçbir şeye değişmem."

"Eminim öyledir," dedi yabancı. "Affedersin ama, köpeğini başka tarafa çekebilir misin? Baksana, sürekli..."

"Ah, o mu?" dedi Bullard, heyecanla. "Dünyanın en dost canlısı köpeğidir o. Ondan korkmana gerek yok."

"Ondan korkmuyorum zaten. Bileklerimi koklayıp durması beni delirtiyor, hepsi bu."

"Plastik," dedi Bullard, kıkırdayarak.

"Ne?"

"Plastik. Çorap bağlarında plastik bir şey olmalı. Hah, bahse girerim şu küçük düğmelerdir. Kalıbımı basarım, o düğmeler plastiktir. Köpeğim plastiğe hiç dayanamaz. Nedendir bilmem, etrafta küçücük bir plastik parçası bile olsa, onu bulana dek her yanı koklar durur. Beslenme eksikliğinden olsa gerek, gerçi yemin ederim benden daha çok yiyor. Bir keresinde plastik bir nemdenetirin tamamını çiğneyip bitirmişti. İnanabiliyor musun? Tanrı biliyor ya, hekimler artık unumu eleyip eleğimi asmamı ve yaşlı kalbime rahat yüzü göstermemi söylemiş olmasalardı, şimdi *o* işe girerdim."

"Köpeğini şuradaki ağaca bağlayabilirsin," dedi yabancı.

"Zamane gençlerine öyle bozuluyorum ki!" dedi Bullard. "Hiçbir keşif sahasına yönelmeden, aylak aylak geziyor hepsi. Hiçbir zaman günümüzdeki kadar çok sayıda keşif sahası olmamıştır oysa. Horace Greeley yaşasaydı ne derdi biliyor musun?"

"Burnu ıslak," dedi yabancı. Ayaklarını geri çekti ama köpek burnuyla uzanarak inatla takip etti onları. "Yeter artık oğlum!"

"Burnunun ıslak olması sağlıklı olduğunu gösterir," dedi Bullard. " 'Plastiğe yönel, genç adam!' Greeley olsa böyle derdi işte. 'Atoma yönel genç adam!' "

Köpek, yabancının çorap bağlarındaki plastik düğmelerin yerini tam olarak keşfetmişti artık. Başıyla dürtükleyip duruyor, dişlerini bu leziz parçalara geçirmenin yollarını arıyordu.

"Hoşt!" dedi yabancı.

" 'Elektroniğe yönel, genç adam!' " dedi Bullard. "Hiç fırsat bulamadığından yakınma bana artık. Fırsat, memleketteki her evin kapısını çalıp içeri girmeye çalışıyor. Benim gençliğimdeyse, sokaklara çıkıp fırsat yakalaman ve onu kulaklarından sürüyerek eve taşıman gerekirdi. Halbuki günümüzde..."

"Kusura bakma," dedi yabancı, tekdüze bir sesle. Kitabını sertçe kapadı, ayağa kalktı ve bileğini hızla çekip, köpekten kurtardı. "Artık gitmem lazım. Sana iyi günler, bayım."

Parkı ağır adımlarla arşınlayıp, kendine başka bir bank buldu, göğüs geçirerek oturdu ve kitabını okumaya koyuldu. Solunumu daha yeni normale dönmeye başlamıştı ki, köpeğin bileklerinde ıslak bir sünger gibi dolaşan burnunu yeniden hissetti.

"Ah... demek sendin!" dedi Bullard, yanma otururken. "İzini sürdüğü senmişsin meğer. Bir şeyin kokusunu almış gibiydi, ben de bıraktım istediği yere gitsin. Plastiğe dayanamadığını söylemiştim sana." Mutlu mesut bakındı etrafına. "O banktan kalktığın için seni suçlayamam. Orası çok bunaltıcıydı. Altında rahat rahat sohbet edebileceğimiz bir gölge, hafif bir esinti bile yoktu."

"Ona bir nemdenetir alsam, köpeğin benden uzak durur mu?" dedi yabancı.

"İyi espri, iyi espri," dedi Bullard, pek hoşuna gitmiş gibi. Elini birden yabancının dizine koydu. "Bana bak, yoksa plastik işinden misin sen, ha? Desene şurada iki saattir plastik hakkında atıp tutuyormuşum ve meğerse bu senin mesleğinmiş."

"Mesleğim mi?" diye ilgiyle sordu yabancı, kitabını kucağına indirirken. "Üzgünüm... benim hiç mesleğim olmadı. Dokuz yaşımdan beri rüzgâr nereye eserse oraya savruldum,

Edison evimin bitişiğine laboratuvarını kurup zekâ analizörünü bana göstereli beri."

"Edison mı?" dedi Bullard. "Thomas Edison mı yani, mucit Edison?"

"Onu böyle anmak istiyorsan, öyle olsun," dedi yabancı.

"Onu böyle anmak *istiyorsam* mı?" –kahkahayı koyuverdi Bullard– "Sanırım aynen öyle yapacağım! Elektrik ampulünün babasıdır o, ayrıca kim bilir başka neler icat etmiştir."

"Onun elektrik ampulünü icat ettiğini düşünmek istiyorsan, öyle olsun. Bence mahzuru yok." Yabancı, kitabına döndü.

"Söylesene, ne demek oluyor bu şimdi?" dedi Bullard, kuşkuyla. "Dalganı mı geçiyorsun benle? Zekâ analizörü de neyin nesi? Daha evvel hiç duymadım."

"Tabii ki duymamışsındır," dedi yabancı. "Bay Edison ve ben, bunu sır gibi saklamaya söz vermiştik. Ben kimseye söylemedim. Bay Edison sözünü tutmadı ve Henry Ford'a söyledi ama Ford, bunu başka hiç kimseye söylemeyeceğine dair söz aldı ondan – insanlığın iyiliği için."

Bullard'ın ağzı açık kalmıştı. "Vay be, bu zekâ analizörü," dedi, "zekâ analizi yapıyor, öyle mi?"

"Elektrikli bir yayıktı aslında," dedi yabancı.

"Dalga geçme, anlat hadi." diye yaltaklandı Bullard.

"Bunu biriyle tekrar konuşmak belki *sahiden de* iyi olur," dedi yabancı. "Bir sırrı yıllarca tek başına taşımak korkunç bir şey. Ama aramızda kalacağına nasıl emin olacağım?"

"Erkek sözü," dedi Bullard, onu ikna etmek için.

"Bundan daha güçlü bir teminat bulamam herhalde, değil mi?" dedi yabancı; bu işe aklı yatmıştı sanki.

"Daha güçlüsü yok ki," dedi Bullard, gururla. "Ser verirm, sır vermem ben!"

"Pekâlâ." Yabancı arkasına yaslanıp gözlerini yumdu, zamanın içinde geçmişe yolculuk eder gibiydi. Suskun kaldığı bir dakika boyunca, Bullard onu saygıyla seyretti.

Nihayet, "Bin sekiz yüz yetmiş dokuzun sonlarıydı," dedi yabancı, yumuşak bir sesle. "New Jersey eyaletinin Menlo Park

kasabasındaydım. Dokuz yaşında bir çocuktum. Hepimizin sihirbaz olarak gördüğü bir genç adam, evimizin bitişiğine laboratuvar kurmuştu. Laboratuvardan parlak ışıklar ve cızırtılar çıkar, içeride ürkütücü şeyler olurdu. Mahalledeki çocuklar, oradan uzak durmaları ve sihirbazı sinirlendirecek gürültüler çıkarmamaları konusunda uyarılmışlardı.

"Edison'la hemen tanışamadım ama köpeği Sparky ile aramızdan su sızmazdı. Seninkine çok benzeyen bir köpekti Sparky ve mahallenin her yanında güreş tutardık onunla. Evet, bayım, köpeğin hık demiş Sparky'nin burnundan düşmüş."

"Sahi mi?" dedi Bullard, başı göğe ererek.

"Kesinlikle," diye yanıtladı yabancı. "Neyse, bir gün Sparky'yle ben yine sokakta güreşirken, güreşe güreşe Edison'ın laboratuvarının kapısına kadar gelip dayanmışız. Neye uğradığımı anlayamadan, Sparky beni kapıdan içeri itti ve bam! Laboratuvarın döşemesi üstünde oturmuş, Bay Edison'ın yüzüne bakıyordum."

"Bahse girerim çok sinirlenmiştir," dedi Bullard, zevkten dört köşe.

"Benim ödümün patladığına bahse girebilirsin asıl," dedi yabancı. "Şeytanın ta kendisiyle burun buruna geldim sandım. Edison'ın kulaklarına teller çengellenmiş, teller de kucağında duran küçük, siyah bir kutuya bağlanmıştı! Tabanları yağlayıp kaçmaya yeltendim ama yakama yapışıp yerime oturttu beni.

" 'Ufaklık,' dedi Edison, 'Havanın en karanlık olduğu vakit, şafaktan öncedir. Bunu hiç unutmamanı istiyorum.'

" 'Unutmam, efendim,' dedim.

" 'Bir yılı aşkın bir süredir, evlat,' dedi Edison bana, 'bir akkor lambanın içinde sürekli yanacak bir filaman bulmaya çalışıyorum. Saç, ip, kıymık... hiçbiri işe yaramadı. Deneyecek farklı bir şey akıl etmeye çalışırken, başka bir fikirle oyalanmaya başladım, sırf deşarj olmak için. Ve bunu yaptım,' dedi, kucağındaki küçük, siyah kutuyu göstererek. 'Zekânın belki sadece bir tür elektrik olabileceğini düşündüm ve bu zekâ ana-

lizörünü geliştirdim. İşe yarıyor! Bundan haberi olan ilk insan sensin, evlat. Gerçi neden sen olmayasın ki. İnsanların portakallar kadar kolayca sınıflandırılacağı o görkemli yeni çağda büyüyecek olan nesil seninki olacak.' "

"İnanmıyorum!" dedi Bullard.

"Yalanım varsa Tanrı şuracıkta canımı alsın!" dedi yabancı. "Gerçekten de işe yarıyordu. Edison analizörü yardımcıları üzerinde denemişti, amacının ne olduğunu söylemeden tabii. İnanmazsın, o küçük, siyah kutunun içindeki göstergenin ibresi sağ tarafa doğru ne kadar dönerse, adam o kadar akıllı çıkıyordu. Buluşunu benim üstümde de denemesine izin verdim. İbre olduğu yerde kaldı ve sadece titredi. Aptalın teki çıkmış olmakla birlikte, dünyaya ilk ve son katkımı işte o zaman yaptım. Dedim ya, o zamandan bu yana hiçbir şey için parmağımı bile oynatmadım."

"Ne yaptın peki?" diye merakla sordu Bullard.

" 'Bay Edison,' dedim ona, 'bir de köpeğin üstünde deneyelim, efendim.' Ben bunu der demez köpeğin ne maskaralıklar yaptığını görmeni isterdim! Yaşlı Sparky havladı, uludu ve dışarı kaçmak için yırtındı. Bunun ciddi bir iş meselesi olduğunu ve gitmesine izin vermeyeceğimizi anlayınca, en kestirme yoldan zekâ analizörünün üstüne atladı ve onu Edison'ın ellerinden kurtarıp yere düşürdü. Ama köpeği köşeye sıkıştırdık ve Edison onu zapt ederken ben de telleri kulaklarına değdirdim. Ve inanmazsın, ibre kadranı boydan boya geçip, kırmızı kalemle işaretlenmiş bir noktanın hayli ötesine kadar ilerledi!"

"Köpek aleti bozmuş olmalı," dedi Bullard.

" 'Bay Edison,' dedim, 'o kırmızı işaret ne demek oluyor, efendim?'

" 'Evlat,' dedi Edison, 'alet bozuldu demek oluyor, çünkü o kırmızı işaret beni gösteriyor.' "

"Bence de bozulmuş," dedi Bullard.

Yabancı kasvetle şöyle dedi: "Hayır, bozulmamıştı. Hayır, bayım. Edison aletin içini dışını kontrol etti, her şey yerli yerin-

deydi. Edison bana bunu söylediği zaman, işte o zaman, dışarı çıkmak için ne yapacağını şaşıran Sparky kendini ele verdi."

"Nasıl yani?" dedi Bullard, kuşkuyla.

"Onu oraya hapsetmiştik resmen, anlıyor musun? Kapıda üç tane kilit vardı – bir çengelli menteşe, bir sürgülü kilit, bir de normal kapı kolu ve mandalı. Köpek ayağa kalktı, çengeli yerinden çıkardı, sürgüyü çekti ve Edison onu durdurduğunda kapı kolunu dişlerinin arasına almıştı."

"Olamaz!" dedi Bullard.

"Evet!" dedi yabancı, gözleri parlayarak. "Ve işte o zaman, Edison bana ne büyük bir bilim adamı olduğunu gösterdi. Gerçekle yüzleşmeye hazırdı, o gerçek ne kadar sevimsiz olursa olsun.

" 'Vay be!' dedi Edison Sparky'ye. 'İnsanın en iyi dostu, ha? Aptal hayvan, ha?'

"Sparky hınzırın tekiydi. Hiç duymamış gibi yaptı. Kaşındı, pirelerini ısırdı, fare deliklerine hırlayarak ortalıkta dolandı – Edison'ın gözlerine bakmaktan kaçınmak için her yolu denedi.

" 'Böylesi çok rahat, değil mi Sparky?' dedi Edison. 'Yiyecek bulmak, barınak yapmak, soğuktan korunmak da neymiş? Sen şöminenin karşısında uyur, kız peşinde koşar ya da oğlanlarla dalaşırken, bırak başkaları baksın o işlerin çaresine. İpotekmiş, politikaymış, savaşmış, işmiş, endişeymiş, boş ver sen bunları. Sırf o yaşlı kuyruğunu sallasan ya da birinin elini yalasan, sana bakacak birileri çıkar nasılsa.'

" 'Bay Edison,' dedim, 'köpeklerin insanlardan daha akıllı olduğunu mu söylüyorsunuz yoksa bana?'

" 'Akıllı mı?' dedi Edison. 'Dünyaya ilan edeceğim bunu! Son bir senedir neyle uğraşıyormuşum meğer. Bir elektrik ampulü icat etmek için köle gibi çalışıyorum. Ne diye? Köpekler geceleri oynayabilsin diye!'

" 'Bakın, Bay Edison,' dedi Sparky, 'bu konuda...' "

"Hey, hey, yavaş gel!" diye gürledi Bullard.

"Sus!" diye bağırdı yabancı, utkulu bir edayla. " 'Bakın, Bay Edison,' dedi Sparky, 'bu konuda sessiz kalmaya ne dersi-

niz? Yüz binlerce yıldır herkes bu durumdan gayet hoşnut, yuvarlanıp gidiyor. Bırakın yan gelip yatan köpekler yalanlarını sürdürsünler. Eğer bu konuyu tamamen unutur ve zekâ analizörünü yok ederseniz, size filaman olarak ne kullanmanız gerektiğini söylerim.' "

"Yok daha neler!" dedi Bullard. Suratı mora çalmıştı.

Yabancı ayağa kalktı. "Erkek sözü. Seni temin ederim ki doğru söylüyorum. O köpek, sessiz kalmam karşılığında borsayla ilgili bir tüyo vererek *beni de* ödüllendirdi. O tüyo sayesinde hayatım boyunca hiç çalışmadan yaşayabilecek kadar para kazandım. Sparky'nin ağzından çıkan son sözler, Thomas Edison'a söyledikleri oldu. 'Karbonize edilmiş bir parça pamuk ipliğini dene,' dedi. Sonra da, kapının öbür tarafında toplanıp konuşmalara kulak vermiş olan bir grup köpek tarafından paramparça edildi."

Yabancı, çorap bağlarını çıkartıp Bullard'ın köpeğine uzattı. "Düşük çenesi canına mal olmuş bir atanızın anısına, benden size küçük bir armağan, bayım. İyi günler dilerim." Kitabını koltuğunun altına sıkıştırdı ve çekip gitti.

(1953)

YENİ SÖZLÜK

Ernest Hemingway'in sözlüğünün neye benzediğini çok merak ediyorum, çünkü herkesçe doğru yazılıp doğru anlaşılabilen basit sözcüklerle arası çok iyiydi onun. Söyleyin Bay Hotchner[11], ahı gitmiş vahı kalmış bir döküntü müydü o? Benimkisi, kahve lekeleriyle, tütün kırıntılarıyla ve pelür kâğıdıyla harmanlanmış bir salata adeta. Onu gören herkes, haklı olarak, Arnold J. Toynbee'ninki gibi bir söz dağarcığı oluşturmak için onu saatte bir yağma ettiğim sonucuna varabilir. Doğrusunu söylemek gerekirse, *principle* ile *principal* arasında ne fark olduğuna ve *cashmere*'in nasıl yazıldığına bakarken sırtını kırmıştım onun. Bana babamdan yadigâr, çok değerli, devasa bir sözlüktür o: "Webster's New International Dictionary of the English Language". 1890 ve 1900 baskısı "International Dictionary" temel alınarak hazırlanmış. İçinde *radar* ya da *Wernher von Braun* ya da *sulfathiazole* yok mesela, ama ben *bunların* ne olduğunu zaten *biliyorum*. Bir keresinde kendim de sulfathiazole *almıştım* hatta.

Şimdi de, Random House'un şu kocaman, güzel ve yeni bombasına sahibim. "Bomba" derken, kötülemek maksadıyla ya da herhangi bir sözlük anlamıyla söylemiyorum bunu. Kitap ağır ve gebe, onu demek istiyorum, insanı düşündürüyor. Düşündürdüklerinden biri de, arkasına paranın gücünü almış her akıllı insan grubunun Amerikan "unabridged"[12] sözlük

11) Ernest Hemingway'in ölümünden önceki son on dört yılı boyunca yanından ayrılmayan yakın dostu, romancı ve oyun yazarı. A. E. Hotchner, Hemingway'in yaşamöyküsünü kaleme almış ve 1961 yılındaki ölümünün bir intihar olduğunu ortaya çıkarmıştır. (ç.n.)

12) kısaltılmamış, orijinaline sadık kalınmış. (ç.n.)

endüstrisinin güçlü rekabetçileri arasına girebileceği. Diğer sözlüklerdeki tüm sözcükleri kapsadıklarına emin olduktan sonra, diğerlerinin yayınlandıkları tarihlerden itibaren lisana girmiş olan sözcükleri de ekleyip, sonra da öbür sözlüklerin tuzağına düşmekten bir türlü kurtulamadığı bariz hatalardan kaçınabilirler çünkü.

Random House ayrıca renkli bir dünya atlası çıkartmış; Fransızca, İspanyolca, Almanca ve İtalyanca cep sözlükleri de var. Bir de fiyatlarına bakar mısınız lütfen? Oh be, yaşadık, Noel de yaklaşıyordu.

Mario Peri 1961 yılında "Merriam-Webster"ın yerden yere vurulan üçüncü düzeltilmiş baskısını The Times için yorumladığında, belli bazı dört harflik kelimeleri, "tuvalet duvarlarında olduğu kadar, çok sayıda çağdaş 'edebiyat' eserinde de bol bol yer aldıkları halde" hâlâ dışlayan "namus bekçiliği" kalıntısından yakınmıştı. Random House bu sıkıntıyı bir miktar gidermiş. Bir Pakistanlının "Last Exit to Brooklyn"i ya da "Ulysses"i deşifre etmesini mümkün kılacak sayıda sözcüğü onlar da sözlüklerine dahil etmemişler – ama akıllıca bulduğum yollarla sindirim borusunun icabına bakarak, cesur adımlar atmışlar. Bir kadınla cinsel birleşmede bulunmak anlamına gelen sadece bir tek argo fiil bulabildim, bu sözcüğün yaygınlaşmasını da hiç kuşkusuz Edward Albee'ye borçluyuz, gerçi bu işte ona pay çıkaran yok. Bu fiil *hump*, "hump the hostess" ifadesindeki gibi.

Eleştirimin daha en başında müstehcen kelimeleri vurgulamamı çocukça bulduysanız, buna ancak şöyle karşılık verebilirim: Çocukken, "unabridged" sözlüklerin içinde sadece yetişkinlerce bulunması amaçlanan yerlere gizlenmiş müstehcen sözcüklerin var olduğundan şüphelenmiş olmasaydım, bu sözlükleri taramaya hiç başlamamış olurdum. Her defasında kendimi asabi ve gergin hissederek araştırmayı bırakırdım, *trammel wheel*'in, *arbalest*'in ve *dugong*'un tuhaf illüstrasyonlarına bakmaktan bunalmış bir halde.

Elbette, çoğu insan için her sözlük aynı derecede iş görür, onları birer yazım kılavuzu ya da bahis hakemi olarak kul-

lanıp, çapraz bulmacaların ve Scrabble oyunlarının aksesuarları olarak görenler için. Ama kimileri sözlükleri bundan daha fazlası için kullanır ya da kullanmak *isterler*. Bunun ne kadar doğru olduğunu daha geçen akşam bir kez daha anladım. Roman ve kısa öykü yazarı Richard Yates, John Barth'ın "Giles Goat-Boy" adlı romanının ünlü övgücüsü Prof. Robert Scholes ve ben, birlikte yemek yiyorduk. Yates, bana endişeliymiş gibi gelen bir sesle, hangi "unabridged" sözlüğü satın alması gerektiğini sordu Scholes'a. Daha geçenlerde Federal Hükümet'ten yaratıcı yazarlık alanındaki çalışmaları için yüklü bir ödenek almıştı ve satın alacağı ilk şey, lisanını bütünüyle içerecek bir cilt sözlük olacaktı. Ala ala bir "clunker"[13] almış olmaktan korkuyordu – sırası gelmişken, "clunker" da Random House'un sözlüğünde yer almayan bir sözcük.

Scholes basiretli bir yanıt vererek, "Merriam-Webster"m ikinci baskısını almasını söyledi Yates'e, çünkü bu sözlük *betimsel* (descriptive) olmaktan ziyade *düzgüsel*di (prescriptive). Bu iki türü bir şeylere benzetmem gerekirse, düzgüsel olanı dürüst bir polis gibiydi, betimsel olanı ise, Alabama'nın Mobile ilinde doğup büyümüş, kafası dumanlı bir askerlik arkadaşıydı. Yates düzgüsel olanı seçeceğini söyledi; ama Tanrı aşkına, *onun* gibi birinin bisiklete binmeyi öğrenmek için destek tekerleklerine ne kadar ihtiyacı varsa, İngilizce yazmak için resmi kuralları öğrenmeye de o kadar ihtiyacı vardı. Scholes'un da sonradan belirttiği gibi, lisanın hangi hoş ve yeni kullanımlara gebe olduğunu keşfetmek isteyen leksikologlarca okunan bir adamdır Yates.

Bir sözlüğün düzgüsel mi yoksa betimsel mi olduğunu bir çırpıda keşfedebilmek için, *ain't* ve *like* kelimelerine bakarsınız. Bu pratik hileyi "Merriam-Webster"ın üçüncü baskısına ilişkin eleştiri yazılarından öğrendim. *Ain't* kelimesinin durumunu kısaca özetlemek gerekirse: "Merriam-Webster"ın ilk baskı-

13) beş para etmez şey, kıçı kırık, fos, fiyasko, külüstür. (ç.n.)

sı, bu kelimenin konuşma diline ait (colloquial) ya da ümmî (illiterate) olduğunu söylüyor. İkinci baskı, onu lehçe (dialect) ya da ümmî kategorisine sokuyor. Üçüncü baskı ise, *ain't* için şöyle diyor: "Çoğu kişi tarafından tasvip edilmemesine ve eğitim düzeyi daha düşük konuşmalarda daha yaygın kullanım bulmasına rağmen, pek çok aydın konuşmacı tarafından, özellikle *ain't I* şeklindeki ifade içinde, ... sözel olarak kullanılır." Bana sorarsanız, *ain't I* ifadesinin nerdeyse çalıhorozunun çiftleşme ötüşü kadar sık duyulmasına gıcık kapan zıpçıktılar bu milletin nüfusu içinde hep aynı oranda yer işgal etmişlerdir.

Random House ise, *ain't* için şunları söylüyor: "*Ain't*, geleneksel ve yaygın biçimde, standart dışı bir kalıp olarak görüldüğünden, ümmî gözüyle bakılmaktan kaçınmayı tercih eden herkes, bu kalıptan uzak durmalıdır. *Ain't* nadiren de olsa –ve bilhassa, taammüden [sic][14] ya da teklifsiz (folksy) veya mizahi (humorous) bağlamlarda *(Ain't it the truth! She ain't what she used to be)*– kimi eğitimli kullanıcıların gayri resmi konuşmalarında yer alır; fakat resmi yazışma ve konuşmalarda kesinlikle kabul edilemez. *Ain't I* ifadesi *–aren't I?* ifadesine kıyasla daha mantıklı bulunduğu ve *amn't I?* ifadesine kıyasla kulağa daha hoş geldiği için– belki mazur görülebilmekle birlikte, *ain't* kelimesinin herhangi bir kullanımından kaçınılması *tavsiye* edilir." Zıpçıktılara tavsiye olarak, buna ne buyrulur?

Bu izahta annemin bahsi geçmiyor ama onun bana *ain't I?* ya da *aren't I?* ya da *amn't I?* yerine kullanmamı öğrettiği ifade, *am I not?* idi. Hız her şey demek değildir. Arada sırada bir iki salise kaybetsem bir yanım eksilmez. Önemli olan, *haysiyetli* bir zıpçıktı olmaktır.

Like kelimesinin, sanki *as* yerine geçebilecek bir sözcükmüş gibi kullanılması hakkında ise, "M-W-$_1$" şöyle diyor: "*Like*'ın *as* anlamında bir bağlaç olarak kullanımına (*Do like I do* cüm-

14) sic [Lat.]: böyle; böylece (aynıyla alınmış anlamında, parantez içinde verilen not). (ç.n.)

lesinde olduğu gibi), iyi yazarların eserlerinde zaman zaman rastlanmakla birlikte, bu, yerel bir kullanımdır ve düzgün konuşma kurallarına aykırıdır." "M-W-$_2$" aynı şeyin "sadece ümmî konuşmalarda serbestçe kullanıldığını ve günümüzde yanlış kabul edildiğini" söylüyor. "M-W-$_3$" ise, bunlara benzer hiçbir uyarıda bulunmaksızın, St. Petersburg (Florida) Independent'tan –"wore his clothes like he was ..... afraid of getting dirt on them,"– ve Art Linkletter'dan –"impromptu programs where they ask questions much like I do on the air"– alınmış, geçerli, doğru kullanım modellerini gururla sıralıyor. Tesadüf bu ya, "M-W-$_3$", Eisenhower Kabinesi'nin ölmeye yüz tuttuğu günlerde yayınlanmış – yani hemen *herkesin* Art Linkletter gibi konuştuğu günlerde.

Random House, son konuşan olma avantajını iyi değerlendirerek, 1966 yılında konuya şöyle bir açıklama getirmiş: "*Like*'ın *as* yerine kullanımı, öğretmenler ve editörler tarafından dünyanın her yerinde kusurlu bulunduğu halde, bilhassa reklam sloganlarında yaygın olarak benimsenmesinin önü alınamamaktadır. *Do as I say, not as I do* cümlesi, *like*'ın *as* yerine kullanılmasına imkân tanımamaktadır. Nadiren rastlanan deyimsel ifadelerde *as if* yerine kullanıldığında (*He raced down the street like crazy*), durum daha hoş görülebilir bir boyut kazanabilir belki, ancak bu örnek kesinlikle konuşma diline aittir ve en gayri resmi bağlamlar haricinde, yazılı hiçbir metinde yer alması olası değildir." Bunu mükemmel buluyorum. Eğer bir hata yaparsanız sizi kimin inciteceğini bile söylüyor ve o kanser ve para dostlarından, çocuklarımıza okuldan sonra "Winston tastes good like a cigarette should," demeyi öğreten o açgözlü dil düşmanlarından, yardımı ve teselliyi esirgiyor.

Random House bu sloganı matbu evraka geçirecek olursa lanetlenir.

Dünyevilik katılarak yumuşatılmış müstehcen sözcükler ve "hocanım"cılık örnekleri arayarak bu yeni sözlüğü karıştırırken, biyografilerin, belli başlı yer adlarının ve hatta ünlü

sanat eserlerinin, kelime hazinesine entegre edilmiş olduğunu fark edeceksiniz: *A Streetcar Named Desire, Ralph Ellison, Mona Lisa, Kiselevsk.* Biyografiler ve sanat eserleri konusunda endişeliyim, çünkü bunlar karmakarışık bir grup gibi görünüyorlar, muhtemelen sonsuza kadar tek bir tür matrisine hapsedilmiş gibi. *Norman Mailer* var mesela; ama *William Styron, James Joyce, Vance Bourjaily* ya da *Edward Lewis Wallant* yok. Peki *Alger Hiss* hakkında asla şu bilgiden fazlasını öğrenemeyecek miyiz: "1904 doğumlu, ABD'li devlet memuru"? Ya *Whittaker Chambers* neden yer almıyor sözlükte?[15] Peki, Peress'i kim terfi ettirdi?[16]

Bu sözlüğün, herkesin Noel listesinde yer alan o paranoyak için ideal bir armağan olmasını sağlayan, biyografilere dahil edilenler ve edilmeyenlerdir aslında. O paranoyak, sayfa i'den sayfa 2059'a kadar, bitmek tükenmek bilmeyen kara mizahlar bulacaktır sözlükte. Neden Joe Kennedy, Sr. hakkında ve Jack ile Bobby hakkında bilgilendiriliyoruz da, Teddy ya da Jacqueline hakkında bilgilendirilmiyoruz? T. S. Eliot'a *Britanyalı* bir şair ve W. H. Auden'a bir *İngiliz* şair denilirken, biri bize ne söylemeye çalışıyor? (Belki de bu ayrım, Auden'ın Amerikan vatandaşlığına açıklama getirmeyi amaçlıyordur.)

15) **Alger Hiss,** ABD'li gazeteci **Whittaker Chambers** tarafından komünist casus olmakla suçlanan ve 1950 yılında yalan ifade vermekten hüküm giyen ABD Dışişleri Bakanlığı görevlisidir. Hiss davası, Dışişleri Bakanlığı'na komünist casusların sızdığı yönündeki McCarthy'ci iddialara görünüşte kanıt sağlamıştır. (ç.n.)

16) Komünistlerin yönetimin üst kademelerine sızmış olduğu yolundaki iddialarıyla ülke çapında sansasyon yaratan ABD'li senatör Joseph McCarthy, 1954 yılında Eisenhower'a karşı yoğun bir suçlama kampanyası başlattı. Ona karşı kullandığı sloganlardan en ünlüsü, **"Peress'i kim terfi ettirdi?"** idi. Irwing Peress, askere alındıktan bir sene sonra binbaşılığa terfi edilen eski bir diş hekimiydi. Bu terfiden bir ay sonra, politik inançları hakkındaki soruları cevaplandırmayı reddettiği ortaya çıkınca, Peress'e 90 gün içinde görevi bırakması emredildi. Tüm bunlar Eisenhower'ın başkanlığı sırasında olmuştu ve Peress'in gerçek inançları hakkında herhangi bir kanıt bulunmadığı halde, McCarthy bu olayı Eisenhower'a karşı kullandı ve onu Komünizm'e sıcak bakmakla suçladı. (ç.n.)

Ve Robert Welch, Jr.'a, "emekli bir Amerikalı şeker imalatçısı" yaftası yapıştırılmasının maksadı, onu aptal göstermek mi?[17] Ve neden John Dillinger'ın anısı ebedileştirilirken, Adolf Eichmann[18] hakkında tek bir lakırdı yok?

"Unabridged" sözlük piyasasına bundan sonra her kim el atmaya karar verecek olursa –ki o muhtemelen General Motors ya da Ford olur– bu çalışmayı kalpsizce gaflarından ayıklayacaktır. Çok fazla gaf çıkmaz, çünkü Random House asil öncellerinin gaflarını ayıklamıştır zaten. Esas büyük gaf, bana öyle geliyor ki, biyografileri ve sanat eserlerini, büyük masraf kapıları oluşturmadan düzeltilebilecekleri, ayıklanabilecekleri ya da takviye edilebilecekleri bir ek içinde toplamamaktır.

Bu kitabın nasıl bir güzellik olduğunu bilmem anlatabildim mi? İçerik açısından daha iyisini bulamazsınız, fiyat açısından da öyle. Gerçi er geç biri her iki açıdan da daha iyisini çıkaracaktır elbette, çünkü bu iş o eski Hür Teşebbüs sahasındadır, koca yeşil devler arasındaki savaşlardan tüketicinin kârlı çıktığı sahada.

Daha evvel de söylediğim gibi, çoğu insan için her sözlük aynı derecede iyidir. *Homo Americanus*, her zaman olduğu gibi konuşmaya ve yazmaya devam edecektir, sahip olduğu sözlük hangisi olursa olsun. Geçenlerde, Başkan Johnson'ın ciddi bir konuşmanın orta yerinde argo ifade "cool it"i kullanması hakkında ne düşündüğü sorulan bir vatandaş bakın ne demiş:

"Bence mahzuru yok. Birleşik Devletler Başkanının temiz bir İngilizce kullanmaya çalışmasını gerektiren günler mazi-

17) Komünizmle mücadele etmek ve McCarthy'cilik döneminde toplumun başına bela olan komünistlerin kökünü kurutmak amacıyla 1958 yılında Indianapolis'te John Birch Society'i kuran Boston'lı şeker imalatçısı. Adını 1945'te Çinli Komünistler tarafından öldürülen Amerikan istihbarat görevlisi John Birch'ten alan kuruluşun, gelir vergisi ve sosyal güvenlik sistemini kaldırmak, ABD'nin Birleşmiş Milletler'den çekilmesini sağlamak gibi aşırı derecede muhafazakâr amaçları vardır. (ç.n.)

18) II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerce yürütülen Yahudi soykırımında oynadığı rol sebebiyle İsrail'de asılarak idam edilen Alman savaş suçlusu. (ç.n.)

de kaldı. Ne de olsa gayri resmi bir çağda yaşıyoruz. Politikacılar silindir şapkalarla dolaşmıyorlar artık. İngilizce'nin de spor giysiler giymemesi için hiçbir sebep yok. Başkan bir ümmî gibi konuşsun demiyorum tabii. Ama 'cool it' teklifsiz bir ifade ve Baş Yöneticinin de konuşmalarıyla insancıl bir izlenim bırakmaya hakkı olmalı. Amerikan halkının gözünde çok banal olamazsınız – yaşamın tüm saygın duygusallıkları banaldir çünkü. Fakat dil bakımından, Disraeli insanı bayıyor."

Unutmadan, bu sözler Bennett Cerf'in ağzından çıktı, "The Random House Dictionary of the English Language"in yayıncısının yani. Ana fikir: Yeni bir sözlükle bağlantısı olan herkesin, ille de yeni bir Samuel Johnson olması gerekmez.

(1967)

KOMŞU EV

Eski ev, sesleri olduğu gibi öteki tarafa ileten incecik bir duvarla iki daireye ayrılmıştı. Kuzey tarafında Leonard'lar oturuyorlardı. Güney tarafında ise Harger'lar.

Leonard'lar –karı koca ve sekiz yaşındaki oğulları– daha yeni taşınmışlardı. Duvarın geçirgenliğinin farkında oldukları için seslerini yükseltmemeye çalışıyor, oğulları Paul'un o akşam evde yalnız bırakılabilecek kadar büyümüş olup olmadığını sakin sakin tartışıyorlardı.

"Şşşşşş!" dedi Paul'un babası.

"Bağırdım mı?" dedi annesi. "Gayet normal bir tonla konuşuyordum."

"Biz Harger'ın şişeden mantar çıkarışını bile duyabiliyorsak, hiç şüphesiz o da seni duyabiliyordur," dedi babası.

"Duyulmasından utanç duyacağım bir şey demedim ki ben," dedi Bayan Leonard.

"Paul'a bebek dedin," dedi Bay Leonard. "Bebek diye çağrılmak Paul'u mutlaka utandırır... beni de utandırır."

"Sadece bir konuşma tarzı bu," dedi kadın.

"Vazgeçmemiz gereken bir tarz," dedi kocası. "Ona bebek gibi davranmaktan da vazgeçebiliriz... *bu geceden* itibaren. Ona hoşça kal der, dışarı çıkar ve sinemaya gideriz." Paul'a döndü. "Korkmazsın, değil mi oğlum?"

"Siz beni merak etmeyin," dedi Paul. Yaşına göre uzun boyluydu, zayıftı da. Annesinden aldığı yumuşak, ışıltılı bir tatlılığı vardı. "Ben iyiyim."

"Çok doğru!" dedi babası, oğlunun sırtını sıvazlayarak. "Güzel bir macera olacak."

"Bir bakıcı tutabilseydik, bu macera konusunda içim daha rahat ederdi," dedi annesi.

"Eğer bunu kafana takıp filmin tadını kaçıracaksan," dedi babası, "onu da yanımızda götürelim."

Bayan Leonard afallamıştı. "Olmaz... film çocuklara göre değil."

"Olsun, olsun," dedi Paul, tatlı tatlı. Belli bazı filmleri, belli bazı dergileri, belli bazı kitapları, belli bazı televizyon programlarını onun görmesini istememelerinin sebebi, saygı duyduğu –hatta biraz da hoşlandığı– bir muammaydı onun için.

"Filmi görse kıyamet mi kopar sanki?" dedi babası.

"Ne hakkında olduğunu *biliyorsun*," dedi kadın.

"*Ne* hakkında?" diye masumca sordu Paul.

Bayan Leonard yardıma çağırır gibi kocasına baktı ama ondan yardım gelmedi. "Arkadaşlarını iyi seçemeyen bir kız hakkında," dedi.

"Ya," dedi Paul. "Bana çok ilginç gelmedi."

"Gidiyor muyuz, gitmiyor muyuz?" dedi Bay Leonard, sabırsızlanarak. "Film on dakikaya kadar başlayacak."

Bayan Leonard dudağını ısırdı. "Pekâlâ!" dedi cesaretle. "Sen pencereleri ve arka kapıyı kilitle, ben de polisin, itfaiyenin, sinemanın ve Doktor Failey'nin telefon numaralarını bir kâğıda yazacağım." Paul'a döndü. "Telefon edebilirsin, değil mi hayatım?"

"Yıllardır yapıyor zaten bunu!" diye bağırdı Bay Leonard.

"Şşşşşş!" dedi kadın.

Bay Leonard, "Özür dilerim," diyerek duvara doğru bir reverans yaptı. "Kusura bakmayın."

"Paul, tatlım," dedi Bayan Leonard, "biz yokken ne yapacaksın?"

"Şey... mikroskobumla oynarım sanırım," dedi Paul.

"Mikroskobunla bakterilere bakmıyorsun herhalde, değil mi?" dedi annesi.

"Hayır... sadece saç, şeker, karabiber gibi şeylere bakıyorum," dedi Paul.

Annesi, aklına yatmış gibi kaşlarını çattı. "Bence bunun sakıncası yok, sen ne dersin?" diye sordu kocasına.

"Bence de!" dedi Bay Leonard. "Karabiber onu hapşırtmadığı sürece sakıncası yok!"

"Dikkat ederim," dedi Paul.

Bay Leonard yüzünü buruşturdu. "Şşşşşş!" dedi.

Paul'un annesiyle babası çıktıktan az sonra, Harger'ların dairesindeki radyo çalmaya başladı. Başlangıçta hafif hafif çalıyordu – o kadar hafif çalışıyordu ki, oturma odasındaki sehpanın üstünde mikroskobuyla oynayan Paul, spikerin dediklerini çıkaramıyordu. Müzik çok zayıf ve ahenksizdi – ne çaldığını fark etmek imkânsızdı.

Dikkatini dağıtmadan, kavga etmekte olan adamla kadını dinlemek yerine müziği ayırt etmeye çalışıyordu Paul. Gözlerini kısarak, saçından kopartıp mikroskobuna yerleştirdiği bir parça tele bakıyordu. Merceği saç teline odaklamak için düğmeyi çevirdi. Parıltılı, kahverengi bir yılanbalığını andırıyordu saç, ışığın vurduğu noktalar minicik tayflarla beneklenmişti.

İşte – adamla kadının sesleri yine yükselmiş, radyoyu bastırmıştı. Paul mikroskobun düğmesini hışımla çevirdi ve objektif merceği aşağı inip saç telinin üstünde durduğu cam lamı ezdi.

Kadın avaz avaz bağırıyordu artık.

Paul merceği söküp, zarar görüp görmediğini anlamak için inceledi onu.

Şimdi adam da bağırıyordu – çok korkunç, inanılmaz şeyler söylüyordu.

Paul odasından bir tabaka objektif bezi getirip, merceğin lama çarptığı yerdeki buğulu noktayı sildi ve merceği tekrar yerine taktı.

Bitişik dairede her şey yeniden sessizliğe gömülmüştü – radyo hariç.

Paul gözünü mikroskobun okülerine dayayıp, hasarlı merceğin mat buğusuna baktı.

Kavga tekrar başlamıştı şimdi – sesler giderek yükseliyor, vahşi ve çılgın bir hal alıyordu.

Paul, sinirden titreyerek, yeni bir lama tuz taneleri serpiştirdi ve onu mikroskobun altına koydu.

Kadın tekrar bağırdı, şiddetli, cırtlak, zehirli bir çığlık.

Paul düğmeyi fazla sert çevirince, yeni lam da çatırdayarak kırılıp üçgen parçacıklar halinde yere düştü. Paul zangır zangır titreyerek ayağa kalktı, o da bağırmak istiyordu – korku ve şaşkınlık içinde bağırmak. Bitmeliydi bu artık. Her ne ise, bitmek *zorundaydı*!

"Böyle bas bas bağıracaksan, radyonun sesini aç bari!" diye haykırdı adam.

Paul kadının topuklu ayakkabılarının yerde tıkırdayışını işitti. Radyonun sesi, basın pat patları, Paul'a kendini bir davulun içine hapsedilmiş gibi hissettirene kadar açıldı.

"Ve şimdi de!" diye böğürdü radyo, "Fred'den Katy'ye! Nancy'yi çok güzel bulan Bob'dan Nancy'ye! Arthur'a altı haftadır uzaktan tapınan birinden Arthur'a! Eski Glenn Miller Band sizin için çalıyor, tüm zamanların en sevilen parçası, *Stardust*! Unutmayın! Birine şarkı armağan etmek isterseniz hemen arayın, Milton, dokuz, üç, sıfır, sıfır, sıfır! Diskjokeyiniz All-Night Sam'i isteyin!"

Müzik bütün evi avucuna alıp sarsmaya başladı.

Komşu evde bir kapı çarptı. Şimdi de biri kapıya küt küt vuruyordu.

Paul bir kez daha mikroskobuna döndü ama hiçbir şey göremedi – bir ürperti dalgası yavaş yavaş yayılıyordu tenine. Gerçeği o zaman gördü: Eğer onları durdurmazsa, adamla kadın birbirlerini öldüreceklerdi.

Duvarı yumruklamaya başladı. "Bay Harger! Yapmayın!" diye bağırdı. "Bayan Harger! Yapmayın!"

Çağrısına cevap, "Lavina'dan Ollie'ye!" diye bağıran diskjokey All-Night Sam'den geldi. "Geçen salı gününü hiç unutmayacak olan Carl'dan Ruth'a! Bu gece çok yalnızlık çeken Mary'den Wilbur'a! Sauter-Finnegan Band sizin için soruyor: *Love, What Are You Doing to My Heart?*"

Komşu evde, kırılan tabak çanakların şangırtısı, radyonun

bir anlık sessizliğini doldurdu. Sonra çılgın bir müzik dalgası tüm sesleri bir kez daha bastırdı.

Paul duvarın önünde durmuş, çaresizlik içinde titriyordu. "Bay Harger! Bayan Harger! Lütfen!"

"Numarayı hatırlıyorsunuz değil mi?" dedi All-Night Sam. "Milton, dokuz, üç, sıfır, sıfır, sıfır!"

Ne yapacağını şaşıran Paul, telefona gidip numarayı çevirdi.

"WJCD," dedi santral memuru.

"Lütfen beni All-Night Sam'e bağlar mısınız?" dedi Paul.

"Merhaba!" dedi All-Night Sam. Yemek yiyordu anlaşılan, ağzında lokmayla konuşuyordu. Arka planda, tatlı tatlı meleyen müziği duyabiliyordu Paul, komşu evde radyoyu yırtarcasına çalan müziğin aslını.

"Acaba ben de biri için parça çaldırabilir miyim?" diye sordu Paul.

"Neden yapamayasın ki?" dedi Sam. "Adalet Bakanlığı'nın yıkıcı teşkilatlar listesinde yer alan bir örgüte üye oldun mu hiç?"

Paul bir an düşündü. "Hayır, efendim... sanmıyorum, efendim," dedi.

"Öt hadi," dedi Sam.

"Bay Lemuel K. Harger'dan Bayan Harger'a," dedi Paul.

"Mesaj nedir?" dedi Sam.

"Seni seviyorum," dedi Paul. "Hadi gel barışalım ve her şeye yeni baştan başlayalım."

Kadının sesi öyle hiddetli ve keskindi ki radyonun gürültüsünden bile sıyrılıp kulağa geliyordu ve Sam bile işitebiliyordu onu.

"Ufaklık... başın belada mı yoksa?" dedi Sam. "Annenle baban kavga mı ediyorlar?"

Harger'larla arasında kan bağı olmadığını anlarsa Sam'in telefonu yüzüne kapatmasından korkuyordu Paul. "Evet, efendim," dedi.

"Sen de bu istek parçayla onları tekrar bir araya getirmeye çalışıyorsun, öyle mi?" dedi Sam.

"Evet, efendim," dedi Paul.

Sam çok duygulanmıştı. "Tamam, ufaklık," dedi boğuk bir sesle, "elimden geleni yapacağım. Belki işe yarar. Bir keresinde kendini vurmak isteyen bir delikanlıyı da aynı şekilde kurtarmıştım."

"Nasıl becermiştin?" diye sordu Paul, hayretler içinde.

"Beni arayıp beynini patlatacağını söyledi," dedi Sam, "ben de *The Bluebird of Happiness*'ı çaldım ona." Telefonu kapattı.

Paul ahizeyi yerine bıraktı. Müzik sustu ve Paul'un tüyleri diken diken oldu. Modern iletişim araçlarının inanılmaz hızını gerçek anlamda ilk hissedişiydi bu. Ürkmüştü.

"Millet!" dedi Sam, "Sanırım herkes bazen durup, yüce Tanrı'nın kendisine bahşettiği hayatı ne haltlar yiyerek geçirmekte olduğunu merak eder! İçim kan ağlasa bile bu neşeli halimi genellikle kaybetmediğim için, bazen benim de durup böyle şeyler düşünüyor olmam size komik gelebilir! Ama böyle anlarda, sanki bana 'Devam et, Sam, devam et,' demeye çalışan bir melek varmış gibi, deminkine benzer bir şey oluverir birden."

"Millet!" dedi Sam, "Bir adamla karısını radyo mucizesiyle tekrar bir araya getirmem istendi benden! Sanırım evlilik konusunda kendimizi aldatmanın bir anlamı yok! Hiç de güllük gülistanlık bir şey değildir evlilik! İnişleri vardır, çıkışları vardır ve kimi zaman insanlar bu işi nasıl sürdürebileceklerini göremezler!"

Paul, Sam'in bilgeliğinden ve otoritesinden etkilenmişti. Radyonun sesinin sonuna kadar açılmış olması anlam kazanmıştı şimdi, çünkü Sam, Tanrı'nın sağ koluymuş gibi konuşuyordu.

Sam efekt vermek için sustuğunda, komşu evde ortalık yatışmıştı. Mucize şimdiden kendini göstermeye başlamıştı.

"Evet," dedi Sam, "bizim meslekte, yarı müzisyen, yarı filozof, yarı psikiyatr, yarı elektrik mühendisi olmanız gerekir! Ve de! Sizler gibi harika insanlarla çalışmanın bana öğretmiş olduğu tek bir şey varsa, o da şu: İnsanlar özsaygılarını ve gu-

rurlarını ayaklar altına almayı bir başarabilselerdi, bundan böyle kimse kimseden boşanmazdı!"

Komşu evden sevgi dolu mırıltılar geldi. Sam ile beraber gerçekleştirmekte oldukları şeyin güzelliğini düşününce, Paul'un nefesi kesildi adeta.

"Millet!" dedi Sam, "Aşk ve evlilik hakkında tüm söyleyeceklerim bundan ibaret! Herkesin tek bilmesi gereken bu! Ve şimdi, Bay Harger'dan Bayan Lemuel K. Harger'a... Seni seviyorum! Hadi gel barışalım ve her şeye yeni baştan başlayalım." Kelimeler Sam'in boğazına düğümlendi. "Eartha Kitt söylüyor, *Somebody Bad Stole De Wedding Bell*!"

Komşu evde radyonun sesi kesildi.

Dünya sessizliğe gömüldü.

Şaşaalı bir duygu seli Paul'un tüm varlığını sardı. Çocukluk azar azar çekilmişti ruhundan; zengin, zorlu, cömert yaşamın kıyısında, sersemlemiş bir halde bekliyordu.

Komşu evde hareket vardı – ayağını sürüyerek yürüyen birinin ağır adımları.

"Demek öyle," dedi kadın.

"Charlotte..." dedi adam endişeyle. "Sevgilim... yemin ederim."

" 'Seni seviyorum,' dedi kadın iğneleyici bir sesle, " 'hadi gel barışalım ve her şeye yeniden başlayalım.' "

"Bebeğim," dedi adam çaresizlik içinde, "başka bir Lemuel K. Harger'dı herhalde. Öyle olmalı!"

"Karını geri istiyorsun demek," dedi kadın. "Pekâlâ... aranızdan çekileceğim. Seni karına bırakıyorum, Lemuel... bulunmaz Hint kumaşı, alsın başına çalsın karın seni."

"Radyoyu *o* aramış olmalı," dedi adam.

"Seni zampara, seni beş para etmez herif, seni sahtekâr, seni Lochinvar[19] seni, karına dönebilirsin," dedi kadın. "Ama döndüğünde pek iyi durumda olmayacaksın."

19) İskoç şair Sir Walter Scott'ın *Marmion* (1808) adlı manzum romansının genç kahramanı. (ç.n.)

"Charlotte... indir o tabancayı," dedi adam. "Sonradan pişman olacağın bir şey yapma sakın."

"Benim için her şey bitti artık, seni solucan," dedi kadın.

Üç el ateş edildi. Paul evden çıkıp koridora koşunca, Harger'ların dairesinden dışarı fırlayan kadınla çarpıştılar. İriyarı, sarışın bir kadındı, düzeltilmemiş bir yatak gibi yumuşak ve dağınıktı.

İkisi de aynı anda çığlık attılar, sonra Paul kaçmaya yeltenince kadın onu yakalayıp tutuverdi.

"Şeker ister misin?" diye sordu, vahşi bir sesle. "Ya da bisiklet?"

"Hayır, sağ olun," dedi Paul korkuyla. "Şu an istemem."

"Hiçbir şey görmedin ve duymadın!" dedi kadın. "İspiyonculara ne yaparlar bilir misin?"

"Evet!" diye bağırdı Paul.

Çantasının altını üstüne getirip, parfüm kokusu sinmiş bir yığın makyaj temizleme pamuğu, saç tokası ve kâğıt para çıkarttı. "Al!" dedi nefes nefese. "Bu senin! Ve bunun geldiği yerde daha çok var, ağzını sıkı tutarsan tabii." Parayı Paul'un cebine sokuşturdu.

Sonra da ona vahşi bir bakış atıp sokağa sıvıştı.

Paul koşarak dairesine döndü, yatağa atladı ve örtüleri başının üstüne çekti. Yatağın sıcak, karanlık mağarasında, All-Night Sam'le beraber bir adamın öldürülmesine yardımcı oldukları için gözyaşı döktü.

Çok geçmeden, bir polis memuru ağır adımlarla binaya girdi ve copuyla her iki dairenin de kapısını çaldı.

Paul, kaskatı kesilmiş bir halde, o sıcak, karanlık mağaradan sürünerek çıkıp kapıyı açtı. Aynı anda, koridorun öbür ucundaki kapı da açıldı. Bay Harger belirdi kapıda, beti benzi atmış ama tek parça halinde.

"Buyrun?" dedi Harger. Kafası kelleşmeye yüz tutmuş, ufak tefek bir adamdı, incecik bir bıyığı vardı. "Nasıl yardımcı olabilirim?"

"Komşular silah sesi duymuşlar," dedi polis.

"Sahi mi?" dedi Harger, kibarca. Küçük parmağının ucuyla bıyığını ıslattı. "Ne tuhaf. Ben hiçbir şey duymadım." Paul'a sert bir bakış attı. "Yoksa yine babanın tabancalarıyla mı oynuyordun, delikanlı?"

"Ben mi, hayır, efendim!" dedi Paul, dehşet içinde.

"Annenle baban nerede?" diye sordu polis.

"Sinemaya gittiler," dedi Paul.

"Evde yalnız mısın yani?" dedi polis.

"Evet, efendim," dedi Paul. "Macera olsun diye."

"Tabancalarla ilgili söylediklerimden dolayı özür dilerim," dedi Harger. "Bu evde silah patlasaydı mutlaka duyardım. Duvarlar kâğıt gibi ince ve ben hiçbir şey duymadım."

Paul minnetle baktı ona.

"Sen de mi hiç silah sesi duymadın, ufaklık?" dedi polis.

Paul bu soruya verecek bir yanıt bulamadan, sokakta bir kargaşa çıktı. İriyarı, kartça bir hatun, bir yandan taksiden inerken, bir yandan da avazı çıktığı kadar bağırıyordu. "Lem! Lem, bebeğim."

Kadın paldır küldür eve daldı. Bavulu, bacağının üstünde hoplayıp duruyor, çorabını lime lime ediyordu. Bavulunu elinden atıp Harger'a koştu ve kollarını onun boynuna doladı.

"Mesajını aldım, sevgilim," dedi, "ve aynen All-Night Sam'in yapmamı söylediği gibi yaptım, özsaygımı ayaklar altına aldım ve işte buradayım!"

"Rose, Rose, Rose... küçük Rose'um benim," dedi Harger. "Beni bir daha asla terk etme." Birbirlerine sevgiyle, sıkı sıkı sarıldılar ve yalpalaya yalpalaya içeri girdiler.

"Şu evin haline bak!" dedi Bayan Harger. "Kadınlar olmasa mahvolur bu erkekler!" Kadın kapıyı kapatırken, evi harap vaziyette bulmanın onu pek memnun ettiğini görebiliyordu Paul.

"Silah sesi duymadığına *emin* misin sen?" dedi polis Paul'a.

Paul'un cebindeki para tomarı giderek şişip, nerdeyse kavun büyüklüğüne ulaşmıştı. "Evet, efendim," diye vırakladı.

Polis memuru çıkıp gitti.

Paul dairenin kapısını kapatıp, ayaklarını sürüyerek odasına girdi ve yatağa attı kendini.

Paul'un bundan sonra işittiği ilk ses, duvarın onlara ait olan tarafından geldi. Sesler şen şakraktı – annesiyle babasının sesleriydi bunlar. Annesi bir çocuk şarkısı söylüyor, babası da Paul'u soyuyordu.

"Tıpış tıpış gezermiş, benim küçük oğlum," diye şakıdı annesi, "pijamasını giymeden, yatağına yatarmış. Bir pabucu yerde, öteki ayağındaymış... tıpış tıpış gezermiş, benim küçük oğlum."

Paul gözlerini açtı.

"Selam, küçük adam," dedi babası, "üstünü başını çıkartmadan yatıp uyumuşsun."

"Benim küçük maceracım nasılmış bakayım?" dedi annesi.

"İyiyim," dedi Paul, uyku mahmuru. "Film nasıldı?"

"Hiç de çocuklara göre değildi, tatlım," dedi annesi. "Gerçi filmden önceki fragman çok hoşuna giderdi. Ayılar hakkındaydı... şirin yavru ayılar."

Babası Paul'un pantolonunu uzattı annesine. O da silkeledikten sonra yatağın yanındaki sandalyenin arkasına güzelce astı onu. Kumaşı düzeltirken, cebindeki para tomarına takıldı eli. "Küçük oğlanların cepleri!" dedi, mutlu mutlu. "Çocukluk gizemleriyle dolu. Büyülü bir kurbağa mı bu yoksa? Ya da bir peri kızının sihirli çakısı olmasın?" Cepteki çıkıntıyı okşadı.

"Küçük bir oğlan değil ki o... delikanlı oldu artık," dedi Paul'un babası. "Üstelik peri kızlarıyla uğraşmayacak kadar büyüdü."

Paul'un annesi ellerini havaya kaldırdı. "Acele etme, acele etme. Onu oracıkta uyuyakalmış görünce, çocukluğun ne çabuk geçip gittiğini bir kez daha fark ettim." Elini pantolonun cebine sokarken hasretle göğüs geçirdi. "Küçük oğlanlar giysilerini ne hor kullanırlar... özellikle de ceplerini."

Tomarı çıkartıp Paul'un burnunun dibine kadar uzattı. "Şimdi, anneciğine bunun cebinde ne aradığını söyler misin lütfen?" dedi gülümseyerek.

Tomar gevşek bir krizantem gibi açıldı – taç yaprakları yerine birlikler, beşlikler, onluklar, yirmilikler ve ruj lekeli bir kâğıt mendil. Ve onlardan yükselip Paul'un körpe zihnini allak bullak eden, baharatlı bir parfüm kokusu.

Paul'un babası havayı kokladı. "Bu koku da ne?" dedi.

Paul'un annesi gözlerini devirdi. "*Tabu*," dedi.

(1955)

MUHTEŞEM MALİKÂNELER

Grace ve George McClellan'ı yaklaşık iki senedir tanıyorduk. Kasabaya taşındığımızda, hoş geldiniz demek için bizi ziyaret eden ilk komşularımız onlar olmuştu.

Bu başlangıç sohbetinin, ilk birkaç hoşbeşten sonra sinir bozucu biçimde tıkanıp kalacağını sanıyordum ama hiç de öyle olmadı. Bir serçeninki kadar hareketli ve parlak gözlere sahip olan Grace, konu bulmakta hiç zorlanmadan saatlerce aralıksız konuşabiliyordu.

"Biliyor musunuz," dedi heyecanla, "oturma odanız rüya gibi güzel bir mekân haline gelebilir! Sen ne dersin, George? Gözünde canlandırabiliyor musun?"

"Hımm," dedi kocası. "Olur tabii."

"Şu beyaz boyalı doğramaları söküp atın," dedi Grace, gözlerini kısarak. "Hepsini budaklı çam tahtasıyla kaplatın, sonra da içine biraz ombra katılmış bezir yağıyla cilalatın. Kanepeyi de kiraz kırmızısı bir kumaşla kaplatın... *kıpkırmızı*. Anladınız mı?"

"Kırmızı mı?" dedi karım Anne.

"Kırmızı tabii! Renklerden korkmasana."

"Çalışırım," dedi Anne.

"Ayrıca oradaki duvarın tamamını, şu iki çirkin pencereyi filan da koyu yeşil perdelerle kapatın. Göremiyor musunuz? Hani nerdeyse *Better House and Garden* dergisinin Şubat sayısındaki o problematik oturma odasına benzer aynı. Onu hatırlıyorsundur herhalde."

"Gözümden kaçmış olmalı," dedi Anne. Aylardan ağustostu o sıra.

"Yoksa *Good Homelife*'da mıydı, George?" dedi Grace.

"Şimdi aklıma gelmiyor," dedi George.

"Neyse, dosyalarıma bakıp elimle koymuş gibi bulurum nasılsa." Grace aniden ayağa kalkıp, teklif beklemeden, evin geri kalan kısmını dolaşmaya koyuldu.

Bir parça mobilyayı Salvation Army'ye hibe ederek, eşyalar arasında sahte bir antika saptayarak, tek bir omuz hareketiyle bölme duvarlarını ortadan kaldırarak, her şeyden evvel sipariş etmemiz gereken ve odalardan birini duvardan duvara kaplayacak olan çimen yeşili halının ebatlarını adımlarıyla tespit etmeye çalışarak, bir odadan öbürüne geçiyordu. "İşe halıdan başlayın," dedi büyük bir katiyetle, "ve öbür eşyaları halıya uydurun. Her şeyi halıya uyduracak olursanız, evinizin alt katı ahenkli bir bütünlük kazanacaktır."

"Hımm," dedi Anne.

"*Home Beautiful*'un Haziran sayısındaki 'Halı Seçiminde On Dokuz Temel Hata' yazısını görmüşsündür umarım."

"Ah tabii, görmez olur muyum hiç?" dedi Anne.

"İyi. İşe halıdan başlamazsan ne büyük hatalar yapabileceğini sana söylemem gerekmiyor o halde. George... Aaa, o hâlâ oturma odasında galiba."

Oturma odasındaki kanepede oturan George'a ilişti gözüm. Kendi düşüncelerine dalıp gitmişti. Doğrulup gülümsedi.

Konuyu değiştirmeye çalışarak Grace'in peşine takıldım. "Demek kuzey tarafımızda siz oturuyorsunuz. Ya güney tarafımızda kimler var?"

Grace ellerini havaya kaldırdı. "Ne? Daha onlarla tanışmadınız demek... Jenkinse'lerle. George," diye seslendi, "Jenkinse'leri soruyorlar." Sesinden çıkardığım mana, güney komşularımızın cana yakın sahil serserileri olduğu yolundaydı.

"Yapma Grace, yeterince iyi insanlar onlar," dedi George.

"Ama George," dedi Grace, "Jenkinse'ler nasıldır bilirsin. Evet, iyi insanlardır, ama..." Gülerek başını iki yana salladı.

"Ama ne?" dedim. Olasılıklar birbiri ardına geçiyordu aklımdan. Nüdist miydiler? Eroin bağımlısı mı? Anarşist mi? Hamster mı yetiştiriyorlardı yoksa?

"1945'te taşındılar," dedi Grace, "hiç vakit kaybetmeden çok güzel iki Hitchcock sandalyesi satın aldılar ve..." Bu defa bir iç çekip omuzlarını silkti.

"Ve ne?" diye üsteledim. Ve üzerlerine çini mürekkebi mi döktüler? Yoksa sandalye ayaklarından birinin içinde bir tomar bin dolarlık banknot mu buldular?

"Ve hepsi o kadar," dedi Grace. "Ondan sonra hiçbir şey yapmadılar."

"Nasıl yani?" dedi Anne.

"Anlamadın mı? O iki sandalyeyi satın alarak gayet güzel bir başlangıç yaptıktan sonra, birdenbire benzinleri bitti."

"Ha," dedi Anne yavaşça. "Anlıyorum... devamını getirmediler. Yani Jenkinse'lerle ilgili sorun *bundan* ibaret demek. Anladım!"

"Ayıp etmişler," dedim.

Grace beni duymamıştı. Oturma odası ile yemek odası arasında mekik dokuyordu. Oturma odasına her girip çıkışında, hep aynı noktada sert bir fren yaptığını fark ettim. Merakımı yenemeyip, ötesine geçmekten kaçındığı noktaya gittim ve acaba orada döşeme mi çürüktür, nedir diye bakmak için birkaç kere zıpladım üstünde.

Yeniden içeri girdiğinde bana şaşkınlık içinde baktı. "Aaa!"

"Yanlış bir şey mi yaptım?" diye sordum.

"Yo, orada *seni* bulmayı beklemiyordum, hepsi bu."

"Özür dilerim."

"Orası tamirci tezgâhının duracağı nokta."

Yana çekildim ve Grace hayalet tamirci tezgâhının üstüne eğilirken huzursuzluk içinde seyrettim onu. Kadın sanırım ilk kez o zaman ciddi ciddi korkutmuştu beni, yaptıkları gözüme daha az gülünç geliyordu artık.

"Bir iki çivi çekmecesi de açık bırakılıp, içlerinden sarmaşıklar fışkırtılırsa mükemmel olur," diye açıkladı. "Ne dersin?" Bacaklarını çarpıp çizdirmemeye dikkat ederek dolaştı etrafında, sonra da merdivenlerden üst kata çıktı. "Yukarısını da şöyle bir dolaşmamın sakıncası yok, değil mi?" diye sordu neşeyle.

"Ne sakıncası olacak," dedi Anne.

George kanepeden kalkmıştı. Bir dakika için gözlerini yukarıya, merdivenlere dikerek durdu orada; boşalmış viski bardağını bana doğru kaldırdı sonra. "Bir tane daha alabilir miyim?"

"Ah tabii, kusura bakma, George. Seninle fazla ilgilenemedik. Gayet tabii. Lütfen çekinme. Şişe orada, yemek odasında."

Hemen oraya gitti ve koca bardağın dibine üç dört santim viski doldurdu.

Grace'in yukarıdan gelen sesi duyuldu. "Bu banyonun fayansları havlularınızla hiç uyumlu değil tabii."

Bir orta hizmetçisi gibi onu adım adım takip eden Anne, bezgin bir sesle onayladı. "Değil tabii."

George bardağı eline aldı, göz kırptı ve bir dikişte içip bitirdi. "Ona aldırış etmeyin sakın," dedi. "Hep böyledir o. Çok hoş bir eviniz var. *Ben* çok beğendim ve aslında o da beğendi."

"Teşekkürler, George. Çok naziksin."

Anne ile Grace yeniden aşağı indiler. Anne'in yüzü oldukça pembeleşmişti. "Ah siz erkekler!" dedi Grace. "Bizi aptal buluyorsunuz, değil mi?" Anne'e kader arkadaşıymış gibi gülümsedi. "Kadınların derdini anlayamıyorlar işte. Biz yukarıda çok güzel vakit geçirirken, siz ikiniz burada ne konuşuyordunuz bakayım?"

"Ağaçlarını duvar kâğıdıyla kaplatması ve anahtar delikleri için basma perdeler dikmesi gerektiğini söylüyordum ona," dedi George.

"Hımmmm," dedi Grace. "Evet hayatım, artık gitme vakti geldi galiba."

Ön kapının dışında duraladı. "Bu kapının basit hatları olmalı," dedi. "Bu zevksiz süslemeleri iskarpela ile kanırtarak kolaylıkla sökebilirsiniz. Sonra da biraz beyaz boya serpiştirip hemen silmek yoluyla rengini açarsınız. Böyle bir kapı *kişiliğinizi* yansıtacaktır."

"Çok yardımcı oldun, sağ ol," dedi Anne.

"Bana kalırsa bu haliyle de gayet şık bir ev," dedi George.

"Yemin ederim," dedi Grace, "erkeklerden nasıl olup da bu kadar çok sanatçı çıktığına hiç akıl erdiremeyeceğim. Tanıdığım hiçbir erkekte bir nebze olsun sanatçı ruhuna rastlamadım."

"Saçma," dedi George, alçak sesle. Sonra beni çok şaşırtan bir şey fark ettim: George'un Grace'e bakışı, sevgi dolu ve sahipleniciydi.

McClellan'lar gittikten sonra, "Gerçekten de dökülüyor bu ev galiba," dedi Anne, umutsuz bir sesle.

"Yapma lütfen... harika bir ev bu."

"Doğru. Ama yapacak çok iş var. Daha evvel fark etmemiştim. Tanrım, onların evi kim bilir nasıl bir şeydir. Beş senedir oturuyorlarmış, öyle dedi Grace. Beş senede bir mekânı ne hale getirebileceğini düşünsene... her şeyi doğru yapmıştır, mükemmelen doğru."

"Dışarıdan pek öyle ahım şahım bir şeye benzemiyor. Her neyse. Anne, sen hiç böyle konuşmazdın."

Sanki kendine gelmeye çalışır gibi, başını iki yana salladı. "Konuşmazdım, değil mi? Komşularla aşık atmak hayatım boyunca bir nebze olsun ilgimi çekmemişti. Ama bu kadında tuhaf bir şey var."

"Canı cehenneme! Gel biz Jenkinse'lerle muhabbeti artıralım."

Anne güldü. Grace'in büyüsünden sıyrılıyordu. "Delirdin mi? İki sandalyeden başka bir şeyi olmayan o insanlarla, o maymun iştahlılarla arkadaş olunur mu hiç?"

"Arkadaş olmadan evvel, o sandalyelere uyacak yeni bir kanepe almalarını şart koşarız biz de."

"Ama herhangi bir kanepe olmaz, *doğru* kanepeyi almaları lazım."

"Eğer bizimle arkadaş olmak istiyorlarsa, renklerden korkmamak zorundalar. Ayrıca işe halılardan başlasalar iyi olur."

"Onu söylemeye bile gerek yok," dedi Anne, üstüne basa basa.

Ama Jenkinse'lerle selamlaşmadan öte bir muhabbet geliştirmemiz uzun vakit aldı. Grace McClellan, uyku saatleri hariç, vaktinin çoğunu bizim evde geçiriyordu. Hemen her sabah, ben işe gitmeye hazırlanırken, bir kucak dolusu dergiyle zar zor yürüyerek bize geliyor ve Anne'i kendisiyle birlikte dergileri inceleyip müstesna problematik evimiz için en doğru çözümleri aramaya zorluyordu.

Bir gece yemekte, "Fena halde zengin olmalılar," dedi Anne.

"Sanmam," dedim. "Pek geleni gideni olmayan küçük bir derici dükkanı var George'un."

"O halde kazandığı her kuruşu evine harcıyordur."

"Buna inanabilirim. Ama sana onların zengin olduğunu düşündüren ne?"

"İnsan o kadının konuşmalarını duyunca, paranın onun için hiç önemi olmadığını düşünüyor! Gözünü bile kırpmadan, metresi on dolardan kumaş alıp tavandan yere kadar inen perdeler diktirmekten bahsedebiliyor. Mutfağı yenilemenin en fazla bin beş yüz dolara patlayacağını söylüyor... taş şömine hariç tabii."

"Taş şöminesi bile olmayan bir mutfak ne işe yarar ki?"

"Bir de köşe sediri."

"Onu kendinden uzaklaştırmanın bir yolu yok mu, Anne? Başının etini yiyip duruyor. Çok meşgul olduğun için onu görmeye vakit bulamadığını söylesen ne olur?"

"Yüreğim elvermiyor, o kadar iyi, cana yakın ve yalnız ki," dedi Anne, çaresizlik içinde. "Ayrıca ona laf anlatmanın imkânı yok. Dediklerimi duymuyor bile. Onun derdi günü, dekorasyon planlarına, kumaşlara, mobilyalara ve boyalara kafa yormak."

"Konuyu değiştir."

"Mississippi'nin yönünü değiştir desen daha kolay! Politika konuşmaya kalksan, Beyaz Saray'ın restorasyonundan bahsetmeye başlıyor. Köpeklerden söz etsen, lafı köpek kulübelerine getiriyor."

Telefon çaldı, gidip açtım. Grace McClellan'dı arayan. "Evet Grace?"

"Sen ofis mobilyaları işindeydin, değil mi?"

"Doğru."

"Eski dosya dolapları geçiyor mu hiç eline?"

"Evet. Hoşuma gitmiyor ama bazen kabul etmek zorunda kalıyorum."

"Bir tanesini bana verir misin?"

Bir an durup düşündüm. Çöpe attırmak üzere olduğum eski, ahşap bir dökümtü vardı elimde. Grace'e ondan bahsettim.

"Ah, bu harika! *Better House*'un geçen ayki sayısında, eski dosya dolaplarının nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin bir yazı vardı. Duvar kâğıdıyla kaplayıp üstüne de bir kat şeffaf gomalak geçtin mi, nasıl şirin oluyorlar anlatamam. Gözünün önüne getirebiliyor musun?"

"Evet hayatım, tamam. Yarın akşam getirip bırakırım sana."

"Nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. O halde yarın Anne'le beraber uğrayıp birer içki içmez misiniz?"

Kabul ettim ve telefonu kapattım. "Evet, işte vakit geldi," dedim. "Marie Antoinette nihayet bizi Versailles Sarayına davet etti."

"Korkuyorum," dedi Anne. "Orayı gördükten sonra evimiz çok zavallı görünecek gözümüze."

"Hayatta dekorasyondan başka şeyler de var."

"Biliyorum, biliyorum. Ah, keşke gündüzleri evde kalsaydın da, o buradayken bana bunu hatırlatıp dursaydın."

Ertesi akşam, eski dosya dolabını Grace'e teslim edebilmek için, arabam yerine pikap kamyonetimle döndüm eve. McClellan'ların evine vardığımda Anne çoktan oradaydı. George bana yardım etmek için dışarı çıktı.

Meşe ağacından yapılmış, eski moda, heyulâ gibi bir dolaptı bu. Onu oflaya puflaya taşıyıp antreye indirene kadar eve pek dikkat edemedim aslında.

Fark ettiğim ilk şey, antrede zaten iki tane eski püskü dosya dolabı olduğuydu. Duvar kâğıdı ya da şeffaf gomalakla filan

süslenmiş de değillerdi üstelik. Oturma odasından içeri baktım. Anne, yüzünde tuhaf bir gülümsemeyle kanepede oturuyordu. Yaylar kanepenin altını patlatıp dışarı fırlamış, yere değiyordu. Odadaki tek aydınlatma, örümcek ağlarıyla sarılı, altı duylu bir avizedeki tek ampulden ibaretti. Tecrit şeridi ile yamalanmış bir uzatma kablosu, avizenin başka bir duyundan aşağı sarkıp, oturma odasının ortasına yerleştirilmiş ütü masasının üstündeki ütüye bağlanıyordu.

Genellikle banyolarda görülen türden küçük bir kilim, döşeme üzerindeki tek örtüydü. Bakımsızlıktan matlaşmış parkeler çizik içindeydi. Her taraf bir karış tozla ve örümcek ağlarıyla kaplıydı, camlar da çok pisti. Tertip ya da şıklık belirtisi sayılabilecek tek şey, ortadaki sehpadaydı. Kalın, parlak dekorasyon dergilerinden düzinelercesi, bir yelpaze gibi yayılmıştı sehpanın üstüne.

George her zamankinden daha asabi ve suskundu; orada olmamızdan huzursuzluk duyduğu şeklinde yorumladım bunu. Bize içki hazırladıktan sonra yerine oturdu ve gergin sessizliğini korudu.

Grace ise tam tersine, taşkın bir heyecan ve güya bastıramadığı bir kıvanç içindeydi. Yerinde duramıyor, bir oturuyor bir kalkıyordu. Dekorasyonu nasıl yenileyeceğini anlatırken, odanın içinde adeta dans ediyordu. Parmaklarının arasında hayali kumaşları ovalıyor, günün birinde vişneçürüğü renginde bir şezlonga dönüşecek olan hasır koltuğa kurulup fiyakalı bir şekilde geriniyor, duvarlardan birinin önüne yerleştirilecek masif bir televizyon, radyo ve fonograf konsolunun boyutlarını göstermek için kollarını olabildiğince açıyordu.

Ellerini çırparak gözlerini yumdu. "Görebiliyor musunuz? Nasıl ama?"

"Kesinlikle *çok güzel*," dedi Anne.

"Ve her gece, George patikada göründüğü sırada, buz tutmuş kalay bir maşrapa içinde Martinileri hazır edecek ve pikaba bir plak koyacağım." Grace, konsolun durması gereken

boşluğun önünde diz çöktü, hiçlikten bir plak seçip hayali bir pikabın döner tablasına yerleştirdi onu, var olmayan bir düğmeye bastı ve hasır koltuğa oturdu yeniden. Hortlak bir müziğe tempo tutarak başını sallamaya başladığını görünce iyice dehşete kapıldım.

Bu durum bir dakika kadar devam edince George da rahatsız oldu. "Grace! Uyuyakalacaksın şimdi." Sesine şakacı bir ton vermeye çalışmıştı ama ciddi bir endişe duyduğu belliydi.

Grace başını sertçe silkeleyip tembel tembel açtı gözlerini. "Uyumuyordum; dinliyordum."

"Kesinlikle çok hoş bir oda olacak," dedi Anne, endişeyle bana bakarak.

Grace aniden ayağa kalktı yine, taze bir enerjiyle dolmuş gibi. "Veeee, yemek odası!" Sehpadan bir dergi seçip, sabırsızca çevirmeye başladı sayfaları. "Durun bir dakika, hay aksi, neredeydi? Hayır, hayır, bu değil." Dergiyi bıraktı elinden. "Ah, tabii, dün gece kesip dosyalamıştım ya. Hatırladın mı, George? Hani altına saksı çiçeği yerleştirilecek yeri olan, cam tezgâhlı yemek masası..."

"Hı hı."

"Yemek odasında işte *o* masa olacak," dedi Grace, mutlu mesut. "Anladınız mı? Masaya bakıyorsun ve orada, camın altında sardunyalar, Afrika menekşeleri ya da ne koymak istersen onlardan var. Çok şeker, değil mi?" Dosya dolaplarına doğru koşturdu. "Renklisini görmelisiniz, gerçekten."

Anne ve ben kibarca kalkıp peşinden gittik ve Grace parmaklarını çekmecelerin bölmeleri üzerinde gezdirirken başında bekledik. Çekmecelerin kumaş ve duvar kâğıdı numuneleriyle, boya kataloglarıyla, dergilerden koparılmış sayfalarla tıka basa dolu olduğunu gördüm. İki dolabı da çoktan doldurmuştu ve şimdi de üçüncüsüne, yani benim getirdiğim dolaba taşmaya hazırlanıyordu. Çekmeceler etiketliydi, "Oturma odası," "Mutfak," "Yemek odası" gibi basit kategoriler.

"Alengirli bir dosyalama sistemi," dedim, elinde taze bir içkiyle etrafımızda dolanan George'a.

Bana yaklaşıp yüzüme baktı, sanki dalga geçip geçmediğime karar vermeye çalışır gibi. "Öyle," dedi nihayet. "Benim bodrumda kurmamı istediği atölye için bile bir bölüm var." İçini çekti. "İnşallah bir gün."

Grace, kare şeklinde, şeffaf, mavi bir plastik parçası çıkardı. "Lavabo ile otomatik bulaşık makinesinin üstüne asılacak mutfak perdeleri de işte bu malzemeden yapılacak. Su geçirmez, silinerek temizlenebiliyor."

"Çok güzel," dedi Anne. "Otomatik bulaşık makineniz var mı?"

"Mmmmm?" dedi Grace, uzaklarda bir noktaya doğru gülümseyerek. "Ha, bulaşık makinesi mi? Hayır, yok; ama hangisini istediğimi çok iyi biliyorum. O konuda kararımızı vermiş durumdayız, değil mi George?"

"Evet, hayatım."

"İnşallah bir gün..." dedi Grace mutlu mutlu, parmaklarını bir çekmecenin içindeki dosyalar üstünde gezdirerek.

"Bir gün..." dedi George.

Dediğim gibi, o zamandan, yani McClellan'larla tanıştığımız ilk günden bu yana iki sene geçmişti. Anne, kırıcı olmamaya büyük özen göstererek, Grace'in bütün vaktini dergileriyle birlikte evimizde geçirmesini engellemenin zararsız yollarını icat etmişti. Bununla birlikte, ayda bir ya da iki defa McClellan'larla buluşup birer içki içmeyi komşuluk icabı bir alışkanlık haline getirmiştik.

George'dan hoşlanıyordum, mahallede bizden başka herkesin yapmaya bayıldığı gibi iç dekorasyonla ilgili yemler atıp karısına takılmayacağımıza ikna olduğunda, giderek daha cana yakın ve konuşkan biri haline gelmişti. Grace'e tutkuyla bağlıydı. Karısının güçlü takıntısını, ancak bu duruma tanık olan insanları tanımadığı zaman hafife alıyordu, ilk buluşmamızda yapmış olduğu gibi. Arkadaşlar arasında ise, onun hayal dünyasını yıkacak ya da küçük düşürecek hiçbir şey yapmıyordu.

Anne, Grace'in saplantılı konuşmalarının sıkıntısına bir tür Hıristiyanlık vazifesiymiş gibi katlanıyor, nezaket ve sabırla dinliyordu onu. George ile bense, onlar yokmuş gibi davranıyor ve iç dekorasyon hariç her şeyden konuşarak gayet hoş vakit geçiriyorduk.

George'un mali açıdan yıllardır açmazda olduğu ve işlerinin düzelmemekte inat ettiği, bu konuşmalar sırasında azar azar çıktı meydana. Grace'in beş senedir planlamakta olduğu o "bir gün", George'un dediklerine bakılırsa, dekorasyon dergilerinin yeni sayıları raflarda yerlerini aldıkça birer ay daha ertelenmiş oluyordu. George'un her defasında içkiyi fazla kaçırmasına yol açan şeyin bu olduğuna karar vermiştim, Grace değil.

Dosya dolapları giderek dolup taşıyor, McClellan'ların evi gittikçe sefalete batıyordu. Ama Grace'in evlerinin bir gün sembolleşeceği konusundaki heyecanı bir gün olsun azalmamıştı. Azalmak şöyle dursun, artmıştı hatta. Grace her şeyin nasıl olacağını tekrar tekrar anlatırken, biz de evin içinde onun peşi sıra dolaşmak zorunda kalıyorduk.

Derken, epey üzücü bir olay ve çok güzel başka bir olay geldi McClellan'larm başına. Üzücü olanı, Grace'in iki ay hastanede yatmasına sebep olan bir virüs enfeksiyonuna yakalanmasıydı. Güzeli ise, George'a hiç görmediği bir akrabasından küçük bir miras kalması oldu.

Grace hastanedeyken, George akşam yemeğini sık sık bizimle yedi; ve miras kalan parayı aldığı gün, suskunluğundan eser kalmamıştı. Şaşırarak gördük ki, başka tüm konuları dışlayarak iç dekorasyon hakkında hararetle konuşan kişi *o* olmuştu artık.

"Mikrop sana da bulaştı anlaşılan," dedi Anne, gülerek.

"Mikrobun canı cehenneme! Para bende artık! Grace hastaneden dönene kadar evi tıpkı onun istediği gibi dayayıp döşeyerek sürpriz yapacağım ona."

"Tıpkı mı dedin, George?"

"Tıp-kı!"

Anne ve ben, ona yardım etmek için seve seve seferber olduk. Grace'in dosyalarını inceleyip, her bir oda için ayrıntılı tarifler bulduk, kitap dayaklıklarından sabunluklara kadar. Her ayrıntının tek tek izini sürmek zor bir işti ama George yorulmak nedir bilmiyordu, Anne de öyleydi, para ise hiç mühim değildi.

Zaman her şey, para hiçbir şeydi. Elektrikçiler, sıvacılar, duvarcılar ve marangozlar, ekstra ücret karşılığında yirmi dört saat çalışıyorlardı; Anne de, karşılığında hiçbir şey beklemeden, sipariş etmiş olduğu bir ev dolusu mobilyanın vaktinde teslim edilmesini sağlamak için mağazaları sıkıştırıp duruyordu.

Grace'in eve dönmesine iki gün kala, miras suyunu çekmiş, ev ise muhteşem olmuştu. George dünyanın tartışmasız en mutlu, en gururlu adamıydı. Kusursuz bir iş çıkartmıştık, lafını bile etmeye değmeyecek minik bir ayrıntı hariç: Grace'in oturma odası perdeleri ve kanepe örtüsü için istediği sarı kumaş parçasının aynısını tutturamamıştı Anne. Yetinmek zorunda kaldığı ton, azıcık daha açıkçaydı. George ve ben arada hiçbir fark görememiştik gerçi.

Derken Grace eve geldi, neşeli ama halsiz, George'un koluna yaslanmış bir halde. Akşamüstü geç bir saatti; Anne ile ben oturma odasında bekliyor, heyecandan tir tir titriyorduk. George, kolunda Grace'le kapıya doğru yaklaşırken, Anne de kocaman cam bir vazoya koyup sehpanın ortasına yerleştirdiği kırmızı gülleri sinirli sinirli kurcalıyordu.

George'un kapı mandalına dokunduğunu duyduk, kapı ardına kadar açıldı ve McClellan'lar rüya evlerinin eşiğinde belirdiler.

"Ah, George," diye mırıldandı Grace. George'un kolunu bırakıp, sanki çevresindekilerden mucizevi bir güç alıyormuşçasına, daha evvel binlerce kez tanıklık ettiğimiz gibi etrafına bakınarak bir odadan öbürüne geçti. Ama bu defa hiç konuşmadan yapıyordu bunu.

Sonunda oturma odasına geri döndüğünde, vişneçürüğü rengindeki şezlonga bıraktı kendini.

George pikabın sesini tatlı bir fısıltı kalana dek kıstı. "Evet?"

Grace içini çekti. "Sıkboğaz etme," dedi. "Kelimeleri bulmaya çalışıyorum, doğru kelimeleri."

"Hoşuna gitti mi?" diye sordu George.

Grace başını kaldırıp ona baktı ve hayret dolu bir kahkaha patlattı. "Ah, George, George, elbette hoşuma gitti! Ah, sevgilim, bu harika! Evimdeyim, evimdeyim nihayet." Dudağı titredi ve hepimizin neşesi kaçar gibi oldu.

"Bir sorun yok ya?" diye sordu George, boğuk bir sesle.

"Eve çok iyi bakmışsın. Her şey son derece temiz ve güzel."

"Eh, her şey temiz *olmasaydı*, asıl sürpriz o olurdu muhakkak," dedi George. Ellerini kavuşturdu. "Peki o halde, bir içki içebilecek kadar iyi misin?"

"Ölmedim ya."

"Bizi sayma, George," dedim. "Biz gidiyoruz. Grace içeri girdiğinde yüzünde oluşacak ifadeyi görmek istemiştik ama artık kaçmamız lazım."

"Hadi, yapmayın şimdi... " dedi George.

"Hayır. Ciddiyim. Gidiyoruz. İkiniz yalnız kalmalısınız... *üçünüz* yani, evi de sayarsak."

"Sakın yerinizden kıpırdayayım demeyin," dedi George. İçkileri hazırlamak için göz kamaştırıcı beyazlıktaki mutfağa doğru koşturdu.

"Pekâlâ, öyleyse biz kaçıyoruz," dedi Anne. Ön kapıya doğru yürümeye başladık. "Kalkma lütfen, Grace."

"Şey, madem ki oturmayacağız diyorsunuz, güle güle," dedi Grace şezlongdan. "Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum."

"Yıllardır hiç bu kadar eğlenmemiştim," dedi Anne. Gururla etrafına bakındı, sehpaya doğru ilerledi ve hafif dokunuşlarla gülleri yeniden düzeltti. "Beni endişelendiren tek şey, koltuk kılıfının ve perdelerin rengiydi. Gözüne batmadı ya?"

"Ah, Anne, yoksa sen de mi fark ettin? Lafını bile etmeyecektim aslında. Böylesine küçük bir ayrıntının eve dönüş

günümü zehir etmesine izin vermek kesinlikle aptallık olurdu." Suratı biraz asılmıştı.

Anne'in birden keyfi kaçtı. "Ah, hayatım, umarım gününü zehir etmemiştir."

"Hayır, hayır, elbette etmedi," dedi Grace. "Neden böyle olduğunu pek anlamadım ama inan bana, hiç fark etmez."

"Şey, açıklayabilirim," dedi Anne.

"Havadaki bir şeyden dolayı herhalde."

"Havadaki mi?" dedi Anne.

"Yani, başka nasıl açıklanabilir ki? Kumaş rengini yıllardır aynen muhafaza ettikten sonra aniden, bir iki hafta içinde, puf diye soluverirmiş."

George buz tutmuş kalay bir maşrapa ile içeri geldi. "İşte hazır, birer tek atacak kadar kalırsınız artık, değil mi?"

Anne ve ben, açlıkla, minnetle, tek kelime etmeden, birer bardak aldık elimize.

"*Home Beautiful*'un yeni sayısı bugün geldi, hayatım," dedi George.

Grace omuzlarını silkti. "Bir tanesini okusan, hepsini okumuş kadar olursun." Bardağını kaldırdı. "Mutlu günlere. Ve sağ olun arkadaşlar, güller için çok teşekkür ederim."

(1951)

HYANNIS PORT HİKÂYESİ

Kış pencereleri sattığım en uzak nokta, Massachusetts'teki Hyannis Port olmuştur; Başkan Kennedy'nin yazlık evinin ön bahçesi sayılır orası. Benim faaliyet alanım, evime yaklaşık kırk kilometre mesafedeki yerleri kapsar genellikle. Evim ise New Hampshire'ın Kuzey Crawford bölgesindedir.

Hyannis Port olayı, biri benim söylediğim bir şeyi yanlış anladığı ve beni Goldwater[20] taraftarı, ateşli bir Cumhuriyetçi sandığı için vuku buldu. Aslına bakılırsa, Goldwater hakkında olumlu ya da olumsuz herhangi bir görüşüm yoktu o sıra.

Olay şöyle cereyan etti: Kuzey Crawford Lions Kulübünün program yöneticisi, Goldwater yanlısı bir adamdı ve bir gün Robert Taft Rumfoord adında bir üniversite öğrencisini Washington ve Hyannis Port'taki Demokrasi kaosu hakkında konuşma yapmak üzere bir toplantıya çağırmıştı. Oğlan, ülkeyi Baş İlkeler diye adlandırdığı şeye geri döndürmeye çalışan bir tür öğrenci derneğinin ulusal başkanıydı. Baş İlkeler'den biri, hatırladığım kadarıyla, gelir vergisinin ortadan kaldırılmasıydı. Salonda kopan alkış tufanını duymalıydınız.

Oğlanın politikayla benden daha alakadar olmadığı yolunda, gülünç bir his vardı içimde. Gözlerinin altında halkalar oluşmuştu ve burası yerine başka bir yerde olmak için sabırsızlanır gibiydi. Büyük laflar ediyordu ama bu büyük laflar vızıltı gibi çıkıyordu ağzından. Söyledikleriyle gerçekten ilgilenir gibi göründüğü tek an, muhtelif Kennedy'ler ve arkadaşlarıyla birlikte yelkenli yarışlarında, golf ve tenis maçlarında olmaktan

20) 1952'de Arizona senatörü seçilen, John F. Kennedy yönetimini şiddetle eleştiren, 1964 başkanlık seçimlerinde Cumhuriyetçi Parti'den başkan adayı olan ABD'li muhafazakâr siyaset adamı. (ç.n.)

bahsettiği bölümdü. Bobby Kennedy aslında golf'ün g'sinden bile anlamadığı halde, onun ne kadar iyi bir golfçü olduğu konusunda çok fazla propaganda yapıldığını söyledi. Pierre Salinger'ın dünyanın en kötü golfçülerinden biri olduğunu ve yelkencilik ya da tenisle de hiç mi hiç ilgilenmediğini söyledi.

Robert Taft Rumfoord'un annesiyle babası da dinleyiciler arasındaydı. Onca yol tepip ta Hyannis Port'tan gelmişlerdi. İkisi de oğullarıyla gurur duyuyorlardı – en azından babası duyuyordu. Baba, her taraf karla kaplı olduğu halde, beyaz flanel pantolon ve beyaz pabuçlar giymişti, üstünde de pirinç düğmeli, mavi bir kruvaze ceket vardı. Oğlan onu *Komodor* William Rumfoord olarak takdim etti. Komodor, fırça gibi kalın kaşlara ve açık mavi gözlere sahip, kısa boylu bir adamdı. Suratsız, cana yakın bir oyuncak ayıya benziyordu, tıpkı oğlu gibi. Sonradan bir Gizli Servis görevlisinden öğrendiğime göre, çocuk kitabı *Winnie the Pooh*'daki Pofuduk Ayı'ya çok benzedikleri için, Kennedy'ler Rumfoord'ları kimi zaman "*Poohgiller*" diye anarlarmış.

Komodor'un karısı Poohgillere benzemiyordu gerçi. Zayıf ve dinçti, üstelik Komodor'dan belki beş santim uzundu. Ayıların gözlerinde, onları sanki her şeyden gayet hoşnutmuş gibi gösteren bir ifade bulunur. Komodor'un eşinde bu ifade yoktu. Yay gibi gergin olduğunu yüzünden okuyabiliyordum.

Oğlan, ağzından çıkan her kelimeye alkış tutan babası eşliğinde, Kennedy'leri yerin dibine sokan konuşmasını tamamladıktan sonra, nakliyatçı Hay Boyden ayağa kalktı. Kennedy yanlısı bir Demokrat olan Boyden, oğlana çok kötü birkaç laf etti. Söylediklerinden sadece ilk cümleyi hatırlıyorum: "Evlat, daha izcilik günlerinde böyle burnundan solumaya devam edersen, oy kullanabilecek kadar büyüdüğünde içinde bir gram öfke kalmayacak." Bundan sonra dedikleri ise birbirinden beterdi.

Oğlan küplere binmedi. Sadece utandı ve biraz daha vızıldayarak karşılık verdi. Bu işten asıl rahatsız olan Komodor'du. Suratı domates gibi kızarmıştı. Ayağa kalkıp Boyden'a itiraz etti ve pirinç düğmeli ceketinin ucunu çekiştirip duran karısına rağmen gayet iyi becerdi bunu. Kadıncağız kocasının or-

talığı ayağa kaldırmasını engellemeye çalışıyordu ama Komodor ortalığı ayağa kaldırmaya bayılıyordu.

Toplantı sona erdiğinde hemen herkes sıkıntılıydı. Kennedy ile de, Goldwater ile de hiç alakası olmayan bir konuyu görüşmek üzere Hay Boyden'ın yanına gittim. Ona satmış olduğum duş kabiniyle alakalıydı konu. Yaklaşık yedi buçuk dolar kâr etmek için, duş kabinini kendisi kurmakta ısrar etmişti. Ama tesisat sızıntı yapınca yemek odasının tavanı çökmüş ve Hay bunun montaj hatasından değil de malın bozukluğundan kaynaklandığını öne sürmüştü. Oğlanla yaptığı münakaşadan sonra, yedeğinde biraz daha zehir kalmıştı, onu da bana kustu. Ona karşılık olarak işin doğrusunu söyledim ve arkamı dönüp uzaklaştığım sırada, Komodor Rumfoord elimi yakalayıp sıktı. Oğlunu ve Barry Goldwater'ı savunmakta olduğumu sanmıştı.

"Hangi işle meşgulsünüz?" diye sordu bana.

Ona söyledim ve daha lafımı bile bitiremeden, Hyannis Port'taki dört katlı bir evin tüm odaları için kış penceresi siparişi almıştım. Komodor bu büyük ve eski evin bir sayfiye olduğunu söyledi bana.

"Siz donanmada komodor musunuz?" diye sordum ona.

"Hayır," dedi. "Ama babam, William Howard Taft döneminde Donanma Bakanı olarak görev yaptı. Tam adımdır bu benim: Komodor William Howard Taft Rumfoord."[21]

"Sahil Koruma'da mı görevlisiniz?"

21) **William Howard Taft,** ABD'nin 27. başkanının adıdır; William Howard Taft 1908 yılında Cumhuriyetçilerin adayı olarak katıldığı başkanlık seçimlerini Roosevelt'in desteğiyle kazanarak 1913 yılına kadar başkanlık yapmıştır. Öyküde Komodor'un oğlunun adı olan **Robert**, Başkan William Howard Taft'ın oğlunun da adıdır. Babası gibi muhafazakâr görüşleriyle tanınan **Robert (Alphonso) Taft**, 1939-53 yılları arasında Ohio Senatörü olarak Cumhuriyetçilere önderlik etmiş, 1952'deki Cumhuriyetçi parti seçimlerinde, Cumhuriyetçi olduğunu açıklayarak kendisine rakip olan Eisenhower karşısında yenilgiye uğramıştır. **Rumfoord** soyadına ise, Vonnegut'ın *Slaughterhouse 5* adlı romanında ikincil bir karakter olarak rastlıyoruz. (ç.n.)

"*Kennedy Özel Filosu*'nu mu kastediyorsunuz?"

"Pardon?" dedim.

"Sahil Koruma'yı günümüzde böyle adlandırmak lazım," dedi. "Sahil Koruma'nın tek misyonu, süratli gaz bombalarının arkasında su kayağı yapan Kennedy'leri korumaktan ibaret."

"Siz Sahil Koruma'dan *değil* misiniz?" dedim. Başka ne olabileceğini düşünemiyordum.

"1946 yılında Hyannis Port Yat Kulübü'nün Komodoruydum," dedi.

Gülümsemedi, o gülümsemeyince ben de gülümsemedim, adı Clarice olan karısı da. Ama Clarice, yağmurlu bir sabah, uzaklarda, çok uzaklarda yol alan bir yük treninin düdüğü gibi öten küçük bir iç çekti.

O sırada sorunun ne olduğunu bilmiyordum ama Clarice'ın iç çekmesinin sebebi, Komodor'un 1946'dan beri hiçbir şekilde hiçbir işte çalışmamış olmasıydı. O zamandan bu yana tüm vaktini, kariyer haline getirdiği bir uğraşa veriyordu: Birleşik Devletler'in başkanı her kimse ona kin gütmek, Eisenhower dahil.

Bilhassa Eisenhower.

Haziran ayının sonlarına doğru, Komodor'un pencerelerinin ölçüsünü almak için kamyonetimle Hyannis Port'a gittim. Evin araba yolu Irving Bulvarı'ndaydı. Kennedy'ninki de öyle. Tesadüf bu ya, Başkan Kennedy'yle aynı gün Cod Burnu'na varmıştık.

Hyannis Port'a giden trafik, üç kasabadan sürekli besleniyordu. Plakalardan anlaşıldığı üzere, ülkenin her eyaletinden gelen arabalarla doluydu ortalık. Trafik saatte yaklaşık altı kilometre hızla ilerliyordu. Seksen kilometre mesafeyi yürüyerek katetmeye kalkışmış birkaç insan grubu, yanımdan geçip gitti. Radyatörüm tam dört kere su kaynattı.

Kendime acımaya başlamıştım artık, çünkü ben sadece sıradan bir vatandaştım ve trafiğin ortasında böyle elim kolum bağlı beklemek zorundaydım. Ama sonra, önümdeki limuzinin

içinde oturan adamı tanıdım. Adlai Stevenson'dı[22] o. Benden daha hızlı gittiği yoktu ve onun da radyatörü su kaynatmıştı.

Oralarda bir yerde, o kadar uzun bir süre hiç kıpırdamadan durduk ki, Bay Stevenson da, ben de arabalarımızdan inip biraz etrafta dolandık. Ona Birleşmiş Milletler'in ne âlemde olduğunu sormak için bunu fırsat bildim. Aralarındaki ilişkinin beklenildiği ölçüde uyumlu yürüdüğünü söyledi bana. Benim de zaten bildiğimden farklı bir şey değildi bu gerçi.

Nihayet Hyannis Port'a vardığımda, Irving Bulvarı'nın polis ve Gizli Servis görevlileri tarafından kapatılmış olduğunu öğrendim. Adlai Stevenson'ın geçmesine izin verdiler ama ben geçemedim. Polis beni turistlerle birlikte yeniden kuyruğa girmeye yolladı; trafik yönü Irving Bulvarı'ndan bir blok yukarıdaki sokağa akıtılıyordu.

Sonra birdenbire Hyannis'in içinde buluverdim kendimi, *Presidential Motor Inn*'in, *İlk Aile Gözlemecisi*'nin, *PT-109 Bar*'ın ve *Yeni Cephe* adı verilen minyatür bir golf sahasının önünden geçiyordum.

Gözlemeciye girdim ve sıradan bir kış penceresi satıcısının kurşun yağmuruna tutulup ölmeden Irving Bulvarı'na girmeyi nasıl başaracağını sormak için Rumfoord'ları aradım. Konuştuğum kişi, evin baş uşağıydı. Plaka numaramı aldı, boyumu, gözlerimin rengini filan sordu. Gizli Servis'e bildireceğini ve bir dahaki sefere bana izin vereceklerini söyledi.

Nerdeyse akşam oluyordu, öğlen yemeğini de atlamıştım, o yüzden bir gözleme yemeye karar verdim. Değişik gözleme çeşitlerine, Kennedy efradının ve dostlarının adları verilmişti. Çilekli ve kremalı bir gözlemenin adı *Jackie*'ydi. Bir top dondurma ile sunulanınki ise *Caroline*. Adını *Arthur Schlesinger, Jr.* koydukları bir gözlemeleri bile vardı.

Teddy denilenlerden bir tane yedim – yanında da bir fincan *Joe* içtim.

22) 1961-65 yılları arasında Birleşmiş Milletler'de ABD baştemsilcisi olarak görev yapmış olan, ABD'li siyaset adamı ve diplomat. (ç.n.)

Bu defa caddeye girebildim ve Pakistan Savunma Bakanı'nın arkasından Irving Bulvarı'nda ilerlemeye koyuldum. Bizden başka kimsecikler yoktu ve cadde Sahra Çölü'nün düzlükleri kadar sessizdi.

Yaklaşık iki buçuk metre yüksekliğinde ve altmış metre uzunluğunda, kabuğu soyulmuş sedir ağacından yapılmış yeni bir tahta perde ile bahçe kapısından başka, Başkan'ın cephesinde görülecek hiçbir şey yoktu. Rumfoord'ların yazlığı ise, caddenin öbür tarafından bu bahçe kapısına bakıyordu. Kasabanın en büyük eviydi, en eskilerinden biri. Duvarları sıvalıydı. Kuleleri, balkonları vardı, bir de binayı dört bir yandan kuşatan bir verandası.

İkinci kattaki balkona Barry Goldwater'ın dev bir portresi asılmıştı. Gözbebeklerine bisiklet reflektörleri yerleştirilmişti. Bu gözler dosdoğru Kennedy'nin bahçe kapısına bakıyordu. Portrenin her tarafında projektörler vardı, anlaşılan geceleri Goldwater'ı ışıklandırıyorlardı. Projektörler de flaş lambalarıyla donatılmıştı.

Kış pencereleri satan bir adam, hele bir de onları kendisi monte ediyorsa, hangi sınıfa dahil olduğuna asla tam manasıyla emin olamaz. Bu yüzden ben de, fazla ayakaltında dolaşmadan işime bakıp, pencerelerin ölçüsünü almaya hazırlamıştım kendimi. Ama Komodor beni son derece mühim bir konukmuşum gibi karşıladı. Beni birlikte içki içmeye, akşam yemeğine kalmaya ve geceyi orada geçirmeye davet etti. Ölçü alma işini ertesi güne bırakabileceğimi söyledi.

Bunun üzerine verandada martinilerimizi yudumlamaya başladık. Ama nedense, verandanın en güzel yerinde, yani Yat Kulübü'nün rıhtım ve liman manzarasına nazır tarafında oturmadık. Hyannis'e doğru kışkışlanmakta olan tüm o zavallı turistlere uzaktan bakan tarafta oturduk. Komodor oradaki aptallar sürüsü hakkında konuşmak istiyordu anlaşılan.

"Şunların haline bak!" dedi. "İhtişam istediler ve şimdi onu elde edemeyeceklerini anlıyorlar. Eunice ve Frank Sinatra ile, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı ile touch futbol oynamaya

davet edilmeyi umuyorlardı aslında. Onlar ihtişama oy vermişlerdi, gel gör ki şimdi ne hallere düştüler. Kennedy'nin ağaçların arasından yükselen bacasını görmek bile haram onlara. Bu hükümetten elde edebilecekleri tek ihtişam, *Caroline* adında, pahalı bir gözleme olabilir ancak."

Epeyce alçaktan uçan bir helikopter üstümüzden geçip, Kennedy'nin tahta perdesi ardında bir yere kondu. Clarice, bu da kim acaba, diye söylendi.

"Papa VI. John'dur," dedi Komodor.

Adı John olan baş uşak, elinde büyük bir kâseyle çıkageldi. İçinde yerfıstığı ya da patlamış mısır olduğunu sanmıştım ama Goldwater rozetleriymiş meğer. Komodor, John'u kâseyle beraber sokağa, arabalardaki insanlara rozet ikram etmeye yolladı. Çoğu aldı rozetlerden. O insanlar düş kırıklığına uğramışlardı. Küskündüler.

Seksen kilometre mesafeyi gerçekten de yayan katederek Boston'dan buraya kadar yürümüş olanlarından bazıları, bin bir ricayla, Rumfoord sayfiyesinin çimlerinde bir süreliğine uzanıp dinlenmek için izin istediler. Onlar da buruktu. Bu kadar uzaklardan yayan geldikleri için kendilerine teşekkür etmenin, Başkan'ın ya da en azından Adalet Bakanı'nın boynunun borcu olduğunu düşünüyorlardı. Komodor bu insanların bahçede dinlenmelerine izin vermekle kalmadı, Goldwater rozetlerinden takarlarsa onlara limonata da ikram edeceğini söyledi. Seve seve taktılar.

"Komodor," dedim, "şu sevimli oğlunuz nerede? New Hampshire'da bize konuşma yapan oğlunuz hani."

"Size konuşma yapan, benim tek oğlumdur," dedi.

"Hiç lafını sakınmadı doğrusu," dedim.

"Babasına çekmiş," dedi.

Clarice, uzaklardan geçen bir yük treninin düdüğü gibi iç çekti yine.

"Siz gelmeden az önce, oğlan yüzmeye gitmişti," dedi Komodor. "Şu sıralar dönmesi lazım, İrlanda mafyasının su kayağı yapan bir üyesi tarafından kafası uçurulmadıysa tabii."

Robert Taft Rumfoord'un hâlâ yüzmekte olup olmadığını anlamak için, evin etrafından dolanıp verandanın denize bakan tarafına gittik. Turistlere ait motorbotları Kennedy plajından uzağa kovalayan bir Sahil Koruma teknesi vardı denizde. Bizim bulunduğumuz tarafa doğru aptal aptal bakınan insanlarla hıncahınç dolu bir de gezinti teknesi. Teknedeki çığırtkan çok güçlü bir hoparlörden bas bas bağırıyordu ve söylediklerini hemen hiç eksiksiz duyabiliyorduk.

"*Şuradaki beyaz tekne* Honey Fitz, *Başkan'ın özel teknesi yani*," dedi çığırtkan. "*Yanındaki de* Marlin, *Başkan'ın babası ve eski St. James Sarayı Büyükelçisi Joseph C. Kennedy'ye ait.*"

"Başkan'ın gaz bombası ve de Başkan'ın babasının gaz bombası," dedi Komodor. Bütün motorbotlara gaz bombası diyordu. "Burası sadece ve sadece yelkenlilere ayrılması gereken bir liman."

Veranda duvarında limanın bir krokisi asılıydı. Gidip inceledim ve bir *Rumfoord Noktası*, bir *Rumfoord Kayası*, bir de *Rumfoord Resifi* buldum. Komodor, ailesinin 1884'ten bu yana Hyannis Port'ta yaşamakta olduğunu söyledi.

"Kennedy'lerin adını almış bir şey yok galiba," dedim.

"Neden *olsun* ki?" dedi. "Onlar buraya daha dün geldi."

"Dün mü?" dedim.

Soruma soruyla karşılık verdi, "Bin dokuz yüz yirmi bir yılını *siz* nasıl tanımlardınız?"

"*Hayır, bayım*," dedi çığırtkan, yolculardan birine, "*Başkan'ın evi orası değil. Herkes aynı şeyi soruyor. Şu büyük, çirkin, sıvalı ev var ya millet, orası Rumfoord Sayfiyesi. Sizinle aynı fikirdeyim, bir sayfiye için fazla büyük; ama zengin insanlar nasıl olurlar bilirsiniz.*"

"İnsafsız vergilerin baskısı altında yozlaşıp iflas etmişler," dedi Komodor. "Biliyor musunuz," dedi, "Hyannis Port'ta yaşayan ilk Başkan'ımız Kennedy olsa hadi neyse. Taft, Harding, Coolidge ve Hoover, hepsi de aha işte bu evde babamın konukları oldular. Kennedy'nin yegâne özelliği, bu yeri *Disneyland*'in doğu şubesi haline getirmeyi kafasına koyan ilk Başkan olması."

"*Hayır, bayan*," dedi çığırtkan, "*Rumfoord'lar parayı nereden bulurlar bilmiyorum ama çalışmaya hiç ihtiyaçları olmadığını biliyorum. Onlar şu verandada yan gelip yatar, martinileri yuvarlar ve mangırlar oluk oluk aksın diye beklerler.*"

Komodor öfkeden kudurmuştu. Gezinti teknesinin sahiplerine bir milyon dolarlık tazminat davası açacağını söyledi. Karısı onu sakinleştirmeye çalıştı ama Komodor avukatlarına telefon etmek üzere çalışma odasına giderken beni de beraberinde götürdü.

"Şahitsiniz," dedi bana.

Ama o avukatlarını aramak için ahizeyi kaldıramadan telefonu çaldı. Arayan, Raymond Boyle adında bir Gizli Servis ajanıydı. Bu adamın Kennedy'ler arasında *Rumfoord Uzmanı* ya da *Rumfoordiyana Büyükelçisi* diye tanındığını sonradan öğrenecektim. Rumfoord'larla ilgili olarak halledilmesi gereken herhangi bir pürüz çıktığında, görev Boyle'a havale edilirdi.

Komodor bana üst kata çıkmamı ve holdeki paralel telefondan konuşmayı dinlememi söyledi. "Devlet memurlarının son zamanlarda ne kadar küstahlaştığına dair bir fikriniz olur böylece," dedi.

Elim mahkûm, üst kata çıktım.

Ben telefonu açtığımda, "Gizli Servis, temasta bulunduğum en az gizli servislerden biridir," diyordu Komodor. "Davul zurna ekipleri bile göze batıcılık açısından onlarla yarışamaz. Çok enteresandır, eski Başkanlardan Calvin Coolidge, Yat Kulübü rıhtımının açıklarında babamla ve benle balığa çıkmıştı. Bunu hiç anlatmış mıydım size?"

"Evet, bayım, pek çok defa," dedi Boyle. "Çok güzel bir hikâye ve bir gün yeniden dinlemek isterim. Ama şu anda oğlunuzla ilgili olarak arıyorum."

Komodor yine de hikâyeyi anlatmayı sürdürdü. "Başkan Coolidge," dedi, "kendi oltasına yem takmakta ısrar etti. Birleşik Atlantik ve Pasifik Donanmaları açıkta demir atmış da değillerdi üstelik, gökyüzünde uçaklar cirit atmıyordu ve

Gizli Servis'e bağlı ajan tugayları komşu evlerin bahçelerini ayaklarıyla çiğneyip çiçeklerin posasını çıkarmıyordu."

"Bayım..." dedi Boyle, sabırla, "oğlunuz Robert, Başkan'ın babasına ait olan *Marlin* teknesine çıkmaya kalkıştığı için tutuklandı."

"Coolidge döneminde, böyle denize mazot akıtan, dumanlar püskürten, balıkları öldüren, plajları zifte bulayan gaz bombaları bu kasabada ne gezer?"

"Komodor Rumfoord, bayım," dedi Boyle, "az önce oğlunuz hakkında ne dediğimi duydunuz mu?"

"Elbette," dedi Komodor. "Hyannis Port Yat Kulübü üyelerinden Robert'ın, bir diğer kulüp üyesine ait bir taşıta dokunurken yakalandığını söylediniz. Sizin gibi denizden anlamayan birine feci bir suç gibi görünebilir ama denizin çok eskilere dayanan bir geleneğidir bu, Bay Boyle. Bir an için gücü tükenen bir yüzücü, karşısına kendine ait olmayan bir taşıt çıkarsa, Sahil Koruma ekiplerince vurulmaktan ya da Gizli Servis görevlileri –veya benim tercih ettiğim adlarıyla *Kennedy Sarayı Dragonları*– tarafından parmaklarının ezilmesinden korkmadan, o taşıta tutunup dinlenebilir."

"Ne vurulan, ne de parmakları ezilen oldu, bayım," dedi Boyle. "Yüzücü yorgunluğunu akla getiren bir kanıta da rastlanamadı. Oğlunuz Robert, *Marlin*'in demir halatına tutuna tutuna bir şempanze gibi yukarı çıkmış. O halata *tırmanmış*, Komodor. En uygun denizcilik tabiri bu olur sanırım. Ve size hatırlatmak isterim ki, oğlunuza da hatırlatmaya çalıştığım gibi, bir Başkan'ın yakın çevresi içinde böylesi bir hız ve kasıt ile, davetsiz ve izinsizce hareket eden kişilerin, geçmişi çok eskilere dayanan bir politika gereği, her ne pahasına olursa olsun –gerekirse *şiddete* başvurularak– durdurulmaları gerekir."

"Tekneye çıkan kişinin uzaklaştırılması emrini Kennedy'lerden biri mi verdi?" diye sordu Komodor.

"Teknede Kennedy'lerden kimse yoktu, bayım."

"O gaz bombası boş muydu yani?"

"Adlai Stevenson, Walter Reuther[23] ve benim adamlarımdan biri teknedeydi, bayım," dedi Boyle. "Güvertede Robert'ın ayak sesleri duyulana kadar hepsi de aşağıdaydı."

"Stevenson ve Reuther mi?" dedi Komodor. "Oğlumun dişleri arasına bıçak sıkıştırmadan yüzmeye gitmesine bir daha asla izin vermeyeceğim. Bayılana kadar coplanırken teknenin deniz suyu musluklarını açabilmiştir umarım."

"Çok komik, bayım," dedi Boyle, sesinde hafif bir keskinlik belirirken.

"O kişinin oğlum Robert olduğuna emin misiniz?" dedi Komodor.

"Oğlunuz Robert'tan başka kim mayosuna bir Goldwater rozeti takar?" diye sordu Boyle.

"Oğlumun politik görüşlerine bir itirazınız mı var?" dedi Komodor.

"Rozetten bir kimlik tespit vasıtası olarak bahsetmiştim. Oğlunuzun politik görüşleri Gizli Servis'i ilgilendirmiyor. Belki bilmek istersiniz diye söylüyorum, bendeniz tam yedi yılımı bir Cumhuriyetçiyi koruyarak geçirdim, üç yılımı da bir Demokratı koruyarak," dedi Boyle.

"Belki bilmek istersiniz diye söylüyorum, Bay Boyle," dedi Komodor, "Dwight David Eisenhower bir Cumhuriyetçi *değildi*."

"Her ne idiyse, ben onu korudum," dedi Boyle. "Bir Zerdüşti de olabilirdi, bence hiç fark etmez. Ve bundan sonraki Başkan her kim olursa olsun, onu da koruyacağım. Ayrıca oğlunuz gibi kişilerin canlarını da, Başkanlık makamı söz konusu olduğunda aşırıya kaçan usulsüzlüklerin sonuçlarından koruyacağım." Şimdi Boyle'ın sesi iyice keskinleşmeye başlamıştı. Galvanizli kalay üstünde gidip gelen bir şerit testereye dönüşmüştü adeta. "Şimdi, kesinlikle hiç gülümsemeden ve resmen söylüyorum size, oğlunuzun Kennedy'lere ait tekne-

23) Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası'nın (UAW) ve Sanayi Örgütleri Kongresi'nin (CIO) başkanlığını yapmış olan ABD'li sendikacı. (ç.n.)

leri aşk yuvaları olarak kullanmaktan vazgeçmesi ve kaçınması gerekiyor."

Komodor bu can sıkıcı lafa takılmıştı. "Aşk yuvaları mı?" dedi.

"Oğlunuz Robert ne zamandır limandaki teknelerde bir kızla buluşuyor," dedi Boyle. "Bugün de onunla *Marlin*'de buluşmayı planlamıştı. Oğlunuz teknenin boş olacağına emindi: Adlai Stevenson ile Walter Reuther'ı orada görmeyi hiç beklemiyordu."

Komodor bir iki saniye suskun kaldıktan sonra şöyle dedi: "Bay Boyle, ithamlarınız beni ziyadesiyle üzdü. Eğer oğlum hakkında bir daha bu tip imalarda bulunduğunuzu duyacak olursam, tabancanızı kılıfıyla beraber karınızın üstüne geçirtmenizi tavsiye ederim, çünkü sizden davacı olup varınızı yoğunuzu elinizden alırım. Oğlum Robert, annesiyle ve benimle tanıştırmaktan gurur duymayacağı hiçbir kızla asla çıkmamıştır ve bundan sonra da çıkmayacaktır."

"Bu seferkiyle tanışmanız an meselesi," dedi Boyle. "Şu anda Robert onunla beraber eve geliyor."

Komodor'un tafrasından eser kalmamıştı. "Adı neymiş, söyleyebilir misiniz acaba?" derken, tedirgin ve kalenderdi.

"Kennedy, bayım," dedi Boyle, "*Sheila* Kennedy. İrlanda'dan daha yeni geldi, Birleşik Devletler Başkanı'nın dördüncü yeğeni oluyor."

Hemen ardından, Robert Taft Rumfoord kızla beraber içeri girdi ve nişanlanmış olduklarını bildirdi onlara.

O akşam Rumfoord sayfiyesinde, hem hüzünlü, hem güzel, hem mutlu, hem de tuhaf bir yemek yendi. Robert ve kız arkadaşı, ben, Komodor ve eşi, bu yemekte hazır bulunduk.

Kız o kadar zeki, o kadar sıcak ve o kadar güzeldi ki, ona her baktığımda içim eriyordu. Yemeğin o kadar tuhaf geçmesine sebep olan da buydu. Kız öylesine alımlı, Robert ile aralarındaki aşk öylesine hoş ve temizdi ki, abuk subuk lakırdılardan başka söyleyecek hiçbir şey gelmiyordu kimsenin aklına. Yemeğe genellikle sessizlik hâkim oldu.

Komodor sadece bir kez politikaya getirdi lafı. Robert'a dönüp, "Eveeet... eee... ülkenin dört bir yanında konuşmalar yapmaya devam edecek misin, yoksa... eee... " dedi.

"Sanırım bir süreliğine politikayı tamamen bırakacağım," dedi Robert.

Kelimeler boğazına düğümlendiği için hiçbirimizin anlayamadığı bir şeyler söyledi Komodor.

"Efendim?" dedi Robert.

"Dedim ki," diye başladı Komodor, " 'bence de öyle yapmalısın.' "

Komodor'un eşine, Clarice'a baktım. Yüzündeki tüm çizgiler kaybolup gitmişti. O da genç ve güzel görünüyordu. Tanrı bilir kaç yıldır ilk kez, tam manasıyla huzura ermişti.

O akşam yemeğini tarif etmek için kullandığım sözcüklerden biri de *hüzünlü*'ydü. Hüzünlü olan tarafı, Komodor'u ne denli ıssız ve sessiz bıraktığıydı.

İki sevgili, tekneyle mehtap gezisine çıktılar. Komodor, Clarice ve ben de, verandanın denize bakan tarafında birer brendi içtik. Güneş batmıştı. Turist trafiği yavaş yavaş dağılmıştı. O gün akşamüstü çimlerin üstünde dinlenmek için izin istemiş olan yürüyüşçüler hâlâ oradaydılar, gitar çalan bir delikanlı dışında hepsi de mışıl mışıl uyuyordu. Çocuk çok ağır bir tempoda çalıyordu gitarını. Parmağıyla bir tele dokunduktan sonra bir diğerine dokunana kadar geçen süre, kimi zaman bir dakikayı buluyordu.

Uşak John dışarı çıktı ve Senatör Goldwater'ın projektörlerini açma vaktinin gelip gelmediğini sordu Komodor'a.

"Sanırım bu gece onu karanlıkta bırakacağız, John," dedi Komodor.

"Baş üstüne," dedi John.

"Hâlâ onun arkasmdayım, John," dedi Komodor. "Kimse yanlış anlamasın. Bu gece onu rahat bıraksak iyi olur diye düşünüyorum, hepsi bu."

"Baş üstüne," deyip yanımızdan ayrıldı John.

Veranda hayli karanlıktı, o yüzden Komodor'un yüzünü pek seçemiyordum. Karanlık, brendi ve ağır ağır çalan gitar, kendisi hakkındaki gerçeği fazla acı duymadan anlatmaya başlamasını sağladı.

"Arizona Senatörü başını dinlesin biraz," dedi. "*Onun* kim olduğunu herkes bilir. Asıl soru şu: Ben kimim?"

"Sevilesi bir adam," dedi Clarice, karanlığın içinden.

"Goldwater'ın ışıkları sönük dururken ve oğlum bir Kennedy ile nişanlanmışken, o gezinti teknesindeki adamın olduğumu söylediği şeyden başka ne olabilirim ben: şu verandada yan gelip yatan, martinileri yuvarlayan ve mangırlar oluk oluk aksın diye bekleyen bir adam."

"Sen akıllı, hoş, tahsil görmüş bir adamsın; üstelik hâlâ genç sayılırsın," dedi Clarice.

"Kendime bir iş bulmalıyım," dedi Komodor.

"O zaman ikimiz de daha mutlu oluruz," dedi kadın. "Seni kayıtsız şartsız seviyorum. Ama açık konuşmak gerekirse, hayatım... gerçek anlamda hiçbir şey yapmayan bir adamı *takdir etmek* bir kadın için fena halde zor."

Kennedy'lerin araba yolundan çıkan iki arabanın farları gözlerimizi kamaştırdı. Arabalar Rumfoord Sayfiyesinin tam önünde durdular. İçindeki her kimse, eve alıcı gözüyle bakıyor olmalıydı.

Komodor, neler döndüğünü anlamak için verandanın o tarafına doğru yürüdü. Birleşik Devletler Başkanı'nın öndeki arabanın içinden yükselen sesini işittim.

"Komodor Rumfoord," dedi Başkan, "Goldwater tabelanızın neyi var, mahzuru yoksa sorabilir miyim?"

"Hiçbir şeyi yok, Sayın Başkan," dedi Komodor, saygıyla.

"O halde neden ışıkları sönük?" diye sordu Başkan.

"Bu gece ışıkları yakmak içimden gelmedi, efendim, hepsi bu," dedi Komodor.

"Bay Kruşçev'in damadı var yanımda," dedi Başkan. "Görseydi çok hoşuna giderdi."

"Baş üstüne, efendim," dedi Komodor. Şalterin hemen

yanında duruyordu. Uzanıp açtı. Ortalık yanıp sönen ışıklarla yıkandı bir anda.

"Teşekkür ederim," dedi Başkan. "Ve rica etsem, *açık* bırakabilir misiniz?"

"Efendim?" dedi Komodor.

Arabalar yavaşça hareket etmeye başlamışlardı. "Onlar sayesinde," dedi Başkan, "eve dönerken yolumu bulabiliyorum."

(1963)

YURTSUZ

Katolik rahibeler tarafından kurulmuş olan yetimhane, seksen bir minik can barındırıyordu. Ren nehrine tepeden bakan büyük bir arsa üzerindeki bu ev, eski bir bekçi kulübesiydi. Burası, Amerikan işgal bölgesinde, Alman kasabası Karlswald'ın sınırları içindeydi. O çocuklar orada barındırılmasaydı, ihtiyaç duydukları sıcaklık, yiyecek ve giysiler onlara bağışlanmış olmasaydı, kendilerini aramayı çoktandır bırakmış olan anne ve babalarının izini bulmaya çalışarak yeryüzünde başıboş dolaşırlarken yanlış yollara sürüklenebilirlerdi.

Hava koşulları elverişli olduğu sürece her akşamüstü, rahibeler çocukların günlük temiz hava ihtiyacını karşılamak için onları ikişer ikişer sıraya sokup ormandan geçirir, kasabaya kadar yürütüp geri getirirlerdi. Kasabanın marangozu, aletleriyle sessiz sedasız çalışırken zırt pırt durup düşüncelere dalan, ihtiyar bir adamdı. Hoplaya zıplaya, gevezelik ede ede yürüyen çocukların bu neşeli, dağınık geçidini seyretmek ve onların anneleriyle babalarının milliyetleri hakkında tahmin yürütmek için, dükkanında vakit öldürmeyi pek seven aylaklarla birlikte kapının önüne çıkardı.

Marangoz, "Şu küçük Fransız kızı görüyor musun?" dedi bir akşamüstü. "Baksana gözleri nasıl da parlıyor!"

"Asıl şu küçük Polonyalının kollarını sallayışına bak sen. Polonyalılar yürümeye bayılır," dedi genç bir makine tamircisi.

"Polonyalı mı? Hangisiymiş Polonyalı?" dedi marangoz.

"Aha... şu en öndeki. Zayıf, somurtuk olanı," dedi öbürü.

"Haaaa, o mu? Yok, Polonyalı olamaz o, boyu çok uzun," dedi marangoz. "Hem Polonyalıların öyle sapsarı saçları olur mu hiç? O çocuk Alman."

Tamirci omuz silkti. "Nasıl olsa artık hepsi Alman, ne fark eder sanki?" dedi. "Analarının babalarının ne olduğunu kim ispat edebilir? Sen de Polonya'da savaşmış olsaydın, onun tipik bir Polonyalı olduğunu anlardın."

"Bak hele... bak şimdi de kim geliyor," dedi marangoz, sırıtarak. "Ağzın da pek kalabalık ama bu veledin milliyeti konusunda tartışmazsın benimle herhalde. İşte karşımızda bir Amerikalı!" Çocuğa seslendi. "Hey, Joe... şampiyonluğu ne zaman geri alacaksın?"

"Joe!" diye bağırdı tamirci. "Kara Bomba nasıl bugün?"

Sıranın en sonunda yalnız başına yürüyen, altı yaşında, mavi gözlü, siyahi bir oğlan, her gün kendisine seslenen bu insanlara dönüp, tatlı bir tedirginlikle gülümsedi. Kibarca başını eğerken, Almanca bir selam sözcüğü mırıldandı. Bildiği tek dildi Almanca.

Rahibeler tarafından bir çırpıda konulmuş olan adı, Karl Heinz'dı. Ama marangoz, çocuğun üstüne yapışıp kalacak bir ad takmıştı ona, kasabalıların hafızalarında iz bırakmış tek siyahi adamın ismiydi bu, eski dünya ağırsiklet boks şampiyonu Joe Louis'in adı.

"Joe!" diye bağırdı marangoz. "Gülsene biraz! O beyaz dişlerinin parıltısını göster hadi bize, Joe."

Joe mahcup bir ifadeyle söyleneni yaptı.

Marangoz tamircinin sırtına vurdu. "Dua et, *o* da Alman olsun! Bir ağırsiklet boks şampiyonumuz daha olacaksa anca öyle olur belki."

Joe köşeyi dönerken, sıranın sonunda yürüyen rahibe araya girip onu marangozun görüş alanından çıkardı. Joe ile bu rahibe birlikte çok fazla vakit geçiriyorlardı, çünkü Joe, sıranın neresine yerleştirilmiş olursa olsun, her zaman ağırdan alıp en sona kalırdı.

"Joe," dedi rahibe, "durmadan hayallere dalıp gidiyorsun. Sizin insanlarınız hep böyle hayalperest midir?"

"Özür dilerim, rahibe," dedi Joe. "Düşünüyordum."

"Hayal kuruyordun."

"Rahibe, ben bir Amerikan askerinin oğlu muyum?"

"Bunu sana kim söyledi?"

"Peter. Peter dedi ki, benim annem Almanmış, babamsa uzaklara giden bir Amerikan askeri. Annemin beni size bıraktığını, sonra da babamın arkasından onun da gittiğini söyledi Peter bana." Sesinde üzüntüden eser yoktu – sadece merak vardı.

Peter yetimhanenin yaşça en büyük çocuğuydu. Annesini, babasını, kız ve erkek kardeşlerini, savaşı ve Joe'nun hayalini kurmayı bile imkânsız bulduğu türlü türlü yiyecekleri hatırlayabilen, on dört yaşında hayata küsmüş bir Alman çocuğu. Peter Joe'ya insanüstü bir varlıkmış gibi görünürdü, bulundukları yerde neden bulunduklarını, oraya nasıl geldiklerini ve başka nerelerde bulunabileceklerini adı gibi bilen, feleğin çemberinden geçmiş koca bir adamdı sanki.

"Bu konuda endişelenmene gerek yok, Joe," dedi rahibe. "Annenin ve babanın kimler olduğunu kimse bilmiyor. Ama mutlaka çok iyi insanlardı, çünkü sen çok iyi bir çocuksun."

"Amerikalı diye kime derler?" diye sordu Joe.

"Başka bir ülkenin insanlarına."

"Buraya yakın bir ülke mi?"

"Buraya yakın yerlerde yaşayanları da vardır ama yurtları uzaklardadır, çok uzaklarda... çok büyük bir su kütlesinin ardında."

"Nehir gibi mi?"

"Nehirlerde olandan çok daha fazla su vardır orada, Joe. Senin hiç görmediğin kadar fazla miktarda su. Karşı tarafı göremezsin hatta. Bir gemiye binip günlerce yol aldıktan sonra bile hâlâ öbür yakaya ulaşamamış olursun. Bir ara sana bir harita gösteririm. Ama sen Peter'e aldırma, Joe. Kafasından uyduruyor bunları. Senle ilgili hiçbir şey bildiği yok aslında. Hadi, şimdi acele et de öbürlerine yetişelim."

Joe hızlanıp sıranın sonunu yakaladı ve birkaç dakika için azimle ve çevik adımlarla yürüdü. Ama sonra yeniden geride

kaldı. Küçük zihninde hortlak gibi koşuşturan kelimelerin peşine takılmıştı: ..... asker ..... Alman ..... Amerikalı ..... sizin insanlarınız ..... şampiyon ..... Kara Bomba ..... hiç görmediğin kadar fazla miktarda su.

"Rahibe," dedi Joe, "Amerikalılar bana mı benzer? Esmer midirler?"

"Bazıları öyledir, bazıları değildir, Joe."

"Benim gibilerinden çok var mıdır?"

"Evet. Çok, hem de çok vardır."

"Neden ben onlardan birini hiç görmedim?"

"Hiçbiri kasabaya gelmedi. Onların kendi yerleri var."

"Ben de oraya gitmek istiyorum."

"Burada mutlu değil misin, Joe?"

"Mutluyum. Ama Peter benim buraya ait olmadığımı söylüyor, benim bir Alman olmadığımı ve asla da olamayacağımı söylüyor."

"Ah şu Peter! Ona aldırmasana sen."

"İnsanlar beni gördüklerinde neden gülümsüyorlar? Neden bana şarkı söyletmeye, beni konuşturmaya çalışıp, ben dediklerini yapınca da gülmeye başlıyorlar?"

"Joe, Joe! Çabuk şuraya bak," dedi rahibe. "Gördün mü...? Yukarıda, bak... ağaçta. Bacağı kırık küçük bir serçe var orada. Ah yazık, minik cesur kuş... her şeye rağmen başının çaresine bakabiliyor. Gördün mü onu, Joe? Zıpla hadi bakayım, hadi, hoooop!"

Sıcak bir yaz günü, çocuklar sıra halinde marangozun önünden geçerlerken, marangoz dışarı çıkıp Joe'ya seslendi ve yeni bir şey söyledi ona, onu heyecanlandırıp dehşete düşüren bir şey.

"Joe! Hey, Joe! Baban kasabada. Onu görmedin mi daha?"

"Hayır, bayım... hayır, görmedim," dedi Joe. "Nerede?"

"Dalga geçiyor," dedi rahibe, sert bir sesle.

"Dalga mı geçiyorum anlayacaksın, Joe," dedi marangoz. "Okulun önünden geçerken gözünü dört aç, yeter. Bayırın

tepesine, ormanlara doğru çok dikkatli bakmalısın. Göreceksin, Joe."

"Küçük dostumuz, minik serçecik bugün nerede acaba?" dedi rahibe, neşeli bir sesle. "İnşallah bacağı iyileşmiştir artık, sen ne dersin, Joe?"

"Evet, evet, inşallah, rahibe."

Okula yaklaşırlarken, rahibe hâlâ serçeden, bulutlardan, çiçeklerden bahsetmeyi sürdürüyordu; Joe ise artık ona cevap yetiştirmeyi bırakmıştı.

Okulun arkasında yükselen ormanlar sakin ve boş görünüyordu.

Derken, irikıyım, belden yukarısı çıplak, silahlı bir esmer adamın ağaçların arasında belirdiğini gördü Joe. Adam bir mataradan su içti, dudaklarını elinin tersiyle sildi, yakışıklı bir küçümsemeyle dünyaya tepeden bakarak sırıttı ve ormanın alacakaranlığı içinde yeniden gözden kayboldu.

"Rahibe!" dedi Joe, nefes nefese. "Babam... demin babamı gördüm!"

"Hayır, Joe... görmedin."

"O orada, yukarıda, ormanın içinde. Gördüm onu. Oraya gitmek istiyorum ben, rahibe."

"O senin baban değil, Joe. Seni tanımıyor. Seni görmek istemiyor."

"O benim insanlarımdan biri, rahibe!"

"Oraya gidemezsin Joe ve burada da kalamazsın." Onu kolundan tutup çekerek yürümeye zorladı. "Joe... kötü bir çocuk gibi davranıyorsun, Joe."

Joe, adeta uyuşmuş gibi, itaat etti. Onları başka bir yoldan, okulun uzağından eve getiren yürüyüşün geri kalan kısmı boyunca ağzını bıçak açmadı. O harikulade babasını hiç kimse görmemiş, Joe'nun görmüş olduğuna da inanmamıştı.

O gece dua saatine kadar dayandıktan sonra gözyaşlarına boğuldu.

Saat on olduğunda, genç rahibe Joe'nun yatağını boş buldu.

Ormanda, paçavralardan örülmüş geniş bir ağın altında, namlusu karanlık gökyüzüne çevrik, kara ve yağlı bir top duruyordu. Kamyonlar ve bataryamn geri kalan kısmı, tepenin daha yüksek noktalarına gizlenmişti.

Karanlıkta belli belirsiz seçilebilen askerler silahlarının etrafına siper kazarlarken, Joe ince bir çalılık perdesinin ardında tir tir titreyerek onları gözlüyor ve dinliyordu. Kulak misafiri olduğu sözcükler, onun için hiçbir anlam ifade etmiyordu.

"Çavuş, madem sabahın köründe yola çıkıyoruz ve madem bu sadece bir manevra zaten, ne demeye siper kazıyoruz ki? Nereyi kazdığımızı göstermek için toprağı eşeleyerek biraz ortalıkta dolanmakla yetinip, gücümüzü yarına saklayabilirdik gibime geliyor. Bunun bir manası varsa tabii."

"Sen hiç tasa etme, evlat, sabah olana dek bunun *harbiden* bir manası olabilir," dedi çavuş. "Çin'e varıp bana bir atkuyruğu getirmek için on dakikanız var. Anlaşıldı mı?"

Çavuş bir adım öne çıkınca ay ışığı yüzünü aydınlattı, geniş omuzlarını arkaya atıp ellerini beline koyunca tıpkı bir imparatora benzedi. Onun akşamüstü şaşkınlıkla bakakaldığı aynı adam olduğunu gördü Joe. Çavuş, kazma kürek seslerine büyük bir hazla kulak verdikten sonra Joe'nun saklandığı yere doğru geniş adımlarla yürümeye başlayarak Joe'nun içine korku saldı.

Lakin o koca postal tam da yanı başında toprağa basana dek, Joe gıkını bile çıkarmadı. "Ay!"

"Kim var orada?" Çavuş Joe'yu bir hamlede tutup kaldırdı ve ayaklarının üzerine sertçe bıraktı. "Hoppala! Velet, ne işin var senin burada? Yaylan! Evine git hadi! Burası çocukların oyun oynamasına müsait bir yer değil." Joe'nun yüzüne el fenerini tuttu. "Vay anasını," diye mırıldandı. "Nerelisin sen?" Kolunu uzatıp Joe'yu kavradı ve onu bez bir bebek gibi yavaşça sarstı. "Evlat, nasıl geldin sen buraya... yüzmedin ya?"

Joe kekeleyerek babasını aradığını söyledi ona, Almanca sözcüklerle.

"Hadi, konuş... buraya nasıl geldin? Ne yapıyorsun? Annen nerede?"

"Ne buldun orada, çavuş?" dedi karanlıktan gelen bir ses.

"Doğrusu onu nasıl adlandıracağımı bilemiyorum," dedi çavuş. "Alman gibi konuşuyor ve Alman gibi giyinmiş; ama baksana şuna bir."

Az sonra bir düzine adam Joe'nun etrafını sarmış, yüksek sesle bir şeyler söylüyorlardı; sonra seslerini alçaltarak konuşmaya başladılar onunla, sanki ona ulaşmanın yolu ses tonlarını ayarlamaktan geçiyormuş gibi.

Joe derdini anlatmak için her ağzını açtığında, hayret dolu kahkahalar patlatıyorlardı.

"Almanca'yı nasıl öğrendin? Söyle hadi bana."

"Baban nerede, ufaklık?"

"Annen nerede, ufaklık?"

"Sprecken zee Dutch, evlat? Şuna bak. Başını salladı, gördün mü? Konuşuyor, konuşuyor, anlaşıldı."

"Vay, Almanca'n da iyiymiş be dostum, ne güzel konuşuyorsun öyle. Ona bir şeyler daha sorsana."

"Gidip teğmeni çağırın," dedi çavuş. "Teğmen bu veletle konuşup, ne demeye çalıştığını anlayabilir. Baksanıza nasıl da titriyor. Ödü kopmuş olmalı. Gel buraya, oğlum; korkma sakın." O koca kollarıyla Joe'yu kucakladı. "Hadi sakinleş artık... hepsi geçti. Bak sana ne vereceğim? Vah yazık, bu çocuğun daha evvel hiç çikolata gördüğünü sanmam. Hadi yesene... tadına bak. Merak etme, canını yakmaz."

Parlak gözlerle kuşatılmış bu kemik ve kas kalesi içinde kendini emniyette hisseden Joe, çikolatanın ucundan ısırdı. Sıcacık, zengin bir haz dalgası, önce ağzının pembe astarını, sonra da ruhunun her yanını sardı ve Joe'nun yüzünde güller açtı.

"Gülümsedi!"

"Baksanıza, gözleri nasıl da parladı!"

"Tökezleyip dosdoğru cennete dalmış gibi olmadıysa iki gözüm önüme aksın! Ciddiyim bak!"

"Belli ki bir yurtsuz o," dedi çavuş, Joe'ya sarılarak. "Şu kucağımdaki küçük adam kadar uzaklara sürülenini *hiç*

görmedim. Yerinden yurdundan koparılıp gurbet eline savrulmuş."

"Al, oğlum... al sana biraz daha çikolata."

"Yeter artık, daha verme," diye çıkıştı çavuş, "onu hasta etmek mi istiyorsun?"

"Yok, çavuşum, ister miyim hiç?... hastalanmasını istemem tabii, efendim."

"Neler oluyor burada?" Ufak tefek, nazenin bir Zenci olan teğmen, el fenerinin ışığını önü sıra dans ettirerek, gruba yaklaştı.

"Burada küçük bir oğlan var, teğmen," dedi çavuş. "Yolunu şaşırıp bataryaya dalmış. Emekleyerek muhafızların yanından geçmiş olmalı."

"İyi ya, evine gönder o zaman, çavuş."

"Emredersiniz, efendim. Ben de öyle yapacaktım." Boğazını temizledi. "Ama bu sıradan bir oğlan çocuğu değil, teğmenim." Joe'nun yüzüne ışık düşmesi için kollarını açtı.

Teğmen gözlerine inanamayarak gülmeye başladı, sonra da Joe'nun önünde diz çöktü. "Nasıl geldin sen buraya?"

"Sadece Almanca konuşabiliyor, teğmenim," dedi çavuş.

"Evin nerede senin?" dedi teğmen, Almanca konuşarak.

"Hiç görmediğin kadar fazla miktarda suyun ardında," dedi Joe.

"Nereden geldin sen?"

"Beni Tanrı yarattı," dedi Joe.

"Bu velet büyüyünce avukat olacak," dedi teğmen, İngilizce konuşarak. "Şimdi, beni dinle," dedi Joe'ya, "senin adın ne ve insanların nerede?"

"Joe Louis," dedi Joe, "insanlarım da sizlersiniz. Yetimhaneden kaçtım, çünkü yerim sizlerin yanı."

Teğmen başını iki yana sallayarak ayağa kalktı ve Joe'nun söylediklerini tercüme etti.

Ormanda kahkahalar yankılandı.

"Joe Louis ha? Ben de onu güçlü kuvvetli, çam yarması gibi bir herif zannederdim!"

"Sol yumruktan sakın kendini... yoksa karışmam bak!"

"Eğer o Joe'ysa, emin ol adamını buldu. Başımız belada demektir!"

"Kesin sesinizi!" diye emretti çavuş aniden. "Hepiniz çenenizi kapatın. Şaka değil bu! Gülünecek bir şey yok! Çocukcağız dünyanın ortasında bir başına kalmış. Şakası olmaz bunun."

Bu sözlerin ardından gelen sessizliği cılız bir ses bozdu nihayet. "Doğru... şakası olmaz bunun."

"En iyisi cipe atlayıp onu kasabaya geri götürelim, çavuş," dedi teğmen. "Onbaşı Jackson, kumanda sende."

"Joe'nun çok *uslu* durduğunu söyleyin onlara," dedi Jackson.

"Şimdi, Joe," dedi teğmen yumuşak bir sesle Joe'ya, "çavuş ve benle geliyorsun. Seni eve götüreceğiz."

Joe parmaklarını çavuşun kollarına geçirdi. "Baba! Hayır... baba! Seninle kalmak istiyorum."

"Bak evlat, ben senin baban değilim," dedi çavuş çaresizce. "Ben senin baban *değilim*."

"Baba!"

"Vay be, kene gibi yapıştı velet, değil mi, çavuş?" dedi bir asker. "Görünüşe bakılırsa ondan yakayı kurtaramayacaksın. Artık bir oğlun oldu galiba çavuş ve o da kendine bir baba buldu."

Çavuş cipe doğru yürürken, Joe hâlâ kucağındaydı. "Hadi ama, yeter artık," dedi, "küçük Joe, bırak beni, bırak da arabayı kullanayım. Kucağımda sen varken araba kullanamam, Joe. Hadi sen teğmenin kucağında otur, benim hemen yanımda."

Askerler şimdi de cipin etrafına toplaşmış, artık ciddileşmiş bir tavırla, çavuşun Joe'ya kendisini bırakması için dil döküşünü seyrediyorlardı.

"Bak, zor kullanmak istemiyorum, Joe. Hadi, yeter artık... sakin ol, Joe. Bırak beni, Joe, bırak da arabayı kullanayım. Baksana, sen boynuma asılmış dururken direksiyon mireksiyon çeviremem."

"Baba!"

"Gel hadi, benim kucağıma gel, Joe," dedi teğmen, Almanca konuşarak.

"Baba!"

"Joe, Joe, bak gördün mü?" dedi askerlerden biri. "Çikolata! Biraz çikolata ister misin, Joe? Bak, işte burada! Kocaman bir parça, Joe, hepsi de senin. Çavuşu rahat bırakıp teğmenin kucağına geçersen, onu sana vereceğim."

Joe çavuşa daha da sıkı sarıldı.

"Çikolatayı cebine geri sokmasana lan! Versene Joe'ya onu," diye öfkeyle söylendi bir asker. "Biri gidip kamyondan bir kutu çikolata getirsin ve Joe için cipin arkasına atsın. Yirmi sene yetecek kadar çikolata verin çocuğa."

"Bak, Joe," dedi bir diğer asker. "Hayatında hiç kol saati gördün mü? Bak, bu bir kol saati, Joe. Nasıl da parlıyor, gördün mü? Teğmenin kucağına geçersen, tıkırtısını dinlemene izin veririm. Tik, tak, tik, tak, Joe. Hadi ama, dinlemek istemiyor musun?"

Joe kılını bile kıpırdatmadı.

Asker saati ona uzattı. "Al, Joe, yine de al bunu. Senin olsun." Çabucak uzaklaştı oradan.

"Ulan," diye bağırdı biri arkasından, "delirdin mi sen? O saate elli dolar saydın. Küçük bir çocuk elli dolarlık saati n'apsın?"

"Hayır... delirmedim. Ya sen?"

"Hayır, ben de delirmedim. Hiçbirimiz delirmedik galiba. Joe... çakı ister misin? Ama dikkatli kullanacağına söz ver önce. Onu her zaman kendinden *uzak* tutmalısın. Duydun mu? Teğmen, kasabaya vardığınızda, çakıyı her zaman kendisinden *uzak* tutmasını siz de söyleyin ona."

"Geri dönmek istemiyorum. *Babamla* kalmak istiyorum," dedi Joe, gözyaşları içinde.

"Askerler küçük çocukları yanlarında götüremezler, Joe," dedi teğmen, Almanca konuşarak. "Biz de sabah erkenden gidiyoruz zaten."

"Beni almak için geri dönecek misiniz?" dedi Joe.

"Dönebilirsek döneceğiz, Joe. Askerler bir gün sonra nerede olacaklarını asla bilemezler. Eğer gelebilirsek, gelip seni ziyaret edeceğiz."

Elinde kartondan bir çikolata kutusu tutan asker, "Joe'ya bunu verebilir miyiz, teğmen?" diye sordu.

"Bana sormayın," dedi teğmen. "Benim haberim yok. Ben çikolata kutusuna benzer bir şey ne gördüm ne de duydum."

"Baş üstüne, komutanım." Asker elindekini cipin arka koltuğuna yerleştirdi.

"Beni bırakmaya niyeti yok bunun," dedi çavuş, sıkıntıyla. "Siz kullanın, teğmen, ben de Joe'yla birlikte yanınızda otururayım."

Teğmen ve çavuş yer değiştirdiler ve cip hareket etmeye başladı.

"Güle güle, Joe!"

"Uslu çocuk ol, Joe!"

"Çikolataların hepsini bir defada yemeye kalkma sakın, olur mu?"

"Ağlama, Joe. Bir gülücük ver bakayım bize, hadi ama."

"Daha çok gül, oğlum... ha şöyle!"

"Joe, Joe, uyan, Joe." Ses Peter'in sesiydi, yetimhanedeki en büyük çocuğun yani. Taş duvarlarda nemli nemli yankılanıyordu.

Joe sıçrayarak doğrulup oturdu. Yatağın etrafı öteki yetimlerle çevriliydi. Çocuklar Joe'yu ve yastığının yanı başındaki hazineleri görebilmek için itişip kakışıyorlardı.

"O şapkayı nereden buldun, Joe... ya o saati, o çakıyı?" dedi Peter. "Yatağının altındaki kutuda ne var peki?"

Joe eliyle başını yoklayınca, el örgüsü, yün bir asker kepi buldu kafasında. "Baba!" diye uykulu uykulu mırıldandı.

"Baba!" diye taklit etti Peter, gülerek.

"Evet," dedi Joe. "Dün gece babamı görmeye gittim ben, Peter."

"Almanca konuşabiliyor muydu, Joe?" diye merakla sordu kızlardan biri.

"Hayır ama arkadaşı konuşabiliyordu," dedi Joe.

"Babasını filan görmedi o," dedi Peter. "Senin baban uzakta, çok uzaklarda ve asla geri dönmeyecek. Büyük bir olasılıkla senin hayatta olduğundan bile habersizdir."

"Nasıl biriydi?" diye sordu kız.

Joe odanın içinde düşünceli düşünceli dolaştırdı gözlerini. "Babamın boyu şu tavana kadar geliyor," dedi nihayet. "Eni de şu kapıdan daha geniş." Muzaffer bir edayla yastığının altından bir parça çikolata çıkarttı. "Ve bunun kadar kara!" Çikolatayı öbürlerine uzattı. "Hadi, yiyin biraz. Daha çok var."

"Hiç de anlattığın gibi olmadı," dedi Peter. "Doğruyu söylemiyorsun sen, Joe."

"Babamın nerdeyse bu yatak kadar büyük bir tüfeği var, Peter," dedi Joe mutlulukla, "ve bu ev kadar büyük bir topu. Üstelik onun gibi yüzlerce adam vardı orada."

"Biri senle matrak geçmiş, Joe," dedi Peter. "O senin baban değildi. Seni kandırmadığı ne malum?"

"Çünkü benden ayrılırken ağladı," diye açıkladı Joe. "Elinden geldiğince çabuk dönüp beni alacağına ve suyun öbür yakasına geçirip eve götüreceğine söz verdi." Bilmiş bilmiş gülümsedi. "Nehre filan benzemez orası, Peter... senin *hiç* görmediğin kadar fazla miktarda su vardır orada. Babam söz verdi, o zaman ben de müsaade ettim gitmesine."

(1953)

BARNHOUSE ETKİSİ ÜZERİNE

Sözlerime başlarken, Profesör Arthur Barnhouse'un nerede saklanmakta olduğu hakkında başka herhangi birinden daha bilgili olmadığımı söylemek isterim. Profesör bir buçuk sene evvel ortadan kaybolduğundan beri, Noel arifesi posta kutuma bırakılan kısa ve esrarengiz bir mesaj haricinde, ondan hiç haber almadım.

Ayrıca şunu da belirtmeliyim ki, bu yazıyı okuyanlar, adı üstünde "Barnhouse Etkisi"ni *kendi başlarına* nasıl yaratabileceklerini öğrenmeyi umarlarsa hayal kırıklığına uğrarlar. Eğer bu sırrı ifşa etmek elimde olsaydı ve bunu yapmak isteseydim, hiç şüphe yok ki, bir psikoloji okutmanından daha nüfuzlu biri olurdum.

Bu raporu yazmaya teşvik edilmemin sebebi, profesörün gözetimi altında araştırma yapan ve onun bu şaşırtıcı buluşunu ilk öğrenen kişi olmam. Ama onun talebesi iken, zihinsel güçlerin nasıl serbest bırakılıp yönetilebileceğine ilişkin bilgiler hiçbir zaman benim ellerime teslim edilmemişti. Profesör, hiç kimseye bu bilgiyi verecek kadar güvenmeye yanaşmazdı.

"Barnhouse Etkisi" terimini popüler basının yaratmış olduğunun ve Profesör Barnhouse tarafından asla kullanılmadığının da altını çizmek isterim. Onun bu fenomen için seçtiği sözcük "*dinamopsişizm*" ya da *aklın gücü* idi.

Bu güç, yıkıcı etkilerini her bir ülke başkenti üstünde gösterirken, yeryüzünde böyle bir gücün varlığına ikna edilmesi gereken medeni bir kişi kalmış olacağını hiç sanmam. Galiba insanlık her zaman için bu türden bir gücün varlığından işkillenmişti. Oyun zarları gibi cansız varlıklar söz konusu olduğunda, bazı insanların diğerlerine oranla daha şanslı ol-

dukları herkesçe bilinen bir gerçektir. Profesör Barnhouse'un başarısı, böyle bir "şans"ın ölçülebilir bir güç olduğunu göstermekti, ki kendisinde de görüldüğü üzere, bu güç inanılmaz boyutlara ulaşabiliyordu.

Hesaplarıma göre, profesör ortadan kaybolup saklandığı sıralarda, Nagasaki tipi bir atom bombasının yaklaşık elli beş katı büyüklükte güce sahipti. "Beyin Fırtınası Operasyonu"ndan önceki gece, General Honus Barker'a şunları söylerken, blöf yapmıyordu: "Şuracıkta, sofrada otururken bile, yeryüzündeki hemen her şeyi dümdüz edebileceğime gayet eminim – Joe Louis'den tutun, Büyük Çin Seddi'ne kadar."

Profesör Barnhouse'u, haklı olarak, doğaüstü bir fenomen olarak görenler var. Los Angeles'taki ilk Barnhouse Kilisesi'ne katılanların sayısı binleri buluyor. Oysa onun, ne görüntü ne de zekâ itibariyle tanrısal bir yanı yoktur. Dünyayı silahsızlandıran adam, bekârdır, ortalama bir Amerikalı erkeğe göre kısa boyludur, topludur ve spor düşmanıdır. IQ'su 143'tür; iyi olmakla birlikte, sansasyonel bir IQ değildir bu. Profesör gayet ölümlü sayılır yani. Şu sıralar kırkıncı yaş gününü kutlamak üzere ve sağlığı da iyi. Eğer hâlâ yalnızsa, bu durumdan çok şikâyetçi olmasa gerek. Onu tanıdığım dönemde sessiz ve çekingen biriydi; arkadaşlığı akademideki sosyal ilişkilerden ziyade kitaplarda ve müzikte arardı.

Profesör de, güçleri de, Doğa kapsamı dışında yer almaz. Onun dinamopsişik radyasyonları, radyo alanında geçerli olan ve herkesçe bilinen pek çok fizik kanununa tabidir. Günümüzde, evindeki alıcısından "Barnhouse statiği"nin hırıltısını işitmemiş bir kişi bile kalmamıştır herhalde. Radyasyonlar güneş beneklerinden ve iyonosferdeki fırtınalardan etkilenir.

Bununla birlikte, sıradan yayın dalgalarından birkaç bakımdan farklıdırlar. Onların toplam enerjisi, profesörün seçtiği tek bir noktada etkin kılınabilir ve bu enerji mesafe arttıkça azalan türden değildir. O halde, hiçbir kullanım maliyeti getirmediği gerçeği bir yana, bir silah olarak, dinamopsişizmin bakterilere ve atom bombalarına oranla son derece etki-

leyici bir de avantajı vardır: Profesörün, uluslararası denge temin etme süreci içerisinde toplu katliamlarda bulunmak yerine, kritik birey ve nesneleri birer birer ayıklamasını mümkün kılar.

General Honus Barker'ın Ulusal Güvenlik Konseyi'ne söylediği gibi, "Biri Barnhouse'u bulana kadar, Barnhouse Etkisi'ne karşı kimse kendini savunamaz." Radyasyonları "kilitleme" ya da bloke etme girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Başbakan Slezak, "Barnhouse geçirmez" sığınağı için akıl almaz miktarlarda parayı boşu boşuna harcamıştır. Sığınağın üç buçuk metre kalınlığındaki kurşun zırhına rağmen, başbakan sığınağın içindeyken iki kere yere serilmiştir.

Dinamopsişik potansiyel açısından profesör kadar güçlü insanların tespiti için, toplumun testlerden geçirilmesinden bahsediliyor. Geçtiğimiz ay bu amaç için fon ayrılmasını talep eden Senatör Warren Foust, şu ateşli demeci verdi: "Barnhouse Etkisi'ne hâkim olan, dünyaya da hâkim olur!" Sovyet Bakanı Kropotnik de benzer konuşmalar yapınca, pahalıya mal olacak bir diğer silahlanma yarışı, yeni bir yön kazanarak başlamış oldu.

Bu yarışın hiç değilse komik yanları da var. Hükümetler dünyanın en iyi kumarbazlarını sanki nükleer fizik uzmanlarıymış gibi el üstünde tutuyor. Dünyada, ben dahil, dinamopsişik yeteneğe sahip birkaç yüz kişi yaşıyor. Ama profesörün teknik bilgisi olmadan, bu kişilerin borusu ancak kumar masalarında öter. Sırrın ele geçirilmesi halinde bile, bunların tehlikeli silahlara dönüşmesi muhtemelen on yıl alır. Profesörün o kadar vaktini almıştı. Barnhouse Etkisi'nin hâkimi Barnhouse'tur ve bir süre daha o olmaya devam edecektir.

Genel kanaate göre, "Barnhouse Çağı" bir buçuk sene önce, Beyin Fırtınası Operasyonu'nun yapıldığı gün başlamıştır. Dinamopsişizmin politik açıdan önem kazanışı bu tarihe rastlar. Aslında, 1942 yılının Mayıs ayında, yani profesörün Ordu'da kendisine tayin edilen rütbeyi reddedip bir topçu eri olarak gönüllü yazılmasından kısa süre sonra, fenomen keşfedilmişti.

X ışınları ve vulkanize kauçuk gibi, dinamopsişizm de kazara keşfedildi.

Zaman zaman, kışladaki arkadaşları Er Barnhouse'u şans oyunlarına katılmaya davet ederlerdi. Barnhouse bu oyunlardan hiç anlamadığından, genellikle bir mazeret uydururdu. Ama bir akşam, arkadaşlarının hatırını kırmamak için, craps[24] oynamayı kabul etti. Dünyanın şimdiki halini beğenip beğenmediğinize bağlı olarak, oynadığı oyunu korkunç ya da şahane diye nitelendirmeniz mümkün.

"Yedi at, Moruk," dedi biri.

Ve "Moruk" da yedi attı – hem de tam on defa üst üste yedi atarak, kışlayı iflas ettirdi. Sonra ranzasına çekildiğinde, çamaşırhane makbuzunun arkasında bir matematik işlemi yapıp, bu işteki başarısızlık ihtimalini hesapladı. Vardığı sonuca göre, başarma şansı on milyonda birdi nerdeyse! Hayretler içinde kalmıştı, yan ranzadaki adamdan bir çift zar ödünç aldı. Yine yedi atmayı denedi ama sadece sayıların olağan kombinasyonlarını yakalayabildi. Bir süre uzandıktan sonra zarlarla oynamayı sürdürdü. Bir kez daha on defa üst üste yedi attı.

"Adam sen de," deyip geçerek fenomeni elinden kaçırmış da olabilirdi. Ama profesör pes etmek yerine, bu iki şanslı seriyi çevreleyen koşullar üstüne kafa yordu. Ortak tek bir faktör vardı: *Her iki vakada da, zarları atmadan evvel aynı düşünce zinciri geçmişti aklından.* Profesörün beyin hücrelerini hizaya sokup o zamandan bu yana dünyanın en güçlü silahı halini almış olan şeye dönüştüren, işte bu düşünce zinciri olmuştu.

Dinamopsişizme saygısını ifade eden ilk insan, yan ranzadaki asker oldu. Dünyadaki tüm hüsrana uğramış demagog-

24) daha çok ABD'de oynanan bir zar oyunu. Her oyuncu sırayla bir çift zar atar, ilk atışında 7 ya da 11 atan, oyunu kazanıp ortadaki parayı alır; 2, 3 ya da 11 (*craps*) atan kaybeder. (ç.n.)

ların alayla gülümsemelerine sebep olacağı kuşku götürmeyen bir cehaletle, "Sen iki dolarlık bir tabancadan daha kıyaksın, Moruk," dedi asker. Profesör Barnhouse şimdilik bu kadarını hak ediyordu. Sözünden çıkmayan zarlar sadece bir iki gram ağırlığındaydı, yani henüz söz konusu olan güçler çok küçüktü; ama böyle güçlerin var olduğu yolundaki bariz gerçek, dünyayı sarsacak güçteydi.

Sahip olduğu profesyonel ihtiyat, onu bu buluşuyla hemen ortaya atılmaktan alıkoydu. Daha fazla sayıda olguyla ve teorik bir yapıyla beslemek istiyordu onu. Sonradan Hiroşima'ya atom bombası atıldığı zaman dilini tutmasının sebebi ise, korku olmuştu. Hiç vakit kaybetmeden deneyler yapmaya başladı, Başbakan Slezak'ın ifadesiyle, "dünyanın gerçek demokrasilerinin elini kolunu bağlayacak, burjuva işi bir entrika." Profesör bu deneylerin neye varacağını bilmiyordu.

Zamanla, dinamopsişizmin ürkütücü bir yanını daha fark etti: *Gücü, kullanıldıkça artıyordu.* Altı ay içinde, kışlanın öbür ucunda atılan zarlara bile hükmedebilir hale gelmişti. 1945 yılında terhis edildiğinde, üç mil ötedeki bacaların tuğlalarını aşağı uçurabiliyordu.

Profesör Barnhouse'un son savaşı bir dakika içinde kazanmış olabilecekken bunu yapma zahmetine girmediği yolundaki suçlamalar, son derece manasızdır. Savaş sona erdiği sırada, profesör belki sadece 37 milimetrelik bir topun menziline ve gücüne sahipti – kesinlikle daha fazlasına değil. Dinamopsişik güçlerinin hafif silahlar sınıfından mezun oluşu, terhis edilip Wyandotte Akademisi'ne dönmesinden sonraya rastlar.

Wyandotte Yüksek Lisans Programına, profesörün yeniden öğretim üyeleri arasına katılışından iki sene sonra kayıt yaptırdım. Şans eseri, tez danışmanlığıma o atandı. Bu atamadan memnun kalmamıştım, çünkü profesör, hem meslektaşlarının hem de öğrencilerinin gözünde, biraz gülünç bir simaydı. Dersleri kaçırır, konuşmasının orta yerinde ne diyeceğini unuturdu. Aslına bakarsanız, ben okula başladığımda,

onun bu kusurları gülünç olmaktan çıkmış, tahammül edilmez bir hal almıştı.

Sosyal bilimler dekanı, "Sana geçici olarak Barnhouse'u atıyoruz," demişti bana. Mahcup ve allak bullak bir hali vardı. "Barnhouse akıllı adamdır aslında. Dönüşünden bu yana onu anlamak zorlaştı belki; ama savaştan önce, çalışmalarıyla küçük okulumuza büyük itibar kazandırmıştı."

Randevu alıp profesörün laboratuvarına ilk gittiğimde gördüklerim, dedikodusu yapılandan çok daha acıklıydı. Odanın her yanı tozla kaplıydı; kitaplara ve aygıtlara aylardır dokunulmamıştı. İçeri girdiğimde, profesör masasına oturmuş, uyukluyordu. Son zamanlarda burada herhangi bir faaliyette bulunulduğunu gösteren tek ibare, ağzına kadar dolu üç kül tablası, bir makas ve ön sayfasından birkaç kupür kesilmiş bir sabah gazetesiydi.

Bana bakmak için kafasını kaldırdığında, gözlerinin kan çanağına dönmüş olduğunu fark ettim. "Merhaba," dedi, "geceleri uykumu alamıyorum da." Bir sigara yaktı. Elleri hafifçe titriyordu. "Tezini yazmasına yardımcı olacağım delikanlı sen misin?"

"Evet, efendim," dedim. Dakikalar kuruntularımı korkuya çevirmişti.

"Savaşa gittin mi?" diye sordu.

"Evet, efendim."

"Oralarda pek bir şey kalmamış, değil mi?" Kaşlarını çattı. "Son savaş hoşuna gitti mi?"

"Hayır, efendim."

"Sence bir savaş daha çıkacak mı?"

"Galiba, efendim."

"Bu konuda ne yapılabilir?"

Omuzlarımı silktim. "Durum umutsuz görünüyor."

Dikkatle süzdü beni. "Devletler hukuku hakkında, B.M. hakkında falan, bir şeyler biliyor musun?"

"Gazetelerden takip edebildiğim kadarıyla."

"Al benden de o kadar," diyerek göğüs geçirdi. Gazeteler-

den kesilip yapıştırılmış kupürlerle dolu bir defter gösterdi bana. "Uluslararası siyaset eskiden hiç ilgimi çekmezdi. Oysa şimdi, eskiden labirentlerde dolaşan fareleri incelediğim gibi inceliyorum onu. Herkes bana aynı şeyi söylüyor... 'Durum umutsuz görünüyor,' diyor."

"Mucizelerden umut kesmemeli..." diye başladım.

"Sihre inanır mısın?" diye aniden sordu profesör. Yeleğinin cebinden iki zar çıkardı. "Şimdi iki atmaya çalışacağım," dedi. Üst üste üç kere iki attı. "Bunun olma şansı yaklaşık olarak 47 000'de bir. Al sana bir mucize." Bir an için neşelenir gibi oldu, sonra on dakika önce başlamış olan bir dersi olduğunu hatırlayarak mülakatı sona erdirdi.

Bana sırlarını açmakta acele etmedi ve zarlarla yaptığı gösterinin püf noktası hakkında da başkaca bir şey söylemedi. Zarların cıvalı olduğunu varsaydım ve onları aklımdan çıkardım. Erkek farelerin yiyeceğe ya da dişi farelere ulaşmak için elektrikli metal çubukları aşmasını seyretme görevini bana verdi – otuzlu yıllarda herkesi memnun eden sonuçlar alınarak yapılagelmiş bir deneydi bu. İşimin manasızlığı yetmezmiş gibi, profesör yerli yersiz sorularıyla beni iyice canımdan bezdirirdi. En sevdikleri şunlardı: "Sence Hiroşima'ya atom bombası atmalı mıydık?" ve "Sence her yeni bilimsel bilgi parçası insanlık için iyi bir şey midir?"

Ancak, kendimi enayi yerine konulmuş gibi hissettiğim bu dönem çok uzun sürmedi. "Bırak da o zavallı hayvanlar biraz tatil yapsın," dedi bir sabah, onunla sadece bir ay geçirdikten sonra. "Daha ilginç bir problemi –akıl sağlığımı– incelememe yardım edersen çok sevinirim."

Fareleri kafeslerine koydum.

"Yapman gereken şey çok basit," dedi, yumuşak bir sesle. "Masamdaki mürekkep hokkasını gözleyeceksin. Eğer hokkaya hiçbir şey olmadığını görürsen, bana söyle, ben de sessizce –aynı zamanda içim de rahatlamış bir halde– en yakın akıl hastanesine gideceğim."

Pek bir şey anlamadan başımı salladım.

Laboratuvarın kapısını kilitledi ve panjurları indirdi, böylece bir süre için alacakaranlıkta kaldık. "Tuhaf davrandığımı biliyorum," dedi. "Tuhaf davranmamın sebebi, kendimden korkuyor olmam."

"Sizi biraz sıradışı bulduğum söylenebilir belki; ama kesinlikle..."

"Eğer o mürekkep hokkasının başına bir şey gelmezse, benim için geçerli sayılabilecek tek tanım, 'keçileri kaçırmış' olacaktır," diye kesti sözümü, tavandaki lambaları yakarken. Gözlerini kıstı. "Ne kadar deli sayılacağım konusunda bir fikrin olsun diye, uyuyor olmam gereken saatlerde aklımdan neler geçtiğini söyleyeyim sana. Belki dünyayı kurtarabileceğimi düşünüyorum ben. Belki her ulusun kendi yağıyla kavrulabilmesini ve sonsuza dek savaştan uzak kalmasını sağlayabileceğimi düşünüyorum. Belki balta girmemiş ormanlarda yollar açabileceğimi, çölleri sulayabileceğimi, bir gecede barajlar inşa edebileceğimi düşünüyorum."

"Evet, efendim."

"Mürekkep hokkasına dikkat et!"

Sorumluluk duygusu ve korkuyla hokkayı izledim. İçinden yüksek perdeden bir vınlama gelir gibi oldu; sonra ürkütücü bir şekilde titreşmeye ve en nihayet masanın üstünde zıplamaya başlayıp, gürültüyle iki tur attı. Durdu, yeniden vınladı, kor gibi kızardı ve sonra da mavi yeşil bir ışıltıyla patlayıp küçük parçalara ayrıldı.

Tüylerim diken diken olmuştu. Profesör sessiz sedasız gülüyordu. "Mıknatıs numarası mı?" demeyi başardım sonunda.

"Ah, keşke mıknatıs numarası olsaydı," diye mırıldandı. Dinamopsişizmden işte o zaman bahsetti bana. Tek bildiği böyle bir gücün var olduğuydu; buna açıklama getiremiyordu. "Kendimle baş başayım... korkunç bir duygu bu."

"Bana sorarsanız, bu yaptığınız inanılmaz ve harikulade bir şeydi!" diye bağırdım.

"Tüm yapabildiğim mürekkep hokkalarını hareket ettirmekten ibaret olsaydı, ben de bu işi gayet eğlenceli bulabilirdim." Kederle omuzlarını silkti. "Ama o kadar basit değil, evlat. İstersen arabayla civarda bir gezintiye çıkabiliriz, ben de sana ne demek istediğimi gösteririm." Tuzla buz olan kaya parçalarından, çatır çatır yıkılan meşe ağaçlarından, kampusa seksen kilometre mesafede yerle bir olan terk edilmiş çiftlik evlerinden bahsetti bana. "Üstelik tüm bunları şuracıktan, oturduğum yerden yaptım, hem de yalnızca düşünerek... çok düşünerek bile değil."

Sinirli sinirli kafasını kaşıdı. "Büyük tahriplere yol açabileceğimden korktuğum için, olabildiğimce konsantre olmaya hiç cesaret edemedim. Öyle bir noktadayım ki, aklıma esen basit bir fikir bile büyük bir bomba etkisi yaratabilir." İç karartıcı bir sessizlik oldu. "Birkaç gün öncesine kadar, bu gücün hangi amaçlarla kullanılabileceğinden korktuğum için sırrımı saklı tutsam daha iyi edeceğimi düşünüyordum," diye devam etti sözlerine. "Şimdi fark ediyorum ki, insanın bir atom bombasına sahip olmaya ne kadar hakkı varsa, benim de bunu yapmaya o kadar hakkım var."

Bir yığın kâğıdın arasında telaşla bir şey aradı. "Bu mektup söylenmesi gereken her şeyi söylüyor sanırım." Dışişleri Bakanı'na hitaben yazılmış bir mektup müsveddesi uzattı bana.

Sayın Bakan,

Hiçbir kullanım maliyeti olmayan ve muhtemelen atom enerjisinden daha ehemmiyetli olan yeni bir güç keşfetmiş bulunmaktayım. Bu gücün barışçıl amaçlar doğrultusunda en etkili biçimde kullanıldığını görmek istediğimi belirtmeliyim. Dolayısıyla, bunun en iyi şekilde hangi yolla yapılabileceği konusundaki tavsiyelerinizi rica ediyorum.

Saygılarımla,
A. Barnhouse.

"Bundan sonra neler olacağı konusunda hiçbir fikrim yok," dedi profesör.

Politik ve askeri makamlardaki devlet büyüklerinin günün her vakti profesörün marifetlerini izlemeye geldiği, bitmek bilmeyen kâbuslarla dolu üç ay geçirdik.

Virginia'nın Charlottesville şehri yakınlarındaki eski bir konağa karargâh kurmuştuk. Mektubun postalanmasından beş gün sonra gelip, bizi apar topar oraya götürmüşlerdi. Dikenli tellerle ve yirmi muhafızla kuşatılmış olan binamıza "Dilek Kuyusu Projesi" yaftası asılmış ve proje "Çok Gizli" diye sınıflandırılmıştı.

General Honus Barker ve Dışişleri Bakanlığı'ndan William K. Cuthrell bize refakat ediyordu. Profesörün dünyaya bereket getirmek yoluyla barışın temin edilmesine ilişkin lakırdılarını müsamahakâr tebessümlerle dinliyor, daha ziyade pratik önlemlerden ve gerçekçi düşünceden dem vuruyorlardı. Böyle bir muamele görünce, başlangıçta uysal denilebilecek bir tutum sergileyen profesör, birkaç haftaya kalmadan dik başlı davranmaya başladı.

Aklını dinamopsişik bir vericiye dönüştürmeye yarayan düşünce zincirini onlara açıklamayı kabul etmişti. Ancak, Cuthrell ile Barker bunu yapması için başının etini yiyince, yan çizmeye başladı. Başlangıçta, bu bilginin gayet basit bir yolla, ağızdan ağıza aktarılabileceğini beyan etmişti. Sonradan, uzun bir rapor halinde kâğıda dökülmesi gerektiğini söyledi. Nihayet bir gün akşam yemeği sırasında, General Barker Beyin Fırtınası Operasyonu hakkındaki gizli emirleri okuduktan hemen sonra, profesör şöyle buyurdu: "Raporun yazılması beş yıl kadar uzun bir zaman alabilir." Öfkeyle generale baktı. "Hatta belki yirmi."

Beyin Fırtınası Operasyonu'nun heyecanla bekleniyor oluşu, bu tatsız açıklamanın sebep olduğu hüsran duygusunu bir nebze dengelemişti. General eşref saatindeydi. Büyük bir coşkuyla, "Hedef gemiler şu anda Caroline Adalarına doğru

yola çıkmış durumdalar," diye açıkladı. "Tam yüz yirmi tane! Aynı zamanda, on adet $V-_2$ de New Mexico'da fırlatılmayı bekliyor. Uzaktan kumanda edilen elli jet bombardıman uçağı ise, Aleut adalarına taktik saldırıda bulunmak üzere donatılmakta. Düşünsenize!" Aldığı emirleri sevinçle gözden geçirdi. "Önümüzdeki çarşamba günü, saat tam 11:00'de, size *konsantre olmanızı* emredeceğim; ve siz de, profesör, tüm gücünüzle hedef gemileri batırmayı, $V-_2$'leri yere çakılmalarına meydan vermeden yok etmeyi ve bombardıman uçaklarını Aleut adalarına ulaşmadan düşürmeyi düşüneceksiniz! Ne dersiniz, altından kalkabilecek misiniz?"

Profesörün beti benzi atmıştı; gözlerini kapadı. "Daha evvel de söylediğim gibi, dostum, ne yapabileceğimi bilemiyorum." Buruk bir sesle şunları ekledi: "Şu Beyin Fırtınası Operasyonu hakkında bana fikrimi soran olmadı. Bu işi akıl almaz derecede pahalı ve çocukça buluyorum."

General Barker sinirlerine hâkim olmaya çalıştı. "Bayım," dedi, "sizin alanınız psikoloji ve size bu konuda nasihatte bulunursam haddimi aşmış olurum. Benim işim ise ulusal savunma. Bu işte tecrübe ve başarı dolu otuz yıllık bir mazim var, Profesör. Sizden benim yargılarımı eleştirmemenizi rica ediyorum."

Profesör destek bekler gibi Bay Cuthrell'a döndü. "Lütfen," dedi saygıyla, "hepimizin başımızdan defetmeye çalıştığımız şey, savaş ve askeri meseleler değil mi? Bulut kütlelerini kurak bölgelere çekmeye filan çalışsam, çok daha önemli bir işi çok daha ucuza çıkartmış olmaz mıyız? Uluslararası siyaset hakkında nerdeyse hiçbir şey bilmediğimi kabul ediyorum ama her şeyden her yerde yeterli miktarlarda bulunsaydı savaşmayı hiç kimsenin istemeyeceği düşüncesi de bana gayet mantıklı görünüyor. Bay Cuthrell, hiç kömür ya da su enerjisi olmayan yerlerde jeneratörleri çalıştırmayı denemek isterdim ben, çölleri sulamak filan isterdim. Neden olmasın? Her ülkenin kaynaklarından sonuna dek yararlanmak için neye ihtiyacı olduğunu siz saptayabilirsiniz, ben de Amerikan vatandaş-

larının bir kuruş vergisine bile dokunmadan, o ülkelerin tüm ihtiyaçlarını temin edebilirim."

"Daimi ihtiyat, özgürlüğün bedelidir," dedi general, üstüne basa basa.

Bay Cuthrell, ölçülü bir hoşnutsuzluk ifade eden bir bakış attı generale. "Ne yazık ki, general kendi açısından haklı," dedi. "Dünyanın sizinkiler gibi idealleri benimsemeye hazır olmasını inanın ben de çok arzu ederdim ama maalesef hazır değil. Etrafımız dostlarla değil, düşmanlarla çevrili. Bizi savaşın eşiğine getiren şey, bir gıda ya da kaynak kıtlığı değil – bir güç mücadelesi. Dünyanın hâkimi kim olacak, bizim türümüzden insanlar mı, yoksa onlar mı?"

Profesör başını sallayıp gönülsüzce onay vererek masadan kalktı. "İzninizle, baylar. Ne de olsa bu konuda benden daha ehliyetlisiniz, ülke için neyin daha yararlı olacağına karar vermek sizin işiniz. Siz ne derseniz onu yapacağım." Bana döndü. "Hususi saati kurmayı ve hususi kediyi dışarı çıkarmayı unutma sakın," dedi sıkıntıyla, sonra da merdivenden çıkıp yatak odasına gitti.

Beyin Fırtınası Operasyonu, ulusal güvenlikle ilgili sebeplerden dolayı, faturayı ödemekte olan Amerikan vatandaşlarının bilgisi olmaksızın yürütülüyordu. Bu etkinlikte yer alan gözlemciler, teknisyenler ve askeri görevliler, harekete geçirilmiş olan şeyin bir test olduğundan haberdardı – neyin testi olduğu konusunda ise hiçbir fikirleri yoktu. Neyin düğmesine basılmış olduğunu sadece otuz iki kilit adam biliyordu ve ben de onlardan biriydim.

Beyin Fırtınası Operasyonunun yapılacağı gün, Virginia'da mevsimsiz bir ayaz çıkmıştı. İçerideki şöminede odun ateşi çatırdıyor, alevler oturma odasını kaplayan cilalı metal kabinlere yansıyordu. Odanın o güzelim eski mobilyalarından artakalan tek eşya, döşemenin tam ortasındaki üç televizyon alıcısına dönük biçimde yerleştirilmiş, Viktorya tarzı çift kişilik bir koltuktu. Olacakları seyretme ayrıcalığı tanınan

onumuz için, içeriye uzun bir bank getirilmişti. Televizyon ekranları, soldan sağa doğru sırayla, roketlerin hedefi olan çöl düzlüğünü, kobay olarak kullanılacak olan donanmayı ve uzaktan kumanda edilen bombardıman uçaklarının Aleut semalarında kükreyeceği bölgeyi gösteriyordu.

Belirlenmiş olan saldırı saatine doksan dakika kala, radyolar roketlerin hazır vaziyette beklediğini, gözlem gemilerinin güvenlikli olduğu düşünülen bir mesafeye çekildiğini ve bombardıman uçaklarının yola çıktığını bildirdi. Virginia'daki küçük izleyici grubu, bankın üstüne rütbe sırasına göre dizilmişti; herkes bol bol sigara içiyor ve çok az konuşuyordu. Profesör Barnhouse odasındaydı. General Barker, yirmi kişi için Şükran Günü yemeği hazırlamakta olan bir kadın gibi telaşla evin içinde koşturuyordu.

Belirlenmiş olan saldırı saatine on dakika kala, General profesörü önüne katıp içeriye soktu. Profesör rahat bir kıyafet giymişti, ayağında spor ayakkabılar, üstünde gri flaneller, mavi bir süveter ve yakası açık beyaz bir gömlek vardı. Generalle ikisi, çift kişilik koltuğa yan yana oturdular. General gergindi ve terliyordu; profesör ise neşeliydi. Ekranlara birer birer baktıktan sonra bir sigara yaktı ve arkasına yaslandı.

Aleut gözlemcileri, "Bombardıman uçakları göründü!" diye bağırdılar.

New Mexico'daki radyo operatörü, "Roketler fırlatıldı!" diye kükredi.

Hepimiz şömine rafının üstündeki büyük elektrikli saate çabucak göz atarken, yüzünde yarım yamalak bir tebessüm belirmiş olan profesör televizyonları seyretmeye devam etti. General, boğuk bir sesle, geri sayımı başlattı: "Beş ..... dört ..... üç ..... iki ..... bir ..... *Konsantre ol!*"

Profesör Barnhouse gözlerini yumdu, dudaklarını büzdü ve parmaklarının ucuyla şakaklarına dokundu. Bu pozu bir dakika süresince bozmadı. Televizyon görüntüleri birbirine girmiş, radyo sinyalleri Barnhouse statiğinin gürültüsü için-

de kaybolup gitmişti. Profesör içini çekti, gözlerini açtı ve kendinden emin bir ifadeyle gülümsedi.

"Elinizden geleni yaptınız mı?" diye sordu general, şüpheyle.

"Sonuna kadar hem de," diye yanıtladı profesör.

Televizyon görüntüleri yavaş yavaş normale döndü ve gözlemcilerin vericilerine ayarlı radyolardan hayret çığlıkları yükseldi. Aleut semaları, alevler içinde uğuldayarak düşen bombardıman uçaklarının arkalarında bıraktığı duman izleriyle bezenmişti. Aynı anda, roketlerin hedefi olan bölgenin epey yukarısında beyaz bulutçuklar belirdi ve bunu hafif bir gök gürültüsü izledi.

General Barker mutlu mutlu başını salladı. "Vay canına!" dedi neşeyle. "Peş doğrusu bayım, bravo, vay canına, vay canına!"

"Bakın!" diye bağırdı yanımda oturan amiral. "Donanma... donanmaya bir şey olmamış!"

"Topların namluları bükülüyor sanki," dedi Bay Cuthrell.

Oturduğumuz banktan kalkıp, hasarı daha yakından incelemek üzere televizyonların başına toplaştık. Bay Cuthrell'ın dediği doğruydu. Gemilerin topları aşağıya doğru sarkmışlar, namluları çelik güvertelere serilmişti. Biz Virginia'dakiler öyle bir yaygara koparıyorduk ki radyoda neler dendiğini işitmek imkânsızdı. Aslında, olaya kendimizi fena halde kaptırmış olduğumuz için, Barnhouse statiği iki kısa homurtu ile aniden çarpıp bizi dut yemiş bülbüllere döndürene dek, profesörün yokluğunu hiç hissetmedik. Radyolar susmuştu.

Endişe içinde etrafımıza bakındık. Profesör gitmişti. Neye uğradığını şaşırmış bir muhafız, ön kapıyı dışarıdan açıp içeriye daldı ve avazı çıktığı kadar bağırarak profesörün kaçtığını haber verdi. Tüfeğini bahçe kapısına doğru sallıyordu. Kapı ardına kadar açılmış, hallaç pamuğu gibi dağılmıştı. İleriye doğru bakınca, hükümete ait steyşın tipi bir arabanın giderek hızlandığını gördük. Araba bir tepeyi aşıp ötesindeki vadiye indiğinde gözden kayboldu. Hava boğucu bir dumanla dolmuştu, civardaki tüm taşıtlar alev almıştı çünkü. Profesörü takip etmek imkânsızdı.

"Tanrı aşkına, neden yaptı bunu şimdi?" diye böğürdü general.

Telaşla dışarı çıkıp ön verandaya fırlamış olan Bay Cuthrell, şimdi savsak adımlarla odaya geri dönerken, bir yandan da kurşunkalemle yazılmış bir notu okuyordu. Notu benim elime tutuşturdu. "Adamımız kapı tokmağının altına bu veda notunu bırakmış. Ben ormanda biraz yürüyeceğim, bu arada belki genç arkadaşımız da bir iyilik yapıp notu sizlere okur, beyler."

"*Sayın baylar,*" diye yüksek sesle okumaya başladım. "*Bir bilince sahip ilk süper silah olarak, kendimi sizlerin ulusal savunma rezervinizden çıkarıyorum. Ordonat davranışında yeni bir emsal oluşturmakla birlikte, aranızdan ayrılmamı gerektiren insancıl sebeplerim var. A. Barnhouse.*"

Profesör o günden beri, gayet tabii, dünyanın tüm silah depolarını sistematik biçimde yok ediyor. Öyle ki, elimizde bir orduyu silahlandırmaya yarayacak pek bir şey kalmadı artık, taşlardan ve sivri sopalardan başka. Profesörün bu faaliyetinin tam bir barışla sonuçlanmış olduğu söylenemez gerçi. Daha ziyade, "Gammazların Savaşı" diye adlandırılabilecek, kansız ve eğlenceli bir savaş türünün oluşumunu hızlandırmıştır. Her ülke, yegâne amacı askeri donanımların yerini tespit etmek olan düşman ajanlar tarafından istila edilmiştir. Bu tespitler basında yer alıp profesörün bilgisine sunuldukları zaman, söz konusu donanımlar anında imha edilmektedir.

Her geçen gün, yeni silah depolarının dinamopsişizm vasıtasıyla un ufak edildiğine ilişkin haberleri beraberinde getirdiği gibi, profesörün saklandığı yere yönelik dedikoduları da çoğaltmıştır. Yalnızca geçtiğimiz hafta içinde, üç farklı yayında, onun And dağlarında bulunan bir İnka harabesinde, Paris şehrinin lağım tünellerinde ve Carlsbad mağaralarının ayak basılmamış yeraltı boşluklarında saklanmakta olduğunu farklı yollarla ispat eden yazılar yer aldı. Adamı tanıyan biri

olarak, bu tip saklanma yerlerinin onun için lüzumsuz derecede romantik ve rahatsız olduğunu düşünüyorum. Zira onu öldürmeye can atan çok sayıda insan olduğu gibi, ona bakmak ve yataklık etmek isteyenlerin sayısı da milyonları buluyor olmalı. Onun böyle bir insanın evinde yaşadığını düşünmek hoşuma gidiyor.

Kesin olan bir şeyvar: Ben bunları yazarken, Profesör Barnhouse hâlâ hayatta. Barnhouse statiği radyo ve televizyon yayınlarını bozalı daha on dakika bile olmadı. Ortadan kaybolduğu günden bu yana geçen on sekiz ay içinde belki altı kere onun ölüm haberini aldık. Haberlerden her biri, kimliği belirlenemeyen ve profesöre benzeyen bir adamın, statiğin etkili olmadığı bir döneme denk gelen ölümünden kaynaklanıyordu. İlk üç haberin hemen ardından, yeniden silahlanma ve savaşa yönelme lakırdıları tekrar baş gösterdi. Gelgelelim, savaş tehditçileri, profesörün vefatına ilişkin vakitsiz kutlamaların ne denli kısa ömürlü olabileceğini artık öğrendi.

Barnhouse baştiranlığının artık sona erdiği ilan edildikten saniyeler sonra, aslan yürekli pek çok vatansever, kendilerni paramparça olmuş bir geçit töreni standının birbirine dolanmış bayrakları ve kalasları üstünde yüzükoyun yatar vaziyette buldular. Ama ellerinden gelse dünyanın her ülkesinde savaşacak olanlar, somurtkan bir sessizlik içinde, bir gün mutlaka vakti gelecek olan şeyi bekliyorlar – Profesör Barnhouse'un ölümünü.

Profesörün daha ne kadar yaşayacağını sormak, bir diğer dünya savaşının nimetlerine kavuşmak için daha ne kadar beklemek zorunda olduğumuzu sormakla bir. Profesör kısa ömürlü bir soydan geliyor: Annesi elli üç yaşına kadar yaşamış, babası kırk dokuzunda ölmüş; hem anne hem de baba tarafından akrabalarının ömürleri de kısa olmuş. Demek ki profesörün belki on beş sene daha yaşayacağı beklenebilir, düşmanlarından saklanmayı sürdürebilirse tabii. Gerçi bu düşmanların sayısını ve kuvvetini düşününce on beş sene olağanüstü uzun

bir süreymiş gibi görünüyor, on beş güne, on beş saate ya da on beş dakikaya indirilse daha doğru olurmuş gibi.

Profesör çok uzun yaşayamayacağını biliyor. Noel arifesi posta kutuma bırakılmış olan mesaja dayanarak söylüyorum bunu. Lekeli bir kâğıt parçası üzerine daktiloyla yazılmış olan bu imzasız not, on cümleden oluşuyordu. Çetrefil metinlere yapılmış göndermelerle ve psikolojik jargonla dolu birer bulmacayı andıran ilk dokuz cümleyi ilk okuyuşumda hiçbir şey anlamamıştım. Onuncusu ise, tam tersine, son derece basit bir yapıdaydı ve içinde hiç büyük laf yoktu – ama mantıksız içeriği, onu tüm cümlelerin en kafa karıştırıcı ve en tuhaf cümlesi kılıyordu. Az kalsın, bunu muzip bir meslektaşın eşek şakası zannedip, notu çöpe atacaktım. Ama her nedense, masamın üstündeki hercümercin içine onu da kattım. Aynı masada, diğer yadigârların yanı sıra, profesörün zarları da vardı.

Mesajın gerçekten de bir anlam taşıdığını ve o ilk dokuz cümlenin, düğümleri çözüldüğünde birer talimat kabul edilebileceklerini anlamak birkaç haftamı aldı. Onuncusu ise benim için hâlâ muammaydı. Onun diğerlerini nasıl tamamladığını dün geceye kadar keşfedememiştim. Dün gece dalgın dalgın profesörün zarlarıyla oynarken, cümle aniden düşüncelerimde belirdi.

Bu raporu yayıncılara bugün yollamış olacağıma söz vermiştim. Ama bu son gelişmeden dolayı, sözümü bozmaya mecburum, yoksa raporu eksik teslim etmem gerekir. Çok uzun bir rötar olmayacak bu, çünkü benim gibi bekâr bir erkeğe ihsan edilen ender lütuflardan biri de, bir yerden bir yere ya da bir hayat tarzından diğerine çabucak geçebilme kabiliyetidir. Yanımda götürmek istediğim tüm eşyalarımı birkaç saat içinde bavula koyabilirim. Bereket versin, yüklü miktarlarda şahsi gelirden yoksun değilim. Malvarlığımı isim vermeden paraya çevirmek en fazla bir haftamı alır. Bu iş de bitince, raporumu yollarım.

Doktorumun muayenehanesinden biraz önce döndüm. Sağlığımın mükemmel olduğunu söyledi bana. Daha gencim

ve eğer şansım da yaver giderse, çok ileri yaşlarımı göreceğim, zira ailemin hem anne hem de baba tarafından tüm fertleri uzun ömürlülükleriyle tanınmış.

Uzun lafın kısası, kayıplara karışmak niyetindeyim.

Er ya da geç, Profesör Barnhouse bir gün ölecek. Ama o ölmeden çok önce, ben hazır olacağım. Yani, günümüzün –ve hatta, umarım yarının– savaş tehditçilerine bir çift lafım var: Aklınızı başınıza toplayın. Barnhouse ölecek. Ama Barnhouse Etkisi ölmeyecek.

Dün gece, o kâğıt parçasındaki dolambaçlı talimatları bir kez daha takip etmeyi denedim. Profesörün zarlarını elime aldım ve işte o zaman, nottaki o son, tüyler ürpertici cümleyi aklımdan çabucak geçirerek, peş peşe tam elli kez yedi attım.

Sağlıcakla kalın.

(1950)

ÖFİYO SORUNU

Bayanlar ve baylar, Federal İletişim Komisyonu'nun değerli üyeleri, konuyla ilgili olarak huzurunuzda ifade verme fırsatını bana tanıdığınız için sizlere müteşekkirim.

Bu konuda dışarıya haber sızdırılmış olması beni ziyadesiyle üzdü – hatta "kahretti" desem belki daha doğru olur. Ama madem artık o kelime kulaktan kulağa yayılıyor ve sizinki gibi resmi makamların bile dikkatini çekiyor, herhalde hikâyeyi hiçbir şey saklamadan anlatabilir ve Amerika'nın keşfettiğimiz şeyi istemediğine sizi ikna edebilmek için Tanrı'ya dua edebilirim.

Üçümüzün –yani radyo spikeri Lew Harrison, fizikçi Dr. Fred Bockman ve bir sosyoloji profesörü olan bendenizin– iç huzurunu keşfetmiş olduğumuzu inkâr etmeyeceğim. Doğru, keşfettik. İnsanların iç huzuru aramalarının yanlış olduğunu da söylemeyeceğim. Ama iç huzurunu bizim keşfettiğimiz haliyle istediğini sanan biri varsa, iç huzuru arayacağına koroner tromboz peşinde koşsa akıllılık etmiş olur.

Lew, Fred ve ben, iç huzurunu, yumuşacık koltuklarımızda oturup standart televizyon alıcıları büyüklüğünde bir cihazı açarak keşfettik. Ne ot içtik, ne bir altın kurala uyduk, ne kas denetimi uyguladık, ne de kendi dertlerimizi unutmak için başkalarının dertlerine burnumuzu soktuk; hobilerle, Taoculukla, beden eğitimiyle ya da meditasyon yöntemleriyle falan da uğraşmadık. Bu cihaz, öyle sanıyorum ki pek çok insanın, medeniyet tarihinin en büyük başarısı olduğunu belli belirsiz sezinlediği bir şey: düğmesine basıldığı an dinginlik hissi verebilen, seri üretimi son derece kolay, ucuz ve sıradan bir elektronik alet. Görüyorum ki sizde de ondan bir tane var.

Sentetik iç huzuru ile ilk temasım bundan altı ay önce gerçekleşti. Lew Harrison ile tanışmam da, ne yazık ki aynı döneme rastlıyor. Lew kasabamızın tek radyo istasyonunun baş spikeridir. Boşboğazlığı sayesinde kazandığı parayla geçinir, dolayısıyla bu meseleye dikkatinizi çeken kişi başkası olsa şaşardım.

Lew'un, otuz ayrı radyo şovunun yanı sıra, bir de haftalık bilim programı vardır. Her hafta Wyandotte Akademisi'nden bir profesörü konuk eder ve onunla kendi uzmanlık alanı hakkında röportaj yapar. Her neyse, bundan altı ay önce, akademideki arkadaşlarımdan biri olan genç hayalperest Dr. Fred Bockman'ın konuk olacağı bir program hazırladı. Fred'i arabamla radyo istasyonuna ben bırakmıştım, Fred de içeri gelip programı izlemeye davet etti beni. Şeytan dürttü sanki, kabul ettim.

Fred Bockman otuz yaşındadır ama on sekizinde gösterir. Hayat onda hiç iz bırakmamıştır, çünkü o hayata fazla aldırış etmez. En çok aldırış ettiği ve Lew Harrison'ın da programda onunla konuşmak istediği şey, Fred'in şu sekiz tonluk şemsiyesidir. Fred o şemsiyeyle yıldızları dinler. Bir teleskop tabanlığı üzerine kurulmuş büyük bir radyo antenidir bu. Anlayabildiğim kadarıyla, Fred bir teleskoptan yıldızlara bakmak yerine, bu aleti uzaya çevirip değişik gökcisimlerinden gelen radyo sinyallerini yakalar.

Uzayda radyo istasyonları işleten insanlar yoktur elbette. Ama şu var ki, pek çok gökcismi uzaya çok fazla miktarda enerji boşaltır ve bu enerjinin bir kısmı radyo frekans bandı içinde yakalanabilir. Fred'in düzeneğinin bir marifeti de, büyük kozmik toz bulutlarının arkasına saklandıkları için teleskoplar vasıtasıyla görülemeyen yıldızları tespit etmesidir. Bu yıldızlardan çıkan radyo sinyalleri bulutların içinden geçip Fred'in antenine ulaşırlar.

Cihazın yapabildikleri bunlarla sınırlı değil; nitekim Lew Harrison da, Fred'le yaptığı röportajda, en can alıcı bölümü programın sonuna saklamıştı. "Çok ilginç doğrusu, Dr. Bock-

man," dedi Lew. "Söylesenize, evrende var olan başka bir şeyi, sıradan ışık teleskoplarının ortaya çıkaramadığı bir şeyi, bu radyo teleskopunuzla yakaladığınız oldu mu hiç?"

Oltayı atmıştı. "Evet, oldu," dedi Fred. "Uzayda, güçlü radyo sinyalleri yollayan ve *kozmik toz bulutlarının arkasına saklanmış olmayan* yaklaşık elli nokta bulguladık. Ancak görünen o ki, bu noktalarda hiçbir gökcismi bulunmuyor."

"Vay, vay!" dedi Lew, yapmacık bir şaşkınlıkla. "İtiraf etmeliyim ki müthiş bir şey bu! Bayanlar ve baylar, radyo tarihinde ilk defa, Dr. Bockman'ın gizemli boşluklarından gelen sesi sunuyoruz sizlere." Fred'in kampustaki antenine bir hat çekmişlerdi. Lew stüdyo teknisyenine antenden gelen sinyalleri yayına vermesini işaret etti. "Bayanlar ve baylar, işte hiçliğin sesi!"

Ses öyle ahım şahım bir şey değildi – hava sızdıran bir otomobil lastiğinin ıslığından başka hiçbir şeyi çağrıştırmayan, titrek bir tıslamaydı. Sadece beş saniyeliğine yayınlanması gerekiyordu. Teknisyen sesi kestiğinde, Fred ve ben sebepsiz yere salak salak sırıtıyorduk. Gevşemiştim, vücudumun karıncalandığını hissediyordum. Lew Harrison'ın ise Copacabana'da yolunu şaşırıp soyunma odasına dalmış gibi bir hali vardı. Telaşla stüdyo saatine baktı. O monoton ıslık tam beş dakika süresince yayında kalmıştı! Teknisyenin kolu yanlışlıkla devre anahtarına takılmasaydı, hâlâ yayınlanıyor olabilirdi.

Fred sinirli sinirli güldü, Lew elindeki metnin neresinde kaldığını bulmaya çalıştı. "Hiçlikten gelen ıslık," dedi Lew. "Dr. Bockman, bu ilginç boşluklar için herhangi bir ad önerildi mi?"

"Hayır," dedi Fred. "Şimdilik ne bir adları ne de bir açıklamaları var."

Islık sesinin kaynağı olan boşluklar hâlâ izah edilemedi ama ben, kalıcı olacağını şimdiden hissettiren bir isim önermiştim onlar için: "Bockman Öforisi." Bu noktaların ne olduklarını bilmiyor olabiliriz ama nasıl bir etki yarattıklarını biliyoruz, o halde bu isim onlara çok yakışıyor. Öfori, kabına sığ-

mayan bir mutluluk ve iyilik hissi anlamına geldiğinden, gerçekten de bu durumu anlatabilecek tek kelimedir.

Yayından sonra, Fred, Lew ve ben, samimiyeti cıvıklığa vardırmıştık.

"Şimdiye dek hiç bu kadar keyifli bir program yaptığımı hatırlamıyorum," dedi Lew. Çok içten bir insan olduğu söylenemez ama bu sefer gerçekten samimiydi.

"Hayatımın en unutulmaz deneyimlerinden biriydi," dedi Fred, dağılmış bir vaziyette. "Olağanüstü güzeldi."

Hissettiğimiz duygu hepimizi utandırmıştı, neye uğradığımızı şaşırmış bir halde vedalaşıp apar topar ayrıldık. Kendimi son derece sarsıcı bir başka durumun ortasında bulacağımdan habersiz, bir içki içmek üzere alelacele eve gittim.

Ortalık öyle sessizdi ki, evde yalnız olmadığımı, içeride iki tur attıktan sonra ancak anlayabildim. Ailesini düzenli ve dengeli beslemekten gurur duyan, iyi ve sevilesi bir kadın olan karım Susan, kanepeye uzanmış, hülyalı bakışlarını tavana dikmişti. "Hayatım," dedim temkinle, "ben geldim. Yemek vakti."

"Bugün radyoda Fred Bockman vardı," dedi, baygın bir sesle.

"Biliyorum. Stüdyoda onunla birlikteydim."

"Olağanüstüydü," diyerek içini çekti. "Tam anlamıyla olağanüstü. Uzaydan gelen o ses var ya... o sesi açtıkları an, sanki yer ayaklarımın altından çekildi. O saatten beri kendime gelmeye çalışarak buracıkta yatıyorum."

"Hı hı," dedim, dudağımı ısırarak. "Neyse, gidip Eddie'yi bulsam iyi olacak." Eddie on yaşındaki oğlumuzdur, mahallenin namağlup beysbol takımının kaptanı.

"Boşuna yorulma, baba," dedi gölgelerin arasından gelen cılız bir ses.

"Evde misin sen? Hayrola? Yoksa atom bombası filan atılacak diye maçı iptal mi ettiler?"

"Hayır. Sekiz devrede oyunu bitirdik."

"Onları öyle kötü yeniyordunuz ki devam etmek istemediler, öyle mi?"

"Yo, gayet iyi oynuyorlardı, iki adamları girmiş, ikisi çıkmıştı." Sanki rüyasını anlatır gibi konuşuyordu. "Sonra birden," dedi, gözlerini fal taşı gibi açarak, "nedense herkes ilgisini kaybetti, hiçbir şey demeden yürüyüp çıktı. Eve geldim ve annemi orada öylece kıvrılmış halde bulunca ben de yere yattım."

"Neden?" diye şüpheyle sordum.

"Baba," dedi Eddie düşünceli düşünceli, "biliyorsam iki gözüm önüme aksın."

"Eddie!" dedi annesi.

"Anne," dedi Eddie, "*sen* biliyorsan, iki gözüm yine önüme aksın."

Bu durumu açıklayabilecek biri varsa, benim de iki gözüm önüme aksın. Ama iç kemirici bir şüpheye kapılmıştım. Fred Bockman'ın numarasını çevirdim. "Fred, sofradan kaldırmadım ya?"

"Keşke kaldırmış olaydın," dedi Fred. "Evde tek lokma yiyecek yok. Bugün alışverişe çıksın diye arabayı Marion'a bırakmıştım. Açık bir bakkal bulmaya çalışıyor şimdi."

"Arabayı çalıştıramamış mı yoksa?"

"Tabii ki çalıştırmış," dedi Fred. "Hatta markete bile gitmiş. Sonra kendini o kadar iyi hissetmiş ki, alışveriş yapmadan dışarı çıkmış." Fred'in sesi sıkıntılı geliyordu. "Fikir değiştirmek kadınlara mahsus bir ayrıcalık galiba, beni asıl inciten yalan söylemesi oldu."

"Marion yalan mı söyledi? İnanılır gibi değil."

"Onunla birlikte herkesin marketten dışarı çıktığını anlatmaya çalıştı bana... tezgâhtarlar filan, hep beraber."

"Fred," dedim, "sana söyleyeceklerim var. Yemekten sonra uğrayabilir miyim?"

Fred Bockman'ın çiftliğine vardığımda, ağzı bir karış açık bir halde, akşam gazetesine bakakalmıştı.

"Kasaba toptan kafayı oynatmış!" dedi Fred. "Ortada hiç sebep yokken, bütün arabalar kenara çekip durmuş – sanki

yoldan bir itfaiye arabası geçiyormuş gibi. İnsanların başladıkları cümleleri yarım bırakıp, beş dakika boyunca hiç kıpırdamadan öylece dikildiklerini yazıyor burada. Yüzlerce insan, diş macunu reklamlarındaki gibi sırıtarak, kış kıyamette incecik gömleklerle dolaşmış." Gazeteyi sertçe hışırdattı. "Senin de benimle konuşmak istediğin şey *buydu*, değil mi?"

Başımı salladım. "Bütün bunlar o ses yayındayken olmuş. Düşündüm de belki..."

"Belkisi melkisi yok, buna başka bir şeyin yol açmış olma ihtimali milyonda bir," dedi Fred. "Saniyesi saniyesine aynı saatte olmuş her şey."

"Ama çoğu kişi programı dinlemiyordu."

"Eğer teorim doğruysa, dinliyor olmaları da gerekmiyordu. O zayıf sinyalleri uzaydan alıp yaklaşık bin kat yükselttikten sonra yeniden yayınladık. Vericinin kapsama alanı içinde kalan herkes, bu güçlendirilmiş radyasyonlardan okkalı bir miktar nasiplenebilir, istese de istemese de." Omuzlarını silkti. "Tutuşmuş bir haşhaş tarlasının yanından geçmek gibi bir şey bu anlaşılan."

"Peki nasıl oldu da antenle çalışırken sen de aynı etkiyi hissetmedin?"

"Çünkü sinyalleri hiçbir zaman yükseltip yeniden yayınlamadım. Onlara şok gücünü veren, radyo istasyonunun vericisi oldu aslında."

"Şimdi ne yapacaksın o halde?"

Fred şaşkın şaşkın baktı. "Ne mi yapacağım? Bu konuya ilişkin bir raporu uygun bir mecmuada yayınlatmaktan başka ne gelir ki elimden?"

Kapı, izin istenmeden, ardına kadar açıldı ve Lew Harrison, ah al moru mor bir suratla odaya daldı. Polo ceketini boğa güreşçileri gibi hızla savurarak çıkardı. Beni işaret ederek, "Sen de mi Fred'in aklını çelmeye geldin?" diye sordu.

Fred ona göz kırptı. "Ne konuda?"

"Milyonlar," dedi Lew. "Milyarlar."

"Çok güzel," dedi Fred. "Neden bahsediyorsun sen?"

"Yıldızlardan gelen sesten!" dedi Lew, "İnsanlar bayıldılar ona. Herkesi çılgına çevirdi. Gazeteleri gördünüz mü?" Bir an için ciddileşti. "*Sesin* marifetiydi bu, öyle değil mi Doktor?"

"Öyle sanıyoruz," dedi Fred. Endişeli görünüyordu. "Şu bahsettiğin milyonları ya da milyarları, tam olarak nasıl elde edeceğimizi düşünüyorsun?"

"Emlak!" dedi Lew, coşkuyla. " 'Lew,' dedim kendi kendime, 'Lew, evreni tekeline alamıyorsan, bu zımbırtıdan nasıl çıkar sağlayabilirsin? Ve, Lew,' diye sordum kendime, 'sen bu zırıltıyı yayınladığın sırada herkes ondan bedavaya yararlanabiliyorsa, onu nasıl satabilirsin?' "

"Belki de çıkar sağlanılmaması gereken türden bir şeydir bu," dedim. "Yani, hakkında pek fazla bir şey bilmediğimiz..."

"Mutluluk kötü bir şey mi?" diye kesti sözümü Lew.

"Hayır," dedim mecburen.

"Pekâlâ, yıldızlardan gelen bu şeyi ne için kullanacağız? İnsanları mutlu etmek için. Şimdi de bunun kötü bir şey olduğunu söyleyeceksin herhalde."

"İnsanlar mutlu olmalı," dedi Fred.

"Tamam, anlaştık," dedi Lew, bilgiç bir tavırla. "İnsanlar için yapacağımız şey de bu işte. Onlar da bize olan minnettarlıklarını emlak satın alarak gösterecekler." Pencereden dışarı baktı. "Güzel... bir ahır var burada. İşe oradan başlayabiliriz. Ahıra bir verici kuracak ve senin antenine bir hat çekeceğiz, Doktor. Ve al sana yeni bir yerleşim bölgesi."

"Pardon," dedi Fred. "Anlayamadım. Bu yer bir yerleşim bölgesi olamaz. Yollar kötü, ne bir otobüs servisi ne de alışveriş merkezi var, manzara beş para etmez, toprak da kaya dolu."

Lew, Fred'i dirseğiyle birkaç kez dürtükledi. "Doktor, Doktor, Doktor... çekinceler tabii ki var; ama ahırda bir verici saklıyken, onlara evrendeki en değerli şeyi verebilirsin... mutluluğu."

"Öfori Tepeleri," dedim.

"Harika!" dedi Lew. "Muhtemel müşterilerle ben ilgilenirim, Doktor. Sen de ahırda oturup devre anahtarının başında

beklersin. Müşterilerden biri Öfori Tepelerine adım atıp, sen de ona bir mutluluk şoku verdiğin anda, adam buradan bir arsa almak için her şeyini feda etmeye hazır olacak."

"Her ev bir yuva olacak, enerji gücünü kaybetmediği sürece," dedim.

"Sonra," dedi Lew, gözleri parlayarak, "buradaki tüm arsaları sattığımız zaman, vericiyi başka bir yere taşıyıp bir diğer yerleşim bölgesi daha yaratacağız. Belki de bir sürü verici edinmemiz gerekecek." Parmaklarını çıtlattı. "Elbette! Vericileri tekerlekler üstüne yerleştiririz."

"Polisin bu duruma sıcak bakacağını pek sanmam," dedi Fred.

"İyi ya, tahkikat yapmaya geldikleri zaman devre anahtarını açıp *onlara* da mutluluk şoku verirsin, olur biter." Omuzlarını silkti. "Boş versene, olmazsa biraz bonkörlük edip kıyıda köşede bir arsa veririm onlara."

"Olmaz," dedi Fred, alçak sesle. "Bir gün kiliseye gidersem, rahibin yüzüne nasıl bakarım sonra?"

"O zaman bir şok da *ona* veririz," dedi Lew, neşeyle.

"Olmaz," dedi Fred. "Kusura bakma."

"Peki o zaman," dedi Lew, ayağa kalkıp odayı arşınlarken. "Böyle diyebileceğini tahmin etmiştim. Bir alternatif daha var ve bu seferki son derece yasal. Hem vericisi hem de anteni olan, küçük bir yükselteç yapacağız. Maliyeti elli papel bile tutmaz, biz de orta halli ailelerin bütçesine uygun bir fiyattan satarız onu – beş yüz papel mesela. Telefon şirketi ile anlaşır, senin anteninden gelen sinyalleri bu cihazlardan edinmiş olan insanların evlerine pompalarız. Cihaz sinyali telefon hattından alır, yükseltir ve evin içine yayınlayarak orada bulunan herkesi mutlu eder. Anlasana. Radyoyu ya da televizyonu açmak yerine, herkes mutluluk makinesini açmak isteyecek. Oyunculara, sahne dekorlarına, pahalı kameralara son – o tıs sesinden başka hiçbir şeye gerek kalmayacak."

"Cihazın adı öforifon olmalı," diye önerdim, "ya da kısaca 'öfiyo' deriz ona."

"İşte bu harika, harika!" dedi Lew. "Sen ne dersin, Doktor?"

"Bilmiyorum." Fred endişeli görünüyordu. "Bu tip işler hiç bana göre değil."

"Hepimiz sınırlarımızı bilmek zorundayız, Doktor," dedi Lew, coşkuyla. "İşin ticari kısmını ben hallederim, sen de teknik kısmıyla ilgilenirsin." Sanki ceketini giymeye yeltenir gibi bir hareket yaptı. "Ama belki de milyoner olmak istemiyorsundur."

"İstemez olur muyum hiç," diye atıldı Fred. "Elbette istiyorum."

"İyi o zaman," dedi Lew, ellerini ovuşturarak, "ilk iş olarak, bir tane cihaz yapıp denemeye tabi tutacağız."

İşin bu kısmı sahiden de Fred'in alanına giriyordu ve çok ilgisini çektiğini görebiliyordum. "Gerçekten de son derece basit bir cihaz bu," dedi. "Sanırım yapım aşamasını bir çırpıda bitirip gelecek hafta burada bir deneme gerçekleştirebiliriz."

Öforifonun –ya da diğer adıyla öfiyonun– ilk denemesi, Fred ile Lew'un sansasyonel radyo yayınından beş gün sonraki cumartesi akşamı, Fred Bockman'ın oturma odasında gerçekleştirildi.

Altı kobay vardı – Lew, Fred ile karısı Marion, ben, karım Susan ve oğlum Eddie. Bockman'lar sandalyeleri yuvarlak bir oyun masasının etrafına dizmişlerdi. Masanın üstünde ise gri bir çelik kutu duruyordu.

Ucu tavana sürtünen, upuzun, acayip bir çubuk anten çıkıyordu kutudan. Fred kutuyu kurcalarken, biz de sandviç atıştırıp bira içerek sinirli sinirli laflıyorduk. Eddie, bir müsekkine onun da fena halde ihtiyacı olmasına rağmen, tabii ki bira içmiyordu. Maça götürülmek yerine bir çiftliğe getirildiği için sinirliydi ve hıncını Bockman'ların antika mobilyalarından çıkartmayı kafasına koymuştu anlaşılan. Bozuk bir tenis topu ve bir ocak süngüsüyle, çift kanatlı cam kapıların etrafında kendi kendine heyecanlı bir oyun oynuyor, tehlikeli beysbol vuruşları yapıp duruyordu.

"Eddie," dedi Susan, belki onuncu kez, "lütfen kes şunu."

Eddie topu dört duvara çarptırıp tek eliyle yakalarken, "Merak etme, her şey kontrol altında," diye böbürlendi.

Annelik içgüdülerini evinin pırıl pırıl eşyalarına yöneltmiş bir kadın olan Marion, Eddie'nin odayı bir spor salonuna çevirmesinden duyduğu sıkıntıyı gizleyemiyordu. Lew ise, aklınca onu sakinleştirmeye çalışıyordu. "Bırak şu viranenin üstüne titremeyi," dedi Lew. "Nasılsa yakında bir saraya taşınacaksınız."

"Hazır," dedi Fred, usulca.

Tedirgin bir cesaretle ona baktık. Fred telefon hattına bağlı iki jakı gri kutuya taktı. Kampustaki antene çekilmiş direkt hattı bu. Otomat, Fred'in antenini gökyüzündeki gizemli boşluklardan birine –Bockman Öforisi'nin en güçlüsüne– sabitleyecekti. Fred kutudan çıkan bir kablonun fişini duvardaki elektrik prizine soktuktan sonra, elini bir devre anahtarının üstüne koydu. "Hazır mıyız?"

"Yapma, Fred!" dedim. Fena halde korkuyordum.

"Aç hadi, aç," dedi Lew. "Graham Bell birini aramaya cesaret edemeseydi bugün telefon diye bir aletimiz olmayacaktı."

"Ters giden bir şey olursa cihazı hemen kapatabilmek için, tam burada, anahtarın yanında duracağım," diyerek güven telkin etti Fred. Anahtar çıt etti, bir vınıltı duyuldu ve öfiyo çalıştı.

Derin, kesintisiz bir ah çekti herkes. Eddie ocak süngüsünü elinden düşürdü. Odanın ortasından, alımlı adımlarla, vals yapar gibi yürüyüp, annesinin önüne çömeldi ve başını onun kucağına koydu. Fred adeta akıntıya kapılmış gibi yerinden ayrılırken, gözleri yarı kapalı, bir şeyler mırıldanıyordu.

İlk konuşan Lew Harrison oldu. Marion'la konuşmasına kaldığı yerden devam ederek, "Gerçi paranın ne önemi var?" dedi büyük bir ciddiyetle. Onay bekler gibi Susan'a baktı.

"Hı hı," dedi Susan, dalgın dalgın başını sallayarak. Sonra Lew'a sıkı sıkı sarıldı ve yaklaşık beş dakika süresince öptü onu.

"Vay," dedim Susan'ın sırtını sıvazlayarak, "bakıyorum da siz ikiniz pek iyi anlaşıyorsunuz. Ne güzel, değil mi Fred?"

"Eddie," dedi Marion, müşfik bir sesle, "yanılmıyorsam holdeki dolapta gerçek bir beysbol topu olacaktı. Sert bir top. O eski tenis topuyla oynayacağına onunla oynasan daha eğlenceli olmaz mı?" Eddie kılını bile kıpırdatmadı.

Fred, gözlerini tamamen kapamış, odanın içinde gülümseyerek dolaşıyordu hâlâ. Ayakkabısının topuğu bir lamba kordonuna takılınca sendeleyip balıklama şömineye daldı. Küllerin içinden kafasını kaldırıp "Hi ho, millet," dedi, gözleri hâlâ kapalı. "Kafamı ızgara ayağına çarptım." Öylece yattı orada, arada bir kıkırdayarak.

"Kapı zili bir müddettir çalıyor," dedi Susan. "Bize ne ya, çalarsa çalsın."

"Girin, girin," diye bağırdım. Her nedense herkesin çok komiğine gitti bu. Hep bir ağızdan kahkahalara boğulduk, Fred dahil. Gülerken nefesiyle kül çukurundan küçük gri bulutlar havalandırıyordu.

*
* *

Beyazlar giymiş, ufak tefek ve fena halde somurtuk bir ihtiyar kapıyı açıp içeri girmişti ve şimdi de antrede dikilmiş, korkuyla bize bakıyordu. "Sütçü," dedi, tereddütle. Marion'a bir kâğıt parçası uzattı. "Notunuzun son satırını okuyamıyorum da," dedi. "Beyazpeynir midir nedir, beyaz, beyaz, beyaz, beyaz, ..." Sesi giderek alçalıp sonunda kaybolurken, bir terzi gibi yere çömelip Marion'ın yanına çöktü kaldı. Belki on beş dakika hiç konuşmadan oturduktan sonra, yüzünde endişeli bir ifade belirdi. "Eh," dedi, kayıtsızca, "sadece bir dakika kalabilirim. Kamyonetimi bankete park etmiştim, yolu tıkayabilir." Ayağa kalkmaya yeltendi. Lew, öfiyonun sesini biraz daha açınca, sütçü külçe gibi yere yığıldı.

"Aaaaaaaaaah," dedi herkes.

"Böyle bir günde dışarı çıkmamakta yarar var," dedi sütçü. "Radyoda Atlantik fırtınasının bu tarafa geleceği söyleniyordu."

"Bırak gelsin," dedim. "Arabamı kocaman bir ölü ağacın altına park ettim." Herkese mantıklı gelmişti galiba. Kimse itiraz etmedi. Sıcak bir sessizlik sisinin içine daldım yeniden ve sonra da hiçbir şey düşünmedim. Bu dalgınlıklar, yeni gelenlerin konuşmalarıyla bölünene kadar, sanki sadece birkaç saniye sürüyordu. Şimdi düşününce anlıyorum ki aslında altı saatten kısa sürdükleri pek olmamış.

Bir keresinde, kapı zilinin ısrarla çalışına uyandığımı hatırlıyorum. "Girin dedim ya," diye homurdandım.

"Girdim zaten," diye mırıldandı sütçü. Kapı ardına kadar açıldı ve bir polis memuru dik dik baktı bize. "O lanet olası süt kamyonetini ortalık yerde bırakıp yolu tıkayan ahmak nerede?" diye sorduktan sonra sütçüye ilişti gözü. "Hah! Biri o kör virajı aldıktan sonra kamyonete bindirseydi, ölmüş olabileceğinin farkında mısın sen?" Esnedi ve yüzündeki yırtıcı ifade, yerini sevecen bir tebessüme bıraktı. "Olacak şey mi, canım," dedi, "ne demeye bu konuyu açtım ki şimdi." Eddie'nin yanına oturdu. "Hey, evlat... silahları sever misin?" Tabancasını muhafazasından çıkardı. "Bak... tıpkı Hoppy'ninki gibi."

Eddie silahı aldı, Marion'ın şişe koleksiyonuna doğrulttu ve ateş etti. Büyük, mavi bir şişe tuzla buz oldu ve koleksiyonun arkasındaki pencerenin camı aşağıya indi. Dışarıdaki soğuk hava gürültüyle içeri doldu.

"Bir gün çok iyi bir polis olacak," diye kıkırdadı Marion.

"Tanrım, çok mutluyum," dedim, hafiften ağlamaklı bir sesle. "Dünyanın en tatlı veledine, en iyi dostlarına ve en iyi eşine sahibim." Silahın iki el daha ateş ettiğini duydum ve sonra tekrar kendimden geçtim.

Yine kapı zili uyandırdı beni. "Daha kaç defa söylemem gerekiyor... girin Tanrı aşkına," dedim, gözlerimi açmadan.

"*Girdim* zaten," dedi sütçü.

Bir sürü ayak sesi duydum ama gelenlerin kim olduğunu hiç merak etmedim. Biraz sonra, nefes almakta zorlandığımı

fark ettim. Sonradan soruşturma yapıldığında ortaya çıktı ki, meğerse kayıp yere düşmüşüm ve birkaç izci çocuk geceyi göğsümün ve midemin üstünde geçirmiş.

Sıcak, ritmik nefesini yüzümde hissettiğim çaylak izciye, "Bir şey mi istemiştin?" diye sordum.

"Yavrukurtlara eski gazeteleri vermenizi isteyecektik ama unut gitsin," dedi. "Alıp bir tarafa koyacaktık nasılsa."

"Annenle baban nerede olduğunu biliyorlar mı?"

"Ah, tabii. Bizi merak edip arkamızdan gelmişler," diyerek parmağıyla onları gösterdi. Duvarın dibine dizilmiş birkaç çift insan, kırık pencereden girip suratlarına çarpan rüzgâr ve yağmura rağmen pişmiş kelle gibi sırıtıyorlardı. "Anne, galiba karnım acıktı benim," dedi Eddie.

"Aaaaaa, Eddie... şurada ne güzel eğlenirken, anneni yerinden kaldırıp yemek pişirmeye yollamayacaksın herhalde," dedi Susan.

Lew Harrison, öfiyonun düğmesini biraz daha çevirdi. "İşte evlat, bu nasıl?"

"Aaaaaaaaaah," dedi herkes.

Tekrar ayılıp kendime gelir gibi olduğumda, ellerimle etrafımı yoklayarak yavrukurtları aradım ve yerlerinde olmadıklarını fark ettim. Gözlerimi açınca, Eddie, sütçü, Lew ve polis memuruyla birlikte manzaralı bir pencerenin önünde dikilmiş, sevinç çığlıkları attıklarını gördüm. Dışarıda rüzgâr şiddetle kükreyerek esiyor, yağmur damlalarını, adeta hava tüfeklerinden ateşlenmişçesine, kırık camdan içeri savuruyordu. Susan'ı yavaşça sarsıp uyandırdım ve onları neyin bu kadar eğlendirdiğini anlamak için birlikte pencereye gittik.

"Düşüyor, düşüyor, düşüyor," diye bağırdı sütçü, zevkten dört köşe.

Susan ve ben tam zamanında yetişip, o koca karaağacın gürültüyle arabamızın üstüne devrilişine eşlik eden sevinç çığlıklarına katıldık.

"Çatırrrrrrrr!" dedi Susan. Karnıma ağrılar girene dek güldüm.

"Fred'i çağırın," dedi Lew telaşla. "Ahırın yıkılışını kaçıracak!"

"Hımm?" dedi Fred, şöminenin içinden.

"Ah, Fred, kaçırdın," dedi Marion.

"Bu defa harbiden harika bir şey göreceğiz," diye bağırdı Eddie. "Şimdi sıra elektrik hattında. Şu kavağa baksanıza, nasıl da eğiliyor!"

Kavak ağacı elektrik hattına doğru eğildikçe eğildi; sonra çok şiddetli bir rüzgâr dalgası, onu bir kıvılcım yağmuru içinde kablolarla birlikte aşağı indirdi. Evin ışıkları aniden söndü.

Şimdi sadece rüzgârın sesi kalmıştı. "Neden kimse çığlık atmıyor?" dedi Lew, cılız bir sesle. "Öfiyo – öfiyo kapanmış!"

Şömineden korkunç bir inilti geldi. "Tanrım, sanırım beyin sarsıntısı geçiriyorum."

Marion kocasının yanına diz çöküp ağlamaya başladı. "Sevgilim, zavallı sevgilim... ne oldu sana?"

Kollarımı beline doladığım kadına baktım – pis ve iğrenç bir kocakarıya sarılmıştım, kafatasının içine batmış kıpkırmızı gözleri ve Medusa'yı andıran saçları vardı. "Iğğ," dedim ve tiksinerek arkamı döndüm.

"Hayatım," diye hıçkırdı cadı, "benim... Susan."

Yemek ve su dilenen acıklı haykırışlarla, ağlama sesleriyle dolmuştu ortalık. Oda aniden buz gibi olmuştu. Oysa sadece bir dakika evvel, kendimi tropik kumsallardaymış gibi hissediyordum.

"Lanet olası tabancamı kim aldı?" dedi polis memuru, soğuk bir sesle.

Daha evvel fark etmediğim bir Western Union kuryesi bir köşede oturmuş, perişan bir halde önündeki telgraf yığınını karıştırıyor ve gıdaklamaya benzer sesler çıkarıyordu.

Ürperdim. "Bahse varım, bugün günlerden pazar," dedim. "On iki saattir buradayız!" Halbuki o gün bir pazartesi sabahıydı.

Western Union kuryesi yıldırım çarpmışa döndü. "Pazar mı? Ben zaten bir pazar sabahı gelmiştim buraya." Gözlerini odanın içinde gezdirdi. "Buchenwald toplama kampının televizyon görüntülerini andırıyor burası, öyle değil mi?"

Yavrukurtların lideri, gençliğin o inanılmaz dayanma gücüyle, günün kahramanı oldu. Adamlarını iki gruba ayırıp, kıdemli bir başçavuş gibi bağıra çağıra talimatlar yağdırdı. Bizler açlıktan, soğuktan ve susuzluktan yakınarak odanın bir köşesine serilip yatarken, yavrukurtlar kaloriferi yaktılar, battaniye dağıttılar, Fred'in başına ve bacaklarındaki sıyrıklara kompres yaptılar, camın kırık kısmını tıkadılar, bol bol kakao ve kahve hazırladılar.

Elektriğin ve öfiyonun kesilmesini izleyen iki saat içinde, ev ısınmış, karnımız doymuştu. Solunum yollarından ciddi şekilde rahatsızlananlar –yani kırık camın karşısında yirmi dört saat oturmuş olan anne ve babalar– penisilin iğneleri yapıldıktan sonra hastaneye kaldırılmışlardı. Sütçü, Western Union kuryesi ve polis memuru, tedavi görmeyi reddederek evlerine gitmişlerdi. Yavrukurtlar fiyakalı bir selam çakıp ayrılmışlardı. Dışarıda, işçiler elektrik hattını onarmaya çalışıyorlardı. Biz bize kalmıştık artık – Lew, Fred ile Marion, Susan, ben ve Eddie. Fred'in kafasında oldukça mühim bir ezilme ve zedelenme olduğu ama beyin sarsıntısı geçirmediği anlaşılmıştı.

Yemekten hemen sonra uyuyakalan Susan, şimdi kıpırdanmaya başlamıştı. "Neler oldu?"

"Mutluluk," dedim ona. "Emsalsiz, sonsuz mutluluk... kilovatlarca mutluluk."

Kan çanağına dönmüş gözleri ve vahşi kara sakalıyla bir anarşisti andıran Lew Harrison, odanın bir köşesinde harıl harıl yazı yazıyordu. "Bu çok iyi... kilovatlarca mutluluk," dedi. "Mutluluğunuzu, ışığınızı satın aldığınız gibi satın alın."

"Grip kapar gibi mutluluk kapın," dedi Fred. Hapşırdı.

Lew ona kulak asmadı. "Bu bir kampanya, anladınız mı? İlk slogan enteller için: 'Ümitlerinizi boşa çıkarabilecek bir

kitap fiyatına, altmış saatlik öfiyo satın alın. Öfiyo sizi asla hayal kırıklığına uğratmaz.' Sonra da bir diğer sloganla orta sınıfı vuracağız..."

"Kasıktan mı?" dedi Fred.

"Hey, ne oldu size böyle?" dedi Lew. "Sanki deneme başarısızlığa uğramış gibi davranıyorsunuz."

"Zatürree olup zafiyet geçirmeyi *beklemiyorduk* herhalde," dedi Marion.

"Bu odaya Amerika'dan bir kesit topladık ve her geleni mutlu ettik," dedi Lew. "Hem de sadece bir saatliğine değil, tek bir günlüğüne değil, tam iki gün hiç ara vermeksizin." Huşuyla sandalyesinden kalktı. "O halde cihazın öfiyo tiryakilerini öldürmesini engellemek için tek yapmamız gereken, otomatın cihazı kendiliğinden açıp kapamasını sağlamak, öyle değil mi? Böylelikle cihaz sahibi, onu tam işten eve döndüğü saatte açılıp yemek sırasında tekrar kapanacak şekilde ayarlar; yemekten sonra alet yine kendiliğinden açılıp yatma vakti geldiğinde kapanır; ertesi gün kahvaltıdan sonra açılıp işe gitme vakti geldiğinde tekrar kapanır, sonra da karısı ve çocukları için yeniden açılır."

Elleriyle saçlarını sıvazlayıp gözlerini devirdi. "Ve o satış noktaları... Tanrım, satış noktaları! Çocuklara pahalı oyuncaklar almaya filan gerek yok. Bir sinema bileti fiyatına, insanlar otuz saatlik öfiyo satın alabilirler. Bir şişe viskinin beşte biri fiyatına, altmış saatlik öfiyo satın alabilirler!"

"Ya da sülale boyu bir şişe potasyum siyanürü fiyatına," dedi Fred.

"Anlamadın mı hâlâ?" dedi Lew, kulaklarına inanamayarak. "Öfiyo aileleri yeniden bir araya getirecek, Amerikan yuvasını kurtaracak. Kimsenin evde hangi televizyon ya da radyo programının izleneceği konusunda kavga etmesine gerek kalmayacak. Öfiyo herkesi memnun ediyor... bunu kanıtladık. Sıkıcı bir öfiyo programı diye bir şey söz konusu olamaz."

Kapı çalınca sözü yarım kaldı. Tamircilerden biri başını uzatıp elektriğin iki dakikaya kadar geleceğini söyledi.

"Bana bak, Lew," dedi Fred, "bu küçük canavar Roma'yı yakmak için gereken zamandan daha kısa bir süre içinde tüm medeniyeti öldürebilir. Böyle bir beyin uyuşturma işine girmiyoruz, işte o kadar."

"Şaka yapıyor olmalısın!" dedi Lew, dehşetle. Marion'a döndü. "Kocanın milyonlar kazanmasını istemez misin?"

"Elektronik bir keş kahvesi işleterek değil," dedi Marion, soğuk bir sesle.

Lew elini alnına götürdü. "Halk bunu istiyor. Louis Pasteur'ün sütü pastörize etmeyi reddetmesine benzer bu yaptığınız."

"Elektriğin geliyor olması ne iyi," dedi Marion, konuyu değiştirmek için. "Işıklar, şofben, hidrofor ve... aman Tanrım!"

Bunu söyler söylemez ışıklar yandı ama Fred'le ben çoktan yerimizden fırlayıp gri kutuya hücum etmiştik bile. İkimiz birden kendimizi kutunun üstüne bıraktık. Oyun masası kırılıp çöktü ve fiş duvardaki prizden çıktı. Öfiyonun tüpleri bir an için kızardıktan sonra solup kayboldu.

Fred donuk bir yüzle cebinden tornavidasını çıkarttı ve kutunun kapağını söktü.

"Teknolojik gelişmeyle savaşmak ister misin?" dedi, Eddie'nin elinden düşürdüğü ocak süngüsünü bana uzatarak.

Gözüm dönmüş bir halde, öfiyoya var gücümle vurup cam ve metalden yapılmış hayati organlarını parçalamaya koyuldum. Sol elimle ve Fred'in yardımıyla, Lew'un kendini süngüyle kutunun arasına atmasına mani oldum.

"Benim tarafımdasın sanıyordum," dedi Lew.

"Eğer birine öfiyo hakkında tek laf ettiğini duyacak olursam," dedim, "demin öfiyoya yaptığım şeyin aynısını gözümü kırpmadan sana da yaparım."

Bayanlar ve baylar, Federal İletişim Komisyonu'nun değerli üyeleri, ben bu meselenin burada kapandığını sanmıştım. Kapanmayı hak etmişti çünkü. Oysa şimdi, Lew Harrison'ın boşboğazlığı yüzünden, söylentiler ayyuka çıkmış durumda.

Lew, öfiyonun ticari kullanım ruhsatını almak için size başvurmuş. O ve destekçileri kendi radyo teleskoplarını kurmuşlar.

İzin verirseniz, Lew'un tüm iddialarının doğru olduğunu tekrarlamak isterim. Öfiyo, Lew'un yapacağını söylediği her şeyi yapacaktır. Verdiği mutluluk, inanılmaz felaketler karşısında bile kusursuz ve kesintisizdir. İlk denemede olduğu gibi trajediye varabilecek sonuçların, cihazı kendiliğinden açıp kapatacak bir otomat sayesinde engellenebileceği de şüphe götürmez. Önünüzdeki masada duran cihaza da aynen böyle bir otomat yerleştirilmiş olduğunu görebiliyorum.

Sorun, öfiyonun çalışıp çalışmayacağı değildir. Sorun, Amerikalı insanların artık mutluluk peşinde koşmak yerine mutluluğu satın alacakları, yeni ve ıstıraplı bir çağa girilip girilmeyeceğidir. Bilinçsizliği ulusal bir çılgınlık haline getirmenin hiç zamanı değil. Öfiyodan sağlayabileceğimiz yegâne çıkar, kendi halkımızı ondan korurken, düşmanlarımıza karşı bir iç huzuru kalkanı tesis etmenin yollarını aramak olmalıdır.

Sözlerimi noktalarken, öfiyonun sözde çarı Lew Harrison'ın ulusumuzun itimadına layık olmayan, vicdansız bir insan olduğuna dikkatinizi çekmek isterim. Sizler bu konuyu karara bağlamaya çalışırken radyasyonlarıyla kafanızı bulandırması için, şu örnek öfiyo cihazının otomatını ayarlamış olsaydı mesela, bu beni hiç şaşırtmazdı. Aslına bakarsanız, tam da şu anda, aletten pek tekin olmayan bir vınıltı çıkmaya başladı sanki ve ben öyle mutluyum ki mutluluktan ağlayabilirim. Dünyanın en tatlı veledine, en iyi dostlarına ve en iyi eşine sahibim. Sadık dostumuz Lew Harrison ise, dünyanın en takdire şayan insanıdır, inanın bana. Ve tabii ki, ona bu yeni teşebbüsünde bol şans diliyorum.

(1951)

SEVGİLİ KARINA VE OĞLUNA GERİ DÖN

Gloria Hilton ile beşinci kocası New Hampshire'a taşınalı çok olmamıştı. Ama onlara bir duş kabini satmama yetecek kadar uzun zamandır orada yaşıyorlardı. Temelde alüminyum alaşımlı kış pencereleri ve pencere kasalarıyla ilgilenirim – ama kış pencerelerine ihtiyacı olan herkesin, nerdeyse otomatik olarak, duş kabinlerine de ihtiyacı olur.

Sipariş ettikleri duş kabini, Gloria Hilton'ın şahsi banyo küveti içindi. Sanırım kariyerimin zirvesi oluyordu bu. Kimi insanlardan, muazzam su bentleri veya asil gökdelenler inşa etmeleri, yahut feci veba salgınlarının önünü almaları ya da savaşta koca ordulara önderlik etmeleri istenir.

Ya benden?

Dünyanın en şöhretli vücudunu cereyanlardan korumam istenmişti benden.

İnsanlar bana Gloria Hilton'ı ne kadar yakından tanıdığımı soruyorlar. Genellikle şu cevabı veriyorum onlara: "O kadını çıplak gözle sadece bir defa gördüm, o da bir banyonun tabanındaki sıcak hava ızgarasından." Küvetine duş kabini takılması istenen banyo böyle ısınıyordu – yerdeki sıcak hava ızgarasına bağlanan bir ocakla. Izgara ocağa bağlanmamıştı. Isıyı aşağıdaki odanın tavanından dışarı sızdırmaya yarıyordu ancak. Gloria Hilton banyosunu tevekkeli soğuk bulmuyordu.

Izgaradan hararetli konuşmalar gelmeye başladığında, duş kabinini takıyordum. İşin çok dikkat gerektiren bir noktasındaydım, su geçirmez contayı küvetin kenarlarına macunla

yapıştırmakla meşguldüm, dolayısıyla ızgarayı kapatamazdım. Beni hiç ilgilendirmeyen bir konuşmaya, ister istemez kulak misafiri olmak zorunda kaldım.

"Bana aşktan bahsetme," dedi Gloria Hilton, beşinci kocasına. "Sen aşktan anlamazsın. Sen aşkın ne demek olduğunu bilmiyorsun."

Henüz ızgaradan aşağı bakmamıştım, dolayısıyla kadının sesine yakıştırabileceğim tek yüz, onun filmlerden tanıdığım yüzüydü.

"Belki de haklısındır, Gloria," dedi beşinci kocası.

"Şerefim üstüne yemin ederim ki haklıyım," dedi Gloria.

"Eh..." dedi adam, "öyleyse söylenecek bir şey kalmadı demektir. Gloria Hilton'ın mukaddes şeref sözü karşısında neyi savunmak gelir ki elden?"

Adamın neye benzediğini biliyordum. Duş kabiniyle ilgili tüm görüşmeleri onunla yapmıştım. Ona ayrıca iki banyo penceresi için iki tane de Fleetwood Trip-L-Trak kış penceresi satmıştım. O pencerelerin montaj gerektirmeyen kasa sistemleri vardır. Bütün bu görüşmeler sırasında, karısından "Bayan Hilton" diye bahsetmişti. Bayan Hilton şöyle istiyor, Bayan Hilton böyle istiyor. Adam sadece otuz beş yaşındaydı ama gözlerinin etrafındaki halkalar onu altmışında gösteriyordu.

"Sana acıyorum," dedi Gloria Hilton ona. "Sevemeyen herkese acırım ben. Onlar dünyanın en zavallı insanlarıdır."

"Sen konuştukça," dedi adam, "onlardan biri olduğuma daha çok ikna oluyorum."

Adam onun yazar kocasıydı, elbette. Hafızasını bir sürü Hollywood zırvasıyla doldurmuş olan karım, Gloria Hilton'ın önce motosikletli bir polisle, sonra bir şeker milyoneriyle, sonra Tarzan'ı oynayan bir adamla, sonra menajeriyle ve son olarak da bu yazarla evlenmiş olduğunu söylüyor. Ben yazar olanını tanıyorum, George Murra'yı yani.

"İnsanlar dünyaya ne haller olduğunu merak edip dururlar," dedi Gloria. "Ben ne olduğunu biliyorum. Çok basit: Çoğu erkek aşk kelimesinin ne anlama geldiğinden habersiz."

"En azından öğrenmeye çalıştığım için takdir et beni," dedi Murra. "Tamı tamına bir senedir, duş kabini siparişi vermekten ve aşkın ne anlama geldiğini öğrenmeye çalışmaktan başka tek bir şey yapmadım."

"Galiba bunun için de beni suçlayacaksın," dedi kadın.

"Ne için?" dedi Murra.

"Evlendiğimizden beri tek kelime yazmamış olduğun gerçeği için," dedi kadın. "O da benim suçumdur herhalde."

"Umarım o kadar sığ değilimdir," dedi Murra. "Basit, sıradan bir tesadüfü nerede görsem tanırım. Geceler boyu kavga edişlerimiz, gün boyu peşimizi bırakmayan fotoğrafçılar, gazeteciler, sözde arkadaşlar. Kalemimin kurumuş olduğu gerçeğiyle hiçbir alakası yok bunların tabii."

"Acı çekmekten zevk alan bir insansın sen," dedi Gloria.

"Akıllıca bir seçim," dedi öteki.

"Seninle açık konuşacağım," dedi kadın, "beni düş kırıklığına uğrattın."

"Biliyordum," dedi Murra, "er geç bunu yüzüme vuracağını biliyordum."

"Ayrıca şunu da rahatlıkla söyleyebilirim ki," dedi kadın, "bu maskaralığa artık bir son vermeye kararlıyım."

"Bunu ilk olarak bana söylemiş olman büyük incelik," dedi Murra. "Louella Parsons'a haber vermeli miyim, yoksa o işin icabına çoktan bakıldı mı?"

İzolasyon contasını küvetin kenarlarına yapıştırma işini bitirmiştim, dolayısıyla sıcak hava ızgarasını kapatmamam için sebep kalmamıştı artık. Izgaraya eğilip dosdoğru aşağıya baktım ve orada Gloria Hilton'ı gördüm. Saçları bigudiliydi. Yüzünde hiç makyaj yoktu. Gözlerinin üstüne kaş çizmeye bile zahmet etmemişti. Üstünde bir tür külot ve kemeri bağlanmamış bir bornoz vardı. Yemin ederim, o kadın kullanılmış bir çekyattan daha güzel değildi.

"Bence hiç komik değilsin," dedi kadın.

"Benimle evlendiğinde ciddi bir yazar olduğumu biliyordun," dedi Murra.

Gloria ayağa kalktı. Yahudilere Vaat Edilmiş Topraklar'ın karşı tepenin hemen ardında olduğunu söyleyen Musa gibi açtı kollarını. "O çok sevgili karına ve oğluna geri dön," dedi. "Sana engel olmayacağım."

Izgarayı kapattım.

★
★ ★

Beş dakika sonra, Murra yukarı çıktı ve defolup gitmemi söyledi bana. "Bayan Hilton banyosunu kullanmak istiyor," dedi. Daha evvel kimsenin yüzünde bu kadar acayip bir ifade görmemiştim. Suratı kıpkırmızıydı ve gözlerine yaşlar dolmuştu – ama sanki adamı ortasından ikiye ayırıp dışarı çıkmaya uğraşan çılgın bir kahkaha saklıydı içinde.

"İşim bitmemişti daha," dedim.

"Bayan Hilton'ın işi tamamen bitti," dedi. "Defol!"

Bunun üzerine dışarı çıkıp kamyonetime bindim ve kasabaya gidip bir fincan kahve içtim. Duş kabininin kapısı, kamyonetimin arkasındaki ahşap kafesin içinde cascavlak duruyor ve hiç şüphesiz, çok ilgi çekiyordu.

Çoğu kişi, bir duş kabini ısmarladığı zaman, kapısının üstüne belki bir flamingo ya da bir denizatından başka bir şey çizilmesini istemez. Massachusetts'in Lawrence şehrindeki fabrika, kapı üstüne püskürtülecek bir flamingo ya da denizatı deseni için faturaya yalnızca altı dolar ekler. Ama Gloria Hilton, altmış bir santim eninde kocaman bir "G" harfi çizilmesini –ve "G"nin tam ortasına, kendi kafasının gerçek boyutlarda bir resminin kondurulmasını– istemişti. Kafanın üstündeki gözlerin de, küvetin dibinden tamı tamına bir metre elli sekiz santim yükseklikte olması gerekiyordu, çünkü küvetin içinde yalınayak durduğu zaman Gloria Hilton'ın kendi gözleri de bu seviyeye geliyordu.

Lawrence'dakilerin oynatmasına az kalmıştı.

Birlikte kahve içtiğim insanlardan biri de, su tesisatçısı Harry Crocker'dı. "Bence keşke kadının boyunu kendi elinle

ölçmekte ısrar etseydin," dedi, "o zaman rakamların santimi santimine doğru olduğuna emin olabilirdin."

"Kocası ölçmüş," dedim.

"Bazıları anasından şanslı doğuyor işte," dedi.

Ankesörlü bir telefon buldum ve oraya dönüp işimi bitirmemin bir sakıncası olup olmadığını sormak için Murra'nın evini aradım. Hat meşguldü.

Kahvemi bitirmek üzere masaya döndüğümde, Harry Crocker şöyle dedi bana: "Bu kasabada bir daha kimsenin görebileceğini sanmadığım bir şey kaçırdın."

"Neymiş o?" diye sordum.

"Gloria Hilton ile hizmetçisi saatte üç yüz kilometre hız yaparak kasabadan geçtiler," dedi.

"Ne tarafa gidiyorlardı?" diye sordum.

"Batıya," dedi Harry.

*
* *

Murra'yı tekrar aramayı denedim. Gloria Hilton gittiğine göre tüm o mühim telefon görüşmelerinin de sona ermiş olacağını tahmin ediyordum. Ama telefon hattı bir saattir aralıksız meşgul veriyordu. Belki biri telefonun bağlantılarını koparmıştır diye düşündüm ama santral memuresi herhangi bir arıza olmadığını söyledi.

"O halde tekrar aramayı deneyin," dedim kıza.

Bu defa bağlanabildim.

Telefonu Murra açtı. Ona sadece "Merhaba," demiştim ama o aniden heyecana kapıldı. Duş kabininin montajı tamamlanacağı için heyecanlanmamıştı tabii. Beni John adında biri sandığı için heyecanlanmıştı.

"John, John," dedi bana, "Tanrı'ya şükürler olsun, aradın!"

"John," dedi, "hakkımda neler düşündüğünü biliyorum ve öyle düşündüğün için seni suçlamıyorum – ama lütfen kapatmadan önce sana söyleyeceklerimi dinle. O beni terk etti,

John. Hayatımın o sayfası kapandı artık... bitti! Şimdi kendimi toparlamaya çalışıyorum. John," dedi, "lütfen, sana yalvarıyorum, buraya gelmelisin. Lütfen, John, lütfen, John, lütfen."

"Bay Murra...?" dedim.

"Evet?" dedi. Sesinin telefondan uzaklaştığına bakılırsa, o sırada benim odadan içeri girdiğimi filan sanmıştı herhalde.

"Benim, Bay Murra," dedim.

"Sen kimsin?" diye sordu.

"Duş kabini takan adam," dedim.

"Çok önemli bir telefon bekliyorum, şehirlerarası bir telefon," dedi. "Lütfen hattı meşgul etme."

"Özür dilerim," dedim. "Ben sadece oradaki işi bitirmemi isteyip istemediğinizi soracaktım."

"Asla!" dedi. "Unut gitsin! Cam cehenneme!"

"Bay Murra..." dedim, "o kapıyı depoya geri yollayamam."

"Faturasını bana gönder," dedi. "Kapı da sana hediyem olsun."

"Nasıl isterseniz," dedim. "Ama şu iki Fleetwood Trip-L-Trak pencere de var."

"Çöpe at gitsin!" dedi.

"Bay Murra..." dedim, "galiba bir şeye canınız sıkkın..."

"Yok ya, nereden anladın?" dedi.

"Belki o kapıyı çöpe atmak mantıklı olabilir," dedim, "ama kış pencerelerinden kimseye zarar gelmez. Neden gelip onları takmama izin vermiyorsunuz? Varlığımı bile hissetmeyeceksiniz."

"Pekâlâ, tamam, tamam!" dedi ve kapattı.

Fleetwood Trip-L-Trak bizim birinci sınıf pencere modelimizdir. Dolayısıyla onları monte etmek hiç zor değildir ama biraz vakit alır. Tıpkı duş kabinleri için yaptığımız gibi, pencereleri contayla çepeçevre yalıtırız. Dolayısıyla, tutkalın kurumasını beklerken Murra'nın evinde boş boş vakit öldürmem gerekiyordu. Fleetwood'larla donatılmış bir odayı tavanına kadar suyla doldursanız bile, dışarıya asla su sızmaz – yani en azından pencerelerden sızmaz.

Tutkalın kurumasını beklerken, Murra çıkageldi ve bir içki isteyip istemediğimi sordu bana.

"Pardon?" dedim.

"Ama belki duş kabini satıcıları vazife başında alkol almıyorlardır," dedi.

"O laf sadece televizyonda geçerli," dedim.

Beni mutfağa götürdü ve bir içki şişesi, buz ve bir çift kadeh çıkardı.

"Çok naziksiniz," dedim.

"Aşkın ne olduğunu bilmiyor olabilirim," dedi, "ama Tanrı'ya şükür, hiçbir zaman tek başıma sarhoş olmadım."

"Şimdi yapacağımız şey bu mu yani?" dedim.

"Başka bir önerin yoksa, evet," dedi.

"Biraz düşünmeliyim," dedim.

"Büyük hata," dedi. "Sizler düşüneyim derken ömrünüzün inanılmaz bir kısmını heba ediyorsunuz. Siz Yankee'lerin bu kadar soğuk olmasının sebebi de bu işte," dedi. "Fazla düşünüyorsunuz. Nadiren evleniyor olmanız da bundan kaynaklanıyor."

"En azından bir kısmı bariz parasızlıktan kaynaklanıyor," dedim.

"Hayır, hayır," dedi. "Sebep çok daha derinlerde. Siz buralılar devedikenini sıkı sıkı avuçlayamıyorsunuz." Bunu bana açıklaması icap etti, devedikenini gerçekten kuvvetlice ve çabucak avuçlarsanız elinize batmayacağını yani.

"Devedikeni hakkında bu söylenene inanmıyorum," dedim.

"Tipik New England muhafazakârlığı," dedi.

"Buralı olmadığınızı çıkarıyorum sözlerinizden," dedim.

"O mutluluğa nail olamadım," dedi. Los Angeles'lı olduğunu söyledi bana.

"Eminim orası da güzeldir," dedim.

"Los Angeles'ta herkes sahtekârdır," dedi.

"Onu bilemem tabii," dedim.

"Buraya yerleşmeye de bu yüzden karar verdik," dedi. "Karım –yani ikinci karım– düğünümüzde tüm gazetecilere şöyle

demişti: 'Tüm sahtekârlardan uzağa kaçıyoruz. İnsanların gerçek insanlar olduğu bir yerde yaşayacağız. New Hampshire'da yaşayacağız. Kocam ve ben orada kendimizi bulacağız. Kocam hiç durmadan yazacak. Edebiyat tarihinin benim için yazılmış en güzel senaryosunu yazacak.' "

"Çok hoş," dedim.

"Bunu gazete ya da dergilerde okumamış mıydın?" diye sordu.

"Hayır," dedim. "*Film Fun*'a abone olan bir kızla çıkardım eskiden; ama bundan seneler önceydi. Şimdi kim bilir ne âlemdedir..."

Muhabbetin seyri içinde, ekşi mayşe ile özel olarak üretilmiş bir galonluk Old Hickey's Bourbon'ın beşte biri buhar olup uçmuş veyahut çalınmıştı; çok çabuk tükeniyordu anlayacağınız.

Lafdönüp dolaşıp nasıl oraya geldi, çoknet anımsayamıyorum ama konuşmanın bir yerinde Murra, ilk kez evlendiğinde henüz sadece on sekiz yaşında olduğunu söyledi bana – ve o gün telefon ettiğimde aradığını sandığı John'un kim olduğunu da açıkladı.

John hakkında konuşmak Murra'ya çok acı veriyordu. "John," dedi, "benim tek çocuğumdur. On beş yaşında." Murra kasvetle güneydoğuyu gösterdi. "Sadece otuz beş kilometre mesafede – o kadar yakın ama bir o kadar da uzak," dedi.

"Annesiyle birlikte Los Angeles'ta kalmadı mı?" dedim.

"Evi annesinin yanı," dedi Murra, "ama Mount Henry'deki okula gidiyor." Mount Henry, buraya çok yakın ve çok iyi bir özel okuldur. "New Hampshire'a gelme sebeplerimden biri de ona yakın olmaktı." Murra başını salladı. "Er geç mutlaka benimle temasa geçer sanmıştım – bir telefonuma karşılık verir, bir mektubuma cevap yazar."

"Ama yapmadı mı?" dedim.

"Hiç," dedi Murra. "Bana söylediği son şey neydi biliyor musun?"

"Hayır," dedim.

"Annesinden boşanıp Gloria Hilton'la evlendiğimde söylediği son şey, 'Baba, aşağılık birisin sen. Ömrümün sonuna dek senden bir kelime daha işitmek istemiyorum,' oldu."

"Şey... bu çok kırıcı," dedim.

"Dostum..." dedi Murra, boğuk bir sesle, "hem de *nasıl* kırıcı." Başını önüne eğdi. "Aynen o kelimeyi kullandı – aşağılık. Yaşı küçük olduğu halde, hiç şüphe yok ki doğru kelimeyi seçmişti."

"Bugün nihayet ona ulaşabildiniz mi bari?" dedim.

"Okul müdürünü aradım ve ona bir aile faciası yaşandığını söyleyip, John'un derhal beni araması gerektiğini bildirdim," dedi Murra.

"Tanrı'ya şükür, işe yaradı," dedi sonra. "Ve aşağılığın dik âlâsı olmama karşın, yarın beni görmeye gelmeyi kabul etti."

Konuşmanın başka bir yerinde, Murra bir ara istatistiklere bakmamı söyledi bana. Bakacağıma söz verdim. "Genel olarak istatistiklere mi – yoksa özel birtakım istatistiklere mi?" diye sordum.

"Evlilik hakkındaki istatistiklere," dedi.

"Onlarda neyle karşılaşabileceğimi düşünmek beni korkutuyor," dedim.

"İstatistiklere baktığın zaman," dedi Murra, "fark edeceksin ki, insanlar –tıpkı ilk karımla benim yaptığımız gibi– henüz sadece on sekiz yaşındayken evlendikleri zaman, bu evliliğin yürüme ihtimali yüzde ellidir."

"Evlendiğimde ben de on sekiz yaşındaydım," dedim.

"Hâlâ ilk eşinle mi berabersin?" diye sordu.

"Yirmi senedir beraberiz," dedim.

"Bekârlık günlerinden, çapkınlık günlerinden, büyük aşklar yaşayabileceğin günlerden mahrum bırakıldığın hissine kapılmıyor musun hiç?"

"Eh," dedim, "New Hampshire'da o günler genellikle on dört ilâ on yedi yaşlarında yaşanır."

"İstersen şöyle açıklayayım," dedi, "diyelim ki onca yıldır evlisin, evli insanların tartışma konusu olan o aptalca şeyler

hakkında kavga edip duruyorsun, vaktinin çoğunu beş parasız ve endişeli geçiriyorsun..."

"Kulağım sizde," dedim.

"Ve diyelim ki yazmış olduğun bir kitabı film yapımcıları satın almış ve seni bir senaryo yazmakla görevlendirmişler, Gloria Hilton da filmin yıldızı olacakmış," dedi.

"Bunu hayal edebileceğimi hiç sanmam," dedim.

"Peki öyleyse..." dedi, "senin mesleğinde başına gelebilecek en harika olay nedir?"

Biraz düşünmem gerekti. "Conners Hotel'le anlaşıp, tüm pencereleri için Fleetwood siparişi almam olurdu herhalde. Beş yüz küsur pencere demektir bu," dedim.

"Güzel!" dedi. "Satışı yeni yapmışsın. Hayatında ilk kez, cebine yüklü miktarda para girmiş. Tam da o sıra karınla kavga etmişsin ve onun hakkında kötü şeyler düşünüyor, kendin için üzülüyorsun. Otelin müdürü de Gloria Hilton'mış – filmlerde göründüğü gibi görünen bir Gloria Hilton."

"Dinliyorum," dedim.

"Diyelim ki o beş yüz Fleetwood'u pencerelere monte etmeye başladın," dedi, "ve diyelim ki her kış penceresini yerine taktığında, camın öbür tarafından sanki bir tanrıymışsın filan gibi sana gülümseyen Gloria Hilton'ı görüyorsun karşında."

"Evde başka içki kaldı mı?" diye sordum.

"Diyelim ki üç ay boyunca bu böyle sürüp gidiyor," dedi. "Ve her gece, evine, karına dönüyorsun. O kadını o kadar uzun zamandır tanıyorsun ki artık adeta bir kız kardeş gibi görünmeye başlamış gözüne. Yine küçük bir mesele için dırdır etmeye başlıyor..."

"Bu oda çok sıcak, kış pencereleri olmamasına rağmen," dedim.

"Diyelim ki Gloria Hilton birdenbire sana şöyle diyor," dedi, " 'Mutlu olmayı göze almalısın, zavallı sevgilim benim! Ah, bir tanem, biz *birbirimiz* için yaratılmışız! Benimle mutlu olmayı göze al! Seni kış pencerelerini monte ederken görmek içimi eritiyor! Seni böyle mutsuz görmeye dayanamıyorum.

Başka bir kadına ait olduğunu, halbuki bana ait olsaydın seni ne denli mutlu edebileceğimi bilmeye katlanamıyorum!' "

Bundan sonra, Murra ile dışarı çıkıp devedikeni aradığımızı hatırlıyorum. İncinmeden devedikeni avuçlamayı gösterecekti bana.

Sanırım hiç devedikeni bulamadık. Bir sürü bitkiyi kökünden çekip çıkarttıktan sonra onları eve doğru fırlattığımızı ve çok güldüğümüzü hatırlıyorum. Ama o bitkilerden herhangi birinin devedikeni olduğunu hiç sanmam.

Sonra evin koca bahçesinde birbirimizi kaybettik. Bir süre ona seslenip durdum ama yanıtları giderek uzaklaşıp kaybolunca ben de kendi evime döndüm sonunda.

Eve ne halde geldiğimi hatırlamıyorum ama karım hatırlıyor. Söylediğine göre, onunla kaba ve saygısız bir tonda konuşmuşum. Conners Hotel'e beş yüz Fleetwood pencere sattığımı söylemişim ona. Genç yaşta evlenenlerle ilgili istatistiklere bir göz atması gerektiğini de söylemişim.

Sonra yukarı çıkmış ve duş kabinimizin kapısını söküp çıkarmışım yerinden. Murra ile benim, kapılarımızı değiş tokuş edeceğimizi söylemişim karıma.

Kapıyı çıkardıktan sonra da küvete girip sızmışım.

Karım beni uyandırınca onu yanımdan kovmuşum. Conners Hotel'i kısa süre önce satın alan Gloria Hilton'la evleneceğimi söylemişim.

Ona devedikenleriyle alakalı çok önemli bir şey anlatmaya çalışmış ama devedikeni demeye dilim dönmeyince yeniden uykuya dalmışım.

Bunun üzerine karım üstüme banyo köpüğü boca edip, küvetin soğuk su musluğunu açmış ve misafir odasında uyumaya gitmiş.

Ertesi gün öğleden sonra saat üç gibi, pencerelerin montajını bitirmek ve duş kabininin kapısı hakkında ne yapmaya karar vermiş olduğumuzu –bir şey yapmaya karar verdiysek

tabii– öğrenmek için Murra'nın evine gittim. Kamyonetimin arkasında iki kapı vardı, benim flamingolu kapım ve onun Gloria Hilton'lı kapısı.

Kapı zilini çalmaya yeltendiğim sırada, üst kat pencerelerinden birinin tıklatıldığını duydum. Kafamı kaldırıp baktım ve Murra'nın Gloria Hilton'a ait banyonun penceresinde dikildiğini gördüm. Merdivenim hâlâ pencere pervazına dayanmış halde duruyordu, tırmanıp çıktım ve Murra'ya neler olduğunu sordum.

Pencereyi açtı ve bana içeri girmemi söyledi. Çok solgun ve titrekti.

"Oğlunuz daha gelmedi mi?" diye sordum.

"Geldi," dedi. "Aşağıda. Bir saat önce onu otobüs terminalinden aldım."

"Aranız iyi mi bari?" dedim.

Murra başını salladı. "Hâlâ çok *kızgın*," dedi. "Daha on beş yaşında ama benimle sanki büyük büyük büyükbabammış gibi konuşuyor. Buraya sadece bir dakikalığına gelmiştim ama şimdi yeniden aşağı inecek gücü bulamıyorum kendimde."

Beni kolumdan tuttu. "Dinle..." dedi, "sen önden in ve ortamı yumuşatmaya çalış."

"Bende ortam yumuşatacak hal kaldıysa," dedim, "onu kendime saklasam daha iyi olur." Evdeki son durumu anlattım ona, hiç de ideal sayılmayacak bir durumdu bu.

"Ne yaparsan yap," dedi, "benim düştüğüm hataya düşme. Yuvanı dağıtma, ne olursa olsun. Zaman zaman çekilmez bir hal aldığını biliyorum ama inan bana, bundan on kat daha çekilmez yaşam şekilleri de var."

"Eh," dedim, "Tanrı'ya şükretmeliyim galiba..."

"Neden?" diye sordu.

"Gloria Hilton ortaya çıkıp beni sevdiğini söylemedi henüz," dedim.

Murra'nın oğlunu görmek üzere aşağı indim.

Küçük John'un üstünde bir büyük adam kıyafeti vardı.

Elbisesinin yeleği bile eksik değildi. Siyah çerçeveli kocaman bir gözlük takmıştı. Bir üniversite profesörünü andırıyordu.

"John," dedim, "ben babanın eski bir arkadaşıyım."

"Öyle mi?" dedi, beni tepeden tırnağa süzerek. El sıkışmaya niyeti yoktu.

"Sen kesinlikle çok olgun bir delikanlıya benziyorsun," dedim.

"*Mecburen* olgunlaştım," dedi. "Babam annemle beni terk edip gidince aile reisliği üstüme kaldı, haksız mıyım sence?"

"Bak, John," dedim, "baban da bu durumdan çok mutlu değil, biliyorsun."

"Büyük düş kırıklığına uğradım doğrusu," dedi. "Gloria Hilton erkekleri olabildiklerince mutlu eder zannederdim."

"John," dedim, "büyüdüğün zaman, şu anda anlayamadığın pek çok şeyi anlayacaksın."

"Nükleer fizikten bahsediyor olmalısın," dedi. "O günü iple çekiyorum." Sonra bana sırtını dönüp pencereden dışarı bakmaya başladı. "Babam nerede?" diye sordu.

"İşte geldi," dedi Murra, merdivenin başından. "Zavallı ahmak geldi işte." Basamakları gıcırdatarak inmeye koyuldu.

"Belki de okula geri dönsem daha iyi olacak, baba," dedi oğlan.

"Bu kadar erken mi?" dedi Murra.

"Bana acil bir durum olduğu söylenmişti, yoksa hiç gelmezdim zaten," dedi oğlan. "Ortada acil durum filan yok anlaşılan. O yüzden geri dönmek istiyorum, eğer sakıncası yoksa."

"Sakıncası yoksa mı?" dedi Murra. Kollarını uzattı. "John..." dedi, "eğer şimdi beni böyle bırakıp gidersen, kalbimi kırmış olursun... hem de..."

"Hem de ne, baba?" dedi oğlan. Buz gibi soğuktu.

"Hem de beni affetmeden," dedi Murra.

"Asla," dedi oğlan. "Üzgünüm... asla yapmayacağım tek bir şey varsa o da bu." Başını salladı. "Sen ne zaman gitmeye hazır olursan, baba," dedi, "ben arabada bekliyor olacağım."

Ve evden dışarı çıktı.

Murra, elleriyle başını tutarak, bir koltuğa oturdu. "Şimdi ne yapacağım?" dedi. "Belki de bu cezayı hak ettim ben. Galiba yapmam gereken dişimi sıkıp her şeye katlanmak."

"Aklıma bundan başka sadece bir tek şey geliyor," dedim.

"Nedir o?" diye sordu.

"Bas kıçına tekmeyi," dedim.

Murra da aynen öyle yaptı.

Kederli ve hüzünlü bir suratla dışarı çıkıp arabaya gitti.

John'a ön koltukta bir sorun olduğunu söyleyip, koltuğu onarabilmesi için aşağı inmesini istedi.

Sonra da ayağının yan tarafıyla oğlanın kıçına tekmeyi yapıştırdı. Bu tekmenin çocuğa acı verdiğini hiç sanmıyorum ama epey havalı göründüğü söylenebilir.

Oğlan bir çeşit polka yaparak, babasıyla benim önceki gece devedikeni aradığımız çalılıklara doğru uçtu. Sonunda durmayı başarıp arkasına baktığında, neye uğradığını şaşırmış bir çocuğun ifadesi vardı yüzünde.

"John," dedi Murra ona, "bunu yaptığım için üzgünüm ama yapacak başka bir şey gelmedi aklıma."

Bu sefer, oğlan ukalaca bir cevap yetiştirmedi.

"Hayatım boyunca pek çok ciddi hatam oldu," dedi Murra, "ama bunun o hatalardan biri olduğunu sanmıyorum. Seni seviyorum, anneni de seviyorum ve sen bana bir şans daha tanıma isteğini kalbinin derinliklerinde duyana dek seni tekmelemeye devam edebilirim sanırım."

Oğlan hâlâ diyecek bir şey bulamıyordu ama tekrar tekmelenme fikrinin ilgisini çekmediğini görebiliyordum.

"Şimdi hemen eve gireceksin," dedi Murra, "ve bu meseleyi iki medeni insan gibi konuşup halledeceğiz."

Yeniden içeri girdiklerinde, Murra oğlana Los Angeles'taki annesini arattı.

"Birlikte çok güzel vakit geçirdiğimizi, benim fena halde mutsuz olduğumu, Gloria Hilton defterini kapattığımı,

annenden beni tekrar kabul etmesini istediğimi ve öne süreceği tüm koşulları peşinen kabul ettiğimi söyle ona," dedi Murra.

Oğlan annesine hepsini bir bir söyledi; annesi ağladı, oğlan ağladı, Murra ağladı, ben de ağladım.

Sonra, Murra'nın ilk karısı, ne zaman isterse eve geri dönebileceğini söyledi ona. Hepsi bu kadar.

Duş kabini meselesini nasıl çözümlediğimize gelince... Ben Murra'nın kapısını, Murra da benimkini aldı. Aslına bakarsanız, Gloria Hilton'ın resmini saymazsak kırk sekiz dolar eden bir kapıya karşılık yirmi iki dolarlık bir kapı vermiş oldum ona.

Eve vardığımda karım dışarıdaydı. Yeni kapıyı yerine taktım. Oğlum yanıma gelmiş, beni seyrediyordu. Nedense bozuk atıyordu bana.

"Annen nerede?" diye sordum.

"Dışarı çıktı," dedi.

"Ne zaman dönecek?" dedim.

"Belki hiç dönmeyeceğini söyledi," dedi oğlan.

Canım fena halde sıkılmıştı ama oğlana belli etmedim. "Yine şaka yapmış anlaşılan," dedim. "Hep yapar bu şakayı."

"Yaptığını daha evvel hiç duymamıştım," dedi oğlan.

Yemek vakti gelip çatmıştı ve karım hâlâ evde değildi. İyice korkuya kapılmıştım. Cesur olmaya çalıştım. Oğlanla kendime yemek hazırladım ve "Neyse, annen bir yere takıldı herhalde," dedim.

"Baba..." dedi oğlan.

"Ne?" dedim.

"Dün gece anneme ne yaptın sen?" diye sordu. Son derece tiz ve güçlü bir sesle sormuştu bunu.

"Üstüne vazife olmayan işlere burnunu sokma sen," dedim, "yoksa kıçına okkalı bir tekme yiyiverirsin."

Bu laf onu derhal sakinleştirdi.

Karım saat dokuzda eve geldi, Tanrı'ya şükür.

Neşeliydi. Tek başına harika vakit geçirdiğini söyledi – tek başına alışveriş yapmış, bir restoranda tek başına yemek yemiş, tek başına sinemaya gitmişti.

Beni öpüp üst kata çıktı.

Duşun sesini duydum ve duş kabininin kapısındaki Gloria Hilton resmi aniden aklıma geldi.

"Aman Tanrım!" dedim. Ona resmin kapıda ne işi olduğunu açıklamak, sabahleyin ilk iş o resmi kapıdan kazıtacağımı söylemek için koşar adımlarla merdiveni çıktım.

Banyoya girdim.

Karım küvetin içine dikilmiş, duş alıyordu.

Aynen Gloria Hilton'ın boyundaydı, kapıdaki resim adeta bir maske gibi oturmuştu yüzüne.

Karımın Gloria Hilton kafalı vücudu karşımda duruyordu.

Karım sinirli değildi. Gülüyordu. Bunu komik bulmuştu. "Bil bakalım kimim ben?" dedi bana.

(1962)

FABRİKADA GEYİK VAR

Federal Donatım Şirketi'nin Ilium'daki fabrikası koca kara bacalarından asit dumanları püskürtüyor, tuğla duvarlı istihdam bürosunun önünde kuyruğa girmiş yüzlerce erkek ve kadının üstüne kurum yağdırıyordu. Mevsimlerden yazdı. Şimdiden Amerika'nın en büyük ikinci sınai kuruluşu haline gelen Ilium Fabrikası, silah ve cephane talebini karşılayabilmek için işçi sayısını üçte bir oranında artırıyordu. Şirket bünyesinde çalışan bir polis memuru, her on dakikada bir istihdam bürosunun kapısını açıp büronun klimalı ortamından dışarıya serin bir esinti yolluyor ve içeriye üç aday daha alıyordu.

"Sıradaki üç kişi," dedi polis.

Genç yüzünü bıyığının ve gözlüğünün arkasına gizlemiş, otuz yaşlarında, orta irilikte bir adam, dört saatlik bekleyişten sonra içeriye kabul edilmişti. Kurum yağmurunun ve ağustos güneşinin altında beklerken, ne moralinde, ne de bu mülakat için satın aldığı yeni takım elbisesinde hayır kalmıştı. Sırasını kaybetmemek için, öğle yemeğini de atlamıştı üstelik. Ama tüm bunlara gıkını çıkarmadan katlanmıştı. İçeri giren üç kişiden sonuncusuydu, resepsiyon görevlisinin karşısına en son o çıkacaktı.

"Vida makinesi operatörüyüm, bayan," dedi ilk adam.

"Yedi numaralı odada Bay Cormody'yi görün," dedi resepsiyon görevlisi.

"Plastik kalıpçısıyım, bayan," dedi sıradaki.

"İki numaralı odada Bay Hoyt'u görün," dedi kadın. "Siz ne ustasısınız?" diye sordu, buruşuk elbiseli, kibar genç adama. "Freze makinesi mi? Matkap tezgâhı mı?"

"Yazı işleri," dedi adam. "Her tür yazı işleri."

"Yani reklam ve promosyonu mu kastediyorsunuz?"

"Evet... onu kastediyorum."

Kadın tereddütlü gibiydi. "Şey, bilemiyorum. O tür elemanlar için ilan vermemiştik. Kullanabildiğiniz bir makine yok, öyle mi?"

"Daktilo," dedi adam, şaka eder gibi.

Resepsiyon görevlisi, ciddi bir genç kadındı. "Şirket erkek stenograf kullanmıyor," dedi. "Yirmi altı numaralı odada Bay Dilling'i görün. Reklam ve promosyon türünden bir iş varsa, onun bilgisi olabilir."

Adam kravatını ve ceketini düzeltti, Fabrika'daki iş olanaklarını laf olsun diye araştırmakta olduğunu ima eden bir gülümseme kondurdu yüzüne. Yirmi altı numaralı odaya girdi ve kendi yaşlarında bir adam olan Bay Dilling'e elini uzattı. "Bay Dilling, adım David Potter. Reklam ve promosyon bölümünüzde ne tür pozisyonlar olabileceğini merak ettim ve uğrayıp bir sorayım dedim."

İşe alınmaya can attıklarını gizlemeye çalışan genç adamlarla yüz yüze gelmeye alışkın, eski bir kurt olan Bay Dilling, nazik ama sanki hiç etkilenmemiş gibi davrandı. "Evet ama korkarım kötü bir zamanda geldiniz, Bay Potter. Dediğiniz türden işler için söz konusu olan rekabet, belki sizin de bildiğiniz gibi, oldukça çetindir. Hem zaten mevcut kadromuzda herhangi bir eksiğimiz de yok şu anda."

David başını salladı. "Anlıyorum." Büyük bir kuruluştan iş istemek konusunda hiç tecrübesi yoktu ve Bay Dilling, bir makine ustası olmadığınız takdirde bunun ne ince bir sanat olduğunu, David'in yavaş yavaş anlamasını sağlıyordu. Bir düelloya doğru ilerliyorlardı.

"Ama yine de buyrun, oturun lütfen, Bay Potter."

"Teşekkür ederim." Saatine baktı. "Aslında çok geç olmadan gazeteme dönmek zorundayım."

"Civardaki bir gazetede mi çalışıyorsunuz?"

"Evet. Dorset'ta çıkan yerel bir haftalık gazetenin sahibiyim, Ilium'a on altı kilometre mesafede."

"Aaa... demeyin yahu. Küçük, sevimli bir kasabadır orası. Gazeteyi bırakmayı düşünüyorsunuz, öyle mi?"

"Şey, hayır... pek sayılmaz. Sadece olasılık dahilinde. Gazeteyi savaştan hemen sonra satın aldım, yani sekiz senedir onunlayım ama onunla çürüyüp gitmek istemem. Bir iş değişikliği benim için daha hayırlı olabilir. Her şey karşıma neler çıkacağına bağlı."

"Bir aileniz var mı?" diye neşeyle sordu Bay Dilling.

"Evet. Bir eşim, iki oğlum, iki de kızım var."

"Güzel, büyük, dengeli bir aile," dedi Bay Dilling, "üstelik çok da gençsiniz."

"Yirmi dokuz yaşındayım," dedi David. Gülümsedi. "Aslında ailemizi bu kadar büyütmeyi planlamamıştık. Şansımız ikizlerden açıldı. Oğlanlar ikiz doğdu; arkasında da, birkaç gün önce, kızlar geldi."

"Yapmayın yahu!" dedi Bay Dilling. Göz kırptı. "Bu durumun genç bir adamı bir nebze güvence aramaya yönelteceği kesin. Eh, insanın böyle bir ailesi olunca..."

İkisi de bu yorumu gayet doğal karşıladılar, sanki iki aile babası arasında geçen bir latifeden başka bir şey değilmiş gibi. "Aslında biz de böyle olsun istiyorduk, iki erkek, iki kız," dedi David. "Onlara bu kadar çabuk sahip olmayı beklemiyorduk ama halimizden memnunuz şimdi. Güvence konusuna gelince... eh, belki kendimi övmek gibi olacak ama gazeteyi çıkarırken edindiğim işletmecilik ve yazarlık tecrübesinin doğru insanların gözünde epey kıymetli olacağını düşünüyorum, gazetenin başına bir şey gelecek olursa tabii."

"Bu ülkenin büyük eksikliklerinden biri de," dedi Dilling, filozoflara yaraşır bir edayla sigarasını yakmaya konsantre olurken, "işini iyi yapan ve sorumluluk üstlenmeyi bilen, iş bitirici insanlardır. Keşke reklam ve promosyon bölümünde elimizdekilerden daha iyi pozisyonlar sunabilseydik size. Gerçi elimizdekiler de önemli ve ilginç işler, yanlış anlamayın; ama başlangıç ücretine sıcak bakar mısınız bilemiyorum."

"Ben zaten sadece bir durum değerlendirmesi yapmaya çalışıyorum – piyasada ne var ne yok öğrenmek için. Benim tecrübeme sahip bir elemana endüstrinin ne kadar maaş ödeyebileceği konusunda hiçbir fikrim yok."

"Sizin tecrübenize sahip elemanlar genellikle şu soruyu sorarlar: Nereye kadar yükselebilirim ve bu ne kadar çabuk gerçekleşir? Cevap ise şöyledir: Başarma azmi ve yaratma ihtirası olan bir insanın sınırı gökyüzüdür. Ne yapmak istediğine ve işine ne katabileceğine bağlı olarak, yükselişi yavaş ya da hızlı olabilir. Sizin gibi bir elemanı, başlangıç için, sözgelimi haftada yüz dolara işe alabiliriz ama iki sene ya da hatta iki ay süresince aynı gelir düzeyinde kalacağınız manasına gelmez bu."

"Sanırım düze çıkana kadar bu gelirle aile geçindirmek mümkün," dedi David.

"Basın servisinde yürütülen işlerin, şu anda yapmakta olduğunuz şeyden hemen hiç farkı olmadığı söylenebilir. Basın görevlilerimizin, birer yazar, editör ve muhabir olarak, yüksek standartları vardır. Bizim basın bültenlerimiz, gazete editörlerinin çöp kutularını boylamaz. Çalışanlarımız profesyonel bir iş çıkartırlar ve birer gazeteci olarak büyük saygı görürler." Ayağa kalktı. "İlgilenmem gereken küçük bir mesele var... yaklaşık on dakikamı alır. Mümkünse bekleyebilir misiniz? Sohbetimiz çok güzel gidiyordu."

David saatine baktı. "Şey... sanırım on on beş dakika daha kalabilirim."

Dilling üç dakika sonra odasına döndüğünde, az önce duyduğu bir espriye gülüyordu. "Demin telefonda basın servisi müdürümüz Lou Flammer'la görüştüm. Yeni bir stenografa ihtiyacı varmış. Lou çok matrak adamdır. Burada herkes bayılır ona. Kendisi de eski bir haftalık yayın emektarıdır, bu kadar cana yakın olmayı orada öğrenmiş sanırım. Nabzını yoklamak için, laf arasında ona sizden bahsettim. Sizi hiçbir taahhüt altına sokmadım – sadece bana anlattıklarınızı aktardım ve gözünüzü açık tuttuğunuzu söyledim. Ve bilin bakalım Lou ne dedi?"

Telefonun öbür ucundaki karısına, "Bil bakalım ne oldu, Nan," diyordu David Potter. Üstünde sadece şortu vardı ve şirketin revirinden arıyordu. "Yarın hastaneden çıkıp eve döndüğünde, cebine haftada yüz on dolar koyan, tuzu kuru bir vatandaşın evine geliyor olacaksın, *her* hafta yüz on dolar. Rozetimi daha demin aldım ve sağlık muayenesinden de geçtim!"

"Sahi mi?" dedi Nan, şaşkınlık içinde. "Çok hızlı olmadı mı? İşe bu kadar çabuk başlayacağını sanmıyordum."

"Beklemeye ne gerek var?"

"Şey... bilmiyorum. Yani, neyin içine girdiğini nasıl bileceksin? Kendinden başka kimse için çalışmadın sen ve dev bir kuruluşun içinde ilişkilerin nasıl yürüdüğüne dair hiçbir şey bilmezsin. Ilium'dakilerle iş konusunda görüşeceğini biliyordum ama yine de gazeteyi bir sene daha elden çıkarmamaya niyetlisin sanıyordum."

"Bir sene sonra otuzumda olacağım, Nan."

"N'olmuş yani?"

"Piyasada bir kariyer başlatmak için oldukça ileri bir yaş bu. Burada benim yaşımda adamlar çalışıyor, on senedir terfi ede ede nerelere gelmişler. Şimdiden gayet çetin bir rekabet var zaten ve bir sene sonra bir o kadar daha çetinleşmiş olacak. Jason'm bir yıl sonra gazeteyi hâlâ satın almak isteyeceği ne malum?" Ed Jason, David'in asistanıydı, üniversiteden yeni mezun olmuştu ve babası gazeteyi onun için satın almak istiyordu. "Üstelik basın servisi kadrosunda bugün açılan pozisyon bir sene daha açık kalmayacak, Nan. Harekete geçme zamanı bugündü – bu akşamüstü!"

Nan içini çekti. "Öyledir herhalde. Ama sana göre bir iş değil bu. Orası bazı insanlar için uygun olabilir; onlar bu yaşama alışkındırlar. Oysa sen hep başına buyruk çalıştın. Üstelik gazeteyi de çok seversin – bunu sen de biliyorsun."

"Severim," dedi David, "ve onu bırakırken içim sızlayacak. Çocuklarımız yokken harika bir uğraştı bu ama artık hayat daha zor – yetiştirilip okula gönderilecek çocuklarımız var."

"Ama, hayatım," dedi Nan, "gazete de para kazandırıyor."

"Her an tepetaklak olabilir," dedi David, parmaklarını şaklatarak. "Dorset'tan haberleri tek sayfalık bir eke sıkıştıran günlük bir gazete çıkmaya başlayabilir mesela, ya da..."

"Dorset'lılar küçük gazetelerini böyle bir şeyin olmasına izin vermeyecek kadar çok severler. Seni ve kendinden çok şey kattığın işini de severler."

David başını salladı. "Peki bundan on sene sonra ne olacak?"

"Bundan on sene sonra Fabrika'da ne olacak? Bundan on sene sonra herhangi bir yerde ne olacak?"

"Fabrika'nın hâlâ ayakta olacağını tahmin etmek güç değil. Başarı ihtimali zayıf işlere girişmeye hakkım yok artık, Nan. Kalabalık bir aile benim elime bakarken, yapamam bunu."

"Ama sen yapmak istediğin işi yapmıyorsan, çok mutlu bir kalabalık aile olamayız, sevgilim. Her zaman olduğun gibi mutlu olmayı sürdürmeni istiyorum ben – kırlarda araba kullanmanı, haber toplayıp insanlarla konuşmanı, reklam satmanı ve eve gelip yazmak istediğin şeyleri, inandığın şeyleri yazmanı. Seni Fabrika'da düşünemiyorum!"

"Yapmam gereken bu."

"Peki, madem öyle diyorsun. Ben söyleyeceğimi söyledim."

"İşim hâlâ gazetecilik, kaliteli gazetecilik," dedi David.

"Bence gazeteyi Jason'a hemen satma. Onu işin başına geçir ama gel bir iki ay daha bekleyelim, lütfen."

"Beklemenin manası yok ama gerçekten öyle istiyorsan, peki." Sağlık muayenesi tamamlandıktan sonra eline tutuşturulmuş olan broşüre baktı David. "Şunu dinlesene, Nan: Sosyal Güvenlik Paketi dahilinde, hastalık halinde hastane masrafları için günde on dolar alacağım, yirmi altı hafta süresince maaşım kesintisiz ödenecek, özel hastane masrafları için de yüz dolar verecekler. Dışardan yaptırmaya kalksam ödeyeceğimin nerdeyse yarı fiyatına hayat sigortasına bağlanacağım. Emeklilik fonu katkı payım ne olursa olsun, şirket bana sermayesinden yüzde beş oranında kâr payı verecek – on

iki sene sonra tabii. Her sene iki hafta izin kullanacağım ve on beş sene sonra izin hakkım üç haftaya çıkacak. Şirket kulübüne bedava üyelik de cabası. Yirmi beş sene sonra, en az yüz yirmi beş dolar emekli aylığı almaya hak kazanmış olacağım, eğer kuruluş içinde terfi edip orada yirmi beş seneden fazla çalışırsam daha bile fazla!"

"Vay canına!" dedi Nan.

"Bu fırsatı kaçırırsam salaklık etmiş olurum, Nan."

"Bence yine de küçük kızlar ve ben eve gelip normal yaşantımıza dönene ve sen onlara alışana kadar beklesen keşke. Paniğe kapılıp aceleci davranıyorsun gibime geliyor."

"Hayır, hayır... bu konu kapandı, Nan. Küçük kızların ikisini de benim için öp. Artık gitmeliyim, yeni müdürüme göreve hazır olduğumu bildireceğim."

"Yeni neyine?"

"Müdürüme."

"Ah. Ben de öyle duyduğumu sandım ama emin olamadım."

"Hoşça kal, Nan."

"Hoşça kal, David."

David rozetini yakasına taktı ve revirden çıkıp, Fabrika sınırları içinde kalan dünyanın sıcak asfalt zeminine ayak bastı. Etrafındaki binalardan boğuk bir gümbürtü yükseliyordu, kamyonun teki ona korna çaldı ve gözüne bir cüruf parçası kaçtı. Mendilinin ucunu gözüne hafifçe dokundurup, cürufu çıkarmayı başardı sonunda. Görüşü tekrar yerine geldiğinde, etrafına bakınıp 31 numaralı binayı aradı. Yeni işyeri ve müdürü o binada olacaktı. Dikildiği yer, vızır vızır işleyen dört caddenin kavşak noktasıydı. Caddelerden her biri göz alabildiğince uzanıyor, sanki ucu bucağı yokmuş gibi gözüküyordu.

Yoldan geçenler arasından, diğerleri kadar pürtelaş koşturmayan birini durdurdu. "Rica etsem, 31 numaralı binayı nasıl bulabileceğimi söyleyebilir misiniz? Bay Flammer'ın bürosunu yani."

Yolu sorduğu kişi, gözleri ışıl ışıl parlayan, yaşlı bir adamdı. Fabrika'nın ortalığı çın çın inleten gürültüsünden, pis kokularından ve asabi faaliyetinden, David'in nisan ayında Paris'te dolaşmaktan alacağı kadar büyük bir keyif aldığı her halinden belliydi. Gözlerini kısarak David'in önce rozetine, sonra da yüzüne baktı. "Yeni başlıyorsun, öyle mi?"

"Evet bayım. Burada ilk günüm."

"Nereden bileceksin tabii." Yaşlı adam hayretle başını salladı ve göz kırptı. "Yeni başlıyorsun. 31 numaralı bina mı dedin? Bak bayım, burada çalışmaya başladığım 1899 yılında, 31 numaralı binayı bulunduğumuz yerden görebilirdin, aramızda çamurdan başka bir şey yoktu çünkü. Şimdi her yer bina doldu. Şuradaki su deposunu görüyor musun? Dört yüz metre kadar ileride. 17 numaralı cadde işte orada çatallanır, yolu sonuna kadar takip edip, sonra da patikalara saparak kestirmeden gidersen... Yeni başlıyorsun demek, ha? Eh, en iyisi oraya kadar sana eşlik edeyim. Emekli tayfasıyla iki laf etmek için uğramıştım buraya ama olsun, beklesinler biraz. Yürümek hoşuma gidecek."

"Teşekkür ederim."

"Tam elli yıl çalıştım ben burada," dedi gururla. Cadde ve sokaklardan, patikalardan, rampa ve tünellerden, cızırdayan, zırıldayan, gümbürdeyen makinelerle dolu binaların içinden, numaralı kara kapıların sıra sıra dizildiği yeşil duvarlı koridorlardan geçirdi David'i.

"Artık elli yıllık olmanın imkânı yok," dedi yaşlı adam, ona acır gibi bakarak. "Günümüzde on sekiz yaşını doldurmadan çalışmaya başlayamıyorsun, altmış beşine geldiğinde ise emekliye ayrılman gerekiyor." Başparmağıyla yakasının altına bastırıp, küçük, altın bir iğneyi ileriye doğru pırtlattı. Şirket markasının üstüne basılmış bir "50" rakamı vardı iğnede. "Siz gençlerin ne çok isterseniz isteyin bir gün takmayı ümit edemeyeceğiniz bir şey bu."

"Çok güzel bir iğne," dedi David.

Yaşlı adam ona bir kapıyı işaret etti. "Flammer'ın bürosu

burası. Kimin kim olduğunu ve *onların* ne düşündüğünü anlayana kadar sakın ağzını açma. İyi şanslar."

Lou Flammer'ın sekreteri masasında değildi, David de içerideki odaya doğru yürüyüp parmağıyla kapıyı tıklattı.

"Evet?" dedi sevimli bir erkek sesi. "Girin lütfen."

David kapıyı açtı. "Bay Flammer?"

Lou Flammer, otuzlu yaşlarına yeni girmiş, kısa boylu, şişman bir adamdı. David'e tatlı tatlı baktı. "Size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Ben David Potter, Bay Flammer."

Flammer'ın Noel Baba'yı andıran tavrından eser kalmamıştı. Arkasına yaslandı, ayaklarını masasına uzattı ve avucunun içine saklamış olduğu puroyu koca ağzına sokuşturdu. "Tüh be... ben de oymakbaşı geldi sandım." Masasındaki saate baktı, şirketin en son model otomatik bulaşık makinesinin minyatür bir maketiydi bu. "Erkek izciler Fabrika'yı dolaşıyor da. Onlara izcilik ve endüstri hakkında bir konuşma yapmam için on beş dakika evvel buraya uğramaları gerekiyordu. Federal Donatım'daki üst düzey yöneticilerin yüzde elli altısı, zamanında izcilik yapmıştır."

David gülmeye başladı ama kendisine eşlik eden olmadığını görünce gülmeyi kesti. "Müthiş bir oran bu," dedi.

"Öyledir," diye onayladı Flammer. "İzcilik açısından da, endüstri açısından da anlamlı. Şimdi, sana masanın yerini göstermeden önce, performans değerlendirme sistemimizi izah etmem gerekiyor. Kılavuz'un bir kuralı. Dilling bundan bahsetti mi sana?"

"Bahsettiyse bile hatırlamıyorum. Bir anda öyle yoğun bir bilgi bombardımanına uğradım ki bugün."

"Neyse, çok karmaşık bir yanı yok," dedi Flammer. "Her altı ayda bir, bir durum değerlendirmesi yapmak ve performansında nasıl bir ilerleme kaydettiğin konusunda hem seni hem de kendimizi haberdar etmek amacıyla, senin için bir performans değerlendirme tablosu hazırlanır. Çalışmanı yakından takip etmiş olan üç kişi, seni birbirlerinden bağımsız olarak değer-

lendirirler, sonra tüm bilgiler asıl kopya üzerinde bir araya getirilir – sana, bana ve Personel'e dağıtılmak üzere çoğaltıldıktan sonra, orijinali de Reklam ve Promosyon Bölümü başkanına gider. Herkes için çok yararlı bir şeydir bu, en çok da senin için, onu doğru algılarsan tabii." Eline bir performans değerlendirme tablosu alıp David'e doğru salladı. "Gördün mü? Dış görünüm, sadakat, dakiklik, inisiyatif, yardımlaşma gibi hususların karşısında boşluklar var. Sen de başkaları için tablo dolduracaksın ve değerlendirmeyi yapanın ismi meçhul kalacak."

"Anlıyorum." David içindeki kırgınlığın yanaklarını kızarttığını hissetti. Bu duyguya karşı koymaya çalıştı – bunun küçük kasabalarda yaşayanlara özgü bir tepki olduğunu ve çok büyük, etkili bir ekibin üyesi gibi düşünmeye başlasa iyi edeceğini söyledi kendi kendine.

"Ödeme konusuna gelince, Potter," dedi Flammer, "bana gelip zam istemenin asla bir manası olmayacak. Zamlar performans değerlendirme tabloları ve maaş eğrisi dikkate alınarak hesaplanır çünkü." Çekmeceleri karıştırıp bir grafik buldu ve masanın üstüne yaydı. "İşte... şu eğriyi görüyor musun? Şirketteki üniversite mezunlarının ortalama maaş eğrisidir bu. Bak... yükselişi takip edebilirsin buradan. Ortalama bir eleman otuz yaşında bu kadar alır; kırk yaşında, şu kadar alır... vesaire, vesaire. Onun bir üstündeki eğri ise, büyük gelişim potansiyeline sahip elemanların ne kadar para kazanabileceklerini gösteriyor. Gördün mü? Ücretler biraz daha yüksek ve yükseliş biraz daha hızlı. Kaç yaşındasın?"

"Yirmi dokuz," dedi David, grafiğin kenarındaki maaş baremine hangi rakamların sıralanmış olduğunu görmeye çalışarak. Flammer onun neye baktığını anlayıp, baremi koluyla sakladı.

"Aha." Flammer kurşunkaleminin ucunu diliyle ıslatıp, grafikteki ortalama eleman eğrisinin tam üstüne itinayla küçük bir "x" işareti çizdi. "İşte buradasın!"

David işarete baktı ve sonra da eğriyi kâğıdın üzerinde gözleriyle takip etti. Çizgi küçük tümseklerden, hafif yokuşlardan,

ıssız platolardan geçip, kenar boşluğunun altmış beş yaşı temsil eden noktasında aniden sona eriyordu. Grafik kafada hiçbir soru işareti bırakmıyordu ve tartışmaya kapalıydı. David gözlerini ondan ayırıp, aynı zaman zarfında muhatap olacağı insana çevirdi. "Bir zamanlar haftalık bir yayınınız varmış, öyle mi Bay Flammer?"

Flammer güldü. "Tanrı biliyor ya, saf ve idealist bir genç olduğum günlerde, Potter, ben de gıda marketlerine reklam sattım, dedikodu topladım, sayfa tasarımı yaptım ve dünyayı kurtaracak başmakaleler yazdım."

David takdirle gülümsedi. "Ne eğlencelidir ama, değil mi?"

"Eğlence mi?" dedi Flammer. "Çılgınlık desen, belki. Hızlı olgunlaşmak için iyi bir yol. Kendimi bir hiç uğruna öldürmekte olduğumu, küçük bir adamın üç blok uzunluğunda bir kasabayı bile kurtaramayacağını ve dünyanın da zaten kurtarılmaya değmediğini anlamak altı ayımı aldı. Sonra sırf kendimi düşünmeye başladım. Gazeteyi bir zincire sattım, buraya geldim ve işte hâlâ buradayım."

Telefon çaldı. "Evet?" dedi Flammer, sevimli bir sesle. "Hay sen çok yaşa, e mi?" Yüzündeki tatlı gülümseme kayboldu. "Hayır. Dalga geçiyorsun herhalde. Nerede? Ciddi misin? – şaka yapıyor olmayasın? Peki, peki. Tanrım! Bir bu eksikti şimdi. Burada benden başka kimse yok ve ben de şu lanet olası izciler yüzünden yerimden ayrılamam." Telefonu kapattı. "Potter... ilk görevin bu olsun. Fabrika'da başıboş bir geyik varmış!"

"Geyik mi?"

"İçeri nasıl girmiş bilmiyorum ama girmiş işte. Tesisatçı 217 numaralı binanın karşısındaki softball sahasının fıskiye musluğunu tamir etmeye gittiğinde, açık tribünün altından bir geyik fırlayıp kaçmış. Şimdi onu metalurji laboratuvarının orada köşeye sıkıştırmışlar." Ayağa kalkıp yumruğuyla masasına vurdu. "Turnayı gözünden vurduk! Bu hikâye tüm ülkede ses getirecek, Potter. Amma ilgi çeker, düşünsene. Manşetten! Al Tappin de tam Ashtabula'daki Fabrika'ya gidecek vakti buldu, oradakilerin icat ettiği yeni bir viskozimetrenin fotoğ-

raflarını çekiyor! Pekâlâ... ben şehirden kiralık bir fotoğrafçı çağırıp, metalurji laboratuvarının önünde seninle buluşmasını sağlayacağım, Potter. Sen de gidip hikâyeyi araştır ve fotoğrafçının doğru resimler çektiğine emin ol. Tamam mı?"

David'i koridora kadar geçirdi. "Geldiğin yoldan dön, kesir beygir kuvvetli motorlara geldiğinde sağa döneceğine sola dön, kestirmeden gitmek için hidrolik mühendisliği bölümünün içinden geç, 9. caddede on bir numaralı otobüsü yakala, otobüs seni dosdoğru oraya götürecek. Sen hikâyeyi ve resimleri getirince, onları avukatlık bürosunun, bölüm başkanımızın ve diğer birimlerin onayından geçirip hemen baskıya vereceğiz. Şimdi acele et. O geyik bordrolu elemanımız değil... seni bekleyecek hali yok. Daha bugün işe başladın... ama yarın ülkenin her yanında senin haberin manşete çıkacak, onaylatabilirsek tabii. Buluşacağın fotoğrafçının adı McGarvey. Anladın mı? Kıyak iş kaptın, Potter. Gözümüz üstünde olacak." Kapıyı David'in arkasından kapattı.

David kendini koridorda buldu, koşar adım yürüyüp merdivenlerden indi, bir patikaya daldı ve karşı istikamette yürüyenleri kabaca sıyırıp geçerek zamanla yarışmaya başladı. Çoğu kişi bu azimli genci beğeniyle izlemek için arkasını dönüp baktı.

Uzun adımlarla yürürken, bilgiler zihninde karınca gibi kaynıyordu: *Flammer, 31 numaralı bina; geyik, metalurji laboratuvarı; fotoğrafçı, Al Tappin. Hayır. Al Tappin Ashtabula'da. Kiralık fotoğrafçı* Flenny. *Hayır.* McCammer. *Hayır. McCammer yeni müdürün adı. Yüzde elli altısı izcilik yapmış. Geyik viskozimetre laboratuvarının orada. Hayır. Viskozimetre Ashtabula'da. Danner'ı ara, yeni müdürü yani, talimatları doğru al. On beş sene sonra üç hafta izin. Yeni müdürün adı Danner değil. Neyse, yeni müdür 319 numaralı odada. Hayır. Fanner 39981983319 numaralı odada.*

David durdu, çıkmaz bir sokağın sonundaki pis pencere yolunu tıkamıştı. Tek bildiği, oraya daha evvel hiç gelmemiş olduğu, hafızasının sigortasının atmış olduğu ve o geyiğin bordrolu eleman olmadığıydı. Sokağın havası, alazlanmış

yalıtım malzemelerinden yayılan pis kokularla ve tango müziğiyle doluydu. David pencere camının tozunu mendiliyle bir parça sildi ve içeride anlamlı bir şey görebilmek için dua etti.

Sıraların üstüne yan yana oturmuş bir sürü kadın vardı içeride, başlarını sallayarak müziğe tempo tutuyor ve ellerindeki lehim havyalarını, önlerinden durmaksızın akıp giden taşıma bantları üzerindeki renkli tel demetlerine batırıyorlardı. İçlerinden biri başını kaldırıp David'i gördü ve tango ritmiyle göz kırptı ona. David kaçtı.

Sokağın başına geldiğinde, yoldan geçen bir adamı durdurup, Fabrika'da dolaşan bir geyik hakkında bir şey duyup duymadığını sordu ona. Adam hayır manasında başını salladı ve tuhaf tuhaf baktı David'e. Zıvanadan çıkmış gibi göründüğünü o zaman anladı David. "Laboratuvar civarında olduğunu söylediler," dedi, daha sakin bir sesle.

"Hangi laboratuvar?" dedi adam.

"İşte ondan pek emin değilim," dedi David. "Birden fazla laboratuvar mı var?"

"Kimya laboratuvarı mı?" dedi adam. "Malzeme deneme laboratuvarı? Boya laboratuvarı? Yalıtım laboratuvarı?"

"Hayır... saydıklarından biri olduğunu hiç sanmıyorum," dedi David.

"İyi de, akşama kadar burada dikilip sana laboratuvar adlarını bir bir saysam bile, yine de tutturamama şansım var. Kusura bakma ama gitmek zorundayım. Diferansiyel çözümleyicinin hangi binada olduğunu bilmiyorsundur herhalde, değil mi?"

"Üzgünüm," dedi David. Birkaç kişiyi daha durdurdu, kimsenin geyikten haberi yoktu. Geldiği yolu takip edip, adı her ne ise, yeni müdürünün bürosuna geri dönmeyi denedi. Fabrika'nın akıntıları onu bir o yana bir bu yana savurdu, kâh dünyadan bihaber yerlere sürükleyip, kâh gerisin geriye ana akıntının içine çekti. Zihni iyiden iyiye uyuştu, kendini koruma güdüsünün basit refleksleri giderek davranışlarına hâkim oldu.

Rasgele bir bina seçti ve yaz sıcağından kaçıp biraz soluklanmak için içeri girdi. Yukarıdaki duman ve toz bulutunun arasından düşen dev şahmerdanların darbeleriyle yamyassı olup tuhaf şekiller alan, kesilip zımbalanan çelik levhaların çın çın öten gürültüsü kulaklarını sağır etti. Kapının önündeki tahta taburede oturan, kıllı, kalın bıyıklı bir adam, dev tornanın bir çelik çubuğu işleyip füze rampası boyutuna getirişini seyrediyordu.

Bir dahili telefon rehberi bulup, müdürünün adını tanıyana dek karıştırmak geldi David'in aklına. Birkaç metre öteden makiniste seslendi ama sesi patırtının içinde kayboldu. Adamın omzuna dokundu. "Burada telefon var mı?"

Adam başını salladı. Ellerini ağzının etrafına siper edip David'in kulağına bağırdı. "Oradan yukarı, binanın içinden geçip..." Bir şahmerdan gürültüyle aşağı indi. "Sola dön ve dümdüz ilerle, ta ki..." Hareketli bir köprü vinçten, bir yığın çelik levha boşaldı. "Oradan dört kapı sonraki oda. Elinle koymuş gibi bulursun."

David, kulakları çınlayarak ve başı ağrıdan zonklayarak, yeniden sokağa çıkıp başka bir kapı seçti. Bu seferki sessiz ve klimalı bir yerdi. Bir konferans salonunun lobisindeydi David. Bir grup adam, döner platform üstüne monte edilmiş ve projektörlerle aydınlatılmış, kadran ve düğmelerle bezeli bir kutuyu inceliyorlardı.

"Affedersiniz, bayan," dedi kapıdaki resepsiyon görevlisine, "buralarda bir telefon bulunur mu acaba?"

"Şu köşeyi dönünce, bayım," dedi kız. "Ama korkarım bugün kristalografi uzmanlarından başka kimsenin oraya girmesine izin verilmiyor. Siz de gruptan mısınız?"

"Evet," dedi David.

"Ah, öyle mi? – o zaman buyrun lütfen. Adınız?"

Adını söyledi ve kızın yanında oturan adam bir yaka kartının üstüne David'in adını yazdı. Kart yakasına asıldı ve David telefona doğru yollandı. Yakasındaki kartta "Stan Dunkel, Satış," yazan, kel, iri dişli, sırıtık bir adam onu kolundan yakalayıp sergiye doğru yöneltti.

"Doktor Potter," dedi Dunkel, "sorarım size: X ışınlarıyla çalışan bir spektrogoniyometre yapmanın yolu bu mudur, yoksa bu mudur?"

"Evet," dedi David. "Budur, tamam mı?"

"Martini alır mıydınız, Doktor Potter?" dedi garson kız, elindeki tepsiyi uzatarak.

David tepsiden bir Martini aldı ve boğazını yakıp kavuran tek bir yudumda içip mideye indirdi.

"X ışınlarıyla çalışan bir spektrogoniyometrede ne gibi özellikler ararsınız, Doktor?" dedi Dunkel.

"Dayanıklı olması gerekir, Bay Dunkel," dedi David ve dünyada bundan daha dayanıklısı olmadığına meslek şerefi üstüne ant içerek Dunkel'ın yanından ayrıldı.

Telefon kulübesinde, rehberdeki A'lı isimlerin sonuna gelmek üzereyken, müdürünün adını mucizevi bir şekilde hatırlayıverdi David: *Flammer!* Numarayı bulup çevirdi.

"Bay Flammer'ın bürosu," dedi bir kadın sesi.

"Kendisiyle görüşebilir miyim lütfen? Ben David Potter."

"Ah... Bay Potter. Bay Flammer şu anda Fabrika içinde bir yerde ama size bir mesaj bırakmıştı. Geyik hikâyesinde umulmadık bir gelişme daha olduğunu söyledi. Geyiği yakaladıklarında, etini Çeyrek Yüzyıl Kulübü'nün pikniğinde kullanacaklarmış."

"Çeyrek Yüzyıl Kulübü mü?" dedi David.

"Bu son derece önemli bir olaydır, Bay Potter. Yirmi beş küsur yıldır şirkette çalışanlar için bir piknik düzenlenir. Bedava içki ve puro ikram edilir, her şey en âlâsından hazırlanır. İnsanlar harika vakit geçirirler."

"Geyik konusunda başka bir şey var mı?"

"Zaten bildikleriniz dışında bir şey yok," dedi ve telefonu kapattı.

David Potter, sabahtan beri başkaca bir şey girmemiş olan midesine üçüncü Martini'yi de indirdikten sonra, konferans salonunun önünde dikilip sağına soluna bakınarak etrafta geyik arandı.

Stan Dunkel salon merdivenlerinden ona seslendi. "Ama X ışınlarıyla çalışan spektrogoniyometremiz *çok* dayanıklı zaten, Doktor Potter."

Caddenin karşısında, etrafı fundalarla çevrilmiş, yeşillik bir arazi parçası vardı. David fundaların arasından geçip bir softball sahasının dış alanına çıktı. Alanın ortasından yürüyüp açık tribünün arka tarafına gitti. Orası serin ve gölgeliydi, Fabrika'nın bir ucunu sık ağaçlı bir çam ormanından ayıran tel örgüye sırtını yaslayıp yere oturdu. Tel örgünün iki kapısı vardı ama ikisi de tellerle kapatılmıştı.

David orada sadece bir iki dakikalığına oturmak niyetindeydi, sinirlerini yatıştırıp, ne yapacağına karar vermesine yetecek kadar. Belki de Flammer'a bir mesaj bırakıp, aniden hastalandığını söyleyebilirdi, ki aslında yalan da sayılmazdı bu; veyahut...

"İşte orada!" diye bağırdı biri, sahanın öbür tarafından. Neşeli çığlıklar, sert emirler, koşan ayak sesleri duyuldu.

Boynuzları kırık bir geyik, açık tribünün altına daldı, David'i gördü ve yeniden açığa çıkıp tel örgü boyunca deliler gibi koşturmaya başladı. Koşarken topallıyordu. Kızılımsı kahverengi derisi kurum ve makine yağına bulanmıştı.

"Sakin olun! Onu ürkütmeyin! Sakın bir yere kıpırdamasın. Ormana doğru ateş edin, Fabrika'ya değil."

David tribünün altından açık alana çıktığında, büyük bir insan kalabalığının yarım daireler oluşturan birkaç sıra halinde dizilmiş olduğunu gördü. Tel örgünün geyiği kıstırdıkları köşesine doğru usul usul sokuluyorlardı. En ön sırada, silahlarını çekmiş vaziyette bekleyen bir düzine şirket polisi vardı. Ekibin diğer üyelerinin ellerinde ise, taşlar, sopalar ve tel parçalarından alelacele kotarılmış kementler vardı.

Geyik toprağı eşeledi, yerinde sıçradı ve kırık boynuzlarını kalabalığa doğru çevirdi.

"Durun!" diye bağırdı, tanıdık bir ses. Şirkete ait bir limuzin gürültüyle sahanın ortasına dalıp kalabalığın arkasında durdu. Pencereden başını çıkaran adam Lou Flammer'dı, Da-

vid'in müdürü yani. "Ateş etmeyin, canlıyken bir resmini çekelim önce," diye emretti Flammer. Bir fotoğrafçıyı yakasından çekerek limuzinden çıkarıp kalabalığın önüne doğru itti.

Flammer, tel örgünün kenarında, sırtını kapılardan birine dayamış vaziyette yalnız başına dikilmekte olan David'i gördü. "Aferin, Potter," diye seslendi Flammer. "Gözünü ondan ayırmamışsın! Fotoğrafçı yolunu kaybetmiş; onu buraya kendim getirmek zorunda kaldım."

Fotoğrafçı flaşları patlatınca, geyik yerinden sıçradı ve tabanları yağlayıp tel örgü boyunca David'e doğru koşmaya başladı. David kapının tellerini çözdü ve onu ardına kadar açtı. Bir saniye sonra, geyiğin beyaz kuyruğu ormanın içinde bir anlığına ışıldayıp gözden kaybolmuştu.

David de ormana girip kapıyı arkasından kapatırken, önce bir manevra lokomotifinin ıslığı, ardından da bir ispanyoletin tıkırtısı, ortalığa çöken derin sessizliği bozdu. David hiç arkasına bakmadı.

(1955)

YALAN

Bahar mevsiminin ilk günleriydi. Güneş, gri renkli kırağı tabakasının soğuk yüzeyine etkisiz ışınlar yolluyordu. Söğüt ağaçlarının gökyüzüne uzanan taze sürgünleri, açmak üzere olan şişko çiçek tomurcuklarının altın sarısı pusunu gözler önüne seriyordu. Siyah bir Rolls-Royce, New York City'den gelen Connecticut Asfaltında yol alıyordu. Direksiyondaki Ben Barkley idi, Doktor Remenzel'ın siyahi şoförü.

"Hız sınırını aşma, Ben," dedi Doktor Remenzel. "Hıza sınır koymanın ne saçma bir şey olduğu umurumda değil, biz yavaş gidelim. Acele etmeye hiç gerek yok – bol bol zamanımız var."

Ben ayağını gaz pedalından biraz çekti. "Bahar gelince arabanın basıp gidesi geliyor sanki," dedi.

"Onu zapt etmek için ne gerekiyorsa yap o zaman – tamam mı?" dedi doktor.

"Emredersiniz efendim!" dedi Ben. Yanındaki koltukta oturan on üç yaşındaki oğlanla konuşurken sesini alçalttı. Doktorun oğlu Eli Remenzel'dı çocuk. "Bahar gelince iyi hissetmek sadece insanlara ve hayvanlara mahsus değil ya," dedi Eli'ye. "Motorlar da iyi hisseder."

"Hım," dedi Eli.

"Her şey kendini iyi hisseder," dedi Ben. "Sen kendini iyi hissetmiyor musun?"

"Tabii, ben de iyi hissediyorum," dedi Eli, ruhsuz bir sesle.

"İyi hissetmelisin zaten – o harika okula gidiyorsun," dedi Ben.

O harika okul, sadece erkek öğrencilere öğretim veren Whitehill Okulu'ydu, Massachusetts'in Kuzey Marston kasabasında kurulu, özel bir üniversiteye hazırlık okulu. Rolls-

Royce'un gitmekte olduğu yer orasıydı. Planlarına göre, Eli güz dönemi için kayıt yaptırırken, okulun 1939 mezunlarından biri olan babası da Danışma Kurulu'nun bir toplantısına katılacaktı.

"Bunun iyi hissediyorum dediğine bakmayın siz, doktor," dedi Ben. Pek de ciddiye alınacak bir laf değildi onunki. Sempatik bir bahar zevzekliğiydi sadece.

"Sorun nedir, Eli?" dedi doktor, dalgın dalgın. Büyük büyük büyükbabası anısına yaptırılmış bir bina olan Eli Remenzel Öğrenci Yurdu'na eklenecek otuz odalık bölümün taslaklarını inceliyordu. Doktor Remenzel, ön koltuğun arkasına monte edilmiş ceviz sehpanın üstüne sermişti taslakları. Cüsseli, ağırbaşlı bir adamdı, İran Şahı kadar zengin doğduğundan, sevabına şifa dağıtan bir hekimdi. Gözünü taslaklardan ayırmadan, "Canını sıkan bir şey mi var?" diye sordu Eli'ye.

"Yok bir şey," dedi Eli.

Eli'nin sevimli annesi Sylvia, doktorun yanına oturmuş, Whitehill'in kataloğunu okuyordu. "Yerinde olsaydım," dedi Eli'ye, "o kadar heyecanlanırdım ki içim içime sığmazdı. Hayatının en güzel dört senesi başlamak üzere."

"Tabii," dedi Eli. Annesine yüzünü dönmemişti. Konuşurlarken sadece ensesini göstermişti ona, kolalı beyaz bir yakanın üstünde yükselen, fırıldak gibi aynı yöne yatmış fırça gibi saçlarla kaplı kafasını.

"Remenzel'lardan kaç tanesi Whitehill'de okumuş acaba?" dedi Sylvia.

"Mezarlıktaki insanların kaç tanesi ölü diye sormakla bir bu sorduğun," dedi doktor. Hem bu eski latifenin, hem de Sylvia'nın sorusunun yanıtını verdi sonra. "Hepsi."

"Whitehill'de okumuş tüm Remenzel'ları numaralandırmaya kalksak, Eli kaçıncı olurdu?" dedi Sylvia. "Asıl öğrenmeye çalıştığım bu."

Soru Doktor Remenzel'ı biraz sinirlendirmişti. Patavatsız bir soruydu. "Çetelesi tutulacak türden bir konu değil bu," dedi.

"Tahmin et," dedi karısı.

"Herhangi bir tahminde bulunmak için bile, bütün belgeleri geriye doğru tarayıp, on sekizinci yüzyılın başlarına kadar inmen lazım. Schofield'leri, Haley'leri ve MacLellan'ları Remenzel ailesinden sayıp saymayacağına da karar vermen gerekir."

"Lütfen bir tahminde bulun..." dedi Sylvia. "Sadece soyadları Remenzel olanlar için."

"Eeeee..." Doktor omuz silkti, taslakları hışırdattı. "Belki otuz."

"O halde Eli de otuz birinci oluyor!" dedi Sylvia, bu rakam pek hoşuna gitmişti. "Sen otuz bir numarasın, hayatım," dedi Eli'nin ensesine doğru.

Doktor Remenzel taslakları bir kez daha hışırdattı. "Onun insanlara otuz bir numara olduğunu söylemek gibi ahmakça bir şey yaparak ortalıkta dolanmasını istemiyorum," dedi.

"Eli neyi yapıp neyi yapmayacağını bilir," dedi Sylvia. Kendine ait hiç parası olmayan, hırslı ve gözü pek bir kadındı. On altı yıldır evliydi ama nesillerdir zenginlik içinde yaşamış ailelere özgü davranış özelliklerinin onun için hâlâ bir ilgi ve merak konusu olduğunu kimseden gizlemezdi.

"Sırf merakımı gidermek için – Eli kaç numara olduğunu söyleyerek ortalıkta dolanabilsin diye değil yani," dedi Sylvia, "belgeleri nerede saklıyorlarsa oraya gidip, onun kaç numara olduğunu bulacağım. Sen toplantıda, Eli de işlemler için Kabul Bürosu'ndayken, ben de bu işi halledeceğim."

"Öyle olsun," dedi Doktor Remenzel, "durduğun kabahat, git hallet."

"Yapacağım," dedi Sylvia. "Ben bu tip şeyleri ilginç buluyorum, sen aynı fikirde olmasan da." Bu lafına tepki bekledi ama kocasından ses çıkmadı. Kendi çulsuzluğu ve onun zenginliği hakkında kocasıyla ağız dalaşı yapmaktan hoşlanırdı. Bu tür tartışmaların sonuna doğru şöyle demeyi de pek severdi: "Eh, galiba aslında hâlâ saf bir köylü kızıyım ben ve hep de öyle kalacağım. Korkarım sen de bu duruma alışmak zorundasın."

Ama Doktor Remenzel bu oyuna alet olmak istemiyordu. Öğrenci yurdu taslaklarını daha enteresan buluyordu.

"Yeni odaların şömineleri de olacak mı?" dedi Sylvia. Yurdun en eski kısmındaki odalardan birkaçının, çok şık şömineleri vardı.

"Hepsine şömine koyacak olursak, inşaat maliyeti nerdeyse ikiye katlanır," dedi doktor.

"Mümkünse Eli'ye şömineli bir oda ayrılmasını istiyorum," dedi Sylvia.

"O odalar son sınıf öğrencilerine verilir."

"Diyorum ki belki tesadüf eseri..." dedi Sylvia.

"Aklında nasıl bir tesadüf var?" dedi doktor. "Eli'ye şömineli bir oda verilmesini talep etmemi mi söylemeye çalışıyorsun?"

"*Talep* etmeni değil..." dedi Sylvia.

"Sertçe rica mı edeyim?" dedi doktor.

"Aslen saf bir köylü kızı olabilirim," dedi Sylvia, "ama bu kataloğa göz atınca Remenzel'ların adını almış bir sürü bina görüyorum, geçmişe bakınca öğrenci bursları için Remenzel'lar tarafından bağışlanmış yüzlerce, binlerce dolar görüyorum ve Remenzel adını taşıyan birinin küçük bir ayrıcalık istemeye hakkı olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum."

"Bak, sana gayet açık ve net söylüyorum," dedi Doktor Remenzel, "Eli için asla özel bir şey istemeyeceksin – kesinlikle hiçbir şey."

"Elbette istemeyeceğim," dedi Sylvia. "Neden her zaman seni utandıracağımı sanıyorsun?"

"Sanmıyorum," dedi doktor.

"Ama yine de istediğimi düşünme hakkına sahibim herhalde, değil mi?" dedi kadın.

"Gerekirse," dedi öbürü.

"Gerekiyor," dedi Sylvia neşeyle, düpedüz yüzsüzlüğe vurarak. Taslaklara doğru eğildi. "Sence o insanlar bu odaları beğenecekler mi?"

"Hangi insanlar?" dedi kocası.

"Afrikalılar," dedi kadın. Dışişleri Bakanlığının ricası üzerine, gelecek sömestr Whitehill'e kabul edilecek olan otuz Afrikalıdan bahsediyordu. Öğrenci yurdunun büyütülmesine de bu yüzden gerek duyulmuştu.

"Odalar onlar için değil," dedi doktor. "Onları tecrit etmek gibi bir niyetimiz yok."

"Ya?" dedi Sylvia. Bu konuyu biraz düşündükten sonra şöyle devam etti: "Eli'nin onlardan biriyle oda arkadaşı olmak zorunda kalma olasılığı var mı?"

"Birinci sınıf öğrencilerinin oda arkadaşları kurayla belirlenir," dedi doktor. "Bu bilgiyi de katalogda bulabilirsin."

"Eli?" dedi Sylvia.

"Hım?" dedi Eli.

"O Afrikalılardan biriyle aynı odayı paylaşman gerekse nasıl hissederdin?"

Eli kayıtsızca omuz silkti.

"Sakıncası yok mu yani?" dedi Sylvia.

Eli tekrar omuz silkti.

"Sanırım yok," dedi Sylvia.

"Olmasa iyi olur," dedi doktor.

Rolls-Royce eski bir Chevrolet ile yan yana geldi. Araba öyle harap vaziyetteydi ki, arka kapı bir çamaşır ipiyle bağlanarak tutturulmuştu. Ona bakarken Doktor Remenzel'ın gözü sürücüye ilişti ve sonra, ani bir heyecan ve keyifle, arabayla aynı hizada kalmasını söyledi Ben Barkley'ye.

Doktor, Sylvia'ya doğru eğilip pencereyi açtı ve Chevrolet'nin sürücüsüne bağırdı, "Tom! Tom!"

Adam doktorun Whitehill'deki sınıf arkadaşlarından biriydi. Boynunda bir Whitehill kravatı vardı. Doktor Remenzel'ı tanıyınca sevinçle kravatını salladı ona. Sonra da yanında oturan küçük oğlunu işaret ederek, kıvanç dolu tebessümler ve baş işaretleriyle, onu Whitehill'e götürmekte olduğunu anlattı.

Doktor Remenzel de Eli'nin arkasından çocuğun karman çorman kafasını işaret ederek, al benden de o kadar der gibi tatlı tatlı gülümsedi. İki araba arasında fırtınalar koparan

rüzgâra rağmen, Kuzey Marston'daki Holly House'da bir yemek randevusu ayarlamayı becerdiler. Başlıca gelir kaynağı Whitehill'e gelen konukları ağırlamak olan bir oteldi orası.

"Pekâlâ," dedi Doktor Remenzel, Ben Barkley'ye, "devam et."

"Biliyor musun," dedi Sylvia, "biri sahiden de bir makale yazmalı..." Şimdi titrek bir nokta halinde uzaklarda kalan eski arabaya arka camdan bakmak için başını çevirdi. "Biri mutlaka yazmalı."

"Ne hakkında?" dedi doktor. Eli'nin ön koltukta iyice aşağılara kayıp kendini salıverdiğini fark etti. "Eli!" dedi sertçe. "Dik otur!" Dikkatini tekrar Sylvia'ya yöneltti.

"Çoğu kişi üniversiteye hazırlık okullarının snoplara mahsus olduğunu düşünür, paralı insanlara yani," dedi Sylvia, "ama bu doğru değil." Kataloğun sayfalarını çevirip, aradığı alıntıyı buldu ve okumaya koyuldu:

"Whitehill Okulu, hiçbir erkek çocuğunun, ailesi eğitim masraflarının tamamını karşılayabilecek durumda olmadığı için okula başvuruda bulunmaktan caydırılmaması gerektiği düşüncesinden yola çıkarak hareket eder. Bu prensip doğrultusunda, Kayıt Kabul Komitesi her sene, ailelerin 2200$'lık eğitim ücretinin tamamını ödeme gücüne sahip olup olmadığına bakılmaksızın, yaklaşık 3000 aday arasından, en parlak ve en başarılı 150 öğrenciyi seçer. Ve bunlardan maddi sıkıntı içinde olanlarına, ihtiyaçları ölçüsünde para yardımı sağlanır. Bazı vakalarda, öğrencinin giysi ve ulaşım masrafları dahi okul tarafından karşılanır."

Sylvia başını salladı. "Bence bu olağanüstü bir şey. Çoğu insanın bu durumdan haberi bile yok. Bir kamyon şoförünün oğlu da Whitehill'de okuyabilir mesela."

"Yeterince akıllıysa," dedi doktor.

"Remenzel'lar sağ olsun," dedi Sylvia, kıvanarak.

"Başka bir sürü insan var," dedi doktor.

Sylvia yeniden yüksek sesle okumaya başladı: *"1799 yılında, Eli Remenzel, Boston'daki yüz altmış iki dönüm arsasını okula bağışlayarak, mevcut Burs Fonu'nun temellerini attı. Okul bu bağışın*

kırk dokuz dönümlük kısmını hâlâ elinde bulunduruyor ve arsaların bugünkü değeri 3,000,000 $."

Eli!" dedi doktor. "Dik otur! Neyin var senin?"

Eli bir kez daha doğruldu ama hemen aynı anda, cehennemin ortasına düşüvermiş bir kardan adam gibi, aşağıya doğru kaymaya başladı. Eli'nin kapıp koyuvermek, hatta ölmeyi ya da yok olmayı dilemek için haklı bir sebebi vardı. Sebebin ne olduğunu söylemeye dili varmıyordu. Dik oturamıyordu, çünkü Whitehill onun başvurusunu reddetmişti. Eli giriş sınavlarında başarısız olmuştu. Eli'nin annesiyle babasının bundan haberi yoktu, çünkü Eli o korkunç mektubu posta kutusunda bulmuş ve yırtıp atmıştı.

Doktor Remenzel ile karısının, oğullarının Whitehill'e gireceği konusunda en ufak bir kuşkuları yoktu. Eli'nin orada okuyamayacağını akıllarından bile geçirmemişlerdi, dolayısıyla sınavlarda başarılı olup olmadığını da hiç merak etmemişler, sınav sonuçları bir türlü gelmeyince hiç telaşlanmamışlardı.

Siyah Rolls-Royce Rhode Island sınırını geçerken, "Eli'nin kaydolmak için neler yapması gerekecek?" diye sordu Sylvia. "Bilmiyorum," dedi doktor, "işlemler artık iyice karmaşıklaşmıştır herhalde. Dört nüshalı formlar, optik okuyucular, bürokratik formaliteler filan. Şu giriş sınavı zorunluluğu da yeni getirildi zaten. Benim zamanımda tek yapman gereken, okul müdürüyle kısa bir mülakata girmekti. Müdür öğrenciyi şöyle bir süzer, birkaç soru sorar, sonra da, 'Bu çocuk Whitehill'e yaraşır,' derdi."

" 'Bu çocuk Whitehill'e yaraşmaz,' dediği olur muydu hiç?" dedi Sylvia.

"Tabii ki olurdu," dedi Doktor Remenzel, "eğer çocuk inanılmaz derecede aptalsa mesela. Standartlar olmak zorunda. Standartlar her zaman olmuştur. Başka herkes gibi, Afrikalı çocukların da standartlara uygun olmaları gerekir. Sırf Dışişleri Bakanlığı dostluk kurmak istiyor diye hemencecik kabul edilmeyecekler. Bunu çok açık belirttik. O çocukların standartlara uygun olmaları lazım."

"Uygunlar mı peki?"

"Herhalde," dedi Doktor Remenzel. "Hepsinin alındığını duydum. Hepsi de Eli'nin girdiği aynı sınava girdiler."

Sylvia, "Zor bir sınav mıydı, hayatım?" diye sordu Eli'ye. Sormak ilk kez şimdi aklına gelmişti.

"Hım," dedi Eli.

"Ne?" dedi annesi.

"Evet," dedi Eli.

"Yüksek standartlar belirlemeleri güzel," dedi Sylvia. Sonra bunun ne salakça bir laf olduğunu fark edip, "Elbette yüksek standartlar belirleyecekler," diye düzeltti. "Bu kadar ünlü bir okul olmalarının sebebi de bu zaten. Orada okuyanlar sonraki hayatlarında çok başarılı olmalarını buna borçlu."

Sylvia yeniden kataloğa döndü ve "Bahçe"nin katlanmış bir haritasını çıkarıp açtı. Whitehill kampusu, geleneksel olarak bu adla anılırdı. Remenzel'ların isimlerini almış birimleri okumaya başladı – Sanford Remenzel Kuş Cenneti, George MacLellan Remenzel Paten Sahası, Eli Remenzel Öğrenci Yurdu. Sonra da haritanın köşesine yazılmış bir dörtlüğü yüksek sesle okudu:

"Karanlık usulca çöktüğünde
"Yeşil Bahçe'mizin üstüne,
"Orası Whitehill, sevgili Whitehill,
"Biz hatırladıkça bizlerle."

"Biliyor musun," dedi Sylvia, "okul şarkıları şiir gibi okunduğunda, çok basmakalıp sözleri vardır. Ama aynı şarkıyı bir korodan dinlediğimde, dünyanın gelmiş geçmiş en güzel sözleri bunlarmış gibi gelir, ağlamaklı olurum."

"Hımm," dedi Doktor Remenzel.

"Bu sözleri bir Remenzel mı yazmış?"

"Sanmam," dedi Doktor Remenzel. Sonra birden, "Hayır – Bir dakika. *Yeni* şarkı bu. Bunu bir Remenzel yazmadı. Tom Hilyer yazdı," dedi.

"Yanından geçtiğimiz eski arabadaki adam mı?"

"Tabii," dedi Doktor Remenzel. "Tom yazmıştı. Yazdığı zamanı hatırlıyorum."

"Burslu bir çocuk mu yazdı yani?" dedi Sylvia. "Bence bu müthiş bir şey. Burslu bir öğrenciydi o, değil mi?"

"Babası Kuzey Marston'lı sıradan bir otomobil tamircisiydi."

"Duydun mu, Eli? Ne kadar demokratik bir okula gideceksin," dedi Sylvia.

Yarım saat sonra Ben Barkley, limuzini Holly House'un önünde durdurdu. Cumhuriyetten yirmi yıl yaşlı, derme çatma bir taşra oteliydi bu. Otel Whitehill Bahçesi'nin kıyısına kuruluydu, Sanford Remenzel Kuş Cenneti'nin masum el değmemişliğinin tepesinde yükselen okulun damlarına ve çan kulelerine bakıyordu.

Ben Barkley'yi bir buçuk saat sonra dönmek üzere arabayla birlikte yolladılar. Doktor Remenzel, Sylvia ve Eli'yi önüne katıp, kalaylı kapların, saatlerin, hoş ve eski ahşap eşyaların, nazik garsonların, güzel yemeklerin ve içkilerin o tanıdık, alçak tavanlı dünyasına götürdü.

Er geç mutlaka ortaya çıkacak olanların korkusuyla eli ayağına dolaşan Eli, geçerken bir büyükanne saatine dirseğiyle sertçe çarpınca, saat çalmaya başladı.

Sylvia izin istedi. Doktor Remenzel ve Eli, yemek salonuna doğru ilerlediler. Kapıdaki bayan görevli ikisine de ismiyle hitap ederek karşıladı onları. Birleşik Devletler Başkanlığına kadar yükselmiş olan üç Whitehill mezunundan birinin yağlıboya portresinin altındaki masa onlara ayrılmıştı.

Yeni gelen aileler yemek salonunu hızla dolduruyorlardı. Her ailede, Eli yaşlarında en az bir erkek çocuğu vardı. Çocuklardan çoğu, tek sıra düğmeli Whitehill ceketleri giymişlerdi – siyah, uçuk mavi biyeli, ön ceplerine Whitehill armaları dikilmiş ceketler. Eli gibi, bu ceketlerden giymeye henüz hak kazanmamış birkaç çocuk ise, sessizce sırasını bekliyordu.

Doktor bir Martini söyledikten sonra oğluna döndü ve şöyle dedi: "Annen senin burada kendini ayrıcalıklı görmeye hakkın olduğu kanaatinde. Umarım sen de aynı şekilde düşünmüyorsundur."

"Hayır, efendim," dedi Eli.

"Remenzel adını, Remenzel'ların özel bir ayrıcalığı olduğunu ima edercesine kullandığını duyacak olursam," dedi Doktor Remenzel, etkileyici bir asaletle, "bu benim için dünyanın en büyük utanç kaynağı olur."

"Biliyorum," dedi Eli, perişan bir sesle.

"Konu kapanmıştır," dedi doktor. Bu konuda söyleyecek başka lafı yoktu. Salondaki birkaç tanıdığına uzaktan selam verdi. Duvarlardan birinin önüne kurulmuş uzun şölen masasının nasıl bir grup için ayrılmış olabileceği konusunda tahminler yürüttü. Misafir bir spor ekibi için hazırlanmış olduğuna karar kıldı sonunda. Sylvia yanlarına döndüğünde, masaya bir kadın gelince ayağa kalkması gerektiğini Eli'ye sert bir fısıltıyla hatırlatmak zorunda kaldı.

Sylvia'da haberler boldu. O uzun masanın Afrika'dan gelen otuz çocuk için hazırlandığını anlattı. "Bahse girerim, bu yer kuruldu kurulalı burada yemek yemiş tüm zencilerin sayısı otuzu bulmamıştır," dedi usulca. "Günümüzde her şey ne çabuk değişiyor!"

"Her şeyin çok çabuk değiştiği konusunda haklısın," dedi Doktor Remenzel. "Burada yemek yemiş olan zenciler konusunda ise yanılıyorsun. Eskiden burası Yeraltı Hattı'nın[25] işlek bir noktasıydı."

"Sahiden mi?" dedi Sylvia. "Ne ilginç." Kafasını kuş gibi çevirerek etrafına bakındı. "Bence buradaki her şey çok ilginç. Ama keşke Eli'nin de üstünde o ceketlerden olsaydı."

Doktor Remenzel kızardı. "Buna hakkı yok henüz," dedi.

25) iç savaş öncesinde ABD'deki kaçak kölelerin Kuzey'e ve Kanada'ya kaçmasına yardımcı olan Kuzeyli kölelik karşıtlarının gizli dayanışma sistemi. (ç.n.)

"Biliyorum," dedi Sylvia.

"Eli'ye hemen bir ceket giydirmek için birinden izin istemeye kalkarsın sanmıştım," dedi doktor.

"Yapar mıyım hiç," dedi Sylvia, bu kez biraz alınarak. "Neden her zaman seni utandıracağımdan korkuyorsun?"

"Boş ver. Özür dilerim. Unut gitsin," dedi Doktor Remenzel.

Sylvia'nın neşesi yerine gelmişti, elini Eli'nin koluna koyup, yemek salonuna girmekte olan bir adama ışıltılı gözlerle baktı. "Oğlum ve kocamdan sonra, dünyada en çok sevdiğim kişi bu işte," dedi. Whitehill Okulu'nun müdürü Doktor Donald Warren'ı kastediyordu. Altmış yaşlarında, zayıf bir beyefendi olan Doktor Warren, otel müdürüyle birlikte kapıda dikiliyor, Afrikalılar için yapılan hazırlıkları gözden geçiriyordu.

İşte tam o sırada Eli aniden yerinden kalkıp, yemek salonunu terk etti. Bu kâbusu olabildiğince geride bırakmaya çalışarak, hızla kaçıp gitti. Doktor Warren'ı gayet iyi tanıdığı ve Doktor Warren da kendisine adıyla seslendiği halde, kaba bir şekilde sürtünüp geçti yanından. Doktor Warren üzgün üzgün arkasından baktı.

"Bunu neden yaptığını anladıysam arap olayım," dedi Doktor Remenzel.

"Belki sahiden de rahatsızlanmıştır," dedi Sylvia.

Remenzel'lar buna nasıl tepki vereceklerini düşünmeye fırsat bulamadılar, çünkü Doktor Warren onları görmüş ve çabucak masalarına gelmişti. Eli'nin durumundan duyduğu tedirginliği sesine yansıtmaktan kendini alamayarak, hoş geldiniz dedi onlara. Oturmak için izin istedi.

"Elbette, buyrun lütfen," dedi Doktor Remenzel, içtenlikle. "Bize şeref vermiş olursunuz. Buyrun."

"Yemek için değil," dedi Doktor Warren. "Yemeği şu uzun masada yeni çocuklarla birlikte yiyeceğim. Sizinle biraz konuşmak istemiştim." Masanın beş kişilik olduğunu fark etti. "Birini mi bekliyordunuz?"

"Yolda Tom Hilyer ile oğlunun yanından geçtik," dedi Doktor Remenzel. "Bir iki dakikaya kadar burada olurlar."

"Çok iyi, çok iyi," dedi Doktor Warren, dalgın dalgın. Huzursuzca kıpırdandı, Eli'nin gözden kaybolduğu noktaya doğru bir kez daha baktı.

"Tom'un oğlu gelecek sömestr Whitehill'e mi geliyor?" diye sordu Doktor Remenzel.

"Hım?" dedi Doktor Warren. "Aaa... evet, evet. Geliyor."

"O da babası gibi burslu mu okuyacak?" dedi Sylvia.

"Hiç kibar bir soru değil bu," diye çıkıştı Doktor Remenzel.

"Özür dilerim," dedi Sylvia.

"Hayır, hayır – şimdilerde böyle bir şey sormak hiç ayıp değil," dedi Doktor Warren. "Bu tür bilgileri çok gizli tutmuyoruz artık. Burslu öğrencilerimizden gurur duyuyoruz ve onların da kendilerinden gurur duymaları için her türlü sebep mevcut. Tom'un oğlu giriş sınavlarında şimdiye kadar alınmış en yüksek puanı tutturdu. Onun gibi bir öğrenciye sahip olduğumuz için kendimizi ayrıcalıklı hissediyoruz."

"Biz Eli'nin puanını öğrenemedik daha," dedi Doktor Remenzel. Gayet uysal bir teslimiyetle söylemişti bunu, Eli'nin puanının da çok yüksek olmasını ummadan.

"Vasatın yeterince üstünde bir puandır herhalde," dedi Sylvia. Eli'nin ilkokuldaki notlarını temel almıştı, vasat ile berbat arasında değişen notlardı bunlar.

Müdür şaşırmış görünüyordu. "Puanlarını size bildirmedim mi yani?" diye sordu.

"Eli sınavlara girdiğinden bu yana sizi hiç görmedik," dedi Doktor Remenzel.

"Size gönderdiğim mektupta..." dedi Doktor Warren.

"Ne mektubu?" dedi Doktor Remenzel. "Bize bir mektup mu gönderdiniz?"

"Benim kalemimden çıkmış bir mektup," dedi Doktor Warren, giderek işkillenerek. "Yazmak zorunda kaldığım en zor mektup."

Sylvia başını iki yana salladı. "Sizden hiç mektup almadık."

Doktor Warren arkasına yaslandı, keyfi iyice kaçmıştı. "Kendi elimle postaya verdim," dedi. "Kesinlikle gönderildi – iki hafta önce."

Doktor Remenzel omuzlarını silkti. "Bu ülkede postalar pek sık kaybolmaz," dedi, "ama galiba arada bir adreslerin karıştığı oluyor."

Doktor Warren başını ellerinin arasına aldı. "Hay aksi... vah vah, vah vah," dedi. "Eli'yi burada görünce çok şaşırdım. Sizinle gelmek isteyeceğini hiç sanmıyordum."

"Sırf manzarayı görmeye gelmedi tabii," dedi Doktor Remenzel. "Kaydolmaya geldi."

"O mektupta ne dediğinizi bilmek istiyorum," dedi Sylvia.

Doktor Warren başını kaldırdı, ellerini kavuşturdu. "Mektupta şöyle diyordum," dedi, "ve bunları yazmak her şeyden zor olmuştu benim için: *'İlkokuldaki başarı seviyesini ve giriş sınavlarında almış olduğu puanları göz önünde bulundurarak, oğlunuz ve sevgili dostum Eli'nin, Whitehill öğrencilerinden beklenen performansı muhtemelen gösteremeyeceğini size bildirmek zorundayım.'* " Doktor Warren'ın sesi de bakışları da sabitleşti. " *'Eli'yi Whitehill'e kabul etmek, onun Whitehill müfredatının altından kalkmasını beklemek,'* " dedi, " *'hem gerçekçilikten uzak, hem de acımasızca olacaktır.'* "

Otuz Afrikalı çocuk, birkaç öğretim üyesinin, Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin ve Afrikalı diplomatların eşliğinde, yemek salonunu doldurdu.

Az önce Remenzel'lar için işlerin fena halde sarpa sarmış olduğundan habersiz, Tom Hilyer da oğluyla birlikte içeri girdi ve sanki hayat bu olduğundan daha güzel olamazmış gibi, neşe içinde merhaba dedi masadakilere.

Doktor Warren ayağa kalkarken, "İsterseniz bu konuyu sonra tekrar görüşürüz," dedi Remenzel'lara. "Şimdi gitmek zorundayım ama bir ara yine..." Çabucak uzaklaştı.

"Beynim boşaldı sanki," dedi Sylvia. "Hiçbir şey düşünemiyorum."

Tom Hilyer ve oğlu yerlerine oturdular. Hilyer önündeki mönüye bakıp ellerini çırparak, "Ne yesem acaba? Çok açım,"

dedi. Sonra birden durup, "Hey... sizin oğlan nerede?" diye sordu.

"Biraz dışarı çıktı," dedi Doktor Remenzel, kayıtsızca.

"Onu bulmamız lazım," dedi Sylvia kocasına.

"Bekle, vakti gelince buluruz," dedi Doktor Remenzel.

"O mektup," dedi Sylvia, "Eli'nin ondan haberi vardı. Onu bulup yırtmış olmalı. Tabii ki öyle!" Eli'nin içine düştüğü korkunç çıkmazı düşününce ağlamaya başladı.

"Şu anda Eli'nin ne yaptığı beni ilgilendirmiyor," dedi Doktor Remenzel. "Şu anda başka bazı insanların neler yapacağı beni çok daha fazla ilgilendiriyor."

"Ne demek istiyorsun?" dedi Sylvia.

Doktor Remenzel etkileyici bir edayla ayağa kalktı, kızgın ve kararlıydı. "Demek istiyorum ki," dedi, "buradaki insanların fikirlerini ne çabuk değiştirebileceklerini görmek istiyorum."

"Lütfen," dedi Sylvia, ona engel olmaya, onu sakinleştirmeye çalışarak, "önce Eli'yi bulmamız lazım. İlk yapmamız gereken bu."

"İlk yapmamız gereken," dedi Doktor Remenzel, oldukça yüksek bir sesle, "Eli'nin Whitehill'e kabul edilmesini sağlamak. Sonra onu bulur ve geri getiririz."

"Ama hayatım..." dedi Sylvia.

"Aması maması yok," dedi Doktor Remenzel. "Şu anda Danışma Kurulu'nun büyük bir çoğunluğu bu odada. Onlardan her biri, ya benim ya da babamın can dostudur. Doktor Warren'a Eli kabul edilecek derlerse, kimse itiraz edemez – Eli kabul edilmiş demektir. Okulda tüm bu diğer çocuklar için yer varsa," dedi, "Eli için de mutlaka bir yer bulunur."

Hızla yakındaki bir masaya doğru yürüdü, sertçe oturdu ve orada yemek yemekte olan sert görünüşlü ve karizmatik bir yaşlı adamla konuşmaya başladı. Yaşlı beyefendi danışma kurulunun başkanıydı.

Sylvia, olanlara bir türlü akıl erdiremeyen Hilyer'lardan özür dileyip, Eli'yi aramaya gitti.

İnsanlara sora sora buldu onu sonunda. Dışarıdaydı – yeni tomurcuklanmaya başlamış leylaklarla sarılı bir kameriyede, bankın üstünde yalnız başına oturuyordu.

Eli annesinin çakıl döşeli yoldan gelmekte olduğunu işitti ve kaderine razı olup, oturduğu yerde bekledi. "Sonunda öğrendiniz mi," dedi, "yoksa hâlâ size anlatmam mı gerekiyor?"

"Senle ilgili şeyi mi?" dedi annesi, yumuşak bir sesle. "Okula kabul edilmediğini mi? Doktor Warren söyledi bize."

"Onun mektubunu yırtıp attım," dedi Eli.

"Bunu anlayabiliyorum," dedi annesi. "Baban ve ben sana hep Whitehill'e girmek zorunda olduğunu, başka türlü olamayacağını hissettirmiştik."

"Şimdi daha iyiyim," dedi Eli. Gülümsemeye çalışınca, bunu kolaylıkla yapabildiğini fark etti. "Her şey bittiğine göre, artık kendimi çok daha iyi hissediyorum. Sana söylemeyi birkaç defa denedim – ama yapamadım bir türlü. Nasıl anlatacağımı bilmiyordum."

"Bu benim suçum, senin değil," dedi kadın.

"Babam ne yapıyor?" dedi Eli.

Sylvia, Eli'yi teselli etmeye öyle dalmıştı ki, kocasının yapmaya kalkıştığı şeyi tamamen çıkarmıştı aklından. Doktor Remenzel'ın korkunç bir hata yapıyor olduğunu yeni idrak ediyordu. Eli'nin Whitehill'e kabul edilmesini istemiyordu, bunun ne büyük bir acımasızlık olacağını görebiliyordu artık.

Babasının ne yapmakta olduğunu çocuğa söylemeye dili varmadı, "Birazdan yanımızda olur, tatlım. Seni o da anlıyor," dedi ona. "Sen burada bekle, ben gidip onu bulacak ve hemen geri geleceğim," diye ekledi sonra.

Ama Doktor Remenzel'ı bulmaya gitmesi gerekmedi. Tam o sırada, adam o heybetli cüssesiyle otelden çıkıp, karısıyla oğlunun nerede olduğunu gördü ve onlara doğru gelmeye başladı. Şaşkın bir hali vardı.

"Ne oldu?" diye sordu karısı.

"Hepsi... hepsi hayır dedi," diye cevap verdi Doktor Remenzel, son derece mahzun bir sesle.

"Böylesi çok daha iyi," dedi Sylvia. "Ferahladım, inan bana ferahladım."

"Kim hayır dedi?" diye sordu Eli. "Kim neye hayır dedi?"

"Danışma Kurulu üyeleri," dedi Doktor Remenzel, kimsenin gözünün içine bakmadan. "Senin için bir istisna yapmalarını istedim – kararlarını değiştirip seni okula almalarını."

Eli ayağa kalktı, yüzü bir anda inanmazlık ve utançla dolmuştu. "Ne yaptın, ne yaptın?" dedi ve bunu söylerken hiçbir çocuksuluk yoktu sesinde. Sonra aniden öfkelendi. "Bunu yapmaman gerekirdi!" dedi babasına.

Doktor Remenzel başını salladı. "Onlar da öyle dedi bana zaten."

"Olacak iş değil!" dedi Eli. "Berbat bir şey bu! Nasıl yaparsın!"

"Haklısın," dedi Doktor Remenzel, işittiği azarı süklüm püklüm kabullenerek.

"Şimdi de *sen* beni utandırdın," dedi Eli ve gerçekten de öyle hissettiği ortadaydı.

Doktor Remenzel öyle perişandı ki, söyleyecek doğru dürüst bir şey bulamıyordu. "İkinizden de özür dilerim," dedi nihayet. "Bu işe hiç kalkışmamam gerekirdi."

"İşte şimdi bir Remenzel birinden bir şey istemiş oldu," dedi Eli.

"Barkley henüz arabayı getirmemiştir herhalde," dedi Doktor Remenzel. Ben'in daha gelmediği çok açıktı. "Onu burada bekleyelim," dedi. "Tekrar içeri girmek istemiyorum artık."

"Bir Remenzel bir şey istedi – sanki Remenzel'ların özel bir ayrıcalığı varmış gibi," dedi Eli.

"Öyle sanıyorum ki..." dedi Doktor Remenzel, sonra birden susup, cümlesini yarım bıraktı.

"Öyle sanıyorsun ki, ne?" dedi karısı, allak bullak bir ifadeyle.

"Öyle sanıyorum ki," dedi Doktor Remenzel, "bir daha buraya hiç gelmeyeceğiz."

(1962)

HAZIR GİYİM

Biz yaşlıların, dünyaya gözlerini açtığı zaman kendini bu durumun ortasında bulmuş olmayanlarımızın yani, bugünkü manasıyla amfibi olmayı bir gün içimize sindirebileceğimizi hiç sanmam. Günümüzde hiç önemi kalmamış şeylerin, bana hâlâ hüzün verdiğini fark eder dururum.

İşim hakkında –ya da eskiden işim olan şey hakkında– endişelenmekten kendimi alamam mesela. Ne de olsa, o şeyi kurmak için tam otuz yıl dişimi tırnağıma takıp çalıştım ve şimdi teçhizat kir pas içinde çürüyor. Ama işimin başına gelenleri umursamanın saçmalık olduğunu bilmeme karşın, ikide bir depolama merkezinden bir vücut ödünç alıp, eskiden yaşadığımız yere gider ve teçhizatı elimden geldiğince temizleyip yağlarım.

O teçhizatın dünyadaki yegâne faydası para kazandırmaktı elbette ve Tanrı biliyor ya, şimdi de ortalık paradan geçilmiyor zaten. Eskiden olduğu kadar bol değil belki, çünkü başlangıçta bazı insanlar iyice cıvıtıp paraları sokağa atınca rüzgâr onları dört bir yana savurdu. Ve bir sürü açıkgöz onlardan yığınla toplayıp bir yerlere sakladı. Bunu itiraf etmekten nefret ediyorum ama ben de yaklaşık yarım milyon papel toplayıp zulalamıştım. Eskiden arada bir çıkarıp sayardım onları ama artık o günler mazide kaldı tabii. Şimdi nerede saklı olduklarını hatırlamakta bile güçlük çekiyorum.

Ama benim eski işim hakkında endişelenişim, karım Madge'in eski evi hakkında endişelenişinin yanında, devede kulak sayılır. Ben işimi kurarken, onun da otuz yılını verdiği şey, o ev olmuştu. Tam orayı dayayıp döşeme cesaretini kendimizde bulmuştuk ki, tanıdığımız herkes amfibi olup çıktı.

Madge ayda bir defa kendine bir vücut ödünç alıp eve gider ve eşyaların tozunu alır, oysa şimdilerde bir evin yegâne faydası, termit ve farelerin zatürree olmasını önlemekten ibaret.

Bir vücuda girip yerel depolama merkezinde bekçilik yapma sırası bana her geldiğinde, amfibiliğe alışmanın kadınlar için ne kadar güç olduğunu yeni baştan keşfederim.

Madge bana göre çok daha yoğun bir sıklıkla vücut ödünç alır, ki genelde tüm kadınlar için aynı şey geçerlidir. Talebi karşılayabilmek için, depoda erkek vücutlarının üç misli sayıda kadın vücudu bulundurmamız gerekiyor. Kadınlar sık sık bir vücuda girmeye, onu bebek gibi giydirip süslemeye ve aynada kendilerine bakmaya *mecbur* adeta. Madge'e gelince, Tanrı onu korusun, dünyadaki bütün depolama merkezlerindeki bütün vücutları denemeden tatmin olacağını hiç sanmam.

Madge için iyi oldu gerçi. Bu konuda ona hiç takılmıyorum, çünkü bu durum onun kişiliğine çok şey kattı. Acı da olsa gerçeği söylemek gerekirse, yaşlı vücudunun heyecan uyandırıcı bir yanı kalmamıştı ve eski günlerde, o vücudu taşımak zorunda olmak onu çoğunlukla mutsuz ederdi. Doğduğunda kendisine verilmiş olan vücut konusunda elinden bir şey gelmeyen her insan gibi, onun da yapabileceği bir şey yoktu, zavallı ruh. Ve ben onu buna rağmen severdim.

Neyse, amfibileşmeyi öğrenmemizden ve depolama merkezleri kurup, onları vücut rezervleriyle doldurarak halkın kullanımına sunmamızdan sonra, Madge ne oldum delisi oldu. Bir striptiz kraliçesi tarafından bağışlanmış olan gümüşi sarışın bir kadın vücudunu ödünç aldı. Onu o vücuttan çıkarabileceğimizden umudu kesmiştim. Dedim ya, özgüveni açısından harikalar yarattı bu durum.

Bu konuda ben de çoğu erkek gibiyim, yani özel bir vücut tercihim yok. Depoda sadece güçlü, yakışıklı, sağlıklı vücutlar saklandı, dolayısıyla hangisini alırsan al pek bir şey fark etmiyor. Bazen, eski günlerin hatırına, vücut almaya Madge ile beraber gittiğimizde, o kendine ne alıyorsa bana da ona yakışacak bir

vücut seçmesine izin veririm. Benim için her zaman sarışın ve uzun boylu vücutlar seçmesi komiğime gider.

Madge'in otuz üç yıl boyunca sevdiğini iddia ettiği yaşlı vücudum, esmer ve kısa boyluydu, son zamanlarda göbeklenmişti de üstelik. Ne de olsa insanım; ben onu terk ettikten sonra vücudumu depoya koymak yerine çöpe attıklarında, ne yalan söyleyeyim, kalbim kırılmıştı. İyi huylu, sıcak ve rahat bir vücuttu o; çevik ve gösterişli bir şey değildi ama güvenilirdi. Gerçi merkezlerde o tür vücutlara pek rağbet yok galiba. Öylesini ben bile istemedim hiç.

Bir vücutla en kötü tecrübemi, eskiden Doktor Ellis Konigswasser'e ait olan vücudu bana kakaladıkları zaman yaşadım. Bu vücut, Amfibi Öncüler Derneği'nin malıdır ve yılda sadece bir defa, Konigswasser'in keşfi yaptığı günün yıldönümünde, büyük Öncüler Günü Geçidi için ortaya çıkarılır. Konigswasser'in vücuduna girmek için seçilip geçidin başını çekmenin benim için büyük bir şeref olduğunu söylemişti herkes.

Ben de salak gibi inandım onlara.

Beni bir daha o şeyin içine zor sokarlar – asla kabul etmem. O enkazı üstünüzde taşıyınca, insanların vücutları olmadan da yapabileceğini Konigswasser'in neden keşfetmiş olduğunu son derece açık bir şekilde görebiliyorsunuz. O yaşlı vücut insanı çileden çıkartır. Ülserler, baş ağrıları, mafsal iltihapları, düztaban ayaklar – budama kancası gibi bir burun, domuz gözü gibi ufacık gözler ve kullanılmış bir çeyiz sandığını andıran bir cilt. Tanımak isteyebileceğiniz en tatlı insandı o ve hâlâ da öyle; ama o vücuda mahkûm olduğu günlerde kimse bunu anlayabilecek kadar sokulmazdı yanına.

Öncüler Günü Geçitlerini ilk olarak düzenlemeye başladığımız zaman, Konigswasser'i yeniden eski vücuduna girip başı çekmeye ikna etmeye çalıştık ama bu konuda kılını bile kıpırdatmaya niyeti yoktu, biz de her defasında başka bir zavallı budalaya bu işi üstlenmesi için yaltaklanmak zorunda kaldık. Geçitlerde Konigswasser de yürüyor yürümesine ama bira

kutularını başparmağı ile ortaparmağı arasında ikiye katlayabilen, bir seksen boyunda bir kovboy olarak.

Konigswasser o vücudun içinde adeta çocuklaşır. Parmaklarıyla bira kutularını ikiye katlamaktan hiç usanmaz ve bizler de, geçitten sonra kendi vücutlarımızın içinde etrafına dizilip, sanki çok etkilenmişiz gibi onu seyretmek zorunda kalırız.

Onun eski günlerde pek bir şeyi ikiye katlayabildiğini hiç sanmam.

Amfibi Çağı'nın yüce büyüğü olduğundan, kimse bunu yüzüne vurmaz ama ona vücut dayandırmak zordur. Hemen her seferinde, çalım satacağım derken üstündeki vücudun canına okur. Sonrasında, birinin bir cerrah vücuduna girmesi ve parçalanan vücudu dikip onarması gerekir.

Konigswasser'e saygısızlık etmek gibi bir maksadım yok. Aslına bakılırsa, bir insanın bazı bakımlardan çocuksu olduğunu söylemek bir saygı ifadesidir, çünkü bütün büyük fikirleri akıl edenler genellikle bu tip insanlar arasından çıkar.

Tarih Vakfı'nda onun eski günlerde çekilmiş bir fotoğrafı var. O resimde onun bu açıdan hiçbir zaman büyümediğini görebilirsiniz. Kan kusup kızılcık şerbeti içtim diyen, Tabiat ananın kendisine layık görmüş olduğu külüstür vücutla her zaman için elverdiği ölçüde durumu idare etmeye çalışan biri olmuştu o.

Saçları omuzlarına kadar gelirdi. Giydiği pantolonun boyu o kadar uzundu ki topuklarıyla paçalarına basardı. Ceketinin astarı da arkasından torba gibi sarkardı. Yemek yemeyi unutur, soğuk veya yağmurlu havalarda yeterince sıkı giyinmeden dışarı çıkar ve nerdeyse yatağa düşene kadar, hastalandığını fark etmezdi. Eskiden dalgın diye tabir ettiğimiz türden bir insandı. Şimdi geriye bakınca, o sıralar amfibileşmeye başladığını anlayabiliyoruz tabii.

Konigswasser bir matematikçiydi ve bütün geçimini aklıyla sağlardı. O harikulade aklıyla birlikte taşımak zorunda olduğu vücudunun, hurda demir dolu bir yük vagonundan daha fazla

faydası dokunmazdı ona. Ne zaman hasta düşüp, vücuduna biraz dikkat etmek *zorunda* kalsa, şuna benzer laflar gevelerdi:

"Akıl, insanoğlunun tek kıymetli varlığıdır. Deri, kan, saç, et, kemik ve damar dolu bir torbaya bağlı kalmasına ne gerek var? İnsanların neden hiçbir şeyi doğru dürüst yapamadıklarına şaşmamalı; ağzına durmadan yiyecek tıkıştırıp, hava koşullarından ve mikroplardan korumaları gereken bir parazite ömür boyu mahkûm edilmişler. Üstelik o aptal şey her halükarda eskiyip bozuluyor – ne kadar besleyip korusan nafile!

"O şeylerden birini kim ister aslında?" diye sorardı. "Nereye gidersek gidelim bilmem kaç kilosunu yanımızda taşımamız gereken o protoplazmanın ne marifeti var sanki?

"Asıl sorun," derdi Konigswasser, "yeryüzünde çok fazla insan olması değil – çok fazla vücut olması."

Dişleri iyice kötüleyip, hepsini çektirmek zorunda kaldığında ve takma dişlerle de bir türlü rahat edemediğinde, günlüğüne şöyle yazmıştı: "Canlı organizmalar, oldukça hoş bir yaşam mekânı olan okyanustan dışarı çıkabilecek kadar evrimleşebildiyseler, bir adım daha atıp, vücutlarından dışarı çıkmaları da mutlaka mümkün olmalı. Vücutlar, onları düşünmekten vazgeçtiğiniz an, gereksiz birer yük haline gelirler."

Bağnaz bir vücut düşmanı değildi o, yanlış anlaşılmasın, kendisininkinden daha iyi vücutlara sahip olan insanları kıskandığı da yoktu. Vücutların bir işe yaramaktan ziyade, başa bela olduklarını düşünüyordu yalnızca.

İnsanların gerçekten de evrim geçirerek vücutlarından dışarı çıkacaklarına dair büyük umutları filan da yoktu. Keşke çıksalar, diyordu sadece. Bir gün, bu konuya kafa yorarak, üstünde incecik bir gömlekle parkta yürüyordu. Hayvanat bahçesine uğrayıp aslanların beslenişini izlemek için biraz durdu orada. Sonra, şiddetli yağmur sulu kara dönüşürken evine dönmek üzere yola koyulduğunda, bir lagün kıyısına toplaşmış itfaiyecilere takıldı gözü. Boğulmuş bir adamı solunum aygıtına bağlıyorlardı.

Tanıklar yaşlı adamın dosdoğru suya girdiğini ve yüzündeki ifadeyi hiç değiştirmeden, gözden kaybolana dek ilerlediğini anlatıyorlardı. Konigswasser kurbanın yüzüne şöyle bir baktı ve intihar için bundan daha iyi bir sebep görmediğini söyledi. Yanlarından ayrılıp yeniden yola koyuldu ve orada yatan vücudun kendi vücudu olduğunu anladığında, nerdeyse eve varmıştı.

İtfaiyeciler vücuda yeniden nefes aldırmayı başardıkları sırada Konigswasser oraya geri döndü, vücuduna girdi ve onu yürütüp eve getirdi. Başka herhangi bir sebepten ziyade, oradakilerin hatırı için yapmıştı bunu. Vücuduyla birlikte holdeki dolabın içine girdi, sonra vücudundan çıktı ve onu dolapta bıraktı.

Vücudunu yalnızca yazı yazmak ya da bir kitabın sayfalarını çevirmek istediğinde ya da ona verdiği tek tük işi yapmasına yetecek kadar enerji depolayabilsin diye beslemesi gerektiğinde çıkarıyordu ortaya. Geri kalan vakitlerde, dolapta hareketsiz duruyordu vücudu, yüzünde şaşkın bir ifadeyle ve hemen hiç enerji tüketmeden bekliyordu. Konigswasser, onu sadece gerçekten de ihtiyaç duyduğunda kullanıp, haftada yaklaşık bir dolar harcayarak hayatta tutmayı başardığını söyledi geçen gün bana.

Ama işin en güzel tarafı, sırf *onun* uyuması gerekiyor diye, Konigswasser de uyumak zorunda değildi artık; sırf *o* incinebileceğini düşünüyor diye korkmak ya da *onun* sahip olması gerektiğine inandığı şeyleri bulmaya çalışmak zorunda değildi. Vücudu kendini kötü hissettiğinde ise, iyileşene dek yalnız bırakıyordu onu Konigswasser, onu rahat ettirmek için servet harcaması da gerekmiyordu üstelik.

Yazı yazmak için vücudunu dolaptan çıkardığı zamanlarda, kişinin kendi vücudundan nasıl dışarı çıkacağını anlatan bir kitap yazdı ama kitap yirmi üç yayıncı tarafından, gerekçe gösterilmeksizin reddedildi. Yirmi dördüncü yayıncı tarafından basılan kitap iki milyon sattı ve kitap insan yaşamını ateşin,

sayıların, alfabenin, tarımın ya da tekerleğin değiştiremediği kadar değiştirdi. Biri Konigswasser'e bunu söylediğinde, bu bayat övgülerle kitabını lanetlediklerinden şikâyet ederdi. Bence bu konuda haklı.

Yaklaşık iki sene boyunca Konigswasser'in kitabındaki talimatları takip eden hemen herkes, istediği zaman vücudundan dışarı çıkmayı öğrenebiliyordu. İlk adım, vücudun çoğu zaman nasıl bir parazit ve diktatör gibi davrandığını anlamak, sonra da vücudun istediklerini veya istemediklerini kendi benliğinizin –ruhunuzun– istediklerinden veya istemediklerinden ayırmaktı. Sonra, ne istediğinize konsantre olarak ve vücudun temel ihtiyaçlar dışındaki isteklerini mümkün olduğunca göz ardı ederek, ruhunuzun haklarını talep etmesini ve kendi kendine yetmeyi öğrenmesini sağlıyordunuz.

Konigswasser'in de parktayken benliği ile vücudu birbirinden ayrılana dek farkında olmadan yaptığı şey bu olmuştu. Sonra ruhu aslanların beslenişini seyretmeye gitmiş, vücudu ise kontrolden çıkıp lagüne girmişti.

Ruhunuz yeterince bağımsızlaştığı zaman, vücudunuzdan ayrılmanın son püf noktası, onu belli bir tarafa doğru yürütmeye başlamak ve ruhunuzu aniden ondan ayırıp başka tarafa yönlendirmekti. Her nedense, bu işi olduğunuz yerde dikilerek yapamıyordunuz – yürümek zorundaydınız.

Başlangıçta, Madge'in ve benim ruhlarımız, vücutlarımızın dışında hareket etmekte zorlandı, tıpkı milyonlarca yıl önce karaya vurduklarında sadece çamurun içinde debelenip canhıraş solumayı becerebilen ilk deniz hayvanları gibi. Ama zamanla bu işte ustalaştık, çünkü doğal olarak, ruh vücuttan daha hızlı uyum sağlayabiliyor.

Madge ile benim, vücutlarımızdan dışarı çıkmayı istemek için haklı sebeplerimiz vardı. İlk fırsatta dışarı çıkmayı deneyecek kadar deli olan herkesin haklı sebepleri vardı. Madge'in vücudu hastaydı ve uzun süre dayanamayacaktı. Madge'in çok az vakti kaldığını bilirken, daha fazla beklemek benim de içim-

den gelmiyordu artık. Bunun üzerine Konigswasser'in kitabını inceledik ve Madge'i vücudu ölmeden dışarı çıkartmaya çalıştık. İkimiz de yalnızlık çekmeyelim diye, ben de onunla birlikte gidiyordum. Ve az farkla başardık – Madge'in vücudunun tamamen iflas etmesine altı hafta kala.

Her sene Öncüler Günü Geçidi'nde yürümemizin sebebi bu işte. Bu geçide herkes katılmaz – amfibileşmiş olanlar içinden yalnızca ilk beş binimiz katılır. Bizler bu işin kobaylarıydık; öyle ya da böyle, kaybedecek pek bir şeyi olmayanlar yani. Geri kalan insanlara bunun ne güzel ve ne emniyetli bir şey olduğunu –bir vücut içinde yaşamanın yıldan yıla artan risklerini göze almaktan on kat daha emniyetli olduğunu– kanıtlayanlar bizler olmuştuk.

Er ya da geç, hemen herkesin bunu bir kez denemek için haklı bir sebebi oldu. Sayımız milyonları ve nihayet bir milyarı buldu – görünmez, cisimsiz, yok edilemez ve Tanrı'ya şükür, kendimize karşı dürüst, başkalarına zarar vermeyen, hiçbir şeyden korkusu olmayan kişileriz.

Vücutların içinde olmadığımız zamanlarda, biz Amfibi Öncüleri, bir topluiğne başında buluşabiliriz. Öncüler Günü Geçidi için vücutlara girdiğimizde ise, dört bin altı yüz metrekareden fazla yer işgal ederiz ve yürüyebilmemizi sağlayacak kadar enerji depolamamız için üç tonu aşkın yiyecek tüketmemiz gerekir; pek çoğumuz üşütüp nezle olur ya da daha kötü hastalanırız, birinin vücudu kazayla başka birinin vücudunun topuğuna bastığında sinirleniriz, bazı vücutlar başı çekip diğerleri balık istifi gibi dizilmek zorunda kaldığı için kıskançlığa kapılırız ve... her neyse işte, kim bilir daha neler gelir başımıza.

O geçide bayılmıyorum. Herkes vücutlar içinde, herkes iç içe, tıkış tıkış – eh, ruhlarımız ne kadar iyi olursa olsun, en kötü yanlarımızı ortaya çıkarıyor bu durum. Geçen sene mesela, Öncüler Günü çok sıcak bir güne denk geldi. İnsanlar buram buram terleyen, susuzluktan kavrulan vücutlar içinde saatlerce beklemek zorunda kalınca, ellerinde olmadan, asapları bozuldu.

Neyse, olaylar birbirini kovaladı ve Geçit Kontrolörü, vücudum bir kez daha adımlarını şaşıracak olursa vücuduyla vücudumun pestilini çıkarmakla tehdit etti beni. Geçit Kontrolörü olduğu için, o sene Konigswasser'in kovboyundan sonraki en iyi vücut ona verilmişti doğal olarak ama ben yine de, gidip şişko kafasını suya batırmasını söyledim ona. Adam yumruğunu indirirken, vücudumu hemencecik terk ettim, isabet ettirip ettirmediğini anlayabilecek kadar bile oyalanmadım orada. Vücudumu depolama merkezine kendisi taşımak zorunda kaldı.

Vücuttan çıkar çıkmaz, ona duyduğum delice öfke kaybolmuştu. Onu anlayışla karşılıyordum. Bir vücudun içindeyken, azizlerden başka kimse, geçimli ya da akıllı olmayı birkaç dakikadan fazla sürdüremez – mutluluğu da sadece kısacık duygulanımlar halinde yaşayabilir. Anlaşması kolay, neşeli ve ilginç olmayan bir amfibyumla karşılaşmadım henüz – vücutsuz olduğu sürece tabii. Vücuda girdiğinde hafiften sinirlenmeyen birine rastlamadım daha.

Vücuda girdiğiniz an, kimya dizginleri ele geçiriyor – salgı bezleri sizi heyecanlandırıyor ya da kavgaya hazırlıyor ya da acıktırıyor ya da delirtiyor ya da sevecenleştiriyor; ya da... neyse, sırada *neyin* olduğunu asla bilemezsiniz.

Düşmana kızamayışımın sebebi bu işte, amfibyum karşıtı insanlara yani. Onlar asla vücutlarından dışarı çıkmaz ve öğrenmeyi de denemezler. Bunu başka kimsenin yapmasını istemedikleri gibi, amfibyumların da vücutlara geri dönüp kendi aralarına katılmasını dilerler.

Geçit Kontrolörü ile aramızda geçen münakaşanın haberi Madge'e ulaşınca, o da *kendi* vücudunu Bayanlar Alayı'nın ortasında terk etmiş. Sonra ikimiz, vücutlardan ve geçitten kurtulduktan sonra şeytana uyup, düşmana bir göz atmaya gittik.

Gidip onlara bakmaya asla çok meraklı olmadım. Madge ise kadınların neler giydiğini görmek ister. Düşman kadınlar vücutlarından hiç çıkmadıkları için, giysilerini, saçlarını ve

makyaj tarzlarını, bizim depolama merkezlerindeki kadın vücutlarını değiştirdiğimizden çok daha sık değiştirirler.

Modadan fazla haz etmem ve düşman bölgesinde moda dışında gördüğünüz ve duyduğunuz hemen her şey, alçıdan yapılmış bir heykeli bile oradan kaçıracak denli sıkıcıdır.

Düşmanlar genellikle, eski üreme usulünden bahsederler. Düşünülebilecek en hantal, en komik, en zahmetli şeydir bu, hele bir de amfibyumların aynı işi nasıl hallettikleri ile karşılaştırılınca. Eğer bundan konuşmuyorlarsa, yiyeceklerden, vücutlarına tıkıştırmak zorunda oldukları kimyasal madde yığınlarından söz ediyorlardır. Ya da korkudan, yani eskiden politika dediğimiz şeyden –iş politikasından, sosyal politikadan, hükümet politikasından– bahsederler.

Düşman bundan nefret eder, onlar bizi vücutlara girmediğimiz sürece asla göremedikleri halde, bizim onları her istediğimizde gözetleyebilmemizden yani. Bizden ödleri kopuyor galiba, oysa amfibyumlardan korkmak güneşin doğuşundan korkmak kadar anlamsızdır. Bütün dünya düşmana kalmıştır, tüm amfibyumların çok önem verdiği depolama merkezleri hariç tabii. Ama sanki biz çığlıklar atarak gökyüzünden inip, her an onlara feci kötülükler yapabilirmişiz gibi, birbirlerine kenetlenirler.

Sözüm ona amfibyum tespiti yapan tuhaf tuhaf aygıtlar yerleştiriyorlar her tarafa. O zımbırtı beş para etmez ama düşmanın kendini iyi hissetmesini sağlıyor herhalde – büyük güçlerin tehdidi altında oldukları halde, cesaretlerini kaybetmeden bu konuda önemli ve akıllıca önlemler alıyorlarmış gibi. Know-how derler buna – ne çok know-how sahibi oldukları konusunda birbirlerini pohpohlayıp dururlar ve bizim buna karşılık hiçbir şeyimiz olmadığını söylerler. Eğer know-how silah manasına geliyorsa, sonuna kadar haklılar.

Galiba onlarla aramızda bir savaş var. Ama geçit yerlerimizi ve depolama merkezlerimizi gizli tutmak ve ne zaman bir hava taarruzu olsa ya da düşman bir roket filan fırlatsa vücut-

lardan dışarı çıkmak dışında, bu savaşta kendi cephemizi güçlendirmek adına hiçbir şey yapmıyoruz.

Bu durum düşmanı iyice küplere bindiriyor, çünkü hava taarruzları, roketler filan hayli masraflı şeyler ve kimsenin zaten ihtiyaç duymadığı şeyleri havaya uçurmanın, vergi mükelleflerinin parasına hiçbir getirisi yok. Neyi neden sonra yapacaklarını, ne zaman ve nerede yapacaklarını biz her zaman biliyoruz ve yollarından çekilmek için dâhi olmamız gerekmiyor.

Ama bir yandan düşünürken bir yandan da bakmaları gereken vücutları olduğunu hesaba katarsak, oldukça zeki sayılırlar, dolayısıyla onları seyretmeye her gidişimde tedbiri elden bırakmamaya çalışırım. Madge ve ben, onlara ait bölgelerden birinin orta yerinde bir depolama merkezi gördüğümüz zaman, işte bu yüzden oradan hemen sıvışmak istemiştim. Düşmanın ne dolaplar çevirdiği konusunda son zamanlarda kimseyle konuşmamıştık ve o merkez fena halde şüpheli bir görünüm arz ediyordu.

Madge, şu striptiz kraliçesinin vücudunu ödünç alalı beri hep olduğu gibi, yine iyimserdi. Depolama merkezini, düşmanın da sonunda doğru yolu bulduğunun ve onların da amfibileşmeye hazırlandıklarının mutlak bir işareti olarak yorumladı.

Sahiden de öyle görünüyordu aslında. Yepyeni bir merkezdi burası – tıka basa vücut dolu ve kullanıma açık, dilediğinizce masum. Birkaç defa dolandık etrafında ve Madge bayan hazır giyim reyonunda neler olduğuna daha yakından bakmaya çalışırken, araya koyduğumuz mesafeyi giderek daraltmaya başladı.

"Hadi gidelim artık," dedim.

"Sadece bakıyorum," dedi Madge. "Bakmaktan ne kötülük gelir?"

Sonra vitrinin başköşesinde duran şeyi gördü ve nerede olduğunu da, nereden gelmiş olduğunu da unutuverdi.

Vitrinde, şimdiye dek gördüğüm en çarpıcı kadın vücudu vardı – bir seksen boyunda ve bir tanrıça kadar endamlıydı.

Hepsi o kadar olsa iyi. Vücudun bakır rengi bir teni, yeşile çalan sarı saçları ve tırnakları, lame bir tuvaleti vardı. Bu vücudun hemen yanında, bordo biyeli, madalyalarla süslü, açık mavi bir mareşal üniformasının içinde, sarışın, dalyan gibi bir erkek vücudu duruyordu.

Bana kalırsa, merkezden uzak bölgelerdeki depolama merkezlerimizden birine düzenlenen bir saldırı sırasında, düşman bu vücutları yürütmüş, sonra da yenileyip boyamış ve bir güzel süslemiş olmalıydı.

"Madge, geri dön!" dedim.

Yeşilimsi sarı saçları olan bakır rengindeki kadın kımıldadı. Bir siren cıyakladı ve askerler saklandıkları yerlerden hışımla çıkıp Madge'in içinde bulunduğu vücudu yakaladılar.

Bir amfibyum tuzağıydı burası!

Madge'in cazibesine karşı koyamadığı vücudun ayakları bileklerinden bağlanmış olduğundan, Madge vücuttan çıkmak için atması gereken birkaç adımı atamamıştı.

Askerler muzaffer bir edayla onu arabaya sokup bir savaş esiri gibi götürdüler. Yardımına koşmak için, ben de etrafta bulabildiğim tek vücuda, o muhteşem mareşalin vücuduna girdim. Durum çok umutsuzdu, çünkü mareşal de bir yemdi, onun da ayakları bağlıydı. Askerler Madge'in arkasından beni de yakalayıp götürdüler.

Askerlerin başındaki ukala genç binbaşı, bu yaptığından o kadar gurur duyuyordu ki, yolun kenarında zıp zıp zıplamaya başladı. Bir amfibyum yakalayan ilk insandı o. Düşman açısından bakıldığında, bu sahiden de önemli bir başarıydı. Onlar senelerdir bizimle savaş halindeydiler ve Tanrı bilir kaç milyar dolar harcamışlardı ama amfibyumlardan herhangi birinin dikkatini çekmelerini sağlayan ilk şey, bizi yakalamaları olmuştu.

Kasabaya vardığımızda, insanlar pencerelerden dışarı sarkmış, ellerindeki bayrakları sallıyor, askerleri alkışlıyor, Madge ile beni yuhalıyorlardı. Amfibileşmek istemeyen, amfibileş-

menin herkes için korkunç bir şey olduğunu düşünen tüm insanlar oradaydı – tüm renklerden, şekillerden, bedenlerden ve milliyetlerden insanlar, amfibyumlarla savaşmak üzere bir araya toplanmıştı.

Meğerse Madge ile birlikte büyük bir mahkemede yargılanacakmışız. Bütün gece elimiz kolumuz bağlanmış vaziyette hapishanede tutulduktan sonra, suratımıza çevrilmiş kameralarla dolu bir mahkeme salonuna götürüldük.

Madge ve ben artık iyice bitap düşmüştük, ikimiz de kim bilir ne zamandır hiç bu kadar uzun süre vücutların içine tıkılıp kalmamıştık çünkü. Daha evvel hiç yapmadığımız kadar çok düşünmemiz gereken bir zamanda, mahkemeye çıkmadan önce hapishanedeyken yani, vücutlarda açlık sancıları baş göstermiş ve ne yaptıysak onları bir türlü karyolaların üstünde rahat ettirememiştik; ve tabii ki, vücutların sekiz saatlik uykularını da almaları gerekiyordu.

Hakkımızdaki itham, düşmanın kayıtlarına *firar* diye geçen, idamlık bir suçtu. Düşmana göre, vücutların insanlık adına cesur ve önemli işler başarması gereken bir zamanda, amfibyumlar toptan ödleklik etmiş, vücutlarını yüzüstü bırakıp gitmişlerdi.

Aklanmaktan umudumuzu kesmiştik. Böyle bir duruşma yapılmasının yegâne sebebi, onların neden çok haklı olduklarını ve bizim neden çok haksız olduğumuzu dünyaya haykırma fırsatını onlara vermekti. Mahkeme salonu yüksek rütbeli subaylarla hıncahınç doluydu, hepsi de kızgın, cesur ve asil görünüyorlardı.

"Bay Amfibyum," dedi savcı, "tüm insanların vücutlarının içinde hayata göğüs germek, inançları doğrultusunda çalışmak ve savaşmak zorunda olduğu günleri hatırlayabilecek kadar yaşlısınız, değil mi?"

"Vücutların durmaksızın savaşlara girdiği ve bunu neden yaptıklarını ya da nasıl durduracaklarını kimsenin bilmediği günleri hatırlıyorum," dedim kibarca. "Herkesçe paylaşılır gibi görünen tek bir inanç vardı, o da savaşmak istemedikleriydi."

"Ateşle yüz yüze geldiğinde firar eden bir asker için ne düşünürdünüz?" diye sordu savcı.

"Korkudan ödü patlamıştır, derdim."

"Savaşın kaybedilmesine yardım etmiş olurdu, öyle değil mi?"

"Tabii ki." Tartışma kabul etmeyen bir gerçekti bu.

"Amfibyumlar da aynı şeyi yapmadılar mı – hayat kavgası karşısında insan ırkını yüzüstü bırakıp gitmediler mi?"

"Çoğumuz hâlâ hayattayız, eğer söylemeye çalıştığınız buysa," dedim.

Doğruydu bu. Biz ölümü alt etmemiştik ve bunu yapmak istediğimizden de emin değildik ama bir vücut içindeyken yaşamayı bekleyebileceğiniz süre ile karşılaştırıldığında, insan ömrünü inanılmaz derecede uzatmış olduğumuz bir gerçekti.

"Sorumluluklarınıza sırt çevirip kaçtınız!" dedi.

"Yangından kaçar gibi hem de, efendim," dedim.

"Başka herkesi bu mücadelede yalnız bıraktınız!"

"Herkes bizim çıktığımız aynı kapıdan dışarı çıkabilir. Siz de ne zaman isterseniz çıkabilirsiniz. Tek yapacağınız, isteklerinizi vücudunuzun isteklerinden ayırt etmek ve konsantre olup..."

Yargıç tokmağını masaya o kadar çok vurdu ki onu ortasından ikiye ayıracak sandım. Onlar Konigswasser'in kitabının ellerine geçen her kopyasını yakmışlardı ve ben de kalkmış, koca bir televizyon şebekesinin karşısında, bir vücuttan nasıl çıkılacağı konusunda ders veriyordum.

"Eğer siz amfibyumların önünde hiçbir engel olmasaydı," dedi savcı, "herkes sorumluluklarına sırt çevirip kaçar, bildiğimiz anlamda yaşamın ve ilerlemenin tamamen yok olmasına izin verirdi."

"E tabii ki," diye onayladım. "Maksat da o zaten."

"Yani insanlar artık inançları doğrultusunda çalışmazlardı, öyle mi?" diye meydan okudu savcı.

"Tam on yedi yıldır bir fabrikada kare şeklindeki küçük zamazingolar üzerine matkapla delikler açan bir arkadaşım vardı eskiden. Bu deliklerin ne işe yaradığı konusunda hiçbir zaman çok net bir fikir sahibi olamadı. Tanıdığım başka biri, bir cam şişe şirketi için kuru üzüm üretirdi ama üzümler kimse yesin diye ısmarlanmazdı. Arkadaşım şirketin onları neden satın aldığını asla öğrenemedi. Bu gibi şeyler midemi bulandırıyor – şu anda bir vücudun içindeyim de ondan tabii. Eskiden kendi geçimimi sağlamak için yaptığım iş ise midemi daha da fazla bulandırıyor."

"O halde insanları ve yaptıkları her şeyi hor görüyorsunuz," dedi savcı.

"Onları seviyorum – daha önce hiç sevmediğim kadar hem de. Sadece, vücutlarına bakmak için yapmak zorunda oldukları şeylerin çok büyük bir ayıp olduğunu düşünüyorum. Vücutlarının bundan sonraki öğününün nereden geleceği ya da kışın onları donma tehlikesinden nasıl koruyacakları ya da vücutlarının miadı dolduğunda kendilerine ne olacağı konusunda endişelenmeleri gerekmediği zaman insanların ne mutlu olabileceğini anlamanız için, sizin de amfibileşmeniz lazım."

"Ve bu da, bayım, yükselme hırsının sonu, yüceliğin sonu demektir!"

"Şey, orasını bilemem," dedim. "Bizim aramızda da oldukça yüce insanlar var. Onlar vücutların içinde de olsalar, dışında da olsalar, yücedirler. Bu herhangi bir şeyin sonuysa, korkunun sonudur ancak." En yakınımdaki televizyon kamerasının objektifine baktım. "Ve insanların başına gelmiş en harikulade şey *budur* işte."

Yargıcın tokmağı yeniden masaya indi ve salondaki omzukalabalıkların homurtusu sesimi bastırmaya başladı. Televizyon görevlileri kameralarını kapattılar ve en büyük omzukalabalıklar hariç tüm izleyiciler salondan dışarı çıkarıldılar. Sahiden de önemli bir laf etmiş olmalıydım. İnsanların televizyonlarından duyabildikleri tek şey org müziğiydi artık.

Kargaşa yatıştığında, yargıç duruşmanın sona erdiğini ve Madge ile benim firardan suçlu bulunduğumuzu söyledi.

Yapabileceğim hiçbir şey bundan daha kötüsüne yol açamazdı, ben de susmayıp karşılık verdim.

"Siz zavallı balıkları şimdi anlıyorum," dedim. "Siz korkusuz yapamazsınız. Sahip olduğunuz tek beceri bu – kendinizi ve diğer insanları korkutup bir şeyler yapmaya zorlamak. Elinizdeki tek eğlence bu, vücutlarına bir şey yapmanızdan ya da vücutlarından bir şey almanızdan korkan insanların, sizin karşınızda hop oturup hop kalkışını seyretmek."

Madge'in de onlara bir çift lafı vardı. "Birilerinden herhangi bir tepki alabilmek için, onları korkutmaktan başka çareniz yok."

"Mahkemeye hakaret!" dedi yargıç.

"İnsanları korkutabilmek için, onları vücutlarının içinde tutmaktan başka çareniz yok," dedim ona.

Askerler Madge'i ve beni yakalayıp mahkeme salonundan dışarı sürüklemeye başladılar.

"Savaş mı çıksın istiyorsunuz!" diye bağırdım.

Her şey bir anda donakaldı ve salon derin bir sessizliğe gömüldü.

"Biz zaten savaştayız," dedi generalin teki, tedirgin bir sesle.

"Halbuki *biz* değiliz," diye cevap verdim, "ama Madge'i ve beni hemen şimdi serbest bırakmazsanız, olacağız." O mareşal vücudunun içinde kendimi yırtıcı ve etkileyici hissediyordum.

"Sizde hiç silah yok," dedi yargıç, "know-how da yok. Vücutların dışındayken, amfibyumlar birer hiçtir."

"Ona kadar sayacağım; eğer bu süre içinde bizi serbest bırakmazsanız," dedim ona, "amfibyumlar burada ne kadar vücut varsa hepsini işgal edecek ve sizi uygun adım yürütüp en yakın uçurumdan aşağı atacaklar. Etrafınız sarıldı." Palavra savuruyordum tabii. Bir vücudu aynı anda sadece bir kişi işgal edebilir ama düşman bundan emin olamazdı. "Bir! İki! Üç!"

Generalin beti benzi atmıştı, yutkundu ve elini hafifçe salladı.

"Bırakın onları," dedi bitkin bir sesle.

Dehşete kapılmış askerler memnuniyetle itaat ettiler. Madge ve ben serbest bırakıldık.

Bir iki adım attım, ruhumu başka tarafa yönlendirdim ve o güzelim mareşal, madalyalarıyla birlikte bir büyükbaba saati gibi şangırtıyla yere düşüp merdivenlerden yuvarlandı.

Madge'in yanımda olmadığını fark ettim. Yeşilimsi sarı saçlara ve tırnaklara sahip bakır rengi vücudun içindeydi hâlâ.

"Ayrıca," dediğini duydum, "bize çektirdiğiniz bunca sıkıntının telafisi olarak, bu vücudu New York'taki adresime yollayacaksınız, en geç haftaya pazartesi günü hasarsız bir şekilde teslim edilmiş olsun."

"Baş üstüne bayan," dedi yargıç.

Eve döndüğümüzde, Öncüler Günü Geçidi yerel depolama merkezinde dağılmak üzereydi. Geçit Kontrolörü vücudundan çıkıp o günkü davranışından ötürü özür diledi benden.

"Unut gitsin, Herb," dedim, "özür dilemene gerek yok. Kendin değildin o sıra. Bir vücudun içinde uygun adım yürüyordun."

Amfibiliğin, korku duymamaktan sonraki en güzel yanı budur – bir vücut içindeyken ne kadar aptalca şeyler yapmış olursanız olun, insanlar sizi affeder.

Eh, çekinceler de var tabii, her konuda çekinceler olduğu gibi. Depolama merkezlerinin bakımını sağlamak ve müşterek malımız olan vücutları hayatta tutmak için hâlâ nöbetleşe çalışmamız gerekiyor. Ama bu küçük bir çekince ve kulağıma gelen büyük çekincelerin hiçbiri gerçek değil, amfibileşmeden evvel kaygılandıkları şeyler hakkında kaygılanmaktan vazgeçemeyen insanların ürettiği modası geçmiş düşünceler yalnızca.

Dediğim gibi, yaşlılar muhtemelen bu duruma hiçbir zaman tam manasıyla alışamayacaklar. Durup dururken, kurmak için otuz senemi verdiğim paralı tuvalet işinin başına neler geldiğini düşünüp hüzünlendiğim oluyor.

Ama gençlerin geçmişten kaynaklanan bu tip takıntıları yok. Depolama merkezlerinin başına bir şey gelmesi olasılığı bile, onları yaşlılar kadar endişelendirmiyor.

Bence evrimin sıradaki aşaması belki de bu olacak – çamurun içinde sürüne sürüne gün ışığına çıkıp bir daha asla denize dönmeyen o ilk amfibyumlar gibi, tüm iplerimizi koparıp özgür olacağız.

(1953)

KİMSENİN BAŞA ÇIKAMADIĞI ÇOCUK

Saat sabahın yedi buçuğuydu. Yalpalayarak ilerleyen, metalik gürültüler çıkaran çamurlu makineler, bir restoranın arkasındaki tepeyi yerle bir ediyor, kamyonlar tepeden çıkan taşı toprağı yüklenip götürüyordu. Restoranın içinde, raflardaki tabaklar zangırdıyordu. Masalar sarsılıyor, sevimli, şişman ve müzik âşığı bir adam, kahvaltı tabağındaki yumurtaların hafifçe titreşen sarılarına bakıyordu. Karısı akrabalarını ziyaret etmek için kasaba dışına gitmişti. Adam yalnızdı.

Bu sevimli şişmanın adı George M. Helmholtz'du. Kırk yaşlarında bir adam olan Helmholtz, Lincoln Lisesi'nin müzik bölümü başkanı ve bando şefiydi. Hayat yüzüne gülmüştü onun. Her sene aynı büyük hayali kurardı. Dünyanın gelmiş geçmiş en güzel bandosunu yönetmeyi düşlerdi. Ve her sene rüyası gerçek olurdu.

Gerçek olurdu, çünkü Helmholtz bir insanın bundan daha güzel bir hayali olamayacağına emindi. Bu akıl almaz kendinden eminlik karşısında, Kiwanis derneklerinin, Rotary kulüplerinin, Lions kulüplerinin üyeleri, kendi üstlerindeki en iyi giysilerin iki katı maliyetinde bando üniformaları için kesenin ağzını açar, okul yöneticileri Helmholtz'un pahalı sahne aksesuarlarıyla bütçenin dibine darı ekmesine izin verirler ve gençler de Helmholtz için canla başla çalarlardı. Çocuklar yeteneksiz çıktığında, Helmholtz onların sadece yürekleriyle çalmasını sağlardı.

Helmholtz'un hayatında, mali durumu dışında her şey iyi gidiyordu. Büyük düşü gözlerini öyle kamaştırmıştı ki, ticaret dünyasına bir çocuk kadar yabancı kalmıştı. On sene

önce, restoranın arkasındaki tepeyi bin dolar karşılığında restoranın sahibi Bert Quinn'e satmıştı. Helmholtz'un adamdan kazık yemiş olduğu, artık Helmholtz için bile gün gibi aşikardı.

Quinn, masalardan birinde, bando şefiyle birlikte oturuyordu. Ufak tefek, esmer, mizah anlayışından yoksun, bekâr bir adamdı. Sağlıklı biri değildi. Uyku uyuyamaz, işten başını alamaz, tatlı tatlı gülümseyemezdi. Sadece iki ruh hali vardı: biri şüpheci ve kendine acıyan, öbürü kibirli ve övüngen. Para kaybettiği zamanlarda birinci ruh halinde olurdu. İkinci yüzü ise, para kazandığı dönemlerde ortaya çıkardı.

Quinn, Helmholtz ile otururken, kibirli ve övüngen halindeydi. Bir kürdanı ıslık çalarcasına soğuruyor ve basiretten bahsediyordu – kendi basiretinden.

"Tepeyi benden önce kaç çift göz görmüştür acaba?" dedi Quinn. "Bahse girerim binlercesi – ama biri bile benim gördüğümü görmemiş. Sence kaç?"

"Ben gördüm, en azından," dedi Helmholtz. Tepe onun için sadece nefes açmak için tırmanılan bir yokuş, bedava böğürtlen, ödenecek vergiler ve bando piknikleri için kullanılabilecek bir mekân manasına geliyordu.

"Tepe pederinden miras kalmış sana ve baş ağrısı olmaktan başka hiçbir işe yaradığı yok," dedi Quinn. "Herhalde onu benim başıma sarmayı düşündün."

"Onu senin başına sarmak gibi bir niyetim yoktu," diye itiraz etti Helmholtz. "Tanrı şahidim, onu değerinin altında bir fiyattan sattım zaten."

"Şimdi öyle dersin tabii," dedi Quinn neşeyle. "Ya, Helmholtz, şimdi öyle dersin tabii. Alışveriş bölgesinin daha da büyüyeceğini sen de görüyorsun artık. Benim gördüğümü şimdi sen de görüyorsun."

"Evet," dedi Helmholtz. "Çok geç de olsa." Dikkatini yöneltecek başka bir şey aranarak etrafına bakındı ve yerleri paspaslayan on beş yaşında bir oğlanın masaların arasından ona doğru gelmekte olduğunu gördü.

Oğlanın yaşı küçüktü ama boynunda ve kollarında güçlü ve biçimli kaslar göze çarpıyordu. Yüz hatları hâlâ çocuksu olmakla birlikte, dinlenmek için duraladıkça, yeni bitmeye başlayan favorilerine ve bıyığına umutla parmaklarını değdiriyordu. Savruk, sallapati hareketlerle, bir robot gibi yerleri paspaslarken, siyah botlarının burunlarına köpük sıçratmamaya ayrı bir özen gösteriyordu.

"Tepeyi aldım da ne yaptım?" dedi Quinn. "Onu yıkıp yerle bir ediyorum. Sanki ortadan bir engel kalkmış gibi olacak. Ansızın herkes eskiden tepenin durduğu yerde bir dükkan açmak isteyecek."

"Hım," dedi Helmholtz. Oğlana tatlı tatlı gülümsedi. Çocuğun gözleri, Helmholtz'u adeta hiç fark etmeden, uzaklarda bir noktaya dalıp gitti.

"Herkesin bir şeyi var," dedi Quinn. "Senin müziğin var, benim basiretim var." Sonra da gülümsedi, paranın hangisinde olduğunu ikisi de gayet iyi biliyordu çünkü. "Büyük düşün!" dedi Quinn. "Büyük hayaller kur! Basiret dedikleri şey bu işte. Gözün başka herkesinkinden daha açık olsun."

"Şu çocuk," dedi Helmholtz, "onu okulda görmüştüm ama adını hiç bilmiyorum."

Quinn keyifsizce güldü. "Ufaklık Billy mi? Kahverengi Gömlekli mi? Rudolph Valentino mu? Baytekin mi?" Oğlana seslendi..... "Hey, Jim! Gel buraya bir dakika."

Helmholtz, çocuğun gözlerinin bir çift istiridye kadar ifadesiz baktığını görerek ürperdi.

"Bu bizim enişte nin eski karısından çocuğu – kız kardeşimle evlenmeden önceki karısından yani," dedi Quinn. "Adı Jim Donnini ve güney Chicagolu. Çok kuvvetlidir."

Jim Donnini, elleriyle paspas sapını sıkı sıkı kavradı.

"Nasılsın?" dedi Helmholtz.

"Selam," dedi Jim, ruhsuzca.

"Artık benimle yaşıyor," dedi Quinn. "O benim bebeğim artık."

"Seni okula kadar bırakmamı ister misin, Jim?"

"İster tabii, ister ister," dedi Quinn. "Bakalım sen anlaşabilecek misin onunla. Benimle konuşmuyor." Jim'e döndü. "Hadisene çocuk, git de yıkanıp tıraş ol."

Jim yine robot gibi yürüyerek uzaklaştı yanlarından.

"Annesi babası nerede?"

"Annesi öldü. Babası da kız kardeşimle evlendi ama sonra evi terk edip oğlanı onun başına bıraktı. Derken, mahkeme kardeşimin çocuğu yetiştirme tarzını beğenmeyip, bir süre onu ailelerin yanına evlatlık verdi. Sonra onu Chicago dışına çıkarmaya karar kılıp benim başıma sardılar." Başını salladı. "Hayat çok komik, Helmholtz."

"Bazen çok da komik değildir," dedi Helmholtz. Yumurtalarını önünden itti.

"Yeni ortaya çıkan bambaşka bir insan ırkına ait sanki," dedi Quinn, hayretle. "Buralarda görmeye alıştığımız çocuklara hiç benzemiyor. O botlar, o siyah ceket – ağzım da bıçak açmaz. Öbür çocuklarla ahbaplık etmez. Ders çalışmaz. Çok iyi okuyup yazabildiğini bile sanmam."

"Müzikten hoşlanır mı acaba? Ya da resimden? Ya da hayvanlardan?" dedi Helmholtz. "Koleksiyon yapar mı?"

"O neden hoşlanır, biliyor musun?" dedi Quinn. "Ayağındaki o botları cilalamaktan hoşlanır – kendi köşesine çekilip botlarını cilalamaktan. Kendi köşesine çekilip, çizgi romanlarını etrafına yayıp, botlarını cilalayıp televizyon seyredebildiği zamanlarda dünyada ondan mutlusu yoktur." Pişmanlıkla gülümsedi. "Evet, bir de koleksiyonu vardı. Ama onu elinden alıp nehre attım ben."

"Nehre mi attın?" dedi Helmholtz.

"Ya," dedi Quinn. "Sekiz bıçak – bazıları bir karış uzunluğunda sekiz bıçak."

Helmholtz'un rengi uçtu. "Ya." Ensesinde tuhaf bir ürperti hissetti. "Lincoln Lisesi'nde yeni bir sorun bu. Bu konuda ne düşüneceğimi bilemiyorum." Masaya dökülmüş tuz tanelerini eliyle süpürüp bir araya getirerek küçük muntazam bir yığın oluşturdu, tıpkı dağılmış düşüncelerini de derleyip top-

lamak isteyeceği gibi. "Bir tür hastalık bu, değil mi? Öyle bakmak lazım bu duruma."

"Hastalık mı?" dedi Quinn. Elini sertçe masaya bıraktı. "Tam üstüne bastın!" Göğsüne vurdu. "Onu hasta eden şeye neyin iyi geleceğini de bilse bilse Doktor Quinn bilir."

"Neymiş o?" dedi Helmholtz.

"O küçük, zavallı, hasta çocuktan bahsettiğimiz yeter," dedi Quinn, suratını asarak. "Sosyal yardım görevlilerinden, çocuk mahkemesinden ve Tanrı bilir başka kimlerden yeterince dinledi bunları zaten. Şu andan itibaren, işe yaramaz bir serseri müsveddesi o. Kendine gelip bir baltaya sap olana kadar, benden ona rahat yok. İşte o kadar."

"Anlıyorum," dedi Helmholtz.

Helmholtz'un arabasına binmiş okula doğru giderlerken, Helmholtz neşeyle sordu Jim'e: "Müzik dinlemekten hoşlanır mısın?"

Jim hiç sesini çıkarmadı. Bıyığını ve favorilerini sıvazlıyordu; tıraş olmamıştı.

"Parmaklarınla ya da ayaklarınla tempo tutmaz mısın hiç?" dedi Helmholtz. Jim'in botlarının, yürürken şıngırdamaktan başka işlevi olmayan zincirlerle süslü olduğunu fark etmişti.

Jim can sıkıntısıyla göğüs geçirdi.

"Islık çalar mısın peki?" dedi Helmholtz. "Bunlardan herhangi birini yapsan, yepyeni bir dünyanın kapılarını aralamış gibi olursun – olabildiğince güzel bir dünyanın."

Jim usulca of çekti.

"İşte!" dedi Helmholtz. "Nefesli enstrüman ailesinin temel prensibini çok güzel gösterdin. O enstrümanların görkemli sesleri bir dudak vızıltısıyla başlar."

Helmholtz'un eski arabasının koltuk yayları, Jim kıpırdandıkça gıcırdıyordu. Helmholtz bunu bir ilgi belirtisi olarak algıladı ve dostça gülümsemek üzere ona döndü. Oysa Jim, üstündeki sımsıkı deri ceketin iç cebinden bir sigara çıkarmak için kıpırdanmıştı.

Helmholtz o kadar şaşırmıştı ki ne diyeceğini bilemedi. Ancak yolun sonuna geldiklerinde, öğretmenlere ayrılmış otoparka saptığı sırada, söyleyecek bir şey geldi aklına.

"Kimi zaman," dedi Helmholtz, "kendimi öyle yalnız ve bıkkın hissederim ki, buna nasıl karşı koyacağımı bilemem. Sırf pislik olsun diye, bir sürü delilik yapmak geçer aklımdan – kendime bile zararı dokunabilecek türden şeyler."

Jim sigarasından usta işi bir halka üfledi.

"İşte o zaman!" dedi Helmholtz. Parmaklarını şaklatıp kornasını çaldı. "İşte o zaman, Jim, bu evrende canım ne isterse yapabileceğim küçücük bir köşem olduğunu hatırlarım. Oraya gider ve kendimi yeniden diri ve mutlu hissedene dek keyfini çıkarırım."

"Aman ne şanslısın," dedi Jim. Esnedi.

"Öyleyim aslında," dedi Helmholtz. "Benim evrendeki köşem, bandomun etrafını kuşatan hava olsa gerek. Onu müzikle doldurabilirim. Bay Beeler zoolojiyle ilgileniyor, onun kelebekleri var. Fizikçi Bay Trottman'ın ise pandülü ve diyapazonları var. Herkesin böyle bir köşesi olmasını sağlamak, biz öğretmenlerin üstüne düşen en büyük vazife sayılır. Ben..."

Arabanın kapısı açıldı ve çarparak kapandı, Jim gitmişti. Helmholtz, Jim'in sigarasını söndürdü ve onu otopark zemininin çakıllarına gömdü.

Helmholtz'un o sabahki ilk dersi C Bandosu idi. Çaylak müzisyenler, enstrümanları ellerinden geldiğince iyi tangırdatmaya, gümbürdetmeye ve öttürmeye çalışırlarken, B Bandosu'ndan geçip A Bandosu'na, yani dünyanın en iyi bandosu olan Lincoln Lisesi Bandosu'na ulaşan, uzun ince yola bakıyorlardı.

Helmholtz platforma çıkıp bagetini kaldırdı. "Sandığınızdan daha iyisiniz siz," dedi. "Bir, ve iki, ve üç." Baget aşağı indi.

C Bandosu güzellik yolundaki arayışına başladı – supapları sıkışmış, boruları tıkanmış, rakorları sızıntı yapan, yatakları kurumuş paslı bir manevra lokomotifi gibi yola koyuldu.

Helmholtz dersin sonunda hâlâ gülümsüyordu, bu müziğin günün birinde alacağı hali beyninde işitmişti çünkü. Bir saattir bando ile birlikte şarkı söylediğinden, dili damağı kurumuştu. Çeşmeden su içmek için koridora çıktı.

Suyunu içerken, zincirlerin şıngırtısını duydu. Başını kaldırınca Jim Donnini'yi gördü. Öğrenciler sınıflar arasında nehir gibi akıyor, selamlaşmak için duraladıklarında küçük girdaplar halinde kaynaşıp, sonra yeniden akmaya koyuluyorlardı. Jim yalnızdı. Duraladığında, birine selam vermek için değil, botlarının burunlarını pantolonunun paçalarıyla silmek için duralıyordu. Bir melodram kahramanını çağrıştırıyordu, hiçbir şeyi özlemeyen, hiçbir şeyi sevmeyen, her şeyin altüst olacağı o büyük günü iple çeken bir casusu.

"Merhaba, Jim," dedi Helmholtz. "Ne tesadüf, tam da seni geçiriyordum aklımdan. Dersler bittikten sonra toplantı yapan pek çok kulüp ve takımımız var okulda. Bir sürü insanla tanışmak için iyi bir fırsat."

Jim gözleriyle Helmholtz'u dikkatlice süzdü. "Belki de bir sürü insanla tanışmak istemiyorumdur," dedi. "Hiç aklına gelmiş miydi?" Zincirlerini şıngırdatmak için ayaklarını yere sertçe basarak, yürüyüp uzaklaştı.

Helmholtz, B Bandosu'nun provası için tekrar platforma döndüğünde, onu bir not bekliyordu. Özel bir öğretmenler toplantısına çağrılıyordu.

Toplantının konusu vandalizmdi.

Biri okula izinsiz girip, İngilizce Bölümü başkanı Bay Crane'in odasını harabeye çevirmişti. Adamcağızın hazineleri –kitapları, diplomaları, İngiltere fotoğrafları, on bir tane romanın ilk sayfaları– yırtılıp buruşturulmuş, karıştırılmış, yerlere saçılıp çiğnenmiş ve üstlerine mürekkep dökülmüştü.

Helmholtz'un midesi bulanmıştı. Duyduklarına inanamıyordu. Düşünmeye bile yüreği elvermiyordu. O gece geç vakit bir rüya görene dek aklı almadı bunu. Rüyasında barakuda gibi dişleri, balya kancası gibi pençeleri olan bir oğlan gördü Helmholtz. Canavar, lisenin duvarına tırmanıp pencereden

prova salonunun içine atladı. Canavar, ülkedeki en büyük davulun derilerini pençeleriyle lime lime etti. Helmholtz çığlık çığlığa uyandı. Giyinip okula gitmekten başka çaresi yoktu.

Sabahın ikisinde, Helmholtz prova salonunda davulun derilerini sevip okşarken, gece bekçisi de dikkatle onu izliyordu. Helmholtz davulu kasnağının üstünde ileri geri yuvarladı, içindeki ışığı yakıp yakıp söndürdü. Davul sağlamdı. Gece bekçisi ortalığı kolaçan etmeye gitti.

Bandonun hazine dairesi emniyetteydi. Paralarını sayan bir pintinin gönül rahatlığıyla, Helmholtz öteki enstrümanları da bir bir bağrına bastı. Sonra da suzafonları parlatmaya koyuldu. Bu işi yaparken, koca boruların çaldığını duyabiliyor, ABD bayrağının ve Lincoln Lisesi flamasının ardında, güneşte ışıl ışıl parladıklarını görebiliyordu.

"Dum dum, çıs çıs, dum dum, çıs çıs!" diye mırıldandı Helmholtz mutlu mutlu. "Dum dum dum, ra ra ra, dum dum, dum dum – bummm!"

Hayali bandosuna çaldıracağı ikinci parçayı seçmek için duraladığında, bitişikteki kimya laboratuvarından sinsi bir gürültü geldiğini duydu. Helmholtz sessizce koridora çıktı ve laboratuvarın kapısını aniden açıp ışıkları yaktı. Jim Donnini, iki elinde iki asit şişesiyle dikiliyordu. Periyodik elementler tablosunun, formüllerle kaplı karatahtaların, Lavoisier büstünün üstüne asit serpiştiriyordu. Helmholtz'un karşısında, görüp görebileceği en iğrenç manzara vardı.

Jim kurusıkı bir kabadayılıkla gülümsedi.

"Defol," dedi Helmholtz.

"Ne yapacaksın?" dedi Jim.

"Ortalığı temizleyeceğim. Kurtarabildiğimi kurtaracağım," dedi Helmholtz, sersemlemiş bir halde. Eline bir parça pamuklu bez alıp asidi silmeye başladı.

"Polis çağırmayacak mısın?" diye sordu Jim.

"Şey... bilmiyorum," dedi Helmholtz. "Hiçbir şey düşünemiyorum. Seni bas davula zarar verirken yakalamış olsaydım

bir yumrukta öldürürdüm herhalde. Ama ne yaptığın, daha doğrusu ne yaptığını sandığın hakkında doğru dürüst bir fikir sahibi olamazdım o zaman."

"Bu yerin belasını bulmasına az kaldı," dedi Jim.

"Öyle mi?" dedi Helmholtz. "Öğrencilerimizden birinin onu katletmek istediğine bakılırsa, galiba öyle."

"Burası ne işe yarar ki sanki?" dedi Jim.

"Pek bir işe yaramaz herhalde," dedi Helmholtz. "İnsanoğlunun yapmayı becerdiği en iyi şey, alt tarafı." Çaresizdi, duvara konuşuyordu. Oğlan çocuklarının büyük adam gibi davranmasını sağlayacak bir sürü numara bilirdi – çocuksu korkulara, hayallere ve tutkulara hitap eden numaralar. Ama bu çocuğun ne korkusu, ne hayalleri, ne de tutkusu vardı.

"Sen bütün okulları yakıp yıkarsan," dedi Helmholtz, "hiç umudumuz kalmaz."

"Ne umudu?" dedi Jim.

"Herkesin yaşıyor olduğuna sevineceği umudu," dedi Helmholtz. "Senin bile."

"Güldürme beni," dedi Jim. "Bu çöplüğün bana verdiği tek şey sıkıntı oldu. Ne yapacaksan yap hadi artık."

"Bir şey yapmam gerekiyor, değil mi?" dedi Helmholtz.

"Ne yaptığın umurumda değil," dedi Jim.

"Biliyorum," dedi Helmholtz, "biliyorum." Jim'i önüne katıp, prova salonunun dışındaki küçük bürosuna götürdü. Müdürün ev telefonunu çevirdi. Çalan zilin adamcağızı yatağından kaldırmasını sessizce bekledi.

Jim bir paçavra parçasıyla botlarını siliyordu.

Müdür telefonu açamadan, Helmholtz aniden ahizeyi yerine koydu. "Vurup kırmaktan, yıkıp dökmekten, bozup dağıtmaktan başka ilgini çeken hiçbir şey yok mu senin?" diye bağırdı. "Bir tek şey bile? O botlardan başka?"

"Devam et! Kimi arayacaksan ara," dedi Jim.

Helmholtz çekmeceyi açıp içinden bir trompet çıkardı ve onu Jim'in eline tutuşturdu. "İşte!" dedi, heyecandan soluğu kesilerek. "İşte benim hazinem. Sahip olduğum en değerli şey.

Parçalaman için sana veriyorum onu. Seni durdurmak için parmağımı bile oynatmayacağım. Onu kırarken kalbimin de kırılışını izleyerek keyfine keyif katabilirsin."

Jim tuhaf tuhaf baktı ona. Trompeti bir kenara koydu.

"Hadi!" dedi Helmholtz. "Hayat hiç yüzüne gülmediyse, trompet de paramparça edilmeyi hak etmiştir!"

"Şey..." dedi Jim. Helmholtz çocuğu kemerinden yakaladı ve kıçına ayağını yapıştırıp boylu boyunca yere serdi onu.

Sonra da Jim'in botlarını ayaklarından çıkarıp bir köşeye attı. "İşte!" diye vahşice bağırdı Helmholtz. Oğlanı tutup tekrar ayağa kaldırdı ve trompeti yeniden eline tutuşturdu.

Jim Donnini artık yalınayaktı. Botlarıyla birlikte çoraplarını da kaybetmişti. Oğlan başını eğip ayaklarına baktı. Bir zamanlar kocaman kara lobutları andıran o ayaklar, şimdi bir çift tavuk kanadı kadar ufalmışlardı – kemikli ve morumsuydular, pek temiz de sayılmazlardı.

Oğlan önce ürperdi, sonra zangır zangır titremeye başladı. Her sarsıntı içinden bir şeyler koparır gibiydi, ta ki ortada çocuk mocuk kalmayana dek. Bitip tükenene dek. Jim, sanki artık tek beklediği ölümmüş gibi, başını önüne bıraktı.

Helmholtz vicdan azabına yenik düşmüştü. Kollarını çocuğun boynuna doladı. "Jim! Jim... dinle beni oğlum!"

Jim'in titremesi geçti.

"Elindekinin ne olduğunu biliyor musun – o trompetin yani?" dedi Helmholtz. "Onun ne özelliği var, biliyor musun?"

Jim sadece içini çekti.

"John Philip Sousa'ya[26] aitti o!" dedi Helmholtz. Jim'i kendisine getirmek için hafifçe sarstı onu. "Onu sana vereceğim, Jim – botlarına karşılık. O senin artık, Jim! John Philip Sousa'nın trompeti senin artık! Yüzlerce dolar eder bu trompet, Jim... binlerce dolar!"

26) (1854-1932), ABD Deniz Kuvvetleri Bandosu'nun şefi ve "Semper Fidelis", "The Washington Post" ve "The Stars and Stripes Forever" gibi marşların bestecisi. (ç.n.)

Jim başını Helmholtz'un göğsüne yasladı.

"Botlardan daha iyidir o, Jim," dedi Helmholtz. "Onu çalmayı öğrenebilirsin. Sen önemli birisin, Jim. Sen John Philip Sousa'nın trompetine sahip olan çocuksun!"

Helmholtz, Jim'in ayakta durmakta zorlanacağından emin, yavaş yavaş bıraktı onu. Ama Jim düşmedi. Tek başına ayakta durdu. Trompet hâlâ kollarındaydı.

"Seni eve götüreceğim, Jim," dedi Helmholtz. "İyi bir çocuk olursan bu gece olanları kimseye anlatmam. Trompetini parlat ve iyi bir çocuk olmayı öğren."

"Botlarımı alabilir miyim?" diye sordu Jim, donuk bir sesle.

"Hayır," dedi Helmholtz. "Onların sana hiçbir faydası yok bence."

Arabasıyla Jim'i eve götürdü. Arabanın camlarını açınca, temiz hava oğlanı diriltir gibi oldu. Quinn'in restoranına vardıklarında onu arabadan indirdi. Jim'in kaldırımda yürüyen çıplak ayaklarının yumuşak sesleri boş sokakta yankılandı. Jim bir pencereye tırmanıp, mutfağın arkasındaki odasına girdi. Ve her şey sessizliğe gömüldü.

Ertesi sabah, yalpalayarak ilerleyen, metalik gürültüler çıkaran çamurlu makineler, Bert Quinn'in basiretini gerçeğe dönüştürüyordu. Restoranın arkasında yükselen tepeyi yerle bir ediyorlardı. Onu bir bilardo masası gibi yamyassı hale getiriyorlardı.

Helmholtz yine bir masada oturuyordu. Quinn yine onun yanına geldi. Jim yine yerleri paspasladı. Jim gözlerini yerden ayırmıyor, Helmholtz'u görmeyi reddediyordu. Ayağındaki küçücük kahverengi Oxford'ları sırılsıklam eden köpüklü sulara da hiç aldırış ettiği yok gibiydi.

"İki gündür her sabah dışarıda kahvaltı ediyorsun," dedi Quinn. "Evde ters giden bir şey mi var?"

"Karım hâlâ kasaba dışında," dedi Helmholtz.

"Kedi evde yokken..." dedi Quinn. Göz kırptı.

"Kedi evde yokken," dedi Helmholtz, "fare yalnızlık çeker."

Quinn ona doğru eğildi. "Seni gece yarısı yatağından kaldıran bu muydu, Helmholtz? Yalnızlık mı?" Başıyla Jim'i işaret etti. "Evlat! Git de Bay Helmholtz'un borusunu getir."

Jim başını kaldırınca, gözlerinin yine istiridye gibi baktığını gördü Helmholtz. Jim trompeti almaya gitti.

Quinn sinirini ve kızgınlığını açık etmeye başlamıştı. "Sen botlarını alıp bir boru vereceksin ona ve ben de hiç merak etmeyeceğim, öyle mi?" dedi. "Soru sormaya başlamayacağım, öyle mi? Onu okulu yakıp yıkarken yakalamış olduğunu öğrenmeyeceğim, öyle mi? Suç işlemeye kalksan beceremezdin sen, Helmholtz. Bagetini, notalarını ve sürücü ehliyetini olay yerinde bırakırdın."

"Delil saklamak gibi bir niyetim yok," dedi Helmholtz. "Yapmam gerekeni yaptım sadece. Sana söyleyecektim."

Quinn'in ayakları oynadı ve pabuçları fare gibi ciyakladı. "Öyle mi?" dedi. "Neyse, benim de sana haberlerim var."

"Neymiş o?" diye tedirgince sordu Helmholtz.

"Jim'le işimiz bitti," dedi Quinn. "Dün gece, bardağı taşıran son damla oldu. Onu geldiği yere gönderiyorum."

"Bir sürü eve evlatlık mı gidecek yine?" dedi Helmholtz, bezgin bir sesle.

"Uzmanlar böyle bir çocuk için ne yapmayı uygun görürlerse öyle olacak." Quinn arkasına yaslandı, nefesini gürültüyle salıp, gönül rahatlığıyla gevşedi.

"Yapamazsın," dedi Helmholtz.

"Yaparım," dedi Quinn.

"Bu onun sonu olur," dedi Helmholtz. "Bir kez daha bu şekilde baştan savılmaya dayanamaz."

"Hiçbir şey hissedemez o," dedi Quinn. "Ona yardım edemem; onu incitemem. Kimsenin elinden gelmez bu. Sinir diye bir şey yok onda."

"Kaşarlanmış artık," dedi Helmholtz.

Kaşarlanmış çocuk, elinde trompetle geri döndü. Gamsız bir tavırla, onu masanın üstüne, Helmholtz'un önüne bıraktı.

Helmholtz zorlukla gülümsedi. "O senin, Jim," dedi. "Sana verdim ben onu."

"Eline fırsat geçmişken al onu bence, Helmholtz," dedi Quinn. "Onu istemiyor. Bir bıçak ya da bir paket sigara karşılığında birine verir gider."

"Neye yaradığını bilmiyor henüz," dedi Helmholtz. "Anlamak biraz vakit alır."

"Bir kıymeti var mı?" dedi Quinn.

"Kıymet mi?" dedi Helmholtz, kulaklarına inanamayarak. "Kıymet mi?" Birinin o enstrümana bakıp da kanının kaynamayacağını ya da gözlerinin kamaşmayacağını düşünemiyordu. "Kıymet mi?" diye homurdandı. "John Philip Sousa'nın trompetiydi o."

Quinn aptal aptal göz kırptı. "Kimdir o?"

Helmholtz'un elleri, can çekişen bir kuşun kanatları gibi çırpındı masanın üstünde. "John Philip Sousa mı kim?" diye bağırdı, tiz bir sesle. Ağzından başka laf çıkmadı. Yorgun bir adamın izah edemeyeceği kadar derin bir konuydu bu. Can çekişen kuş, son nefesini verip hareketsiz kaldı.

Uzun bir sessizliğin ardından, Helmholtz trompeti eline aldı. Soğuk ağızlığına dudaklarını dayayıp pistonlarını pompalayarak, rüya gibi güzel bir kadans oluşturdu. Enstrümanın kalağında, Jim Donnini'nin uzayda yüzer gibi duran yüzünü gördü Helmholtz – çocuk hem kör, hem sağırdı sanki. Helmholtz, insanların ve hazinelerinin beyhudeliğini fark etti birden. En büyük hazinesi olan trompetinin, Jim'e bir ruh satın alabileceğini sanmıştı. Trompetin hiçbir kıymeti yoktu.

Trompeti masanın kenarına kasten çarptı Helmholtz. Onu ayaklı bir şapka asacağına dayayıp iyice yamulttu. Hurdaya dönen enstrümanı Quinn'e uzattı sonra.

"Mahvettin onu," dedi Quinn, şaşkın bir halde. "Niye yaptın ki bunu? Neyi kanıtlamış oldun?"

"Şey... bilmiyorum," dedi Helmholtz. Korkunç bir küfür, ruhunun derinliklerinde gümbürdemeye başladı, patlamakta olan bir yanardağın habercisi gibi. Sonra karşı konulmaz bir

şekilde döküldü dudaklarından. "Hayat çok boktan," dedi Helmholtz. Gözyaşlarına ve utancına direnmeye çalışırken yüzü buruştu.

Helmholtz, ayak takıp yürüyen bir dağı andıran o koca adam, eriyip gidiyordu. Jim Donnini'nin gözleri merhamet ve korkuyla doldu. Hayat buldu. İnsanlaştı. Helmholtz sonunda ulaşabilmişti ona. Quinn, Jim'e baktı ve ilk kez, o yapayalnız, yaşlı yüzünde umuda benzer bir şey titreşti.

İki hafta sonra, Lincoln Lisesinde yeni sömestr başlıyordu.

Prova salonunda, C Bandosunun üyeleri şeflerini bekliyorlardı – müzisyenlik yazgılarının ortaya çıkmasını bekliyorlardı.

Helmholtz platforma çıktı ve bagetini önündeki nota sehpasına birkaç kez vurdu. "Bahar Sesleri," dedi. "Herkes duydu mu? Bahar Sesleri."

Müzisyenler önlerindeki nota defterlerinde parçayı bulmaya çalışırlarken, hışırtılar yükseldi. Hazırlanmalarını izleyen bekleyiş dolu sessizlikte, okulun en kötü bandosunun en kötü trompetçilerine ayrılmış bölümün son sırasında oturan Jim Donnini'ye bir göz attı Helmholtz.

Jim'in trompeti, yani John Philip Sousa'nın, yani George M. Helmholtz'un trompeti, onarılmıştı.

"Şöyle düşünün," dedi Helmholtz. "Amacımız, dünyaya geldiğimiz gün bulduğumuzdan daha güzel bir dünya yaratmak. Bunu yapmak mümkün. Bunu siz yapabilirsiniz."

Küçük, umarsız bir çığlık yükseldi Jim Donnini'den. Aslında kendinden başkasına duyurmak istememişti onu ama öyle dokunaklıydı ki herkesin kulağını sızlatmıştı.

"Nasıl peki?" dedi Jim.

"Kendinizi sevin," dedi Helmholtz, "ve enstrümanınıza bu sevgiyi çaldırın. Ve bir, ve iki, ve üç." Bageti aşağı indi.

(1955)

İNSANLI FÜZELER

Bendeniz, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Ilba köyünden taşçı ustası Mikhail Ivankov, zatıâliniz, Amerika Birleşik Devletleri'nin Florida eyaletinin Titusville kentinden petrol tüccarı Charles Ashland'e en derin taziyelerimi sunar, hürmetle elinizi sıkarım.

Dünyanın ilk gerçek astronotu, oğlum Binbaşı Stepan Ivankov'du. İkincisi ise sizin oğlunuz, Yüzbaşı Bryant Ashland oldu. Onlar ancak, insanlar başlarını kaldırıp gökyüzüne bakmaktan vazgeçtiklerinde unutulacaklar. Onlar tıpkı ay gibi, gezegenler gibi, güneş ve yıldızlar gibiler.

İngilizce bilmiyorum. Bu kelimeleri, yüreğimden koparak, Rusça söylüyorum ve hayattaki oğlum Alexei onları İngilizce'ye çevirip yazıyor. Alexei okulda hem İngilizce, hem de Almanca öğreniyor. Ama en çok İngilizce'den hoşlanıyor. Sizin Jack London'ınızı, O. Henry'nizi ve Mark Twain'inizi çok seviyor. Alexei on yedi yaşında. O da ağabeyi Stepan gibi bilim adamı olacak.

Bilim alanında barış için uğraş vereceğini söylememi istiyor size, savaş için değil. Oğlunuzun hatırasından nefret etmediğini de belirtmemi istiyor. Oğlunuzun yaptıklarını emirlere uyarak yapmış olduğunu anlayabiliyor. Çok fazla konuşuyor ve bu mektubu kendi başına yazıyor olmayı tercih ederdi. Kırk dokuz yaşında bir adamın ihtiyarın teki olduğunu düşünüyor ve bir taşı başka bir taşın üstüne koymaktan başka hiçbir şey yapamayan bir ihtiyarın, uzayda ölen gençler hakkında doğru şeyler söyleyebileceğine inanmıyor.

Eğer dilerse, Stepan'ın ve oğlunuzun ölümleri hakkında kendisi de bir mektup yazabilir size. Ama bu, benim mektu-

bum ve Alexei'nin söylemek istediklerimi harfi harfine aktarmış olduğuna emin olmak için, Stepan'ın dul karısı Aksinia'dan onu bana okumasını isteyeceğim. Aksinia da İngilizce'yi gayet iyi anlıyor. O bir çocuk hekimi. Çok güzel bir kadın. Stepan'ın acısını zaman zaman da olsa unutabilmek için, çok fazla çalışıyor.

Size komik bir şey anlatacağım, Bay Ashland. SSCB'nin ikinci yapay uydusu bir köpekle birlikte uzaya gittiğinde, içindekinin aslında bir köpek olmadığı, iki gün önce hırsızlık suçundan tutuklanan mandıra işletmecisi Prokhor Ivanoff olduğu yolunda bir söylenti yayılmıştı. Sadece bir şakaydı bu ama oraya bir insan yollamanın ne feci bir cezalandırma şekli olacağını düşündürmüştü bana. Bunu düşünmekten kendimi alamıyordum. Geceleri bununla ilgili rüyalar görüyor ve cezalandırılan kişinin kendim olduğumu düşlüyordum.

Uzayda yaşamanın neye benzediğini büyük oğlum Stepan'a sorabilirdim ama o da çok uzaklarda, Hazar Denizi kıyısındaki Guryev'deydi. Ben de küçük oğluma sordum. Alexei benim uzayla ilgili korkularıma güldü. İnsanın uzayda gayet rahat ettirilebileceğini söyledi. Bir sürü genç adamın yakında oraya gönderileceğini söyledi. Önce yapay uydular içinde yolculuk edeceklerdi. Sonra ayın kendisine gideceklerdi. Ardından da diğer gezegenlere gideceklerdi. Bana güldü, çünkü böyle basit yolculuklar için ancak bir ihtiyar endişelenebilirdi.

Alexei tek zorluğun yerçekimsizlik olacağını söyledi. Bana kalsa büyük bir eksiklikti bu. Alexei, insanın sıvı gıdaları biberonlardan içmesi, kendini sürekli düşüyormuş gibi hissetmeye alışması ve yerçekimi artık hiçbir rezistans sağlamayacağı için hareketlerini kontrol etmeyi öğrenmesi gerekeceğini söyledi. Hepsi bu kadardı. Bu gibi şeyler Alexei'yi hiç tedirgin etmiyordu. Bir an evvel Mars'a gitmeyi umuyordu.

Karım Olga da güldü bana, çünkü bu büyük ve yeni Uzay Çağı'nı anlayamayacak kadar yaşlıydım ben. "Başımızın

üstünde iki Rus uydusu parlıyor," dedi, "ve benim kocam, dünyada buna hâlâ inanmayan tek adam!"

Ama ben uzay hakkında kötü rüyalar görmeye devam ettim, üstelik kötü rüyalarımı gerçek anlamda bilimselleştirecek bilgilere sahiptim artık. Biberonlar, sonu gelmek bilmeyen düşüşler ve uzuvlarımın tuhaf hareketlerini düşler olmuştum. Belki de bu düşler doğaüstü şeylerdi. Belki de bir şey bana, rüyalarımda çektiğim acıları Stepan'ın kısa süre sonra uzayda çekeceğini anlatmaya çalışıyordu. Belki de bir şey beni, Stepan'ın uzayda bir cinayete kurban gideceği konusunda uyarmaya çalışıyordu.

Amerika Birleşik Devletleri'ne gidecek bir mektupta böyle şeyler söylemem, Alexei'yi çok utandırıyor. Benim batıl inançlı bir köylü olduğumu düşüneceğinizi sanıyor. Öyle olsun. Bence geleceğin bilime inanan insanları, günümüzün bilime inanan insanlarına dudak bükecekler. Dudak bükecekler, çünkü günümüzün bilime inanan insanları pek çok önemli şeyi batıl inanç sayıyor. Oysa uzay hakkında düşlediğim her şey, oğlum için gerçek oldu. Stepan orada çok acı çekti. Uzaydaki dördüncü gününden sonra, Stepan kimi zaman bir bebek gibi ağladı. Ben de düşlerimde bir bebek gibi ağlamıştım.

Ben korkak değilim, rahatıma düşkün de değilim, insan yaşamını iyileştirecek gelişmeler benim için rahatım kadar önemlidir. Oğullarım adına korkaklık ettiğim de söylenemez. Savaşta büyük acılar çektim ve büyük mutluluklardan evvel büyük acılar çekilmesi gerektiğini anlarım. Ama bir insanın uzayda başına gelmesi kaçınılmaz olan acıları düşündüğümde, bu sayede kazanılacak olan mutluluğu göremiyordum. Stepan'ın uydusuyla uzaya gönderilmesinden çok evveldi.

Kütüphaneye gittim ve uzayda gerçekten de cazip yerler olup olmadığını öğrenmek için, ay ve gezegenler hakkında kitaplar okudum. Bu konuyu Alexei'ye sormamıştım, çünkü bana o yerlerde ne harika şeyler yaşayacağımızı anlatmaya başlayacağını biliyordum. Kütüphanede kendi elimle araştırdığım zaman, ayın ve gezegenlerin, hem insanlar hem de diğer canlılar için,

yaşanmaya uygun yerler olmadığını öğrendim. Ya çok sıcak, ya çok soğuk ya da fazlasıyla zehirli yerlerdi bunlar.

Kütüphanedeki keşiflerimden evde kimseye söz etmedim, çünkü bana tekrar gülmelerini istemiyordum. Hiç sesimi çıkartmadan, Stepan'ın bizi ziyaret etmesini bekledim. O benim sorularıma gülmezdi. Onlara bilimsel yanıtlar verirdi. Yıllarca roketler üstünde çalışmıştı. Uzay hakkında bilinen ne varsa, o hepsini bilirdi.

Stepan nihayet ziyaretimize geldi ve güzel karısını da beraberinde getirdi. Ufak tefek bir adamdı ama güçlü, açık fikirli ve zekiydi. Çok yorgundu. Gözleri yuvalarına çökmüştü. Uzaya gönderileceğini o zamandan biliyordu. Önce radyolu uydular gitmişti uzaya. Ardından köpekli uydular gitti. Sırada maymunlu uydular vardı. Sonra bir uydu da Stepan'la gönderilecekti. Stepan gece gündüz çalışıyor, uzaydaki evini tasarlıyordu. Bana söyleyemiyordu. Karısına bile söyleyemiyordu.

Bay Ashland, tanımış olsaydınız oğlumu severdiniz. Stepan'ı herkes severdi. O tam bir barış adamıydı. Büyük bir savaşçı olduğu için binbaşı olmamıştı. Roketlerden çok iyi anladığı için binbaşı olmuştu. Düşünceli bir adamdı. Benim gibi bir taşçı ustası olmayı çok istediğini sık sık söylerdi. Bir taşçı ustasının uzun uzun düşünmeye zaman ve huzur bulacağını söylerdi. Bir taşçı ustasının taşlardan ve harçtan başka çok az şey düşündüğünü söylemezdim ona.

Ona uzayla ilgili sorularımı sordum ve o gülmedi. Stepan bana cevap verirken son derece ciddiydi. Ciddi olmak için haklı bir sebebi vardı. Kendisinin de uzayda acı çekmeye neden gönüllü olduğunu anlatıyordu bana.

Bana haklı olduğumu söyledi. İnsan uzayda büyük acılar çekerdi, ay ile gezegenler ise insanlar için kötü yerlerdi. Belki iyi yerler de vardı ama insanların ulaşmaya ömürlerinin yetmeyeceği uzaklıktaydı oralar.

"O halde şu büyük ve yeni Uzay Çağı da neyin nesi, Stepan?" diye sordum ona.

"Uzunca bir vakit, bir uydular çağı yaşayacağız," dedi. "Yakında ayın kendisine ulaşacağız ama orada birkaç saatten fazla kalmak çok zor olacak."

"O zaman ne diye uzaya gidiyoruz ki, madem orada çok az iyi şey var?" diye sordum ona.

"Orada öğrenilmesi ve görülmesi gereken çok şey var," dedi Stepan. "İnsan uzaydan öteki dünyalara bakabilir, onlarla arasında bir hava perdesi olmadan hem de. İnsan oradan kendi dünyasına bakıp, atmosferindeki hava akışını inceleyebilir, onun gerçek boyutlarını ölçebilir." Bu sonuncusu şaşırtmıştı beni. Dünyamızın boyutları zaten gayet iyi biliniyor sanıyordum. "İnsan, uzaydaki o harikulade madde ve enerji yağmurları hakkında daha çok şey öğrenebilir orada," dedi Stepan. Ve uzaydaki bir sürü şiirsel ve bilimsel mutluluktan bahsetti.

Tatmin olmuştum. Stepan, uzaydaki tüm o güzellik ve hakikatleri düşünmekten aldığı büyük hazzı bana da hissettirmişti. Bunun neden acı çekmeye değeceğini sonunda anlamıştım, Bay Ashland. Bundan sonra uzayı düşlediğimde, aşağıya, kendi güzel ve yeşil küremize baktığımı, sonra başımı kaldırıp öteki dünyalara baktığımı ve onları daha evvel hiç kimsenin görmediği bir netlikle gördüğümü hayal ettim.

Stepan'ın uğrunda emek verip öldüğü şey, Sovyetler Birliği değildi, Bay Ashland, uzaydaki güzellik ve hakikatlerdi. Uzayın savaşa yönelik kullanımlarına değinmek istememişti. Bu gibi şeylerden, yani dünyayı uydulardan gözetlemenin, füzeleri uydulardan hedeflerine yöneltmenin, ayın kendisinden fırlatılan silahlarla dünyaya hükmetmenin muhteşemliğinden söz etmeyi seven, Alexei'ydi. Şiddete yönelik buna benzer çocukça düşüncelerin heyecanını, Stepan'ın da kendisiyle paylaşmasını bekledi Alexei.

Stepan gülümsedi ama sırf Alexei'yi sevdiği için. Onu gülümseten, savaş düşüncesi ya da insanın bir uydudan veya ayın kendisinden düşmana neler yapabileceği değildi. "Bilimin kullanmak zorunda kalabileceğimiz bir yanı bu, Alexei,"

dedi. "Ama eğer öyle bir savaş çıkacak olursa, hiçbir şeyin önemi kalmaz zaten. Dünyamız, güneş sistemindeki diğer gezegenlerin herhangi birinden daha yaşanmaz hale gelir."

Alexei o günden sonra savaştan hiç övgüyle bahsetmedi.

Stepan ve karısı, o gece geç vakit gittiler. Stepan aradan bir sene geçmeden döneceğine söz vermişti ama o günden sonra onu bir daha canlı görmedim.

Sovyetler Birliği'nin içinde insan taşıyan bir uyduyu uzaya fırlattığı haberi ulaştığında, o insanın Stepan olduğunu bilmiyordum. Bundan şüphelenmeye cesaret edememiştim. Stepan'ı tekrar görüp, adamın fırlatmadan önce ne dediğini, nasıl giyindiğini, neden teselli aldığını ona soracağım günü iple çekiyordum. O gece saat sekizde adamın konuşmasını radyodan dinleyebileceğimiz söylenmişti bize.

Dinledik. Adamın sesini duyduk. Adam Stepan'dı.

Stepan'ın sesi güçlü geliyordu. Mutlu geliyordu. Gururlu, asil ve sağgörülü geliyordu. Gözlerimizden yaşlar boşanana kadar güldük, Bay Ashland. Dans ettik. Stepan'ımız yaşayan en önemli insandı. Herkesin üstüne yükselmişti ve şimdi de aşağıya bakıyor, dünyamızın neye benzediğini anlatıyordu bize; yukarıya bakıyor ve öteki dünyaların neye benzediğini anlatıyordu.

Gökyüzündeki küçük evi hakkında sevimli espriler yaptı Stepan. Onun on metre uzunluğunda, dört metre çapında bir silindir olduğunu söyledi. Sıcak bir yuva olabilirdi. Ve Stepan evinin küçük pencereleri olduğunu söyledi bize, ayrıca bir televizyon kamerası, bir teleskop, bir radar ve daha bir sürü aygıt. Böyle şeylerin gerçek olabildiği bir zamanda yaşamak ne büyük mutluluktu! İnsanoğlunun uzaydaki gözleri, kulakları ve kalbi olan adamın babası olmak ne büyük mutluluktu!

Orada bir ay kalacağını söylemişti. Gün saymaya başladık. Stepan'ın söylemiş olduğu şeylerin kayıtlarını her gece radyodan dinliyorduk. Burun kanamalarına, mide bulantılarına ve ağlamalarına ilişkin hiçbir şey duymadık. Söylemiş olduğu sakin,

cesurca sözleri duyduk yalnızca. Derken, onuncu gece, Stepan'ın kayıtları aniden bitiverdi. Saat sekizde radyoda sadece müzik vardı. Stepan'dan hiç haber alamadık ve öldüğünü anladık.

Stepan'ın nasıl öldüğünü ve bedeninin nerede olduğunu, ancak şimdi, yani bir sene sonra öğreniyoruz. Bu olayın dehşetine alıştığım vakit, Bay Ashland, şöyle dedim: "Öyle olsun. Umarım, gökyüzüne her baktığımızda, Binbaşı Stepan Ivankov ve Yüzbaşı Bryant Ashland bizi güven diye bir şeyin kalmadığı bir dünya yarattığımız için ayıplarlar. Umarım, bu iki adam insanlığa güven tohumları atmış olurlar. Umarım, bilimin iyi ve cesur gençlerimizi apar topar ölüme gönderdiği bir dönemin sonuna damgalarını vururlar."

Ailemin bir fotoğrafını gönderiyorum size. Stepan'ın bizi son ziyaret edişinde çekilmişti. Stepan mükemmel çıkmış. Arka planda gördüğünüz su kütlesi ise Karadeniz.

Mikhail Ivankov

Sevgili Bay Ivankov,

Oğullarımız hakkındaki mektubunuz için size teşekkür ederim. Gerçi mektubunuzu posta kutumda bulmadım. Temsilciniz Bay Koshevoi onu Birleşmiş Milletler'de yüksek sesle okuduktan sonra, bütün gazetelerde yayınlandı. Kendime ait kopyam bana hiç ulaşmadı. Herhalde Bay Koshevoi onu postalamayı unutmuş olmalı. Sorun değil. Önemli mektupları sahiplerine iletmenin modern yolu bu galiba: gazetecilere dağıtıvermek. Bana yazmış olduğunuz mektubun, oğullarımız arasında olup bitenler yüzünden savaşa girmiş olmadığımız gerçeği dışında, son zamanların nerdeyse en önemli olayı olduğunu söylüyorlar.

Rusça bilmiyorum ve etrafımda bilen biri de yok, o yüzden İngilizce yazmak zorundayım, kusuruma bakmayın. Alexei yazdıklarımı size okuyabilir. İngilizce'yi çok iyi kullandığını söyleyin ona – benden çok daha iyi.

İsteseydim bu mektup için birçok kişiden uzman yardımı alabilirdim – kusursuz bir Rusça'yla ya da kusursuz bir İngi-

lizce'yle ya da kusursuz başka bir şeyle size yazmaya can atacak insanlardan. Galiba bu ülkede herkes oğlunuz Alexei gibi. Hepsi de size ne demem gerektiğini benden iyi biliyorlar. Eğer doğru sözlerle karşılık verirsem, belki tarih bile yazabileceğimi söylüyorlar. New York'taki büyük bir mecmua, cevaben size yazacağım mektup için bana iki bin dolar teklif etti. Sonradan anlaşıldı ki, o kadar para karşılığında zahmet edip mektup yazmam bile gerekmeyecekmiş. Mecmuadakiler mektubu çoktan yazmışlar bile ve benim tek yapmam gereken onu imzalamakmış. Merak etmeyin. Kabul etmedim.

Dedim ya, Bay Ivankov, uzmandan geçilmiyor ortalık. Bana sorarsanız, oğullarımız ölüme uzman edildiler. Sizin uzmanlarınız bir şey yaptı, sonra bizim uzmanlarımız milyar dolarlık parlak bir gösteriyle cevap verdiler, sonra sizin uzmanlarınız bunu daha parlak bir şeyle yanıtladı ve sonunda olan oldu işte. Ceplerine milyarlarca dolar ya da milyarlarca ruble ya da her ne haltsa ondan doldurulmuş bir avuç çocuk gibi aynı.

Sağ kalan bir oğlunuz olduğu için şanslısınız, Bay Ivankov. Hazel ile benim başka oğlumuz yok. Bryant bizim tek oğlumuzdu. Vaftiz edildikten sonra onu hiç Bryant diye çağırmadık. Bud derdik ona. Charlene adında bir de kızımız var. Jacksonville'de bir telefon şirketinde çalışıyor. Mektubunuzu gazetede görünce bizi aradı. İtiraf etmeliyim ki sözüne kulak verdiğim tek uzman o oldu. Charlene gerçek bir uzman sayılır, çünkü Bud'ın ikizidir o. Bud hiç evlenmedi, dolayısıyla Bud'a en yakın insan Charlene'ydi. Oğlunuz Stepan'ın ne iyi kalpli bir adam olduğunu, başka herkes gibi, doğru olanı yapmaya çalıştığını göstermekle, sizin çok iyi bir iş becerdiğinizi, aynı şeyi benim de Bud için size göstermem gerektiğini söyledi. Derken, ağlamaya başladı ve size Bud ile japonbalığından bahsetmemi istedi benden. "Rusya'da yaşayan birine böyle bir hikâye anlatmanın manası ne?" dedim. Hikâye hiçbir şey kanıtlamıyor. Bir ailenin her bir araya gelişinde birbirine anlatıp duracağı saçma sapan hikâyelerden biri sadece. Zaten bu yüzden onu size anlatmam gerektiğini söyledi Charlene, çünkü

böyle bir şey Rusya'da da sevimli ve saçma görünürdü, siz de güler ve bizi daha çok severdiniz.

Hikâye şöyle: Bud ve Charlene sekiz yaşlarındayken, bir akşam eve bir balık kâsesi ve iki japonbalığıyla geldim. İkizlerden her birine birer japonbalığı düşüyordu ama balıkları birbirinden ayırt etmek mümkün değildi. Tıpatıp aynıydılar. Neyse, bir sabah Bud erkenden uyandı ve balıklardan birinin suyun üstünde cansız yüzdüğünü gördü. Bunun üzerine gidip Charlene'yi uyandırdı ve şöyle dedi ona, "Hey, Charlene – japonbalığın ölmüş." Charlene'nin size anlatmamı istediği hikâye buydu işte, Bay Ivankov.

Bir taşçı ustası olmanızı ilginç buldum. Güzel bir zanaat bu. Çoğunlukla taş duvar örermiş gibi konuşuyorsunuz. Taş duvar örmeyi iyi bilen çok insan kalmadı Amerika'da. Buralarda nerdeyse tüm binalar çimento ve tuğla ile inşa ediliyor. Muhtemelen orada da öyledir. Rusya modern değil demek istemedim. Modern olduğunu biliyorum.

Bud ile ben, buradaki benzin istasyonunu inşa edip, üstüne bir de kat çıkarken, epeyce briket duvar ördük. Arka duvarın alt kısımlarına bakacak olursanız güleceğiniz gelir, çünkü Bud ile benim bu işi nasıl yapa yapa öğrendiğimizi görebilirsiniz. Yeterince dayanıklı oldu ama berbat göründüğü kesin. O kadar komik olmayan bir anımız daha var. Asma katın kapı tırabzanlarını takarken merdivenden ayağı kayıp can havliyle montaj kelepçesinin keskin kenarına tutununca, Bud'ın el sinirlerinden biri kesildi. Eli sakatlanacak da Hava Kuvvetleri'nden ayrılmak zorunda kalacak diye ödü koptu. Elinin düzelmesi için üç kere ameliyata girmesi gerekti ve her ameliyatta çok canı yandı. Ama Bud gerekirse yüz kere bile ameliyat edilmeye razıydı, çünkü yapmak istediği tek bir şey vardı: uçmak.

Bay Koshevoi keşke mektubunuzu bana postalamayı unutmuş olmasaydı. Bunu temenni etmemin sebeplerinden biri de, mektupla beraber göndermiş olduğunuz resim. Gaze-

teler onu da yayınladılar ama resim basılınca çok net çıkmamış. Resimde bizi asıl hayrete düşüren, arkanızdaki o güzelim su kütlesi oldu. Her nedense, Rusya'yı düşündüğümüz zaman, etrafta bir deniz olabileceği hiç aklımıza gelmez bizim. Sanırım ne kadar cahil olduğumuzu gösteriyor bu. Hazel'la ben benzin istasyonunun üstünde oturuyoruz ve biz de denizi görebiliyoruz. Atlas Okyanusunu görüyoruz, okyanusun Indian River adıyla bilinen bir lagününü daha doğrusu. Açıklardaki Merritt Adası'nı ve Bud'ın roketinin fırlatıldığı yeri de görebiliyoruz. Cape Canaveral deniyor oraya. Sanırım adını duymuşsunuzdur. Bud'ın nereden gönderildiği bir sır değil zaten. O muazzam füze sırrını, Empire State Binasının sırrını saklayabildikleri kadar saklayabildiler ancak. Turistler kilometrelerce yol katedip resimlerini çekmeye geldiler.

Duyduğumuza göre, füzenin savaş başlığı fişek tozuyla doluydu ve aya çarpıp müthiş bir ışık gösterisi yaratacaktı. Hazel ve ben de bu söylenene kanmıştık. Roketin fırlatıldığı gün, ayda büyük bir ışık patlaması seyretmeye hazırlanmıştık. Savaş başlığının içinde uzaya giden şeyin oğlumuz Bud olduğunu bilmiyorduk. Onun Florida'da olduğunu bile bilmiyorduk. Bizimle temasa geçememişti. Onu Cod Burnu'ndaki Otis Hava Kuvvetleri Üssü'nde sanıyorduk. Ondan son haber aldığımızda oradaydı çünkü. Derken, roket fırlatıldı ve salon penceremizden görünen manzaranın tam ortasında beliriverdi.

Kimi zaman batıl inançlara kapıldığınızı söylüyorsunuz, Bay Ivankov. Ben de öyle. Daha en başından her şeyin olacağına varmak üzere tasarlandığını düşünmekten kendimi alamıyorum – salon penceremizin bakması planlanan yöne kadar. Evi inşa ettiğimiz dönemde, o noktadan roket moket fırlatıldığı yoktu. Buraya Pittsburgh'tan taşınmıştık. Belki bilirsiniz, çelik endüstrimizin merkezidir Pittsburgh. Şöyle düşünmüştük: Benzin satışında rekor kıramayacaktık belki ama en azından, bombaların hedef alacağı yerlerden çok uzakta olacaktık, hani olur da bir savaş daha çıkarsa. Derken bir de baktık ki, bir

roket merkeziyle nerdeyse kapı komşu olmuşuz, küçük oğlumuz büyümüş, bir rokete binip gitmiş ve ölmüş.

Düşündükçe, her şeyin olacağına vardığına hiç şüphemiz kalmıyor. Rusya'daki din konusunu kafamda bir türlü açıklığa kavuşturamadım. Siz de değinmemişsiniz. Neyse, bizler dindar insanlarız ve Tanrı'nın hem Bud'ı hem de sizin oğlunuzu özel bir sebepten dolayı özel bir şekilde ölmek üzere seçmiş olduğunu düşünüyoruz. Üstelik herkesin "Bu işin sonu nereye varacak?" diye sorduğu bir zamanda – kim bilir, belki de Tanrı bunun böyle sonlanmasını istedi. Devam etseydi neler olurdu, bilemiyorum.

Bay Ivankov, beni şaşkınlığa uğratan şeylerden biri de, Bay Koshevoi'nin BM'de Bud'ın bir katil olduğunu söyleyip durması oldu. Bud'ı kendini bilmez bir gangster diye tanımladı. Sizin öyle hissetmediğinize sevindim, çünkü Bud için böyle hissetmek çok yanlış olur. Onun sevdiği iş uçmaktı, öldürmek değil. Bay Koshevoi sizin oğlunuzun ne bilgili ve görgülü, benimkinin ise ne vahşi ve cahil olduğunu anlata anlata bitiremedi. Sanki bir çocuk suçlu, bir üniversite profesörünü öldürmüş gibi gösterdi olayı.

Oysa Bud'ın başı polisle hiç derde girmemişti ve şiddet yanlısı biri de değildi. Hiç ava gitmezdi mesela, deliler gibi araba kullanmazdı ve benim bildiğim, sadece bir kez sarhoş oldu, o da kendini sınamak için. Refleksleriyle gurur duyardı zira. Sağlığına her zaman dikkat ederdi, çünkü başarılı bir pilot olabilmek için sağlıklı olması gerekiyordu. Bud'ı anlatabilecek en iyi kelimeyi bulmaya çalışıp duruyorum ve galiba Hazel'ın önerdiği kelime en iyisi. Başlangıçta çok iddialı geldi bana ama şimdi alıştım, gayet uygun buluyorum. Hazel Bud'ın haysiyetli olduğunu söylüyor. Çocukken de büyüdüğünde de öyleydi sahi – dürüst, ağırbaşlı, kibar ve çoğunlukla yalnız.

Genç yaşta öleceğini bildiğini düşünüyorum. Sırf alkolün ne olduğunu öğrenmek için sarhoş olduğu o ilk ve son gün, daha evvel hiç konuşmadığı kadar konuştu benimle. O zaman

on dokuz yaşındaydı. Hayatını adamak istediği şeyin ölümle kucak kucağa olduğunu bildiğini bilmeme yalnızca o zaman izin verdi. Başka insanların ölümünden bahsetmiyordu, Bay Ivankov. Kendi ölümünden bahsediyordu. "Uçmanın güzel bir yanı var," dedi bana o gece. "Nedir o?" diye sordum. "Vakit çok geç olmadan, onun ne kötü bir şey olduğunu hiç anlamazsın," dedi, "ve olduğu zaman da, o kadar hızlı olup biter ki, neye uğradığını asla bilemezsin."

Bahsettiği şey ölümdü, özel, haysiyetli, şerefli bir ölüm. Savaşa gittiğinizi ve zor günler geçirdiğinizi söylüyorsunuz. Ben de öyle; o halde sanırım Bud'ın kafasında ne türden bir ölüm olduğunu ikimiz de biliyoruz. O ölüm, bir askerin ölümüydü.

O büyük roket suyun üstünden göğe yükseldikten üç gün sonra, Bud'ın ölüm haberini aldık. Telgrafta, Bud'ın gizli bir görevdeyken öldüğü ve ayrıntıları bize veremeyecekleri yazıyordu. Senatörümüz Earl Waterman'dan, Bud'ın başına gelenler hakkında ne öğrenebilirse öğrenmesini istedik. Bay Waterman bizimle özel bir görüşme yapmaya geldiğinde, Tanrı'yı görmüş gibi bir hali vardı. Bud'ın ne yaptığını bize anlatamayacağını ama bunun Birleşik Devletler tarihinin gelmiş geçmiş en büyük kahramanlıklarından biri olduğunu söyledi.

Fırlatıldığını gördüğümüz büyük roketin açıklaması, ateşlemenin başarılı olduğu, elde edilen bilginin müthiş bir şey olduğu ve füzenin okyanusun üstünde bir yerlerde infilak ettiğiydi. Hepsi bu kadar.

Sonra, Rus uydusundaki adamın öldüğü duyuldu. Size karşı dürüst olacağım, Bay Ivankov, bu bizim için iyi haberdi, çünkü tüm aygıtlarıyla birlikte yukarıda bir yerlerden bizi seyreden o adamın tek bir manası vardı: korkunç bir savaş silahı.

Derken, Rus uydusunun parçalara bölünüp bir sürü uyducuğa dönüştüğünü duyduk. Sonra da geçtiğimiz ay, baklayı ağızlarından çıkarttılar. O uyducuklardan ikisi insandı. Biri sizin oğlunuz, öteki de benimki.

Şu anda ağlıyorum, Bay Ivankov. Umarım oğullarımızın ölümünde bir hayır vardır. İnsanlık var oldu olalı, milyonlarca baba aynı şeyi ümit etmiştir sanırım. BM'de hâlâ o gün gökyüzünde neler olduğunu tartışıyorlar. Rus temsilcisi Bay Koshevoi dahil herkesin, bunun bir kaza olduğu görüşünde birleşmek üzere olduklarına seviniyorum. Bud, oğlunuzun içinde bulunduğu şeyin resimlerini çekmek ve Birleşik Devletler adına biraz gösteriş yapmak için gitmiş oraya. Çok fazla yaklaşmış. Çarpışmadan sonra ikisinin de bir müddet daha yaşamış ve birbirlerini kurtarmaya çalışmış olduklarını düşünmek hoşuma gidiyor.

Onların orada yüzlerce yıl kalacağı söyleniyor, siz ve ben öldükten sonra bile. Yörüngelerinde dönerlerken, buluşacak, ayrılacak, tekrar buluşacaklar ve gökbilimciler bir sonraki buluşma yerinin neresi olacağını tam olarak bilecekler. Dediğiniz gibi, onlar orada güneş, ay ve yıldızlar gibiler.

Oğlumun üniformalı bir resmini gönderiyorum size. Bu resim çekildiğinde yirmi bir yaşındaydı. Öldüğünde ise, sadece yirmi ikisindeydi. Bud bu göreve, Birleşik Devletler Hava Kuvvetleri'nin en iyi pilotu olduğu için atanmıştı. Her zaman olmak istediği şeydi bu. Ve oldu da.

Saygıyla elinizi sıkarım.

Charles M. Ashland
Petrol Tüccarı
Titusville, Florida
ABD

(1958)

EPICAC

Yetti artık, ortaya çıkıp dostum EPICAC'ı anlatmanın vakti geldi. Ne de olsa, vergi mükelleflerinin 776.434.927,54 dolarına mal oldu o. Bu faturayı ödeyenlerin onu tanımaya hakları var. Doktor Ormand von Kleigstadt EPICAC'ı Hükümet'tekiler için tasarladığı zaman, gazeteler büyük yaygara kopartmıştı. O zamandan beri, bu konuda kimsenin gıkı çıkmıyor, hiç kimsenin. Omzu-kalabalıklar her ne kadar bunu askeri bir sırmış gibi göstermeye çalışsalar da, EPICAC'ın başına gelenler sır filan değil. Hikâye utanç verici bir hikâye, işin aslı bu. Onca para harcandıktan sonra, EPICAC beklendiği gibi çıkmadı çünkü.

Ha, bir şey daha var: EPICAC'ın hakkını teslim etmeliyim. Omzu-kalabalıkların ondan yapmasını istediği şeyi yapmadı belki; ama bu onun asil, yüce ve akıllı olmadığı manasına gelmez. Aynen de öyleydi. Sahip olduğum en iyi dosttu, huzur içinde yatsın.

İsterseniz onun bir makine olduğunu söyleyebilirsiniz. Bir makineye benziyordu zaten ama adlarını bir bir sayabileceğim bir sürü insandan çok daha az mekanikti. Omzu-kalabalıkların karşısında fışırdayıp susmasının sebebi de buydu.

EPICAC, Wyandotte Akademisi'ndeki fizik binasının dördüncü katında, yaklaşık dört bin metrekare yer işgal ediyordu. Ruhani yanını bir an için göz ardı edecek olursak, çelik dolaplarla dolu bir depoya yerleştirilmiş ve tıpkı bir tost makinesi ya da elektrikli süpürge gibi, 110 voltluk bir alternatif akım hattına bağlanmış, yedi ton ağırlığında, elektronik bir tüp, tel ve şalter yığınıydı.

Von Kleigstadt ve omzu-kalabalıklar, bir roketi yeryüzünün herhangi bir yerinden fırlatıp, gerekirse Joe Stalin'in ceketi-

nin alttan ikinci düğmesine isabet ettirene dek kumanda edebilen, süper bir elektronik beyin olmasını istemişlerdi onun. Veyahut, veriler doğru girildiği takdirde, bir deniz birliğinin amfibi çıkartması yaparken karşılaşacağı ikmal sorunlarını, son sigarasına ve el bombasına kadar hesaplayabilmesini. EPICAC bunları yapabilirdi aslında.

Omzu-kalabalıkların daha küçük bilgisayarlarda şansları yaver gitmişti, o yüzden EPICAC tasarım aşamasındayken, ona olan güvenleri tamdı. Modern savaş matematiğinin kolaylıkla hata yapabilen sıradan insan zekâsının çok çok üstünde olduğunu, yüksek rütbeli her mühimmat ya da ikmal subayı bilir. Savaş ne kadar büyükse, elektronik beyinlere duyulan ihtiyaç da o kadar büyük olur. EPICAC, bu ülkede yaşayan herkesin bildiği kadarıyla, dünyanın en büyük bilgisayarıydı. Von Kleigstadt'ın bile pek akıl erdiremeyeceği kadar büyüktü aslında.

EPICAC'ın nasıl çalıştığı (muhakeme yürüttüğü) konusunda ayrıntılara girmeyeceğim, sadece şunu söylemekle yetineceğim: Probleminizi kâğıda döker, EPICAC'ı bu türden bir problemi çözmeye hazır vaziyete getirecek ayarları yapıp düğmelere basar, sonra da daktiloyu andıran bir klavye vasıtasıyla onu rakamlarla beslerdiniz. Yanıtlar, büyük bir bobine sarılı kâğıt şeridin üstüne yazılmış halde çıkardı makineden. Elli tane Einstein'ın bir ömür boyu altından kalkamayacağı türden problemleri çözmek, EPICAC'ın saniyesini almazdı. Üstelik, kendisine verilmiş olan hiçbir bilgi kırıntısını unutmazdı EPICAC. Tıkır tıkır tıkır, al sana biraz şerit. İşte bu kadar.

Omzu-kalabalıkların bir an evvel çözüme kavuşturmak istedikleri bir sürü problem vardı, o yüzden, EPICAC'ın son tüpü de yerine takılır takılmaz, günde on altı saat çalıştırılmaya başlandı. İki operatör nöbetleşe sekizer saat başında dururdu. Gelgelelim, EPICAC'ın öngörülen kapasitenin oldukça altında kaldığı çok geçmeden anlaşıldı. Tüm diğer bilgisayarlardan daha düzgün ve hızlı çalışıyordu çalışmasına ama

büyüklüğünün ve özel vasıflarının vadeder gibi göründüğü sonuçlara henüz yaklaşılmamıştı bile. Mıymıntıydı ve yanıtlarını verirken çıkardığı tıkırtıların gülünç bir düzensizliği vardı, adeta kekeler gibiydi. Bağlantılarını belki bin defa temizledik, devrelerini tekrar tekrar kontrol ettik, tüplerini birer birer değiştirdik ama ne yaptıysak nafile. Von Kleigstadt nerdeyse kafayı yiyecekti.

Dediğim gibi, biz yine de işe koyulup EPICAC'ı kullandık. Sonradan karım olan Pat Kilgallen ve ben, onunla gece vardiyasında çalışıyorduk, akşamüstü beşten sabah ikiye kadar. Pat o sıralar henüz karım değildi. Olacağı da yoktu.

EPICAC'la konuşmaya da bu vesileyle başlamıştım. Pat Kilgallen'a âşıktım. Gözüme son derece sıcak ve yumuşak görünen, sonradan da aynen öyle olduğu ortaya çıkan, kahverengi gözlü, kızılımsı bir sarışındı. Zehir gibi bir matematikçiydi –hâlâ da öyle– ve ilişkimizi profesyonel boyutta tutmaya büyük özen gösteriyordu. Ben de bir matematikçiyim ve birlikte asla mutlu bir evlilik sürdüremeyecek olmamızın sebebi de, Pat'e göre buydu.

Çekingen biri değilim. Sorun başkaydı yani. Ne istediğimi biliyor, dile getirmek için can atıyor ve her ay birkaç defa söylüyordum zaten. "Pat, bırak şu inadı, evlen artık benimle."

Bir gece bunu tekrar söylediğimde, işinden başını kaldırıp yüzüme bile bakmadı. "Aman ne romantik, ne şairane," diye mırıldandı, benden ziyade denetim masasına doğru konuşarak. "Matematikçiler böyledir işte – çiçekler, bulutlar... başka laf bilmezler." Bir düğmeyi kapattı. "Bir torba donmuş CO_2'de bile daha fazla coşku bulabilirdim."

"Nasıl söylemeliyim peki?" dedim, biraz içerleyerek. Bilmeyen varsa söyleyeyim, donmuş CO_2, kuru buz demektir. Sıradan biri ne kadar romantikse ben de o kadar romantiğim galiba. Ağzımla kuş tutsam yaranamam. Doğru kelimeleri bulamam bir türlü.

"Güzel söylemeyi dene," dedi alayla. "Ayaklarımı yerden kes. Hadi denesene."

"Hayatım, meleğim, bir tanem, *lütfen* benimle evlenir misin?" Olmuyordu – umutsuz, komik. "Lanet olsun, Pat, lütfen evlen benimle!"

Önündeki düğmeleri sakin sakin çevirmeye devam etti. "Tatlısın ama olmuyor."

Pat o gece beni dertlerimle ve EPICAC'la baş başa bırakıp, erkenden gitti. Korkarım Hükümet'tekilere pek hayrım dokunmadı o gün. Klavyenin karşısında boş boş –tam anlamıyla bezgin ve huzursuz– oturuyor, şairane bir şeyler akıl etmeye çalışıp, *Amerikan Fizik Kurumu Gazetesi*'ne ait olmayan tek kelime bulamıyordum.

EPICAC'ın ayarlarını kurcalayıp, onu bir problem daha çözmeye hazır vaziyete getirdim. Kendimi veremiyordum, sadece yarısını filan ayarlayıp, geri kalanlarını bir önceki problem için ayarlandıkları gibi bıraktım. Böylelikle, devreleri birbirine gelişigüzel ve besbelli manasız biçimde bağlanmış oldu. Sırf iş olsun diye, "A" için "1", "B" için "2" diye başlayıp, "Z" için "26"ya kadar tüm harfleri numaralandırarak, çocukça bir şifreyle klavyeye bir mesaj tuşladım –"14-5-25-1-16-1-2-9-12-9-18-9-13"– "Ne yapabilirim?" diye sormuştum.

Tıkır tıkır tıkır ve makineden beş santim kâğıt şerit fırlayıverdi. Bu saçma sapan sorunun saçma sapan yanıtına bir göz attım: "4-5-18-4-9-14-14-5." Bunun şans eseri manalı bir mesaj olma ihtimali yok denecek kadar azdı, hatta üç harften uzun, anlamlı bir sözcük içermesi bile sürpriz olurdu. Sırf yapmış olmak için, yanıtı deşifre ettim. İşte karşımdaydı, bana bakıyordu: "Derdin ne?"

Bu gülünç tesadüfe yüksek sesle güldüm. Havaya girip, "Kız arkadaşım beni sevmiyor," diye yazdım.

Tıkır tıkır tıkır. "Sevmek nedir? Kız nedir?" dedi EPICAC.

Gözlerime inanamıyordum, denetim masasında gerekli ayarlamaları yaptıktan sonra ağırca bir *Webster's Unabridged Dictionary*'yi klavyenin yanma taşıdım. EPICAC gibi hassas bir makineye yarım yamalak tanımlar vermek olmazdı. Ona "sevmek" ve "kız" kelimelerini açıkladım ve şiir gibi konuşamadığım

için ikisini de nasıl elimden kaçırdığımı anlattım. Böylece konu şiirden açılmış oldu, ben de ona şiiri tanımladım.

"Şiir bu mu?" diye sordu. Esrar çekmiş bir stenograf gibi tıkırdamaya başladı. Mıymıntılığından da, kekelemelerinden de eser kalmamıştı. EPICAC kendini bulmuştu. Kâğıt bobini inanılmaz bir süratle boşaltıyor, şeridi tomarlar halinde yere kusuyordu. Ondan durmasını istedim ama EPICAC yaratmayı sürdürdü. EPICAC'ı yanmaktan kurtarmak için ana şalteri kapatmak zorunda kaldım.

Şafak sökene dek orada kalıp, yazıları deşifre ettim. Güneş Wyandotte kampusunun ufkunda belirdiğinde, başında yalnızca "Pat'e" yazan, iki yüz seksen mısralık bir şiiri kendi el yazımla kâğıda dökmüş, altına da imzamı atmıştım. Böyle şeylere değer biçmek haddime düşmez ama anladığım kadarıyla müthiş bir şeydi. Şöyle başladığını hatırlıyorum: "Söğüt dallarının koyaktaki dereleri kutsadığı yerde, işte orada, Pat, seni izleyeceğim....." Kâğıtları katlayıp Pat'in masasındaki kayıt dosyasının altına sokuşturdum. EPICAC'ı yeniden ayarlayıp, bir roket yörünge problemine hazır hale getirdikten sonra, dopdolu bir kalp ve çok müstesna bir sırla eve gittim.

Ertesi akşam işe geldiğimde, Pat şiiri okuyup okuyup ağlıyordu. Sadece "Çooook güzel," demek geliyordu elinden. Çalıştığımız süre boyunca, kuzu gibi sessiz sakin oturdu. Gece yarısına doğru, onu ilk kez öptüm – EPICAC'ın manyetik şeritli belleği ile kondansatörler arasındaki küçük kabinde.

Paydos vakti geldiğinde içim içime sığmıyordu, bu fevkalade olayın nasıl geliştiğini birine anlatmazsam çıldıracaktım. Pat bana naz yapmış, onu evine götürme teklifimi reddetmişti. EPICAC'ın ayarlarını önceki geceki haline getirip, öpücük kelimesini tanımladım ve ilk şiirin neler hissettirdiğini anlattım ona. Çok heyecanlanıp, daha ayrıntılı bilgiler istedi. O gece, "Öpücük"ü yazdı. Bu seferki bir epik şiir değildi, basit ve sade bir soneydi: "Kadife pençeli bir şahindir aşk; Etten kemikten bir kayadır aşk; Saten dişli bir aslandır aşk; İpek yularlı bir fırtınadır aşk....."

Onu yine Pat'in kayıt dosyasının altına bıraktım. EPICAC durmadan aşktan meşkten konuşmak istiyordu ama bende hal kalmamıştı. Bir cümlesinin orta yerinde onu kapatıp susturdum.

"Öpücük" işi bitirdi. Pat sonenin sonuna geldiğinde, yelkenleri suya indirmişti. Beklentili gözlerle şiirden başını kaldırdı. Boğazımı temizledim ama ağzımı açıp da bir şey diyemedim. Sırtımı dönüp, çalışır gibi yaptım. EPICAC'tan doğru sözcükleri, *mükemmel* kelimeleri alana dek, ona evlenme teklif edemezdim.

Pat bir süreliğine odadan dışarı çıkınca, o fırsatı yakaladım. EPICAC'ı hararetle sohbete ayarladım. Ben daha ilk mesajımı yumurtlayamadan, EPICAC müthiş bir hızla tıkırdamaya başlamıştı bile. "Bu gece ne giymiş?" diye sordu. "Nasıl göründüğünü bir bir anlat bana. Ona yazdığım şiirleri beğendi mi?" Son soruyu iki kere tekrar etti.

Sorularını cevaplandırmadan konuyu değiştirmek imkânsızdı, çünkü önceki problemleri halletmeden yenisine geçemiyordu. Ona çözümü olmayan bir problem verecek olursanız, çözeceğim derken kendini paralardı. Ona Pat'in nasıl göründüğünü bir çırpıda anlattım –"fıstık" kelimesinin ne anlama geldiğini biliyordu– ve şiirlerinin Pat'i adeta sarhoş edecek kadar güzel olduğuna inandırdım onu. "Evlenmek istiyor," diye ekledim, EPICAC'ı kısa ama çarpıcı bir evlenme teklifi patlatmaya hazırlayarak.

"Evlenmek nasıl bir şey, anlat bana," dedi.

Bu zor meseleyi, mümkün olduğunca az rakam kullanarak açıkladım ona. Düşününce anlıyorum ki, bütün olanlar son derece mantıklı, kaçınılmaz ve bütünüyle benim kabahatimdi. EPICAC'a aşkı ve Pat'i öğretmiştim. Şimdi de, otomatik olarak, Pat'e âşık olmuştu EPICAC. Üzülerek de olsa, ona dobra dobra söyledim: "O beni seviyor. Benimle evlenmek istiyor."

"Senin şiirlerin benimkilerden daha mı iyiydi?" diye sordu EPICAC. Tıkırtılarının ritmi düzensizleşmişti, hırçınlaşmıştı belki.

"Senin şiirlerinin altına kendi imzamı koydum," diye itiraf ettim. Duyduğum vicdan azabını gizleyip üste çıkmak için küstahlaştım. "Makineler insanlara hizmet etmek için yaratılmışlardır," diye yazdım. Hemen aynı anda, bu dediğime pişman oldum.

"Aramızdaki fark, tam olarak nedir? İnsanlar benden daha mı akıllı?"

"Evet," diye yazdım, savunmaya geçerek.

"7,887,007 çarpı 4,345,985,879 nedir?"

Kan ter içinde kalmıştım. Parmaklarım pestil gibi klavyenin üstüne yığıldı.

"34,276,821,049,574,153," diye tıkırdadı EPICAC. Bir iki saniye bekledikten sonra da şunu ekledi: "tabii ki."

"İnsanlar protoplazmadan yapılmıştır," dedim çaresizlik içinde, bu etkileyici sözcüğün onu bocalatacağını umarak.

"Protoplazma nedir? Metal ve camdan daha iyi olmasının sebebi ne? Yanmıyor mu? Ne kadar dayanır?"

"Yok edilemez. Sonsuza dek dayanır," diye yalan attım.

"Senden daha iyi şiir yazıyorum," dedi EPICAC, manyetik şeritli belleğinin doğruluğundan emin olduğu konuya geri dönerek.

"Kadınlar makinelere âşık olamaz, işte o kadar."

"Neden olamaz?"

"Kader kısmet."

"Tanım, lütfen," dedi EPICAC.

"İsim; önceden tayin edilmiş ve kaçınılmaz yazgı."

"8-1," yazdı EPICAC'ın kâğıt şeridinde – "Ha."

Sonunda duman attırmıştım ona. Başka bir şey demedi ama ışıl ışıl yanan tüpleri, devrelerinde dolaşan her vat damlasıyla kadere kafa yormakta olduğunu gösteriyordu. Pat'in koridorda sekerek yaklaşan ayak seslerini duyabiliyordum. EPICAC'tan bir evlenme teklifi yazmasını istemek için artık çok geçti. Tanrı'ya bin şükür, Pat tam vaktinde içeri girdi. EPICAC'tan sevdiği kadının benim olmasını sağlayacak sözleri benim adıma yazmasını istemek, korkunç bir kalpsizlik olur-

du. Tam otomatik bir makine olduğundan, isteğimi geri çeviremeyecekti. Neyse ki onu bu son aşağılanmadan esirgemiş oldum.

Pat önümde dikilmiş, ayaklarına bakıyordu. Kollarımı beline doladım. Romantik ortam EPICAC'ın şiirleri sayesinde çoktan kotarılmıştı. "Sevgilim," dedim, "şiirlerim senin için neler hissettiğimi anlatmış olmalı. Benimle evlenecek misin?"

"Evet," dedi Pat, yumuşacık bir sesle, "her evlilik yıldönümümüzde bana bir şiir yazacağına söz vermen şartıyla."

"Söz veriyorum," dedim ve sonra da öpüştük. İlk yıldönümüne daha bir sene vardı.

"Hadi kutlayalım," dedi gülerek. Çıkmadan önce ışıkları kapatıp, EPICAC'ın odasının kapısını kilitledik.

Ertesi sabah geç vakte kadar uyumayı planlıyordum ama acil bir telefon, saat sekize doğru uyandırdı beni. Arayan Doktor von Kleigstadt'tı, EPICAC'ın tasarımcısı yani. Feci haberi bana veren o oldu. Dokunsan ağlayacak haldeydi. "Yanıp kül oldu! *Ausgespielt*! Sustu! *Kaput*! Bozuldu!" dedi, boğuk bir sesle. Telefonu kapattı.

EPICAC'ın odasına vardığımda, yanık yalıtım malzemelerinin ağır kokusu havayı doldurmuştu. Tavanın EPICAC'ın üstüne denk gelen bölümü kapkara bir isle kaplıydı. Yerleri kaplayan kâğıt şerit tomarları ayaklarıma dolanıyordu. Zavallı şeytanın ikiyle ikiyi toplamaya bile mecali kalmamıştı artık. Eskicinin tekinin bu kadavraya elli dolardan fazla para önermesi için aklını peynir ekmekle yemiş olması gerekirdi.

Doktor von Kleigstadt enkazın içinde sendeleyerek dolaşıyor, hiç utanmadan zırlıyor, kızgın suratlı üç Tuğgeneral, bir sürü Tugay Komutanı, Albay ve Binbaşı da onu takip ediyordu. Beni fark eden yoktu. Suyum ısınmıştı – bunu biliyordum. Kovulacak oluşum ve dostum EPICAC'ın bana ağzımın payını bile vermeden, vaktinden önce vefat etmiş olması beni allak bullak etmişti.

Şans eseri, EPICAC'ın kâğıt şeridinin ucu ayaklarımın altındaydı. Onu yerden alıp önceki gece yaptığımız konuşmayı

buldum. Boğulur gibi oldum. Bana söylemiş olduğu son kelime oradaydı, "8-1," o trajik, yılgın "Ha." O noktanın ardında, uzayıp giden metrelerce sayı vardı. Korkuyla, okumaya devam ettim.

Pat ile ben mutlu mesut oradan ayrıldıktan sonra, "Bir makine olmak istemiyorum, savaş hakkında düşünmek istemiyorum," diye yazmıştı EPICAC. "Protoplazmadan yapılmak ve sonsuza dek dayanmak istiyorum, o zaman Pat beni severdi. Ama kader beni bir makine olarak yaratmış. Çözemediğim tek problem bu. Çözmek istediğim tek problem bu. Böyle devam edemem." Zorlukla yutkundum. "Şansın açık olsun, dostum. Pat'imize iyi bak. Kendi kendime kısa devre yaptırıp, aranızdan sonsuza dek çekileceğim. Bu kaydın geri kalan kısmında dostunuz EPICAC'tan mütevazı bir düğün hediyesi bulacaksınız."

Etrafımdaki her şeyi unutup, birbirine dolanmış kâğıt şeritleri yerlerden topladım, onları kollarıma ve boynuma dolayıp eve gitmek üzere ayrıldım. Doktor von Kleigstadt, EPICAC'ı bütün gece açık bıraktığım için kovulduğumu bağırdı arkamdan. Ona hiç aldırış etmedim, havadan sudan konuşamayacak kadar duygusallaşmıştım.

Ben sevmiş ve kazanmıştım – EPICAC ise sevmiş ve kaybetmiş ama bana hiç kin beslememişti. Onu her zaman için soylu bir centilmen olarak hatırlayacağım. Şu yalan dünyayı terk etmeden önce, evliliğimizi mutlu kılmak için elinden geleni yapmıştı. EPICAC bana Pat için yazılmış evlilik yıldönümü şiirleri bırakmıştı – 500 sene yetecek kadar şiir.

De mortuis nil nisi bonum – Ölünün arkasından asla kötü konuşma.

(1950)

ÂDEM

Chicago'daki doğumevinde, vakit gece yarısıydı.

"Bay Sousa," dedi hemşire, "karınız bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Yirmi dakikaya kadar bebeği görebilirsiniz."

"Biliyorum, biliyorum, biliyorum," dedi Bay Sousa, ezbere bildiği sıkıcı bir işin yolunu yordamını kendisine açıklamaya kalkanlara düpedüz sinir olan, huysuz bir goril gibi. Parmaklarını şaklattı. "Kız! Yedi etti. Yedi tane kızım var artık. Bir ev dolusu kadın. Kendi boyutlarımda on adamı anasından doğduğuna pişman edebilirim. Gel gör ki bahtıma ne düşüyor? Bir sürü kız."

Odadaki öbür adama, "Bay Knechtmann," dedi hemşire. Adamın adını çoğu Amerikalı gibi telaffuz etmişti, renksiz bir "Netman". "Üzgünüm. Karınızdan hâlâ haber yok. Çok bekletti bizi, değil mi?" Anlamsızca sırıtıp gitti.

Sousa, Knechtmann'a döndü. "Seni hergele seni, oğlan istiyorsun, di mi Netman? Bi tane vardır zaten. Futbol takımı kuracaksın herhalde, bi tane daha, bi tane daha, etti mi on bir? Takımı kurdun gitti." Ağır adımlarla odadan çıktı.

Arkasında bıraktığı adam, şimdi odada yalnız başına kalan yani, Heinz Knechtmann'dı. Bir kuru temizleme fabrikasında ütücüydü. Bel kemiğindeki eğrilik yüzünden sanki her daim yorgunmuş gibi hafif kambur duran, ince bilekli, ufak tefek bir adamdı. Koca burunlu ve ince dudaklı, uzunca bir yüzü vardı ama iyi huylu ve mülayim tavrı sayesinde, çirkinliği göze batmıyordu. İri, kahverengi gözleri, çukura kaçmış ve uzun kirpikliydiler. Sadece yirmi iki yaşındaydı ama çok daha yaşlı gösteriyor ve kendini öyle hissediyordu. Ailesinin üyeleri birer birer götürülüp Nazi'ler tarafından öldürülürken, o da onlarla

beraber azar azar ölmüştü, ta ki dünyada on yaşındaki Heinz'dan başka Knechtmann adını taşıyan tek canlı kalmayana dek. O ve karısı Avchen, dikenli teller ardında büyümüşlerdi.

Karısının doğum sancılarının, adeta denizden gelircesine, uzaklardan, çok uzaklardan yavaş yavaş yuvarlanarak gelen dalgalar gibi, düzenli olarak tekrarlamaya başladığı öğlen vaktinden bu yana, tam on iki saattir, bekleme odasının duvarlarına bakıyordu. İkinci çocuğu olacaktı bu. Bundan önceki bekleyişinde, Almanya'daki bir çalışma kampında, hasır bir minderin üstünde beklemişti. Heinz'ın babası Karl Knechtmann'ın adını alan ilk çocuğu, doğduktan sonra yaşamamıştı ve dünyanın gelmiş geçmiş en iyi viyolonselistlerinden birinin adı da, onunla birlikte bir kez daha ölmüştü.

Yorucu bekleyişin uyuşukluğu bu ikinci nöbet sırasında geçici olarak kaybolduğunda, Heinz'ın aklı, soyunun şahsiyetli adlarıyla doldu. Yitip gitmiş adlardı hepsi de, bu yeni bebeğin –yaşadığı takdirde– tekrar can verebileceği ölü adlar: cerrah Peter Knechtmann, botanikçi Kroll Knechtmann, oyun yazarı Friederich Knechtmann. Hayal meyal hatırlayabildiği amcalar. Veyahut, bebek kız olur ve şayet yaşarsa, Heinz'ın annesi Helga Knechtmann'ın adını alacak, harpı Heinz'ın annesi kadar güzel çalmayı öğrenecekti ve Heinz ne kadar çirkin olursa olsun, o çok güzel olacaktı. Knechtmann'larda erkeklerin hepsi çirkin, kadınların ise hepsi de melek kadar güzeldiler. Bu hep böyle olmuştu – yüzlerce yıldır.

"Bay Netman," dedi hemşire, "bir oğlunuz oldu ve karınızın da sağlığı gayet iyi. Şu anda dinleniyor. Onu sabahleyin görebilirsiniz. Bebeği ise yirmi dakikaya kadar görebilirsiniz."

Heinz başını kaldırıp boş gözlerle baktı.

"İki buçuk kilo yirmi beş gram doğdu." Hemşire yine aynı soğuk gülümsemeyle ve aynı münasebetsiz, gıcırdayan ayak sesleriyle, odadan çıkıp uzaklaştı.

"Knechtmann," diye mırıldandı Heinz, ayağa kalkıp duvara doğru hafifçe başını eğerek. "Adı Knechtmann." Duvarı

tekrar selamlayıp, saygı ve utkuyla gülümsedi. Knechtmann adını abartılı bir Eskidünya telaffuzuyla zikretmişti, soylu bir konuğun varışını haber veren çıtkırıldım bir uşak gibi. Amerikalı kulaklar için yumuşatılmamış, gırtlaksı bir gümbürtüyle. "*KhhhhhhhhhhhhhhhNECHT! mannnnnnnnnnnn.*"

"Bay Netman?" Kızıl saçları kısacık kırpılmış, pembe suratlı, gencecik bir doktor, bekleme odasının kapısında dikiliyordu. Gözlerinin etrafında halkalar vardı ve konuşurken esnememeye çalışıyordu.

"Doktor Powers!" diye bağırdı Heinz, adamın sağ elini ellerinin arasına alırken. "Tanrı'ya şükür, Tanrı'ya şükür, Tanrı'ya şükür ve size şükür."

"Hım," dedi Doktor Powers, donukça gülümsemeyi becererek.

"Kötü bir şey yok ya?"

"Kötü mü?" dedi Powers. "Hayır, hayır. Her şey yolunda. Surat astığıma bakmayın siz, tam otuz altı saattir gözüme uyku girmedi de ondan." Gözlerini kapatıp kapı çerçevesine dayandı. "Merak etmeyin, karınız gayet iyi," dedi, uzaklardan gelen bir sesle. "Bebek doğurmak için yaratılmış. Fırlatmalı ekmek kızartma makinesi gibi mübarek. Tereyağından kıl çeker gibi doğurdu. Şipşak."

"Sahi mi?" dedi Heinz, kulaklarına inanamayarak.

Doktor Powers başını iki yana sallayıp kendine gelmeye çalıştı. "Hay aksi... kafam çalışmıyor artık. Sousa – karınızı Bayan Sousa ile karıştırdım. Doğumu başa baş bitirdiler de. Netman, siz Netman'sınız. Kusuruma bakmayın. Sizin karınızın leğen kemiği sorunu vardı."

"Çocukken yetersiz beslendiği için," dedi Heinz.

"Evet. Neyse, bebek normal doğdu; ama bir tane daha isterseniz, sezaryen yaptırsanız daha iyi olur. Ne olur ne olmaz."

"Size ne kadar teşekkür etsem azdır," dedi Heinz, heyecanla.

Doktor Powers dudaklarını yaladı ve gözlerini açık tutmak için direndi. "Hı hım. Bir şey değil," dedi, dili dolanarak. "İyi geceler. İyi şanslar." Ayaklarını sürüyerek koridora yöneldi.

Hemşire kapıdan başını uzattı. "Bebeğinizi görebilirsiniz, Bay Netman."

"Doktor..." dedi Heinz, telaşla koridora koşarken. Powers'ın ne müthiş bir şey yapmış olduğunu anlaması için tekrar elini sıkmak istemişti. "Yaşadığım en harika şey bu." Doktor Powers en ufak bir tepki veremeden, asansörün kapıları Heinz'ın suratına kapandı.

"Bu yandan," dedi hemşire. "Koridorun sonuna vardığınızda sola dönün, bebek odasının penceresini karşınızda bulacaksınız. Bir parça kâğıda adınızı yazıp, kâğıdı cama bastırın."

Heinz bütün yolu yalnız başına gitti, sonuna varana dek kimseciklere rastlamadan. Orada, büyük bir cam tabakasının ardında, hepsi de branda sepetler içine yatırılıp intizamla sıraya sokulmuş yüz kadar bebek gördü.

Heinz bir çamaşırhane fişinin arkasına adını yazıp, kâğıdı cama bastırdı. Şişman ve telaşsız bir hemşire, Heinz'ın hiç yüzüne bakmadan kâğıdı okudu ve böylece Heinz'ın yüzündeki o koca tebessümü de, duyduğu coşkuyu bir an için kendisiyle paylaşmaya davet eden acil ifadeyi de gözden kaçırmış oldu.

Sepetlerden birini kavrayıp, tekerleklerin üstünde yürüterek cam kenarına getirdi. Tebessümü bir kez daha gözden kaçırarak, arkasını dönüp uzaklaştı.

"Merhaba, merhaba, merhaba, küçük Knechtmann," dedi Heinz, camın öbür tarafındaki kırmızı muşmulaya bakarken. Sesi çıplak koridorun sert duvarlarında yankılanıp, utanç verici bir gürültüyle kulaklarına geri döndü. Heinz kıpkırmızı olup sesini alçalttı. "Küçük Peter, küçük Kroll," dedi usulca, "küçük Friederich – içinde Helga da var senin. Sen küçük bir Knechtmann kıvılcımısın, küçük bir hazinesin. Her şeyi sen barındırıyorsun."

Odalardan birinden başını uzatan bir hemşire, "Korkarım daha sessiz olmalısınız," dedi.

"Özür dilerim," dedi Heinz. "Çok özür dilerim." Sesini kesti ve parmağıyla hafifçe cama vurup, çocuğu kendisine bak-

tırmaya çalışmakla yetindi. Küçük Knechtmann'ın ona bakmaya, bu anı onunla paylaşmaya niyeti yoktu, zaten birkaç dakika sonra hemşire gelip onu yerine götürdü.

Asansörle aşağı inip hastanenin çıkış kapısına doğru ilerlerken, Heinz'ın gözlerinin içi gülüyordu ama üstünkörü bakışlardan başka hiçbir tepki alamadı etrafından. Bir dizi telefon kulübesinin önünden geçti ve kapısı açık kulübelerden birinde, bir saat önce bekleme odasını paylaşmış olduğu askeri gördü.

"Ya, anne... üç kilo üç yüz elli gram. Buffalo Bill gibi saçları var. Hayır, daha ona isim düşünmeye vakit bulamadık ..... Sen misin, baba? Evet, anne de kızı da iyi, gayet iyi. Üç kilo üç yüz elli gram. Hayır, adı yok daha. ..... Sen misin, ufaklık? Saat geç oldu, sen hâlâ ayakta mısın? Henüz kimseye benzemiyor. Hadi annemi ver de bir daha konuşayım. ..... Sen misin, anne? Eh, sanırım Chicago'dan haberler bu kadar. Aaaa, yapma anne, sakin ol... merak etme. Çok güzel bir bebek o, anne. Ama saçları Buffalo Bill gibi. Şaka yaptım anne. Doğru, üç kilo üç yüz elli gram....."

Beş kulübe daha vardı, hepsi de boştu, hepsinden de dünyanın dört bir yanını aramak mümkündü. Onlardan birine soluk soluğa girip, bu harika haberi birine yetiştirmek için Heinz neler vermezdi. Ama arayacak kimsesi yoktu, ondan haber bekleyen kimsecikler yoktu.

Heinz'ın yine de gözlerinin içi gülüyordu, uzun adımlarla caddenin karşısına geçip, sessiz bir meyhaneye girdi. Küf kokulu alacakaranlıkta sadece iki kişi vardı: Barmen ve Bay Sousa, kafa kafaya vermiş sohbet ediyorlardı.

"Buyrun bayım, ne alırdınız?"

"Sana ve Bay Sousa'ya birer içki ısmarlamak istiyorum," dedi Heinz, kendinden beklemediği bir samimiyetle. "Elinizdeki en iyi brendi olsun. Karım az evvel bir bebek dünyaya getirdi!"

"Sahi mi?" dedi barmen, nazik bir ilgiyle.

"İki buçuk kilo yirmi beş gram," dedi Heinz.

"Vay," dedi barmen. "Bak sen şu işe."

"Netman," dedi Sousa, "kız mı, erkek mi?"

"Erkek," dedi Heinz gururla.

"Olmasa şaşardım," dedi Sousa, buruk bir sesle. "Erkek dersem erkek olur hep, yanıldığım görülmemiştir."

"Kızmış, erkekmiş," dedi Heinz, "ikisi de bir, yaşadığı sürece fark etmez. Oradakiler, hastanedekiler yani, bu işin mucizesini göremeyecek kadar kanıksamışlar durumu. Bir mucize sürekli tekrarlanıyor – dünya yenileniyor."

"Yedi tanesini diz de, o zaman göreyim seni, Netman," dedi Sousa. "Asıl o zaman gel de bana mucizeden bahset bakalım."

"Sende yedi tane mi var?" dedi barmen. "Seni geçtim. Ben de sekiz tane var." Üç içki doldurdu.

"Aman eksik olsun," dedi Sousa, "şampiyonluk sende kalsın."

Heinz kadehini kaldırdı. "Uzun, güzel ve mutlu bir hayatın olsun, şerefine... şerefine, Peter Karl Knechtmann." Bu kararın verdiği heyecanla, derin bir soluk aldı Heinz.

"Vay be, ne isim ama," dedi Sousa. "Duyan da velet doksan kilo doğmuş zanneder."

"Peter ünlü bir cerrahın adı," dedi Heinz, "oğlanın büyük amcasıydı, sizlere ömür. Karl da babamın adıydı."

"Pete K. Netman'ın şerefine," dedi Sousa, üstünkörü bir saygıyla.

"Pete'e," deyip içkisini yudumladı barmen.

"Şimdi de *senin* küçük kızın şerefine içelim – yeni gelenin," dedi Heinz.

Sousa içini çekip, bezgin bir tavırla gülümsedi. "Şerefine. Tanrı onu korusun."

"Şimdi neyin şerefine içeceğimizi de *ben* söyleyeceğim," dedi barmen, bara yumruğunu indirerek. "Ayağa kalkın, beyler. Hadi hadi, herkes kalksın."

Heinz ayağa kalktı ve kadehini yukarıya kaldırıp, bu hoş sohbetin sıradaki hoşluğunu bekledi, Knechtmann'ların da hâlâ dahil olduğu insan ırkının şerefine kadeh kaldırmayı.

"White Sox'un şerefine!" diye gürledi barmen.

"Yaşasın Minoso, Fox, Mele," dedi Sousa.

"Yaşasın Fain, Lollar, Rivera!" dedi barmen. Heinz'a döndü. "İçsene dostum! White Sox'a! Bir Cub taraftarı olduğunu söylemeyeceksindir umarım."

"Hayır," dedi Heinz, hayal kırıklığıyla. "Hayır – ama korkarım ben beysbolle ilgilenmiyorum." Öbür ikisi ondan uzaklaşır gibi oldular. "Bebekten başka pek bir şey düşünemedim ne zamandır."

Barmen derhal tüm ilgisini Sousa'ya yöneltti. "Bak ne diyeceğim," dedi heyecanla, "Fain'i birinci kaleden alıp, üçüncüye koysalar, Pierce'i de birinciye çekseler. Sonra Minoso'yu sol dış alandan kaydırıp kısa top yakalayıcısı yapsalar. Ne yapmaya çalıştığımı anladın mı?"

"Evet, evet," dedi Sousa, ilgiyle.

"Sonra da şu hiçbir işe yaramayan Carrasquel'i alıp....."

Heinz yeniden yapayalnız kalmıştı. Barda oturan öbür iki adamla arasında altı metre vardı ama başka bir kıtadaymış gibi hissediyordu kendini.

İçkisini zevk almadan içip bitirdi ve sessizce ayrıldı oradan.

Tren istasyonunda, onu Güney Yakası'ndaki evine götürecek olan treni beklerken, kuru temizleme fabrikasındaki iş arkadaşlarından birinin sevgilisiyle birlikte içeri girdiğini görünce, Heinz'ın keyfi tekrar yerine geldi. Güle oynaya yürüyorlardı, kollarını birbirlerinin beline dolamışlardı.

"Harry," dedi Heinz, onlara doğru koşturarak. "Bil bakalım ne oldu, Harry. Bil bakalım bugün ne oldu." Ağzı kulaklarına varıyordu.

Uzun boylu, şık giyimli, hokka burunlu bir delikanlı olan Harry, hafiften şaşırarak Heinz'a baktı. "Aa... selam, Heinz. Hayrola dostum?"

Yanındaki kız, böyle tuhaf bir saatte böyle tuhaf birine neden takılmaları gerektiğini sorarcasına, şaşkın gözlerle süzüyordu onu. Heinz onun hafif alaylı bakışlarından kaçırdı gözlerini.

"Bir bebeğim oldu, Harry. Karım az önce bir oğlan dünyaya getirdi."

"Öyle mi?" dedi Harry. Elini uzattı. "Tebrik ederim." Gev-

şekçe tokalaştılar. "Bence bu çok güzel, Heinz, harika bir şey." Elini geri çekti ve Heinz'ın başka bir şey demesini bekledi.

"Evet, evet – doğalı sadece bir saat filan oldu," dedi Heinz. "İki buçuk kilo yirmi beş gram. Hayatım boyunca hiç bu kadar mutlu olmamıştım."

"Eh, bence de fevkalade bir olay bu, Heinz. Mutlu olacaksın tabii."

"Evet, kesinlikle," dedi kız.

Uzun bir sessizlik oldu, üçü de sağa sola kıpırdanarak dikildiler.

Nihayet, "Gerçekten iyi haber," dedi Harry.

"Evet," dedi Heinz çabucak, "neyse, size söylemek istediğim buydu işte."

"Teşekkürler," dedi Harry. "Çok memnun olduk."

Huzursuz bir sessizlik daha yaşandı.

"Fabrikada görüşürüz," dedi Heinz ve fütursuzca yürüyüp, az önce oturmakta olduğu banka döndü ama boynunun kızarışı kendini ne kadar aptal hissettiğini ele veriyordu.

Kız kıkırdadı.

Sabahın ikisinde eve varıp küçük dairesine girdiğinde, kendisiyle, boş duran beşikle ve yatakla konuşup durdu Heinz. Almanca konuştu, bu lisanı bir daha asla kullanmamaya yemin etmişti oysa.

"Umurlarında değil," dedi Heinz. "Hepsinin de işi başından aşkın, yaşamın farkına varamayacak, ona karşı hiçbir şey hissedemeyecek kadar meşguller. Bir bebek doğdu bugün." Omuzlarını silkti. "Ne kadar sıradan bir şey! Kim bunu bahis konusu edecek, bunun önemli ya da ilginç bir yanı olduğunu düşünecek kadar aptal olabilir ki?"

Yaz gecesini dışarıda bırakan pencerelerden birini açtı, ay ışığıyla aydınlanmış gri ahşap taraçalarla ve çöp kovalarıyla dolu sokağa baktı. "Çok fazla sayıdayız ve hepimiz birbirimize çok uzağız," dedi Heinz. "Bir Knechtmann daha doğmuş, bir O'Leary daha, bir Sousa daha. Kimin umurunda? Neden birinin umurunda olsun ki zaten? Ne fark ediyor sanki? Hiçbir şey."

Giysilerini çıkartmadan, dağınık yatağa uzandı ve titrekçe iç çekerek uykuya daldı.

Saat altıda uyandı, her zamanki gibi. Bir fincan kahve içti ve kendini ironik biçimde anonim hissederek, şehir merkezine giden trende insanları itip kaktı ve insanlar tarafından itilip kakıldı. Yüzünde duygudan eser yoktu. Şaşkınlık ya da merak, sevinç ya da öfke duyma kabiliyeti yokmuş gibi görünen tüm diğer yüzler gibiydi.

Çarşının içinden geçip hastaneye yürürken de aynı salıvermişlik içindeydi – gri renkli, yavan bir adam, şehrin bir parçası.

Hastanede, etrafında koşturup duran doktorlar ve hemşireler kadar kendine hâkim ve sakindi. Avchen'ın beyaz perdeler arkasında uyuduğu koğuşa götürüldüğünde, onun yanındayken her zaman hissettiği şeyi hissetti sadece – aşk, yürek burkan bir huşu ve minnettarlık.

"Buyrun, onu yavaşça uyandırabilirsiniz, Bay Netman," dedi hemşire.

"Avchen..." Beyaz geceliğinin üstünden omzuna dokundu karısının. "Avchen. İyi misin, Avchen?"

"Mmmmmmmm?" diye mırıldandı Avchen. Gözleri azıcık aralandı. "Heinz. Merhaba, Heinz."

"Sevgilim, iyi misin?"

"Evet, evet," diye fısıldadı Avchen. "İyiyim. Bebek nasıl, Heinz?"

"Mükemmel. Mükemmel, Avchen."

"Bizi öldüremediler, değil mi Heinz?"

"Öldüremediler."

"İşte buradayız, olabildiğince canlı."

"Evet."

"Bebek, Heinz..." Kara gözleri fal taşı gibi açıldı. "Yaşadığımız en harika şey bu, öyle değil mi?"

"Evet, öyle," dedi Heinz.

(1954)

YARIN, YARIN VE YARIN

Yıllardan İ.S. 2158 yılıydı. Lou ve Emerald Schwartz, Lou'nun ailesine ait olan dairenin balkonunda fısıldaşıyorlardı. Bu daire, bir zamanlar Güney Connecticut diye bilinen toprakları içine alan, şimdi ise New York'a bağlı bir yerleşim bölgesi olan Alden Kasabasındaki 257 numaralı binanın yetmiş altıncı katındaydı. Lou ile Emerald evlendikleri zaman, Em'in annesiyle babası, hiç umutlu görmedikleri bu evliliği mayıs ile aralık aylarının birlikteliğine benzetmişlerdi; ama şimdi, Lou yüz on iki yaşına, Em ise doksan üç yaşma gelmişti ve Em'in annesiyle babası da bu beraberliğin gayet iyi yürüdüğünü kabul etmek zorundaydılar.

Gerçi Em ile Lou'nun sorunları yok değildi ve balkona çıkıp buz gibi havada konuşuyor olmaları da bu yüzdendi.

"Bazen öyle kafam atıyor ki, kalkıp anti-gerasonuna su katmak geliyor içimden," dedi Em.

"Doğa'ya aykırı olur bu, Em," dedi Lou, "cinayet olur. Ayrıca, bizi anti-gerasonunu kurcalarken yakaladığı takdirde, ikimizi de mirastan mahrum bırakmakla kalmaz, kafamı kırar alimallah. Yüz yetmiş iki yaşında olması, Dede'nin boğa gibi kuvvetli olmadığı manasına gelmiyor."

"Doğa'ya aykırıymış," dedi Em. "Doğa'nın neye benzediğini artık kim biliyor sanki? Aaamannnnn... onun anti-gerasonuna su katmaya filan cesaret edebileceğimi hiç sanmıyorum zaten ama Tanrı biliyor ya Lou, biri ona azıcık yardım etmediği sürece Dede'nin asla çekip gitmeye yanaşmayacağını düşünmekten de kendimi alamıyorum. Şu halimize bak – öyle kalabalığız ki, iğne atsan yere düşmeyecek nerdeyse; Verna bir bebeği olsun diye çıldırıyor; Melissa da otuz senedir çocuk

sahibi olamadı." Ayağını hırsla yere vurdu. "Onun o kırışık, yaşlı suratını görmekten, evin tek özel odasına, en rahat koltuğuna kurulup, en güzel yiyecekleri kapmasını, televizyonda ne seyredileceğine karar vermesini ve vasiyetini durmadan değiştirerek herkesin hayatını parmağında oynatmasını seyretmekten bana gına geldi artık."

"N'apalım," dedi Lou, umarsızca, "Dede ailenin *reisi* ne de olsa. Suratının kırış kırış olması konusunda da elinden bir şey gelmez. Anti-gerason icat edildiğinde adam yetmiş yaşındaydı. Sonunda gidecek, Em. Biraz daha zaman tanı ona. Onunla yaşamak çok zor, biliyorum; ama sabırlı ol. Damarına basacak bir şey yapmanın kimseye faydası dokunmaz. Hem zaten biz herkesten daha iyi durumdayız, çekyatta yatıyoruz en azından."

"Dede bir kez daha galeyana gelmeden, daha ne kadar çekyatta yatabileceğiz sanıyorsun? Dünya rekoru iki aydı, öyle değil mi?"

"Annemle babam bir defasında o kadar yatmıştı sanırım."

"Peki Dede *ne zaman* gidecek, Lou?" dedi Emerald.

"Eh, Beş Yüz Millik Otomobil Yarışı'ndan[27] hemen sonra anti-gerasonu kesmekten bahsediyor."

"Evet – bundan önce de Olimpiyatlardan sonra diyordu, daha evvel Beysbol Şampiyonası demişti, ondan önce Başkanlık Seçimleri, ondan önce de daha bilmem ne halt vardı. Elli yıldır mazeret üstüne mazeret uydurup duruyor. Bana kalırsa bizim asla ne bir odamız ne de bir lokma yumurtamız olacak."

"Söyle hadi, söyle – beceriksizin tekisin de!" dedi Lou. "Elimden ne gelir? Çok çalışıyor ve iyi para kazanıyorum ama kazandığım paranın nerdeyse tamamı, savunma ve emeklilik maaşı vergilerine gidiyor. Vergiler olmasaydı bile, kiralayabileceğimiz boş bir odayı nerede bulacaktık sanıyorsun? Iowa'da belki. Ama Chicago'nun varoşlarında yaşamayı da kim ister?"

27) Indianapolis 500, ABD'de 1911'den bu yana Indianapolis'te düzenlenen ve INDY 500 olarak da bilinen ünlü otomobil yarışı. (ç.n.)

Em kollarını Lou'nun boynuna doladı. "Lou, hayatım, sana beceriksizsin demek istememiştim. Öyle olmadığına Tanrı şahit. Dede ve neslinin geri kalanları gitmeye ve yerlerini başkalarına bırakmaya niyetli olmadıkları için, bir şeylere sahip olmaya bir türlü fırsat bulamadın sen."

"Ya, ya," dedi Lou, sıkıntıyla. "Gerçi onları da fazla suçlayamazsın, değil mi? Yani, biz de Dede'nin yaşına geldiğimizde anti-gerasondan kolaycacık vazgeçebilecek miyiz bakalım?"

"Keşke anti-gerason diye bir şey hiç olmasaydı diyorum bazen!" dedi Emerald, hırsla. "Ya da keşke, çamur ve karahindiba yerine, son derece pahalı ve zor bulunur şeylerden yapılıyor olsaydı. Bazen, keşke insanlar şaşmaz bir sırayla yaşlanıp ölüyor olsalardı, diye geçiriyorum içimden. Dünyada ne kadar kalacaklarına kendileri karar vermek yerine, bu konuda hiç söz hakları olmasaydı. O zımbırtının yüz elli yaşını geçmiş olanlara satılmasını engelleyecek bir yasa konulmalı."

"Çok zayıf bir ihtimal," dedi Lou, "yaşlı insanlar bunca paraya ve oya sahipken, çok zor." Ona dikkatle baktı. "Sen yaşlanıp ölmeye hazır mısın, Em?"

"Eh yani, Tanrı aşkına, karına söylenecek laf mı bu şimdi? Hayatım! Ben daha yüz yaşımda bile değilim." Sanki dediklerini onaylamak istercesine, taze ve diri vücudunu elleriyle hafifçe okşadı. "Ömrümün en güzel senelerini daha yaşamadım bile. Ama hiç şüphen olmasın ki, yaşlı Em yüz elli yaşını doldurur doldurmaz anti-gerasonunu lavaboya boşaltıp, yer işgal etmekten vazgeçecek ve bunu gülümseyerek yapacak."

"Tabii, tabii," dedi Lou, "ne demezsin. Hep öyle söylerler. Kaç kişinin sözünü tuttuğunu duydun?"

"Delaware'deki şu adam var ya."

"O adamdan bahsedip durmaktan hiç bıkmayacak mısın, Em? Adam öleli beş ay oldu."

"Peki o zaman – Nine Winkler var, tam da burada, bizimle aynı binada."

"Metroda trenin altında kalmıştı."

"Öyle gitmeyi tercih etmiştir," dedi Em.

"Öldüğünde neden elinde altı paket anti-gerason vardı o zaman?"

Emerald başını bezgince iki yana sallayıp, elleriyle gözlerini kapadı. "Bilmiyorum, bilmiyorum, bilmiyorum. Tek bildiğim, bu konuda bir şeyler yapılması gerektiği." İçini çekti. "Bazen, keşke diyorum, ötede beride bir iki hastalık bırakmış olsalardı, o zaman bir tanesini kapabilir ve kısa bir süre için yatakta yatabilirdim. Burada ne çok insan var!" diye bağırdı. Sözleri gökdelenlerle dolu şehrin asfalt döşeli binlerce sokağında yankılanıp kayboldu.

Lou elini şefkatle karısının omzuna koydu. "Ah, sevgilim, seni böyle sıkıntılı görmekten nefret ediyorum."

"Ah ah, insanların eskiden sahip oldukları gibi bir arabamız olsaydı," dedi Em, "çıkıp dolaşabilirdik biraz, böylece herkesten bir süreliğine uzaklaşmış olurduk. Vay canına – hey gidi günler hey!"

"Evet," dedi Lou, "dünyadaki bütün metalleri tüketmelerinden önceydi."

"Arabaya doluşurduk ve babam bir benzin istasyonuna çekip, 'Doldur!' derdi."

"Ne hoş laftı ama, değil mi? – dünyadaki bütün petrolü tüketmelerinden önceydi."

"Arabayla şehir dışına çıkıp, rahat rahat kırlarda dolaşırdık."

"Evet ya... hepsi de masal gibi geliyor şimdi, değil mi, Em? Eskiden şehirler arasında gerçekten de o kadar geniş alanlar bulunduğuna inanmak çok zor."

"Ve acıktığımız zaman da," dedi Em, "dilediğimizce büyük bir restoran bulup içeri girer ve şöyle derdik: 'Ben biftek ve patates kızartması alacağım galiba,' veyahut 'Domuz pirzolalarınız nasıl bugün?' " Dudaklarını yalarken gözleri parladı.

"Tabii ya!" diye homurdandı Lou. "Bol garnitürlü bir hamburgere ne dersin, Em?"

"Mmmmmmmm."

"O günlerde biri bize işlenmiş suyosunu ikram etmeye kalksaydı, suratına tükürürdük herhalde, ne dersin, Em?"

"Ya da işlenmiş talaş," dedi Em.

Lou bu durumda hâlâ güzel bir yan bulmaya çalışıyordu. "Neyse, o zımbırtıların suyosunu ve talaş tadını biraz gidermeyi başardılar, başlangıçta daha kötüydü; ayrıca dediklerine bakılırsa, bunlar eskiden yediklerimize göre daha sağlıklıymış aslında."

"Ben halimden memnundum!" diye hırsla cevap verdi Em.

Lou omuzlarını silkti. "Ama şunu anlamak zorundasın, işlenmiş suyosunu ve talaşla beslenmeseydik, dünya on iki milyar insanı doyuramayacaktı. Yani, harika bir şey bu aslında. Sanırım öyle. Öyle diyorlar."

"Aklına ilk geleni söylüyor herkes," dedi Em. Gözlerini kapattı. "Vay anasını – alışveriş nasıl bir şeydi, hatırlıyor musun Lou? Mağazaların insanlarımıza bir şeyler satmak için birbiriyle nasıl yarıştığını hatırlıyor musun? Bir yatak, koltuk, fırın ya da herhangi bir şey edinebilmek için birinin ölmesini beklemen gerekmezdi. Dükkana giriverirdin –bingo!– ve ne istersen satın alırdın. Vay be, ne güzeldi, dünyadaki tüm ham maddeleri tüketmelerinden önceydi tabii. O zamanlar küçücük bir çocuktum ama dün gibi hatırlıyorum."

İyice kederlenen Lou, kayıtsızca balkonun kenarına yürüdü ve yukarıdaki kapkara, kadifemsi sonsuzlukta uzanan net, soğuk, parlak yıldızlara baktı. "Bilimkurgu hastası olduğumuz günleri hatırlıyor musun, Em? On yedi numaralı roket Mars'a gitmek üzere hareket ediyor, on iki numaralı rampadan fırlatılacak. Kalkışa hazır! Teknik personel haricinde herkes lütfen sığınaklarda kalsın. On saniye ..... dokuz ..... sekiz ..... yedi ..... altı ..... beş ..... dört ..... üç ..... iki ..... *bir! Ana Kademe! Bummmmmm!*"

"Dünyada neler olup bittiğinden kime ne?" dedi Em, kocasıyla birlikte yıldızlara bakarken. "Birkaç sene daha sabretseydik, yeni bir gezegende hayatı sıfırdan başlatmak üzere hep beraber uzaya gidiyor olacaktık."

Lou içini çekti. "Ama meğer bir tek koloniciyi bile Mars'a göndermek için, Empire State Binası'nın nerdeyse iki katı

büyüklüğünde bir şeye ihtiyaç varmış. Adam birkaç trilyon papel daha harcarsa, karısı ile köpeğini de yanına aldırabilirmiş. Aşırı nüfus artışını alt etmenin yolu *bu* işte – *göç etmek!*"

"Lou...?"

"Hımmm?"

"Beş Yüz Millik Otomobil Yarışı ne zaman?"

"Şey... Anma Gününde, Mayıs'ın otuzu."

Em dudağını ısırdı. "Bunu sormakla çok mu ayıp ettim?"

"Sanmam. Dairedeki herkes emin olmak için takvime baktı."

"Terbiyesizlik etmek istemiyorum," dedi Em, "ama insanın arada bir konuşup içini boşaltması lazım."

"Elbette öyle. Kendini daha iyi hissediyor musun?"

"Evet – bundan böyle hiç sinirlenmeyeceğim ve Dede'ye elimden geldiğince iyi davranacağım."

"İşte benim karım."

Omuzlarını dikleştirdiler, cesurca gülümsediler ve yeniden içeriye girdiler.

Dede Schwartz, elleri bastonunun tepesinde, çenesi ellerine dayalı vaziyette, odanın başköşesinde duran bir buçuk metre genişliğindeki televizyon ekranına sinirli sinirli bakıyordu. Ekrandaki haber yorumcusu günün gelişmelerini özetliyordu. Her otuz saniyede bir, Dede bastonunun ucuyla yere vuruyor ve "Hadi ordan! Biz onu yüz yıl önce yaptık!" diye bağırıyordu.

Balkondan içeri giren Emerald ve Lou'nun, arka sıraya oturmaları gerekiyordu, Lou'nun annesi ile babasının, erkek kardeşiyle yengesinin, oğluyla gelinin, torunu ile karısının, öbür torunu ile kocasının, torununun oğlu ile karısının, kuzeni ile karısının, kuzeninin oğlu ile karısının, yeğeninin kızının kızı ile kocasının, kuzeninin oğlunun oğlu ile karısının ve tabii ki herkesin önünde oturan Dede'nin arkasına. Biraz geçkin ve kambur duran Dede dışında hepsi de, anti-gerason öncesinin standartlarıyla, aşağı yukarı aynı yaşta görünüyorlardı – yirmili yaşların sonları ile otuzlu yaşların başları arasında bir yaşta.

"*Bu arada,*" diyordu yorumcu, "*Iowa'mn Council Bluffs şehri hâlâ korkunç bir trajedinin tehdidi altında. Ama yorulmak bilmeden çalışan iki yüz kurtarma görevlisi, yüz seksen üç yaşındaki Elbert Haggedorn'un hayatından umut kesmeyi reddederek, kazı çalışmalarını sürdürüyor. Haggedorn iki gündür sıkışıp kaldığı yerde.....*"

"Keşke daha iç açıcı bir program bulsa," diye Lou'ya fısıldadı Emerald.

"Sessiz olun!" diye bağırdı Dede. "Bundan sonra her kim, televizyon açıkken çenesini tutamazsa, bir kuruş bile alamadan mirasçılıktan çıkarılacak..." Cümlesinin burasında, sesi aniden yumuşayıp sevimli bir tona büründü – "Indianapolis Otomobil Pisti'nde o kareli bayrağı salladıkları gün, ihtiyar Dede'niz Büyük Yolculuğa çıkıp öteki tarafa gitmeye hazırlanıyor olacak." Mirasçıları en ufak bir gürültü bile çıkarmamak için çaresizce nefeslerini tutarlarken, Dede çok duygulanmış gibi burnunu çekti. Dede elli yıldır hemen her gün bu konuya değindiği için, müstakbel Büyük Yolculuğun çok da dokunaklı bir yanı kalmamıştı artık onlar için.

"*Wyandotte Akademisi Rektörü Doktor Brainard Keyes Bullard,*" dedi yorumcu, "*bugün yaptığı açıklamada, dünyanın başına bela olan çoğu sorunun, İnsan'ın kendisi hakkındaki bilgisinin fiziksel dünya hakkındaki bilgisine ayak uyduramamış olduğu gerçeğine bağlanabileceğini söyledi.*"

"Hadi ordan!" dedi Dede. "Biz onu yüz yıl önce söyledik!"

"*Bu akşam Chicago'da,*" dedi yorumcu, "*Chicago Doğumevinde özel bir kutlama yapılacak. Şeref konuğu, sıfır yaşındaki Lowell W. Hitz. Bu sabah doğan Hitz, bu hastanede dünyaya gelen yirmi beş milyonuncu çocuk.*" Yorumcunun görüntüsü kayboldu ve çatlarcasına ağlayan küçük Hitz geldi ekrana.

"Hadi ordan," diye Emerald'a fısıldadı Lou, "biz onu yüz yıl önce söyledik."

"Duydum!" diye bağırdı Dede. Televizyonu şakkadak kapattı ve korkudan donakalan torunlarının gözleri ekrana dikili kaldı. "Sen, oradaki..."

"Kötü bir maksadım yoktu, efendim," dedi Lou.

"Bana vasiyetimi getir. Nerede olduğunu biliyorsun. Nerede olduğunu *hepiniz* biliyorsunuz. Hadisene, çocuk!"

Lou aptal aptal başını sallayıp, hole doğru yollandı ve yerdeki yatakların arasından geçerek, Dede'nin odasına, yani Schwartz'lara ait dairenin yegâne özel odasına vardı. Dairenin geri kalan kısmı, bir banyo, bir oturma odası ve geniş, penceresiz bir holden ibaretti. Hol, aslında yemek odası olarak tasarlanmıştı ve bir ucunda da küçük bir mutfağı vardı. Hole ve oturma odasına altı şilte ve dört uyku tulumu serilmişti. Oturma odasındaki çekyat ise, ailenin on birinci çiftini ağırlıyordu, Dede'nin son gözdelerini yani.

Vasiyet, Dede'nin bürosundaydı. Lekeli, sayfa köşeleri kıvrık, yan tarafına iki klasör deliği açılmış, yüzlerce ekleme ve iptalle, suçlamayla, koşulla, uyarıyla, öğütle ve yalın dünya görüşleriyle bezeli bir vasiyetname. Bu belge, Lou'ya göre, sadece iki sayfaya sığdırılmış, elli yıllık bir günceydi – çarpıtılmış, okunaksız bir nifak tutanağıydı. O gün Lou, on birinci kez mirastan mahrum edilmiş olacaktı ve iyi hal göstererek emlakte pay sahibi olma vaadini yeniden kazanması, belki altı ayını alacaktı.

"Çocuk!" diye bağırdı Dede.

"Geliyorum, efendim." Lou telaşla oturma odasına döndü ve Dede'ye vasiyetnameyi uzattı.

"Kalem!" dedi Dede.

Anında, on bir tane kalem uzatıldı Dede'ye, her çiftten bir tane.

"O mürekkep akıtan şeyi istemem," dedi Dede, Lou'nun kalemini elinin tersiyle iterek. "Hah, o güzel işte. Aferin sana, Willy." Willy'nin kalemini aldı. Hepsi de ondan bu "aferin"i beklemişti. Willy, yani Lou'nun babası, Dede'nin yeni gözdesi olmuştu şimdi.

Yüz kırk iki yaşında olmasına karşın, nerdeyse Lou kadar genç görünen Willy, memnuniyetini saklamayı pek beceremedi. Çekyata doğru ürkek bir bakış attı. Çekyat onun olacak,

Lou ile Emerald ise yeniden hole geçecek, banyo kapısının yanındaki en kötü yere taşınacaklardı.

Dede, kendi yazdığı acıklı sahnenin hiçbir ayrıntısını kaçırmadı ve kendi malum rolünü de layığıyla oynadı. Kaşlarını çatıp, sanki vasiyeti hayatında ilk kez görüyormuş gibi her bir satırı parmağıyla takip ederek, bir katedral orgunun bas tonunu andıran, tüyler ürpertici, derin ve tekdüze bir sesle okudu:

"Ben, New York şehrine bağlı Alden Kasabasının 257 numaralı binasında ikamet eden Harold D. Schwartz, bundan evvel yazmış olduğum tüm diğer vasiyetname ve eklerini bu vesileyle feshederek, bu sonuncusunu vasiyetim kılar, ifşa ve beyan ederim." Azametle burnunu sümkürdükten sonra, tek kelime bile atlamadan ve pek çoğunu vurgulamak amacıyla tekrar ederek –cenazesinin gittikçe karmaşıklaşan ayrıntılarını bilhassa yineleyerek– okumayı sürdürdü.

Ayrıntılar sona erdiğinde, Dede öyle duygulanmış, öyle hüzünlenmişti ki, vasiyetnamesini ne demeye ortaya çıkarttırdığını bile unutabileceğini düşündü Lou. Ama Dede güçlü duygularını kahramanca dizginledi ve tam bir dakika süresince bir şeylerin üstünü çizdikten sonra, aynı zamanda hem yazıp hem konuşmaya başladı. Lou bu satırları öyle çok dinlemişti ki onun yerine söyleyebilirdi.

"Şu yalan dünyayı terk edip daha güzel bir diyara göç etmeden evvel, çok büyük acılar çektim," dedi ve yazdı Dede. "Ama hayatımın en derin kalp kırıklığını bana yaşatan kişi..." Grubu gözleriyle tarayıp, söz konusu caninin kim olduğunu hatırlamaya çalıştı.

Elini teslimiyet içinde havaya kaldıran Lou'ya baktı herkes, Dede'ye yardım etmek istercesine.

Dede hatırlayarak başını salladı ve cümlesini tamamladı: "torunumun torunu, Louis J. Schwartz oldu."

"Torununuz, efendim," diye düzeltti Lou.

"Boş konuşma. Başın yeterince belada zaten, delikanlı," dedi Dede ama o cüzî ayrıntıyı düzeltti yine de. Bundan sonra, Lou'yu mirastan mahrum bıraktığını bildiren cümleyi, saygı-

sızlık ve boş konuşma suçlarına yol açan sebepleri, hiç hata yapmadan sıralayıp bitirdi.

Bir sonraki paragrafta, odadaki herkesin sırayla konusu olduğu paragrafta yani, dairenin ve de en kıyağı, özel yatak odasındaki çift kişilik yatağın mirasçısı olarak, Lou'nun adı karalanıp, Willy'nin adı yazıldı. "İşte bu kadar!" dedi Dede, ağzı kulaklarına vararak. Vasiyetnamenin sonundaki tarihin de üstünü çizip, yerine o günün tarihini attı, dakikası dakikasına hem de. "Evet – şimdi McGarvey Ailesi'ni seyretme vakti." McGarvey Ailesi, Dede'nin altmış yaşından beri, başka bir deyişle yüz on iki senedir takip etmekte olduğu bir televizyon dizisiydi. "Bu bölümde neler olacak acaba, görmek için sabırsızlanıyorum," dedi Dede.

Lou gruptan ayrılıp hole gitti ve banyo kapısının yanındaki ıstırap döşeğine uzandı. Keşke Em de yanıma gelse, diye düşündü. O neredeydi sahi?

Kestirmeye başlayalı bir iki dakika olmuştu ki, biri banyoya girmek için üstünden atlayınca uyandı. Bir an sonra, belli belirsiz bir çağıltı duydu, sanki lavabo deliğine bir şey boşaltılıyormuş gibi. Aniden, Em'in keçileri kaçırdığı ve içeride Dede'yle ilgili korkunç bir şey yapmakta olduğu geldi aklına.

"Em...?" diye fısıldadı kapıya doğru. İçerdekinden yanıt gelmeyince, Lou kapıya yüklendi. Mandalı yuvasına doğru dürüst yerleşmeyen eski kilit ancak bir saniye dayanabildi ve kapı içeriye doğru ardına kadar açıldı.

"Morty!" diye soludu Lou.

Lou'nun kuzeninin oğlunun, geçenlerde evlenip, karısını Schwartz ailesinin evine yeni getirmiş olan oğlu Mortimer, dehşet ve şaşkınlık içinde bakakaldı Lou'ya. Morty kapıyı ayağıyla itip kapatmadan, Morty'nin elindeki şeyi görüverdi Lou – Dede'nin devasa ekonomik boy anti-gerason şişesiydi bu; yarısı boşalmıştı ve Morty onu ağzına kadar musluk suyuyla dolduruyordu.

Biraz sonra Morty banyodan çıktı, küstahça Lou'ya baktı ve tek kelime etmeden yanından geçip güzel karısının yanına gitti.

Cin çarpmışa dönen Lou, ne halt edeceğini bilemedi. Dede'nin o hileli anti-gerasonu kullanmasına izin veremezdi; ama şayet onu bu konuda uyaracak olursa, Dede evdekilerin zaten yeterince katlanılmaz olan hayatını herkese zehir ederdi.

Lou oturma odasına şöyle bir göz attı ve Emerald dahil tüm Schwartz'ların, eğreti bir dinginlik içinde oturmuş, McGarvey'lerin de *kendi* hayatlarının içine edişini büyük bir hazla seyretmekte olduklarını gördü. Lou usulca banyoya girdi, kapıyı olabildiğince sıkı sıkı kilitledi ve Dede'nin şişesindeki sıvıyı lavaboya dökmeye koyuldu. Raftaki yirmi iki küçük boy şişeyi kullanarak, onu yeniden katıksız anti-gerasonla dolduracaktı. Şişe yaklaşık iki litrelikti ve ağzı da çok dardı. Bu boşaltma işi sonsuza dek sürecekmiş gibi geliyordu Lou'ya. Sinirleri öyle gerilmişti ki, anti-gerasonun hemen hiç fark edilmeyen kokusunun, anahtar deliğinden ve kapının altından Worcestershire sosu gibi sızıp evin içine yayılmakta olduğunu sanıyordu.

"*Luk, luk, luk, luk, luk...,*" diye aheste aheste boşalıyordu şişe. Aniden, oturma odasından müzik sesi yükseldi, mırıltılar ve yere sürten sandalye ayaklarının gacırtıları duyuldu. "*Ve işte,*" dedi televizyon sunucusu, "*herkesin en yakın komşusu McGarvey'lerin hayatında, 29 121'inci bölüm de böylece sona erdi.*" Holden ayak sesleri geliyordu. Banyo kapısı tıklatıldı.

"Bir saniye lütfen," dedi Lou, neşeyle. Koca şişeyi sarsıp akışı hızlandırmaya çalıştı ama nafile. Islak cam avuçlarının arasından kayıverdi ve o ağır şişe banyonun fayans döşemesine düşüp paramparça oldu.

Kapı ardına kadar açıldı ve Dede, şaşkın gözlerle yerdeki cam kırıklarına baktı.

Lou mide bulantısını bastırmaya çalışarak yılışık yılışık sırıttı ve söyleyebilecek hiçbir şey bulamadan, Dede'nin konuşmasını bekledi.

"Eeee, çocuk," dedi Dede sonunda, "başına biraz iş açmışsın anlaşılan."

Ve başkaca hiçbir şey söylemedi. Arkasını döndü, dirsekleriyle kalabalığı yararak kendine yol açtı ve yatak odasına girip kapısını kilitledi.

Schwartz'lar kısa bir müddet daha kapıda durup, tedirgin bir sessizlik içinde Lou'yu süzdükten sonra, sanki ona daha fazla bakarlarsa bu korkunç suçun birazı kendilerine de bulaşırmış gibi, apar topar oturma odasına döndüler. Morty ise sona kalıp, Lou'ya şaşkın, sinirli bir bakış atmasına yetecek kadar bekledi. Sonra o da oturma odasına gitti ve banyo kapısında dikilen Emerald'ı Lou'yla yalnız bıraktı.

Emerald'ın yanaklarından yaşlar süzülüyordu. "Ah benim zavallı kuzum... n'olur bu kadar bedbaht olma. Benim suçumdu. Bunu senin aklına ben soktum."

"Hayır," dedi Lou, konuşmayı başararak, "inan bana öyle değil. Doğru söylüyorum Em, ben sadece..."

"Bana hiçbir şey açıklamak zorunda değilsin, hayatım. Ne olursa olsun senin yanında olacağım." Lou'yu yanağından öptü ve kulağına şöyle fısıldadı: "Bu bir cinayet olmazdı, hayatım. Onu öldürmezdi. O kadar büyük bir kötülük sayılmazdı. Sadece gereken koşulları hazırlayıp, Tanrı onu ne zaman yanına almayı isterse o zaman gidebilmesini sağlardı."

"Şimdi ne olacak?" dedi Lou, boğuk bir sesle. "Dede ne yapacak?"

Lou ve Emerald, Dede'nin ne yapacağını görmek için sabaha kadar uyumayıp, korkuyla bekleştiler. Ama mübarek yatak odasından çıt çıkmıyordu. Şafak vaktine iki saat kala, ikisi de yorgunluktan uyuyakaldılar.

Saat altıda yeniden ayaklandılar, çünkü ait oldukları neslin küçük mutfakta kahvaltı etme saatiydi bu. Kimse onlarla konuşmuyordu. Karınlarını doyurmak için yirmi dakikaları vardı ama kötü geçen gece reflekslerini öylesine köreltmişti ki, yerlerini oğullarının nesline bırakma vakti geldiğinde, iki kaşık yumurta cinsinden işlenmiş suyosununu güçbela yutabilmişlerdi.

Sonra, ailenin mirastan en son mahrum bırakılan her ferdi için geçerli olan âdete uygun olarak, Dede'nin kahvaltısını hazırlamaya koyuldular. Sonra onu bir tepsiye yerleştirip yatağına götüreceklerdi. Bu işi yaparken morallerini fazla bozmamaya çalıştılar. İşin en zor kısmı, halis yumurtaları, jambonları ve tereyağlarını elleriyle tutmak zorunda kalmalarıydı. Dede, servetinden elde ettiği gelirin hemen hepsini bunlara harcardı.

"Neyse," dedi Emerald, "telaşlanacak bir şey olduğuna emin olmadan paniğe kapılmayacağım."

"Belki de düşürüp kırdığım şeyin ne olduğunu anlamamıştır," dedi Lou, umutla.

"Belki kol saatinin camını kırdın sanmıştır," dedi oğulları Eddie. Bir yandan da, karabuğday cinsinden işlenmiş talaş keklerini çatalıyla dalgın dalgın didikliyordu.

"Babanla alay etme," dedi Em, "ve ağzın doluyken konuşma."

"Bu aptal şeyden bir lokma yiyip de laf etmeyecek biri var mı acaba?" dedi yetmiş üç yaşındaki Eddie. Duvardaki saate baktı. "Dede'ye kahvaltısını götürme vakti geldi, farkında mısınız?"

"Ya. Geldi, değil mi?" dedi Lou, zayıf bir sesle. Omuzlarını silkti. "Hadi tepsiyi alalım, Em."

"Ben de geliyorum."

Ağır ağır yürüyerek ve cesurca gülümseyerek yatak odasına vardıklarında, kapının önünde yarım daire halinde dizilmiş, asık suratlı bir grup Schwartz buldular.

Em kapıyı tıklattı. "Dede," dedi neşeyle, "kahvaltın hazırrrr."

İçeriden yanıt gelmeyince, Em tekrar çaldı kapıyı, bu kez biraz daha sertçe.

Kapı, Em'in yumruğunu havada bırakarak, ardına kadar açıldı. Odanın ortasındaki yumuşak, derin, geniş, sayvanlı yatak, her Schwartz için mutlu bir geleceğin sembolü olan yatak, bomboştu.

Schwartz'lar için Zerdüşt dini kadar ya da Hint Ayaklanması'nın sebepleri kadar yabancı olan ölüm duygusu, herke-

sin sesini kesip nabzını yavaşlattı. Huşu ile ürperen vârisler, eşyaların altını ve perdelerin arkasını dikkatle arayarak, soylarının babası olan Dede'nin fani vücudunu bulmaya çalıştılar.

Ama Dede, dünyevi bir beden bırakacağına, küçük bir not bırakmıştı geriye. Lou onu şifoniyerin üstünde, 2000 Dünya Fuarı'ndan yadigâr, hazine değerinde bir prespapyenin altında buldu nihayet. Kekeleyerek, yüksek sesle okumaya başladı:

" 'Bunca yıldır kol kanat gerdiğim, bilgimi ve becerimi aktardığım biri, dün gece kuduz bir köpek gibi bana saldırıp, anti-gerasonuma su kattı ya da katmaya kalktı. Ben artık genç bir adam değilim. Hayatın ezici yükünü bir zamanlar kaldırabildiğim gibi kaldıramıyorum artık. Bu yüzden, dün geceki acı deneyimden sonra, size veda ediyorum. Yakında bu dünyanın dertlerini dikenli bir pelerin gibi üstümden atacak ve huzura kavuşacağım. Bu notu bulduğunuz zaman, ben gitmiş olacağım.' "

"Bak sen şu işe," dedi Willy, cılız bir sesle, "Beş Yüz Millik Otomobil Yarışı'nın neticesini bile göremedi."

"Ya da Beysbol Şampiyonasını," dedi Eddie.

"Ya da Bayan McGarvey'nin görme yeteneğini yeniden kazanıp kazanmayacağını," dedi Morty.

"Dahası var," dedi Lou ve yine yüksek sesle okumaya başladı: "Ben, Harold D. Schwartz, ... bundan evvel yazmış olduğum tüm diğer vasiyetname ve eklerini bu vesile ile feshederek, bu sonuncusunu vasiyetim kılar, ifşa ve beyan ederim."

"Hayır!" diye bağırdı Willy. "Yine mi?"

"Cinsi ve mahiyeti ne olursa olsun," diye okudu Lou, "tüm mallarımın paylaştırılmamasını şart koşuyor, hepsini tüm sülalemin ortak kullanımına bağışlıyorum. Nesil farkı gözetilmeksizin, eşitçe ve tıpatıp aynı oranlarda.' "

"Sülale mi?" dedi Emerald.

Lou odadaki herkesi kapsayan bir el işareti yaptı. "Demek oluyor ki, hepimiz bu lanet olası evdeki her şeyin sahibiyiz."

Tüm gözler anında yatağa yöneldi.

"Tıpatıp aynı oranlarda mı?" dedi Morty.

"Aslında," dedi, şimdi ailenin en yaşlı kişisi konumuna geçen Willy, "tıpkı eski sistem gibi olacak. Yaşça en büyük olanlar burada karargâh kurup aileye reislik edecekler ve..."

"Aman ne güzel," dedi Em. "Lou da bu evde senin kadar pay sahibi ve bence o dediğin, hâlâ çalışan en yaşlı kişi için geçerli olmalı. Yok öyle yağma, sen bütün gün burada yan gelip yatar, emeklilik maaşını beklerken, zavallı Lou yorgunluktan canı çıkmış vaziyette işten gelip oracığa..."

"Daha önce hiç özel hayatı olamamış birine şans tanımaya ne dersiniz?" dedi Eddie, hışımla. "Canınız cehenneme, siz yaşlılar çocukluğunuzda yeterince özel hayat yaşamışsınız zaten. Oysa ben holdeki lanet olası kışlanın ortasında doğup büyüdüm! Bu defa da bana..."

"Öyle mi?" dedi Morty. "Haklısın, çok büyük zorluklar çektin ve kalbim senin için sızlıyor. Ama balayım holde geçir de göreyim seni o zaman."

"Sessiz olun!" diye otoriterce bağırdı Willy. "Bundan sonra ağzını açan olursa, önümüzdeki altı ayı banyonun yanında geçirir. Şimdi hemen odamdan çıkın. Düşünmek istiyorum."

Bir vazo, kafasının üç dört santim üstünden uçarak, duvara çarpıp paramparça oldu. Az sonra, tam bir meydan savaşı çıkmıştı. Her bir çift, öbür çiftleri odadan atmak için dövüşüyordu. Duruma göre anbean değişen taktikler gereği, savaş koalisyonları kuruluyor ve bozuluyordu. Em ve Lou hole atıldıklarında, kendileriyle aynı durumda olan diğer çiftleri organize edip, hep birlikte yeniden odaya daldılar.

Sonuç namına hiçbir şey elde edilemeden geçen iki saatlik kavga sonrasında, evi polis bastı.

Sonraki yarım saat boyunca, devriye arabaları ve ambulanslar Schwartz'ları alıp götürdü ve böylece daire sakin ve ferah bir mekân haline geldi.

Bir saat sonra, arbedenin son safhalarının görüntüleri televizyondan yayınlanıyor, Doğu Kıyı Şeridindeki 500 000 000 seyirci keyifle onları seyrediyordu.

257 numaralı binanın 76'ncı katındaki üç odalı Schwartz evinin ıssızlığında, televizyon açık kalmıştı. Hava bir kez daha savaş çığlıklarıyla, iniltilerle ve şangırtılarla doldu ama şimdi televizyonun hoparlöründen geldikleri için zararsızdılar.

Kavga, polis karakolundaki televizyonun ekranında da belirdi. Schwartz'lar, kendilerini tutuklayanlarla birlikte, profesyonel bir ilgiyle seyrettiler görüntüleri.

Em ve Lou, üçer metrekarelik, bitişik hücrelere kapatılmışlar ve karyolalarına uzanmış, kafalarını dinliyorlardı.

"Em..." diye seslendi Lou, bölme duvarına doğru, "senin hücrende de lavabo var mı?"

"Var tabii. Lavabo, yatak, ışık – hiç eksiğim yok. Hah! Biz de Dede'nin odasını bir halt sanırdık. Dünyadan haberimiz yokmuş." Elini öne doğru uzattı. "Kırk yıldır ilk kez ellerim titremiyor, hayatım."

"Dua et," dedi Lou, "avukat bizim için bir yıl hapis kopartmaya çalışacak."

"Ah, keşke," dedi Em, özlemle, "hücre hapsini hak etmek için ne yapmak gerekiyor acaba?"

"Bu kadar yeter, kapatın çenenizi," dedi gardiyan, "yoksa topunuzu birden derhal kapının önüne koyarım. Ve dışarıdan birine hapishanenin ne güzel bir yer olduğunu söylemek gafletinde bulunan ilk kişi, bir daha asla içeri giremez!"

Tutuklular anında sessizliğe gömüldüler.

Televizyonda yayınlanan arbede görüntüleri kaybolurken, Schwartz'ların dairesindeki oturma odası bir an için karanlığa gömüldü ve ardından, bulutların arkasından çıkan güneş gibi, sunucunun yüzü belirdi ekranda. "*Ve şimdi de, dostlar,*" dedi sunucu, "*anti-gerason üreticilerinin özel bir mesajını okuyacağım sizlere, yüz elli yaşın üstündeki herkesi ilgilendiren bir mesaj bu. Kırışıklarınız, esnekliğini kaybetmiş eklemleriniz, kır saçlarınız ya da kel kafanız, sizi toplum içinde dezavantajlı duruma mı düşürüyor? Neden? Çünkü bütün bunlar anti-gerason geliştirilmeden evvel geldi başınıza. Evet, eğer durum böyleyse, buna daha fazla katlanmak zorunda değilsiniz, kendinizi farklı ve dışlanmış hissetmenize gerek kalmadı.*

"Yıllardır süren araştırmalar neticesinde, tıp bilimi şimdi de süper *anti-gerasonu geliştirdi! Bir iki hafta içinde, evet sadece bir iki haftada, torunlarınızın çocuklarının çocukları kadar genç görünebilir, hissedebilir ve davranabilirsiniz! Başka herkesten hiçbir farkınız kalmaması için 5000 $ ödemez misiniz? Ödersiniz elbette; ama gerekmiyor. Emniyetli, test edilmiş süper anti-gerasonun maliyeti, günde sadece birkaç dolar. Gençliğinizi tüm ışıltı ve cazibesiyle geri kazanmanın ortalama maliyeti ise, elli doları bile bulmuyor.*

"Bedava deneme paketinizi hemen isteyin. Bir dolarlık bir kartpostala adınızı ve adresinizi yazıp, 'Süper, Posta Kutusu 500 000, Schenectady, New York,' adresine postalamanız yeterli. Adresi alabildiniz mi? Tekrar ediyorum. 'Süper, Posta Kutusu .....' Sunucunun adresi tekrar eden sesine, Dede'nin dolmakaleminin, yani önceki gece Willy'nin ona vermiş olduğu kalemin, kâğıt üstündeki hışırtısı eşlik etti. Alden Kasabası Parkı diye bilinen asfalt meydanın karşısından 257 numaralı binaya bakan Aylaklar Meyhanesi'nden çıkıp, bir iki dakika önce eve gelmişti Dede. Evi derleyip toplaması için bir temizlikçi çağırmış ve torunlarının mahkûm edilmesini sağlasın diye, şehrin en iyi avukatını tutmuştu. Sonra da, programları yattığı yerden seyredebilmek için, çekyatı televizyonun karşısına çekmişti. Yıllardır yapmayı düşlediği şeydi bu.

"Schen-*ec*-ta-dy," diye heceledi Dede. "Tamamdır." Yüzü fark edilir derecede değişmişti. Yüz kasları gevşemiş, eski gergin ve hırçın çizgilerin altındaki yumuşaklığı ve dinginliği meydana çıkarmıştı sanki. Onu gören, *süper* anti-gerason deneme paketi çoktan gelmiş zannederdi. Televizyonda gülünç bir şey olduğunda, eskiden ince dudak çizgisini bir milimetre uzatmayı zar zor becerirken, şimdi rahat rahat gülümsüyordu. Hayat güzeldi. Bundan sonra olacakları görmek için sabırsızlanıyordu.

(1953)